READ IN ENGLISH →

BINAGO OKTUBRE 23, 2026

28 PAHINA

Panginoon,

Ibigay Mo sa Amin ang Bundok na Ito

UNANG TOMO · MGA UGAT SA LANCASTER COUNTY

Mula Lancaster County PA hanggang Kalye Malvar, Lungsod ng Baguio, Pilipinas

Engle · Robson · Leonard · Haines

Ken at Mary Lou Engle · Edisyong Tagalog

Unang Tomo: Mga Ugat sa Lancaster County

Switzerland · Pennsylvania · Kansas · Ontario · England · 1743–1950

Maligayang Pagdating sa Pamilya Engle 3
Isang Aklat ng Alaala 4
KUNG SAAN KAMI NAGMULA 5
Ang mga Swisong Engel ng Lancaster County 6
Ang River Brethren 7
Ang Kasulatan ng Engle Grove, 1789 8
Pakanluran sa Kansas 9
Sina Grant at Mabel 10
Ang mga Robson 11
Mga Tita at Tito sa Panig ng Robson 12
Ang mga Haines 13
Ang mga Leonard 14
Ang Mangangaral na Sinundo Niya 16
Sina Ginny, Mary Lou, Paul at Betsy 23
Ang Puno ng Pamilya 25
Mga Kasamang Aklat 26
Mga Pinagkunan 27

Maligayang Pagdating sa Pamilya Engle

Isinasalaysay ng munting aklat na ito ang kuwento ng isang pamilya: isang batang taga-bukid sa Kansas na nagngangalang Ken Engle, isang estudyanteng nars mula sa Canonsburg na nagngangalang Mary Lou Leonard, at ang anim na anak na pinalaki nila sa pagitan ng malawak na kapatagan ng Amerika at ng mga pulo ng Pilipinas. Sa likuran nila ay ang mga Engle, Robson, Leonard at Haines, mga karaniwang tao na umibig sa Panginoon at nagsulat ng mga bagay-bagay. Sa unahan nila ay ang mga apo at apo sa tuhod na patuloy pang nagdaragdag ng mga kabanata.

Mula 1951 hanggang 1975, naglingkod sina Ken at Mary Lou sa Panginoon sa Pilipinas, at ang gawaing sinimulan nila ay nagpapatuloy hanggang ngayon sa pamamagitan ng keepm.org. Dito nagsimula ang lahat ng ito.

Pakinggan: Piyano ni Mary Lou

Isang Aklat ng Alaala

Iningatan nina Ken at Mary Lou Engle ang lahat. Mga talaarawang isinulat halos araw-araw mula dekada 1940 hanggang 2003. Ilang libong liham. Mga tatlumpung libong larawan at slide. Mga reel-to-reel na teyp na animnapung taon nang walang nagpapatugtog.

Mga dalawampung taon na ang nakararaan, ipina-scan nina Kevin at Gordon ang karamihan nito. Mga sampung taon na ang nakararaan, ibinigay ni Kevin kay Gordon ang mga nakalimbag na kopya upang mabasa niya ang mga ito, at noong 2026 ay sinimulan ni Gordon na padalhan ang pamilya ng maiikling totoong kuwento mula sa kanyang natuklasan. Ang kanyang archive ngayon ay may 4,669 na dokumento, mula 1719 hanggang 2004, at mahigit 8,000 pahina ng talaarawan.

Simple ang kanyang patakaran. Ang mga sinipi ay salita mismo nina Mother at Daddy, salita por salita, kasama ang talaarawan at pahinang pinagkunan. Walang inimbento. Kapag iba ang alaala ng isang kamag-anak, isinasama ang pagtutuwid.

> Dahil sa panahong ganito.
>
> si Gordon, kung bakit iningatan ng aming mga magulang ang lahat (Esther 4:14)

Sabi ni Gordon, ang mga talaarawan ay "ibinabalik sa atin ang sarili nating buhay nang paisa-isang piraso, at ang kalahati ng ibinabalik nila ay bagay na isusumpa nating alam na natin."

Tinitipon ng seryeng ito ang mga kuwentong iyon sa iisang lugar, kasama ang natutuhan ng pamilya tungkol sa aming pinagmulan. Halos araw-araw pa ring nagpapadala si Gordon ng kuwento, at bawat isa ay makakapasok dito.

> Nang magkagayo'y silang nangatatakot sa Panginoon ay nangagsalitaan sa isa't isa… at isang aklat ng alaala ay nasulat.
>
> Malakias 3:16

UNANG BAHAGI

Kung Saan Kami Nagmula

Switzerland at Pennsylvania · Kansas · Ontario · Inglatera

BINAGO OKTUBRE 12, 2026

Sina Karen at Patrick sa Romblon

Ang mga Swisong Engel ng Lancaster County

Ang kuwento ng mga Engle sa Amerika ay nagsimula sa isang pamilyang Swiso na naglayag patungong Pennsylvania noong dekada 1750. Sinabi ito nang tuwiran ni Ken sa isang liham noong 1952: *"Pennsylvania Dutch, kapwa si lolo at si lola… may tumatawag ditong Swiso at may tumatawag na Aleman."* Ayon sa kasaysayan ng pamilya, Swiso.

Ang pinakamahusay na naitalang ninuno sa linya ng mga Engle ay si **Ulrich Engel**, ipinanganak noong Hulyo 1743. Dumating siya kasama ang kanyang ama, na Ulrich din ang pangalan, noong siya'y batang mga labing-isang taong gulang. Nagsaka siya sa Donegal Township, Lancaster County, at pinakasalan si **Magdalena Bicksler**. Naaalala siya ng tradisyon ng pamilya bilang kampeon sa pag-akyat sa Maypole sa Maytown. Magaan siya kaya siya nananalo, at pinupuno niya ng abo ang kanyang mga bulsa upang ipahid sa kanyang mga kamay para hindi madulas.

Nakatayo pa rin ang kanyang lapida sa Reichs Church Cemetery malapit sa Marietta, na nakaukit sa wikang Aleman:

> `Hier ruhen die Gebeine von ULRICH ENGEL … gestorben den 28sten September 1799 im 57ten Jahr seines Alters.`
>
> "Dito nagpapahinga ang mga buto ni Ulrich Engel… namatay noong ika-28 ng Setyembre 1799, sa ika-57 taon ng kanyang edad"

Mula sa kuwento ni Gordon na "Ulrich Engle, Born 1743" (Agosto 20, 2026) at isang liham ni Ken noong 1952.

Ang River Brethren

Mula sa parehong pamilyang iyon sa Lancaster County nagmula si **Jacob "Yokeli" Engel**. Ang Yokeli ay palayaw na Pennsylvania Dutch para kay Jacob. Sa mga taon sa paligid ng Rebolusyong Amerikano, naging isa siya sa mga nagtatag at namuno sa River Brethren, ang iglesiang kilala ngayon bilang **Brethren in Christ**. Ibinibilang ni Kevin ang sarili na ikawalong henerasyon mula kay Yokeli. Hindi nagkakasundo ang mga talaan ng pamilya kung si Yokeli ay nakababatang kapatid ni Ulrich o anak niya. Ang kanyang kapanganakan, bandang 1753, ay nagtuturo na kapatid siya.

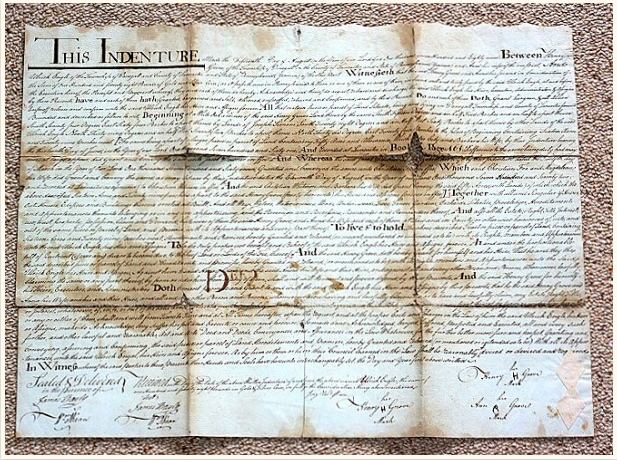
Dalawang kayamanan mula sa mga taong iyon ang nakarating sa amin. Noong 2009, natagpuan ni Kevin na ipinagbibili ang **Engle Grove deed ng 1789**. Nakatala rito ang labing-anim na acre na lupa sa Donegal Township na ipinagbili sa halagang 178 pound nina Henry at Anna Grove (si Anna ay kapatid ni Ulrich) kay Ulrich Engle Jr., na nilagdaan ng "kanilang marka." Nasa susunod na pahina ang mga larawan ng kasulatan. At ibinigay ni Lola Mabel Engle kay Kevin ang isang **Martyrs Mirror** sa wikang Aleman na inilimbag noong 1814, nakabalot sa tablang kahoy at katad, at mga labinlimang libra ang bigat.

Kasama ring dinala ng pamilya pakanluran ang kusinang Pennsylvania. Naaalala ni Kevin na gumagawa ng cup cheese si Lola sa tuhod na si Barbara Engle, at "naaamoy mo ito sa buong bahay nang ilang araw." Idinagdag ng kanyang pinsang si Lynette na baka ito ang dahilan kung bakit nahirapang makaamoy ang kanilang mga tatay sa pagtanda nila.

Mula sa mga papeles at alaala ng pamilya ni Kevin, at mga email ng pamilya.

Ang Kasulatan ng Engle Grove, 1789

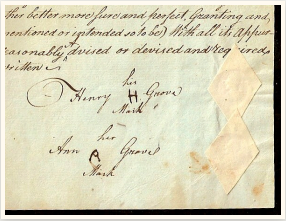
Narito ang mismong kasulatan. Natagpuan ito ni Kevin sa eBay noong 2009 at binili niya sa halagang limampung dolyar. May petsang Agosto 15, 1789, nakatala rito na ipinagbili ni Henry Grove, magsasaka, at ng kaniyang asawang si Ann, kapwa taga-Donegal Township, Lancaster County, kay Ulrich Engle ang labing-anim na akre at dalawampu't siyam na perch ng lupa roon sa halagang £178 na ginto at pilak, upang "taglayin at hawakan" niya at ng kaniyang mga tagapagmana magpakailanman. Kapatid ni Ulrich si Ann. Hindi marunong sumulat si Ann ni si Henry, kaya pumirma ang bawat isa sa pamamagitan ng marka, isang H at isang A, sa tabi ng papel na selyo, sa harap ng dalawang saksi.

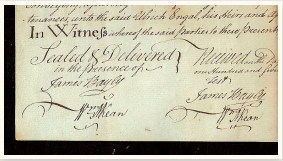
This Indenture: ang buong kasulatan, nakabukas.

Ang labas, nakatiklop: "Deed Conveyance, Henry Grove & ux [at asawa] kay Ulrich Engle, 16 akre 29 perch sa Donegall Township, Lancaster County."

Ang marka ni Henry Grove, H, at ang marka ni Ann Grove, A, kasama ang kanilang papel na selyo.

"Sealed & Delivered in the Presence of": dalawang saksi, na pumirma rin sa resibo ng bayad.

Mula sa koleksiyon ni Kevin Engle

Pakanluran sa Kansas

Bandang 1879 at 1880, isang alon ng mga pamilyang Brethren in Christ ang umalis sa Lancaster County patungo sa kapatagan ng Dickinson County, Kansas. Kabilang dito ang lolo sa tuhod ni Kevin. *"Nasa Kansas ang karamihan sa aking mga kamag-anak,"* isinulat ni Kevin noong 2013.

Ang pinakatanyag na anak ng Abilene, si Dwight D. Eisenhower, ay lumaki sa isang pamilyang River Brethren na lumipat mula sa Pennsylvania sa parehong paglipat. Walang ipinakikitang pagkakamag-anak ang aming mga talaan, tanging iisang ugat ng iglesia at iisang lupa ng Kansas. Itinala ni Mary Lou ang araw noong 1971 nang ihandog ang Eisenhower Museum, habang nasa bayan sina Mamie at ang mga Johnson.

Ang aming linya ay mula kina **Harry Shelly Engle** at **Barbara Martin Engle** hanggang sa kanilang anak na si **Grant Ercil Engle**, ipinanganak noong Hulyo 21, 1899. Ang tiyuhin ni Grant na si **Noah Martin** ang nagtayo ng **Grace and Truth Gospel Chapel** sa Abilene bandang 1918. Doon sumamba ang pamilya kasama ang Plymouth Brethren sa loob ng siyamnapung taon, at nangaral doon si H. A. Ironside noong unang bahagi ng dekada 1920. Ang kauna-unahang kasal na ginanap sa kapilya ay kay Tita Eloise, noong 1957. Ang huling pagtitipon nito ay noong Marso 2010.

> Ang taong nagtayo ng kapilya ay ang Tiyuhin ni Lolo Engle, si Noah Martin. Ang taong naligtas (una sa mga Robson), ay ang tatay ni Lola Engle (at ni Tito Orville), si Robert A. Robson.
>
> si Kevin, 2010

Mula sa mga email ng pamilya (Kevin, 2010 at 2013) at sa talaarawan ni Mary Lou noong 1971.

Pakinggan: Piyano ni Mary Lou

Sina Grant at Mabel

Noong Setyembre 1922, pinakasalan ni Grant Engle si **Mabel Emma Robson**. Nang isulat niya ang una niyang liham na nag-aanyaya sa kanya sa isang date, isinulat niya ang pangalan nito na "Mable," gaya ng pagbaybay ng sarili niyang kapatid na babae sa pangalan nito.

Nagsaka sila pitong milya sa timog ng Abilene, at nagpalaki ng limang anak: si **Ken** (1924), si **Keith** (1929), si **Eloise** (1935), si **Elaine** (1938) at si **Jan**. Nang maglaon, si Keith ang nagsaka sa lupain. Tuwing Nobyembre sa loob ng mga apatnapung taon, napupuno ang bukid ng mga lalaki at batang lalaki para sa pangangaso ng pheasant.

Naaalala ni Ken ang isang paaralan sa bukid na may tatlong estudyante sa walong baitang, mga manok at baboy ng 4-H na nalugi, at isang guyang Holstein na mas sinuwerte. Nagtuturo ng Biblia ang kanyang lolo at minsan ay tinanong siya kung kilala niya si Jesus.

Naaalala ni Gordon ang malalaking hinlalaki ni Lolo. *"Ngayon kung mapapatigil ko lang si Lolo sa pagtatanong sa akin ng 'IS THAT FELT' habang kinukurot niya ako ng malalaki niyang hinlalaki..."*

Noong 1980, iniwan nina Grant at Mabel ang bahay at lumipat sa Brown's Memorial Home sa Abilene, kung saan ilang taon nang nagdaraos ng mga pagsamba si Ken. *"Mas may kahulugan ito ngayon na naroon na ang mga magulang ko,"* isinulat niya. Nang mag-siyamnapung taon si Grant noong Hulyo 1989, sa Brown's ginanap ang salu-salo, at umakyat ang pamilya sa kanyang kuwarto nang pa-grupo-grupo.

Mula sa teyp ng patotoo ni Ken noong 1973, sa kanyang mga liham, at sa kuwento ni Gordon na "He Made Quite a Hit" (Setyembre 29, 2026).

Ang mga Robson

Ang mga kamag-anak ni Lola Mabel ay dumating sa Kansas mula sa Ontario. Sina **John Ross Robson** at **Catharine Broadfoot Robson** ay may sampung anak; si Albert, ang bunso, lamang ang ipinanganak sa Kansas. Ang ina ni John na si **Amy Graham Robson** ay sumama noong 1876 at nanirahan nang mga sampung taon malapit sa Abilene. Nag-iingat si Tita Eloise ng malaking larawan ni Catharine sa kanyang kuwarto.

Ang kanilang anak na si **Robert Alexander Robson**, ang aming lolo sa tuhod, ay nagpakasal kay **Cora Eva**. Ang ama ni Cora na si **Henry Eva** ay beterano ng Digmaang Sibil ng Amerika; siya at ang kanyang asawang si Hester ay nakalibing sa sementeryo ng Abilene.

> Naaalala ko na sinabi sa akin ng aking ina na mahilig sumayaw ang kanyang ama at iniwan niya iyon nang siya'y magbalik-loob… Naniniwala ako na naligtas siya sa mensahe ni H.A. Ironside.
>
> si Tita Eloise, 2014

Naging isa si Robert sa mga nangungunang kapatid sa Grace and Truth Chapel. Naniniwala si Kevin na sina Lola Engle at Ken ay "nagmana ng kanyang maka-Diyos na ugali."

Namatay si Cora noong 1935, habang ipinagbubuntis ni Mabel si Eloise. Medyo mapamahiin si Lola Robson at naniniwalang hindi dapat lumapit sa naghihingalo ang isang babaeng nagdadalang-tao, kaya hindi kailanman sinabi ni Mabel sa kanya ang tungkol sa sanggol. *"Sana nagtanong pa ako nang marami noong may pagkakataon pa ako,"* isinulat ni Eloise.

Nagtitipon pa rin ang magpipinsang Robson sa Abilene tuwing unang Linggo ng Agosto. Noong 2017, dumating ang dalawang pinsang Winslow na nakasuot ng kilt na may tartan ng Gunn.

Mula sa mga email ng pamilya, kabilang ang kay Tita Eloise noong 2014.

Mga Tita at Tito sa Panig ng Robson

Ang mga anak nina Robert at Cora ay sina **Mabel** (ang aming lola), **Roberta**, **Harry**, **Orville**, **Cleason** at **Lela**. Namatay si Lela noong maliit pa. Namatay si Cleason noong binata pa. Laging sinasabi ni Ken, *"Si Tito Cleason ang paborito kong tito."*

Nagpakasal si Roberta kay **Wendell Koons**. Ang kanilang panganay na anak, si **Alvin Dean Koons**, ay naging chaplain ng U.S. Navy. Pinsang buo siya ni Ken, at naaalala ni Kevin na narinig niyang si Ken ang umakay kay Alvin sa Panginoon noong mga bata pa sila. Lilitaw muli si Alvin sa Pilipinas noong 1966, may dalang plawta (Ikalawang Tomo).

Si Tito Orville, ang bunso, ay nagpakasal kay **Tita Lois**, na ang tinapay, malagkit na cinnamon roll at fudge ay pinag-uusapan pa rin hanggang ngayon. Naaalala ng isang pinsan na si Lois ay *"hinuhugasan ang buhok ko sa lababo at tinutugtog ko ang pump organ."*

Ang bahay-bukid ng mga Robson malapit sa Abilene, kung saan lumaki si Mabel at ang kanyang mga kapatid at kung saan nanirahan si Tito Orville nang maraming taon, ay muling napasa-pamilya. Iniingatan din ng pamilya ang sertipiko ng pagtatapos ni Mabel sa ikawalong baitang at dalawa sa kanyang mga journal noong bata pa siya.

Si Kevin ang di-opisyal na tagapagtala ng kasaysayan ng mga Robson sa pamilya. Sinimulan niya ang blog na RobsonHistory noong 2008.

Mula sa mga email ng pamilya at sa blog ni Kevin na RobsonHistory.

Ang mga Haines

Ang mga kamag-anak ng ina ni Mary Lou ay nagmula sa Inglatera. Si **Ernest G. Haines**, "E. G.," ay ipinanganak bandang 1871, anak ng isang magkakarne na naging tagapagtala ng kuwenta (bookkeeper) at mahilig sa mga numero. Pinakasalan niya si **Alice Bush**. Nagkaroon sila ng kambal na babae, sina **Freda** at **Mary**, at isang anak na babae na pinangalanan nilang **Avril**, ang salitang Pranses para sa Abril, dahil ipinanganak siya noong Abril, noong ika-26, noong 1902.

Bandang 1908, tumawid ang pamilya patungong Amerika, una sa Cincinnati at pagkatapos ay sa Canonsburg, Pennsylvania, malapit sa Pittsburgh. Namatay ang batang si Mary sa edad na labing-anim. Napilay si Alice dahil sa arthritis sa kanyang pagtanda, at itinutulak siya ni E. G. sa wheelchair papunta sa iglesia. Mahal niya ang himnong "Rise, My Soul! Behold 'Tis Jesus."

Nag-aral si Freda sa Moody at nagpakasal kay **Rev. George Bates**. Ang kanilang anak na si Ruth Elaine ay naging "maliit na kabarkada" ni Mary Lou.

Nabuhay si Lolo Haines nang sapat na katagalan upang makita ang mga apo sa tuhod mula sa Manila. Binasahan siya ni Ken ng Kasulatan noong linggo bago siya mamatay, sa pagpasok ng 1961, at nagsalita si Ken sa kanyang libing.

> `Hanggang dito'y tinulungan tayo ng Panginoon.`
>
> ang talatang ibinahagi ni Ken kay Lolo Haines (1 Samuel 7:12)

Mula sa mga liham at email ng pamilya.

Pakinggan: Piyano ni Mary Lou

Ang mga Leonard

Si **John Reihner Leonard** ay ipinanganak noong araw ng Pasko 1899 sa Washington, Pennsylvania, anak nina Frank at Harriet Leonard. Noong Setyembre 1926, pinakasalan niya si Avril Haines sa First Baptist Church sa Canonsburg. Nagpatakbo siya ng isang planta, bumili at nagbenta ng mga ari-arian at trak, at sa pagitan ng 1937 at 1944 ay kumuha ng dalawampu't limang reel ng home movie. Inilipat na ito ni Gordon sa video. Sa mga ito, lumaki si Mary Lou mula pitong taong gulang hanggang mga labing-apat, habang tumutugtog ng trombone.

Noong Oktubre 1952, sa linggong naglayag si Mary Lou patungong Manila, sinulatan siya ni John ng isang liham na tinatawag ni Gordon na "The Hospital for Somnambulists" (Ospital para sa mga Naglalakad nang Tulog). Naglalakad nang tulog si Avril sa tanghaling-tapat at napilipit ang may-diperensiya niyang bukung-bukong. Ang labintatlong taong gulang na si Betsy ay sumandal sa pinto ng silong at gumulong hanggang sa ibaba.

> Kaya nakikita mo, sa pagiging Supt ko ng Ospital para sa mga naglalakad nang tulog, kusinero at tagapadala, abala ako.
>
> si John Leonard kay Mary Lou, Oktubre 1952

Pakinggan: Piyano ni Mary Lou

> Ibibili ko si Mother ng bagong makinilya na katulad ng kay Ginny dahil mahilig siyang magmakinilya ng mga liham at napakarami niyang isusulat.
>
> ang parehong liham

Totoo ngang marami siyang isusulat. Nagsulat pa si Avril sa loob ng tatlumpu't pitong taon. Limandaan at dalawampu't isa sa kanyang mga liham ang natira, higit pa kaysa kanino man sa archive maliban kina Ken at Mary Lou.

Namatay si John Leonard noong Agosto 1, 1964, sa edad na animnapu't apat. Nabuhay si Avril hanggang Oktubre 1, 1989, at namatay sa edad na walumpu't pito.

Mula sa liham ni John Leonard noong Oktubre 1952, sa kuwento ni Gordon na "The Hospital for Somnambulists" (Setyembre 8, 2026).

Ang Mangangaral na Sinundo Niya

Canonsburg, Pennsylvania, taglamig ng 1954. Isang simbahang walang mangangaral, at isang tagapangulo ng mga trustee na hindi mapakali.

Nakumbinsi na ni John Leonard ang isang bangko na magpautang para mabayaran ang utang ng simbahan sa Association. Saka dumating ang mas malaking problema. Itinipa niya ito sa makinilya para sa kaniyang anak at manugang sa Manila, kasama ang lahat ng tandang pananong:

> Tapos,kailangan naming humanap ng mangangaral?????? Kaya abala si mother,tumatawag, sumusulat,nananalangin,atbp. at tinutulungan si Emil na laging may mangangaral sa pulpito. Tapos may nagrekomenda sa amin ng taong ito na si Romig. Pero nasa MALAYO SIYA SA KANLURAN.sabi nilang lahat.
>
> si John Leonard kina Ken at Mary Lou, Huwebes, Abril 1, 1954

Malayo sa kanluran. Iyon ay ang Davenport, Iowa.

Malayo sa Kanluran

Karamihan sa mga tagapangulo ng mga trustee ay susulat ng liham. Baka dalawa. Saka maghihintay ng sagot. Hindi ang isang ito.

> Kaya wala akong sinasabihan kahit sino at sumakay ako ng eroplano at umalis nang gabi na ng Sabado lumipad papuntang Davenport Ia. pumunta sa simbahan niya Linggo ng umaga isinama siya at ang pamilya niya na kumain sa labas,gustong-gusto ko siya,inayos na pumunta siya rito nang 4 na araw,atbp atbp. Nagmadali,sumakay ng eroplano pabalik,kasi may Negosyo ako sa Lunes ng Umaga.
>
> ang parehong liham

Umalis noong Sabado ng gabi. Bumalik noong Linggo ng gabi. Nasa trabaho noong Lunes ng umaga. At wala siyang sinabihan kung saan siya nanggaling.

Mas Alam Namin ni Mother

Dumating ang lalaki para sa kaniyang apat na araw. Bumoto ang simbahan na tawagin siya. At saka nagpigil ng hininga ang lahat.

> Kaya bumoto ang Simbahan na tawagin siya at takot ang lahat na baka hindi niya tanggapin,pero mas alam namin ni mother.
>
> ang parehong liham

Mas alam namin ni Mother. Dalawang linggo bago nito, sumulat na si Avril sa Manila:

> Darating ang mga Romig sa unang araw ng buwan at mangangaral siya sa unang pagkakataon sa Abril 4. O kagalakan!
>
> Avril Leonard, Linggo, Marso 14, 1954

At sa kasunod na linya: *"Kalog talaga si Dad at talagang pinatatawa niya kaming lahat."*

Pitong Taon

Kaya dumating ang mga Romig sa Canonsburg, at ang mangangaral mula sa malayong kanluran ay naging higit pa sa isang mangangaral. Sumama siya kay John Leonard sa pangangaso, higit sa isang beses, ayon sa mga liham; isang taon, umalis silang dalawa nang alas-dos ng madaling-araw. Dumalo ang mga Romig sa hapunan ng Thanksgiving. Nagpadala si Mrs. Romig ng blackberry pie, mainit pa mula sa oven.

Pitong taon iyon. Pagkatapos, noong Disyembre 1961, binasa ng mga Romig sa simbahan ang kanilang pagbibitiw, pagkatapos ng Hapunan ng Panginoon. Makalipas ang kalahating oras, isinulat ni Avril, tumunog ang telepono: isang simbahan sa Warren, Ohio, na humihiling na pumunta siya bilang kandidato.

At nakatakdang mangaso si John Leonard.

> Wala si Dad, nangangaso, pero parang ayaw niyang umalis noong Linggo ng hapon; sa totoo lang, hindi rin maganda ang gana namin sa pagkain noong araw na iyon. Sa palagay ko, kung kasama sana niya ang mangangaral, iba sana ang naramdaman niya
>
> Avril Leonard, Miyerkoles, Disyembre 6, 1961

Isa Pang Handaan

Makalipas ang dalawang linggo, nagbabalak si Avril ng isa pang handaan bago umalis ang mga Romig. Ang kaarawan ni John Leonard ay araw ng Pasko.

> Magdaraos kami ng birthday party para kay Dad at sa dalawa sa mga Romig sa Sab. ng gabi
>
> Avril Leonard, Miyerkoles, Disyembre 20, 1961

At pagkatapos ay wala na sila.

Ngayon, lumundag tayo sa Sabado, ang unang araw ng Agosto, 1964. Sa Villa Park, Illinois, binuksan ni Ken Engle ang kaniyang talaarawan nang umagang iyon at isinulat ang kaniyang talata para sa araw na iyon:

> Dad Leonard. I Pedro 2:25 Siya ang ating Dakilang Pastor. Kailangang-kailangan natin ng pastor sa mga araw na ito.
>
> Ken, Sabado, Agosto 1, 1964, sa itaas ng pahina

Dalawang Tawag sa Telepono

Nang gabing iyon, tumunog ang telepono sa Villa Park. Si Betsy. At pagkaraan ng isang oras, si Betsy ulit. Isinulat ito ni Mary Lou:

> Umuwi si Daddy sa Langit ngayon. Tumigil na lang ang kaniyang paghinga bandang hatinggabi. Tumawag si Betsy minsan para sabihing mahina siya, at pagkaraan ng isang oras para sabihing wala na siya.
>
> Mary Lou, Sabado, Agosto 1, 1964

Makalipas ang tatlong araw, noong Martes ng hapon, ang libing. Isinulat ni Mary Lou kung sino ang nanguna sa serbisyo:

> Araw ng libing. Sina Ken Romig, Don Main at Ken ang nanguna sa serbisyo.
>
> Mary Lou, Martes, Agosto 4, 1964

At si Ken, sa sarili niyang talaarawan, nang araw ding iyon:

> Dad Leonard — Libing. Nagsalita si Pastor Roming sa Libing nang 230. Bumasa ng Kasulatan si Don Main. Ako ang nanguna sa serbisyo sa tabi ng libingan. Binasa ang I Tes 4:15-18
>
> Ken, Martes, Agosto 4, 1964

Ang Taong Maglilibing sa Kaniya

Si Pastor Romig, bumalik sa Canonsburg mula saanman siya dinala ng mga taon. Hindi sinasabi ng mga liham kung saan.

Sampung taon at apat na buwan bago nito, isang negosyante ang lumipad patungong Iowa isang Sabado ng gabi, walang sinabihan, nakinig sa pangangaral ng isang estranghero, isinama siya at ang kaniyang pamilya na kumain sa labas, at nagmadaling umuwi para sa Lunes ng umaga.

Pinuntahan niya at sinundo ang taong maglilibing sa kaniya.

> `Sapagka't kayo'y nangaliligaw na gaya ng mga tupa; datapuwa't ngayon ay nangagbalik kayo sa Pastor at Obispo ng inyong mga kaluluwa.`
>
> 1 Pedro 2:25, ang talatang isinulat ni Ken sa itaas ng pahina ng kaniyang talaarawan noong Agosto 1, 1964

Ang magiging kahulugan ng "mas alam namin ni mother," sabi ni Gordon, ay ang natitirang bahagi ng kuwento.

Mula sa mga liham nina John at Avril Leonard sa Manila noong Marso 14 at Abril 1, 1954 at Disyembre 6 at 20, 1961, sa mga talaarawan nina Ken at Mary Lou noong Agosto 1 at 4, 1964, at sa kuwento ni Gordon na "The Preacher He Went to Fetch" (Oktubre 15, 2026), na isinulat para kina Tita Betsy at Tito Carl.

Sina Ginny, Mary Lou, Paul at Betsy

Apat na anak ang pinalaki nina John at Avril sa Canonsburg. Si **Mary Lou** (1930–2003), ang aming ina, ang ikalawa.

Si **Virginia** "**Ginny**" (1927–1988) ay nagsanay bilang nars sa New York. Nabalo siya noong honeymoon pa lamang nila noong 1950, at pumunta siya sa Belgian Congo bilang misyonerong nars sa loob ng mga labindalawang taon at dalawang ulit na inilikas ng British Army. Pagbalik sa Amerika, pinamunuan niya ang student health center sa Moody Bible Institute at nagpakasal kay Paul Moldenhauer.

Si **Paul Ernest Leonard** (1933–2026) ay kumuha ng doktorado sa Manchester sa ilalim ni F. F. Bruce, naglingkod sa komite ng pagsasalin ng NIV, nagturo ng Bagong Tipan sa Trinity, at nagsanay ng mga tagapayo para sa krusada ni Billy Graham sa New York. Bilang chaplain at koronel ng Army, ipinatawag siya para sa Gulf War noong 1991. Sinabi ng talaarawan ni Ken na "To Saudi Arabia." Itinuwid ni Tita Betsy si Gordon noong 2026: naglingkod si Paul sa mga sugatan sa Landstuhl, Germany. Pinakasalan ni Paul si **Carol Schmidt** ng Kansas noong 1957, at sa loob ng pitumpung taon ng mga talaarawan, sila ay laging "Paul & Carol," parang pangalan ng isang law firm.

Si **Betsy Jane**, ang bunso, ay nagpakasal kay **Carl Armerding**, na nagturo sa Regent College sa Vancouver at tumulong magsalin ng aklat ng Mga Hukom para sa New Living Translation.

Noong 1978, nagsalitan ang apat na magkakapatid sa pag-aalaga sa kanilang ina, tig-iisang buwan bawat isa.

> `Ginny (Abril) Betsy (Mayo) Paul (Hunyo), ML Hulyo.`
>
> talaarawan ni Ken, 1978

Dapat sana'y may ikalimang pangalan sa iskedyul. Si Carol, ang manugang, ay tahimik ding gumanap sa kanyang mga turno.

Mula sa talaarawan ni Ken noong 1978 at sa mga kuwento ni Gordon tungkol sa mga Leonard, Agosto–Setyembre 2026.

Ang Puno ng Pamilya

ENGLE · Ulrich Engel (1743–1799) at Magdalena Bicksler · Lancaster Co., PA
… Harry Shelly Engle (namatay 1956) at Barbara Martin

ROBSON · John Ross Robson at Catharine Broadfoot · Ontario → Kansas
Robert Alexander Robson at Cora Eva

Grant Ercil Engle 1899–1992
ikinasal 1922

Mabel Emma Robson
namatay bandang 1983

Ken · Keith (asawa: Cleo Barten) · Eloise (asawa: Kevin Dyer) · Elaine (asawa: Charlie Corkill) · Jan (asawa: Ken Horst)

HAINES · Ernest G. Haines (ipinanganak ~1871, Inglatera) at Alice Bush

LEONARD · Frank Leonard (1862–1952) at Harriet

John Reihner Leonard 1899–1964
ikinasal 1926

Avril Haines
1902–1989

Virginia (asawa: Paul Moldenhauer) · Mary Lou · Paul (asawa: Carol Schmidt) · Betsy (asawa: Carl Armerding)

Kenneth Ercil Engle
Nobyembre 9, 1924 – Nobyembre 5, 2009

Mary Louise Leonard
Hulyo 20, 1930 – Abril 12, 2003

ikinasal Abril 26, 1953 · San Juan Gospel Hall, Manila

Becky · Karen · Kevin · Stan · Gordon · Doug

Mga Kasamang Aklat

Katabi ng limang tomo ng kuwento ang walong kasamang aklat.

Sa Kaniyang Kagalakan: Ang Buhay at Ministeryo ni Ken Engle
Mga liham mismo ni Ken · 1951–1987 · ang kaniyang buhay at ministeryo

Herald of Christ: Ang Kuwento ni Rudy Ponce de Leon
San Juan, Rizal · 1951–1996

Grace Triumphant
ang talambuhay ni Cyril H. Brooks · © 1985 Walterick Publishers

"Mary Lou, Mary Lou": Ang Kuwento nina Evelyn at Fred Balanag
Lungsod ng Baguio · 1968–2010

Cheryl
Cheryl Lyn Engle · ang kaniyang buhay, musika at sariling mga salita

Karen, Patrick, at Romblon: "Dinadala ang Pangitain"
keepm.org · ang Emmaus app · Moments to Remember · sina Karen at Patrick

Mga Kuwento ng Pamilya at mga Kaibigan
Mga kaibigan ng gawain · mga kuwento ng pamilya · sanggunian ng pamilya

Mga Alaala ni Kevin
Kevin Engle · sa sarili niyang mga salita · Stewards Foundation · Sa Sariling mga Salita ni Itay

> **Faithful Men: Isang Aklatan ng mga Klasikong Kristiyano**, mula sa PlymouthBrethren.org: mga manunulat na Brethren at mga buhay ng misyonero, mahahanap ayon sa may-akda, Kasulatan at paksa. Buksan ang library ↗

Talaan ng Nilalaman ng buong serye →

Lahat ng link sa serye, sa iisang lugar →

Mga Pinagkunan

Mga kuwento ni Gordon na ginamit sa tomong ito: Ulrich Engle, Born 1743 · The Hospital for Somnambulists · Ginny April, Betsy May, Paul June · Where the Wounded Came · The One He Never Had to Perform · He Made Quite a Hit · Aunt Eloise, two stories · The Preacher He Went to Fetch (mga liham nina John at Avril Leonard noong Marso 14 at Abril 1, 1954 at Disyembre 6 at 20, 1961; mga talaarawan nina Ken at Mary Lou noong Agosto 1 at 4, 1964). Gayundin ang mga liham ng pamilya mula 2008–2026 at ang teyp ng patotoo ni Ken noong 1973.

Kasaysayan ng mga Engle sa internet: Engle History and Family Records of Dauphin and Lancaster Counties · Sina Ulrich Engel at Anna Brechtbühl · Rev. Jacob Engle (1753–1833) sa FamilySearch · Ang Brethren in Christ.

Mga puntod sa Find a Grave: Ulrich Engel (1711–1757) · Anna Brechtbühl Engel (1715–1764) · Ulrich Engel (1743–1799) · Anna Engel Grove (1741–1805) · Elder Jacob “Yokeli” Engel (1753–1833) · Veronica “Fannie” Schock Engel (1750–1816).

Ang Susunod

Ipinagpapatuloy ng Ikalawang Tomo, *Ang Tawag sa Pilipinas*, ang kuwento.

> Ingatan sila para kay Jesus hanggang sa walang hanggan.
>
> ang panalangin sa likod ng KEE Philippine Missions

Edisyong Tagalog, Oktubre 11, 2026 · salin ng pampublikong edisyon sa Ingles, hanggang sa mga kuwento ni Gordon na "Prays for Us Daily" (Oktubre 10, 2026), "ML + I," "Two Candles" at "The Wedding," ang mga liham ni Ken noong digmaan, 1943–45, ang mga liham ng 1950–51, "Herald of Christ" (ang kuwento ni Rudy Ponce de Leon), "Mary Lou, Mary Lou," ang kuwento ni Evelyn Balanag kasama ang kaniyang mga larawan, "The Landlord and the Projectionist," at ang listahan ng mga link

READ IN ENGLISH →

UPDATE NOONG OKTUBRE 24, 2026

154 PAHINA

Panginoon,

Ibigay Mo sa Amin ang Bundok na Ito

IKALAWANG TOMO · ANG TAWAG SA PILIPINAS

Mula Lancaster County PA hanggang Kalye Malvar, Lungsod ng Baguio, Pilipinas

Engle · Robson · Leonard · Haines

Ken at Mary Lou Engle · Edisyong Tagalog

Ikalawang Tomo: Ang Tawag sa Pilipinas

Isang batang magsasaka, isang tail gunner, isang nars mula sa Canonsburg, at ang mga isla · 1924–1967

ANG MGA TAON NG DIGMAAN 4

Isang Batang Magsasaka at ang Radyo 5

Tail Gunner 8

Nag-uulat si Pvt. Engle 10

Ang mga Gabi ng Linggo ni Mr. Holloway 12

Isang Biblia, Ilang Tract at Dalawang Lalaking Nakaluhod 15

Pagbabantay sa Imbakan ng Bala 17

"Ano ba ang Nagtulak sa Iyo na Lumipad?" 20

Ang Dakilang Piloto 22

Pananalangin para sa mga Kasama sa Kuwarto 24

"Pero Naku, Abril 1" 26

Isang Misyonero mula sa Tsina 28

Crew #243 34

Mula Isla Patungong Isla 36

Ang Klase sa Biblia sa Nadzab 38

"Kumusta mula sa Jolly Rogers!" 40

Sa Isang Lugar sa Pilipinas 42

Mga Liham mula sa Crew 44

John Sunberg 47

Kung Saan Ka Niya Ibig 49

Ang Bangka ng Kayamanan 51

KEN AT MARY LOU 53

Ang Dalaga mula sa Canonsburg 54

Ang Pulong-Panalangin sa Moody 55

Isang Bukas na Pinto 57

Itinagubilin sa Gawain 59

Ang Assembly na Nagsugo sa Kanila 61

Magkita Tayo sa Taps 67

Pito sa Kansas Bible Camp 69

Dalawang Hanay sa Traktora 71

Ang Binata mula sa Wheaton 73

Bakit Pupunta sa Ibang Bayan? 76

Araw ng Pasasalamat, 1950 78

Lupa o Kaluluwa 79

Sabay na Nakatanaw sa Iisang Direksiyon 81

Isang Bahay na Natupok sa Tatlumpung Minuto 84

Hindi Ipagpapalit sa Isang Milyong Dolyar 87

Paakyat sa Baybayin 90

Mahal Kong mga Katuwang sa Panalangin 92

Sa Dakong Likuran ng Ilang 94

Mga Tolda at mga Dambana 96

Mga Nilalaman

Maganda 99
Ang Unang Araw ng Panginoon 101
Anim na Oras sa Mimeograph 103
Pasko ng Pagkabuhay sa Canlubang 106
Isaias 53 at Isang Pulang Scooter 108
Ang Kulelat sa Klase 110
Ang Mapa ni Mary Lou 113
Ang Liham na Naiwala Niya 115
Isang Bote ng Softdrink para sa Panginoon 117
Relihiyoso Pero Naliligaw 120
Sasama Ka Ba sa Lalaking Ito? 122
Dalawang Talata at Dalawang Singsing 125
ANG MGA TAON SA PILIPINAS 131
Ang Manila at ang Bible School of the Air 132
Ang Sampung Dolyar ni Eloise 133
Isang Talaan ng Katapatan ng Diyos 135
Mga Barko, mga Furlough at Limang Anak 138
Makapagtuturo Naman sa Iba 141
Ang Asawang Dumating sa Gospel Hall 142
Isang Libong Radyo 144
Heaven Came Down 146
Ang Kaniyang Dala 148
Itim na Huwebes 149
Mga Kasamang Aklat 150
Mga Pinagkunan 151
Tungkol sa mga Pahina ng mga Liham 152

UNANG BAHAGI

Ang mga Taon ng Digmaan

Isang batang magsasaka mula sa Kansas sa Army Air Forces, 1943–1945

BINAGO OKTUBRE 13, 2026

Sina Karen at Patrick sa Romblon

Isang Batang Magsasaka at ang Radyo

Si **Kenneth Ercil Engle** ay isinilang noong Nobyembre 9, 1924, ang panganay sa limang anak nina Grant at Mabel. Naligtas siya noong mga siyam na taong gulang siya, sa pamamagitan ng Juan 6:37: *"Ang lumalapit sa akin ay hindi ko itatakuwil sa anomang paraan."* Pagkaraan ng maraming taon, ganito niya ito sinabi: "Wala Siyang itinataboy." Isinulat ni Ken pagkaraan na siya ay "maaaring naakay sa PANGINOON" sa pamamagitan ng ministeryo sa radyo ni Dr. Walter Wilson ng Kansas City.

Isang paglalakbay ng FFA sa Chicago ang nagdala sa batang magsasaka sa dalawang lugar na hindi niya kailanman nalimutan. Ang isa ay ang Wrigley Field. Tagahanga siya ng Cubs habambuhay. Ang isa pa ay ang Moody Bible Institute, na ang programa sa radyo ay naririnig niya sa kanilang bahay. Nag-enrol siya roon.

Gusto niyang simulan ang kaniyang patotoo sa isang biro: *"Hindi ako kamag-anak nina Marx at Engels."*

Nagmula si Ken sa isang angkan ng mga conscientious objector (mga tumatangging makidigma dahil sa budhi), pero naramdaman niyang inaakay siyang maglingkod. Malalim ang paniniwalang iyon sa pamilya. Naniniwala si Kevin na ang kaniyang lolo sa talampakan na si John M. Engle (lolo sa tuhod ni Ken) ay isang conscientious objector na hindi naglingkod sa Civil War. Hindi nagtagal matapos siyang lumipat pakanluran mula sa Lancaster County, ibinigay ni John ang lupa para sa Newbern Cemetery, ilang milya sa timog ng Abilene, Kansas, na kilala natin bilang "Engle Burying Ground." Nanumpa si Ken sa Army noong Agosto 11, 1943 sa Fort Leavenworth, at nagsanay bilang kadete ng Air Corps sa Henderson State sa Arkadelphia, Arkansas, na nagpapalipad ng mga Piper Cub. Pagkatapos ay tinanggal ang buong klase.

> Mga ginoo, tinanggal na kayo. Walang masamang tala, para sa kaginhawahan ng pamahalaan.
>
> ayon sa alaala ni Ken, 1973

Mula sa tape ng patotoo ni Ken noong 1973 at sa pananaliksik ni Kevin tungkol sa pamilya.

Isang Regalo para kay Itay, 1969

Isang regalong inukit ni Kevin para sa kaniyang ama noong labindalawang taong gulang siya, Nobyembre 9, 1969, kasama ang aklat na This Is Moody Radio: 100 Years Proclaiming the Gospel (2026). Isinasalaysay ng aklat ang kuwento ng Moody Radio, ang istasyong pinagsimulan ni Ken Engle sa radyo bilang isang estudyanteng announcer. Lumipas na ang maraming taon sa lalagyan ng lapis, pero hindi pa kumukupas ang pangalang nakaukit dito.

Koleksiyon ni Kevin Engle · aklat nina Kevin Mungons at Phil Shappard (2026)

Tail Gunner

Pumasok siya sa paaralan ng gunnery sa Harlingen, Texas. *"Parang giniling na karne ang braso ko sa lakas ng sipa ng baril. Sapat na sa akin ang pamamaril."*

Sumama si Ken sa isang crew ng B-24 Liberator sa Walla Walla, Washington. Ang mga utos na binuksan habang sila'y lumilipad ang nagpadala sa kanila sa Nadzab, New Guinea, sa **90th Bomb Group, ang "Jolly Rogers,"** 319th Bomb Squadron. Lumipad siya bilang tail gunner (artilyero sa buntot ng eroplano) mula sa Nadzab, at pagkatapos ay mula sa Mindoro sa Pilipinas, sa mga misyong umaabot nang hanggang labing-apat na oras. Labing-anim na misyong pangkombat ang nilipad niya sa ibabaw ng Pasipiko. Nag-ingat siya ng isang journal na tinawag niyang "My Life in the Service."

Sa Mindoro noong Marso 1945, nakilala niya ang isang edukadong binatang Pilipino na nagngangalang Vicente, at may nabago sa kaniyang kalooban. Nanalangin si Ken para sa China noong nasa Moody siya. Ngayon, ang naging pasanin niya ay ang Pilipinas. Noong Marso 4, 1945, nanalangin siya para sa isang iglesia sa San Jose, Mindoro.

Natapos ang kaniyang serbisyo noong Hunyo 19, 1945, at tahimik niyang inalala ang araw na iyon taun-taon mula noon. Noong 1979 sumulat siya kay Stan, *"Lumabas ako sa Army Air Corps 34 na taon na ang nakararaan ngayong araw!"*

Pagkaraan ng isang taon ng pagkabalisa sa bukid, bumalik siya sa Moody at naging announcer sa WMBI.

Noong Disyembre 2004, sa edad na walumpu, ipinadala ni Ken kay Kevin ang mga kopya ng kaniyang journal noong digmaan.

> KLE — pinadalhan ng mga kopya ng aking Journal WWII atbp. … Nagpapasalamat sa mga tawag ng aking mga anak.
>
> talaarawan ni Ken, Disyembre 3, 2004

Mula sa tape ng patotoo ni Ken noong 1973, sa liham niya kay Stan noong 1979, at sa kaniyang talaarawan noong 2004.

Nag-uulat si Pvt. Engle

Ang mga pahina ng War Years ay hango sa 272 liham na isinulat ni Ken pauwi o tinanggap niya mula 1943 hanggang 1945, na tinipa ng pamilya noong 2007, at sa mga orihinal na scan sa archive ni Gordon.

Nanumpa si Ken noong Agosto 11, 1943. Makalipas ang isang taon, isinulat niya, *"Eksaktong isang taon na ngayong hapon mula nang manumpa ako sa hukbo."* Ang basic training ay sa Sheppard Field, Wichita Falls, Texas.

> Disiplina at mas marami pang disiplina. … Mahirap ang buhay sa Army pero gusto ko ito. Nadarama kong may lugar ang Panginoon para sa akin.
>
> Ken kina Grandpa at Grandma, Setyembre 22, 1943

Noong Oktubre 5, humarap siya sa Aviation Cadet Examining Board. Agad na lumitaw ang dating tanong ng pamilya tungkol sa pagiging conscientious objector.

> Tinanong nila ako kung isa ba akong conscious objector (mali ang baybay pero lumilipad ang oras) sa pagpatay bilang pagtatanggol sa bansa. Sinabi ko sa kaniya na hindi.
>
> Ken sa mga magulang, Oktubre 5, 1943

Tuwing Linggo, sumasama siya sa pangkat ng Baptist Training Union sa maliliit na simbahan sa paligid ng Wichita Falls, at napakadalas niyang mangaral kaya dalawang beses niyang isinulat pauwi, *"Akala nila Baptist ako at hindi ko lang alam."* Pagkatapos ng 32-milyang paglalakad sa gabi na halos umabot sa Oklahoma, iniulat niya, *"Buhay pa naman ako,"* at idinagdag, *"Talagang tinulungan ako ng Panginoon na ihanda ang aking mensahe habang naglalakad ako."*

Sa isang medical exam noong Oktubre 12, napabilang siya sa Class 2, navigator at bombardier, dahil 20/25 ang resulta ng kaniyang mga mata. *"Sagot ito sa panalangin dahil gusto kong maging navigator."*

Ang mga Gabi ng Linggo ni Mr. Holloway

Sheppard Field, Wichita Falls, Texas · Oktubre 1943

Ang Baptist Training Union sa Sheppard Field ay pinamamahalaan ni Mr. Holloway, isang biyudong animnapung taong gulang o higit pa, na nagpapaalala kay Ken sa kaniyang lolo, "hindi sa itsura kundi sa kilos at pag-uugali." Tuwing gabi ng Linggo, isinasakay niya ang isang grupo ng mga Kristiyanong sundalo patungo sa maliliit na simbahan sa paligid ng Wichita Falls: Burkburnett, Thrift, Iowa Park, Kamay at Cashion. *"Tunay siyang tagahikayat ng kaluluwa,"* isinulat ni Ken.

Noong unang Linggo, Oktubre 3, nagsalita si Ken tungkol sa "Ang Aming Pinaniniwalaan Tungkol sa Iglesia." Nang awitin ng mga kabataan ang "Every day with Jesus is sweeter than the day before," sinabi niya sa kanila na nananabik tuloy siya sa tahanan, at pinatayo niya ang buong simbahan upang awitin itong muli para sa kaniya.

Makalipas ang dalawang linggo, sa Cashion, alas-9:15 ng gabi, tumayo ang isang sundalo sa sulok at sinabing hindi siya Kristiyano.

> Ipinaliwanag sa kaniya ni Mr. Holloway ang daan ng kaligtasan. … Pagkatapos ay pinatayo niya ang iba pang Kristiyanong sundalo at pinalapit sa harapan. Nakatayo kaming lahat doon nang magkakasama. Hindi niya iyon ginawa noon, pero pagkatapos ng pulong ay naligtas siya. Humingi siya ng panalangin kaya ipinapasa ko ito sa inyo.
>
> Ken sa mga magulang, Oktubre 18, 1943

Ito ang unang pagkakataon na makikita sa mga liham na may lumapit kay Cristo sa pamamagitan ng pangangaral ni Ken. Ang grupo, sina Butler, Smith, Fuller, Hannah, Pate at Ken, ay nagplano ng serye tungkol sa kaligtasan, at kinuha ni Ken ang "Kailan ka maaaring maligtas." Dumadalo si Mr. Holloway kahit sinabihan siya ng kaniyang doktor na manatili sa kama, dahil baka maipadala na sa ibang lugar ang mga binata bago pa ang susunod na Linggo. Pagsapit ng Abril 1944, sumulat siya kay Ken na nagkaroon ang gawain ng 27 nagbalik-loob at 150 muling nagtalaga ng sarili.

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

Isang Biblia, Ilang Tract at Dalawang Lalaking Nakaluhod

Sheppard Field · Oktubre 1943

Sa barracks, mas tahimik ang pagpapatotoo ni Ken. Isang gabi, nakaupo sa kaniyang kama ang sundalong nasa katabing higaan at naninigarilyo. Gusto ni Ken na lumuhod para manalangin, kaya nagdahan-dahan siya.

> Parang hindi siya umaalis doon kaya naghintay ako. Pagkatapos, habang isinasara ko ang aking bag at inaayos ito, lumuhod siya at nagsimulang manalangin. Saka ko naunawaan na naghihintayan pala kami sa isa't isa.
>
> Ken sa mga magulang, Oktubre 12, 1943

Isang matalinong batang kadete ang lumapit upang humingi ng "isang malaking pabor": maaari ba niyang hiramin ang Biblia ni Ken? Nagpadala si Tiya Lois ng mga tract, ang pinakamagandang paketeng natanggap niya, *"Kapag namimigay ka ng tract sa mga sundalo, kailangang angkop ang mga ito sa panahon, at ito ang pinakamahusay na nakita ko sa ganoong paraan."* Matapos basahin ang isa, sinimulan ng lalaking katabi niya ang aklat ng Marcos.

Isinama siya ni Corporal Butler sa isang pulong-panalangin na idinaraos ng mga aviation mechanic gabi-gabi mula pa noong Abril.

> Katulad na katulad ito ng aming mga pulong noon sa Moody. … Nang umalis ako sa M.B.I., hindi ko akalaing makakatagpo ako ng ganito karaming kapwa tulad ng mga lalaking nakilala ko sa Chicago. Pero marami-rami akong natatagpuan sa Army, at tunay sila dahil tunay ang digmaan.
>
> Ken kina Grandpa at Grandma, Oktubre 17, 1943

Isang tenyenteng kababalik lang mula sa Pacific ang nagsabi sa kanila na nakakita siya roon ng malalaking lalaking nananalangin. Isinulat ni Ken, *"Maraming inilalabas ang digmaan. Laking pasasalamat ko na nasa puso ko si Cristo at handa ako sa anuman."*

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

Pagbabantay sa Imbakan ng Bala

Sheppard Field · Setyembre–Nobyembre 1943

Puno ng pagsasanay ang mga liham mula sa Sheppard Field. Nariyan ang G.I. na gupit, "sobrang ikli kaya tumatayo sa harap," at ang obstacle course tatlong araw bawat linggo, na may lubid na pang-indayog sa ibabaw ng berdeng tubig at isang pader na walong talampakan ang taas: "Lahat ng ito ay nangailangan ng kaunting lakas at kaunting tapang." Sa pagsasanay sa gas, naamoy niya ang mustard gas, at sa drill field ay nakasuot ng maskara ang mga lalaki "18 minuto sa bawat oras." Pinag-aralan niya ang Thompson submachine gun at ang bagong M-1 carbine, at sa huling bahagi ng Oktubre ay inihagis niya ang kaniyang mga unang granada. Sa 70 lalaki sa kaniyang barracks, 29 ang bumagsak sa mental exam. *"Pero sa tulong ng Panginoon, pumasa ako."*

Noong Oktubre 23, napunta sa kaniya ang post 18, ang imbakan ng bala sa gitna ng mga puno sa timog ng field, isa sa iilang post na may totoong bala: dalawang oras na bantay at apat na oras na pahinga sa loob ng dalawampu't apat na oras.

> Naisip ko (paano kung may espiyang lumapit, kaya ko kayang itutok ang baril at barilin siya) Kaya laking ginhawa ko nang sabihin nila sa amin na wala kaming papatayin sa post na ito.
>
> Ken sa mga magulang, Oktubre 25, 1943

Bumiyahe pababa ang pamilya mula Kansas bandang Sabado't Linggo ng Oktubre 9: "ang aking ama, ina, dalawang kapatid na babae at kapatid na lalaki," dala ang isang keyk mula kay Tiya Lois. Hiniling ni Ken na "magdala kayo ng kaunting tubig ng Kansas." Pagkatapos ay binanggit sila ni Mr. Holloway sa kaniyang pangangaral: ang mga magulang na naglakbay pa mula Kansas para makita ang "binatang si Eagle" (ganoon ang baybay ng tagamakinilya).

Sa ibaba ng isang liham, isinulat ni Ken ang isang motto na pinanghawakan niya habambuhay: *"Hindi natin alam kung ano ang nasa hinaharap, pero alam natin kung Sino ang may hawak ng hinaharap."*

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

"Ano ba ang Nagtulak sa Iyo na Lumipad?"

Noong Nobyembre ding iyon, pumunta si Ken sa 66th College Training Detachment sa Henderson State Teachers College sa Arkadelphia, Arkansas. Noong Pebrero 1944, lumabas ang pamilya Engle sa magasing *LIFE*.

> Ngayon, dinala rito ng mga kasamahan ko ang magasing "Life." Ang tingin nila ay medyo maganda ang Mother ko.
>
> Ken, Pebrero 13, 1944

Binigyan siya ng 95 ng guro niya sa English. *"Siguro nagtataka kayo kung paano ako nakakuha ng 95 sa English – Napansin kasi niya ang litrato ko sa Life – Kita n'yo."* Sumunod ang mga fan mail. *"P.S. Hindi ko alam kung ano ang iisipin ko sa fan mail."*

Isang Piper Cub ang magiging eroplano niya. Una siyang lumipad noong Marso 13, 1944.

> tiningnan niya ako at ngumisi at sinabi. "Ano ba ang nagtulak sa iyo na lumipad"? … Ito ang mga problema ko - masyadong tensiyonado, takot at mabagal, ano pa ba ang puwedeng mali - Bakit pa ba ako pumasok sa Air Corps na ito.
>
> Ken, Marso 14, 1944

Noong Marso 24, muntik na silang lumiko ng kaniyang instructor sa harap ng isang AT-10 na lumalapag. *"Sabi ng ilan sa mga kasamahan, mga 3 talampakan lang ang layo nito sa amin. Hindi man lang namin alam na nasa likod pala namin ito."*

Noong Abril 9, binili niya ang aklat na naging talaarawan niya sa digmaan: *"Bumili ako ng maliit na aklat noong isang araw "My life in the Service" Kapag naayos ko na ito nang husto, malamang ipadadala ko ito pauwi."* Nagtanong siya, *"Itinatabi ba ninyo ang lahat ng liham at litratong ipinadadala ko pauwi. Sana nga."* Itinabi nga nila. Ang kabanatang ito ang patunay.

Ang Dakilang Piloto

Henderson State Teachers College, Arkadelphia, Arkansas · 1944

Ibinalita ng pahayagan ng kolehiyo na magsasalita si Cadet Engle sa Religious Emphasis Week tungkol sa "Ang Gawain ng Chaplain sa Home Front." Noong Miyerkoles, Marso 1, 1944, hindi dumating ang isa pang tagapagsalita.

> Napakaraming tao ang dumalo at talagang tinulungan ako ng Panginoon sa pagsasalita. Wala roon ang isa pang dapat sanang magsalita, kaya ako ang naging tagapagsalita ng gabing iyon.
>
> Ken sa mga magulang, Marso 3, 1944

Sa klase sa pagsasalita, sinabi ng isang sundalo na mas marami ang alam ni Engle tungkol sa Biblia dahil nag-aral siya sa Moody. *"Tuwang-tuwa akong marinig na ganoon kataas ang pagtingin ng mga sundalo sa Biblia."*

Noong Marso 21, nagsalita siya sa Y.W.C.A. ng kolehiyo, at inihambing niya ang pag-aaral magpalipad ng eroplano sa buhay-Kristiyano. Ganito nagtapos ang kaniyang balangkas: "V Ang Dakilang piloto – si Jesus … 1. Ang aking draft at mga Down draft … 3. Bumitaw – Ipaubaya sa Diyos." Sa itaas ng isang liham, isinulat niya ang Deuteronomio 31:6, "isang talatang sa palagay ko ay bagay sa paglipad."

Mahirap ang mismong paglipad. Isang gabi noong Marso, isinulat niya:

> Ngayong gabi, napakalungkot ko, gaya ng hindi ko naranasan sa matagal na panahon. … kaya lumuhod ako at hiningi sa Panginoon na tulungan ako, at maayos na ang pakiramdam ko ngayon. … Inay, tuwang-tuwa akong malaman na ipinapanalangin mo ako tuwing hapon, alas-2:30.
>
> Ken sa mga magulang, Marso 24, 1944

Binabasa niya ang talambuhay ni Spurgeon, *The Shadow of the Broad Brim*, at umaasa siyang mapunta sa navigation: *"baka inihahanda ako ng Panginoon."*

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

Pananalangin para sa mga Kasama sa Kuwarto

Arkadelphia at Harlingen · Enero 1944 – Pebrero 1945

Ang mga kasama ni Ken sa kuwarto sa Henderson ay sina Frisella, isang Katoliko mula St. Louis na sinamahan niya sa Misa ng Bagong Taon; si Gragey; at si Hall, isang binatang maraming pinagdadaanan. Nang nasa infirmary si Hall, dinalhan siya ni Ken ng mga tract. Noong Enero, hiniling niya sa mga magulang na manalangin.

> Hinihiling ko ang inyong mga panalangin na madala ko sa Panginoon ang mga kasama ko sa kuwarto at hindi ako mapasama sa kanilang daan gaya ng gusto nila.
>
> Ken sa mga magulang, Enero 5, 1944

Pagsapit ng Pebrero, araw-araw nang nagbabasa ng Biblia si Frisella sa kabila ng panunukso. *"Maganda ang pag-usad ni Frisella sa Biblia. Marami-rami siyang itinatanong sa akin."* Nang bumagsak ang unang niyebe sa Arkansas, naglagay si Ken ng snowball sa kama ni Frisella.

Sumama si Hall kay Ken sa Harlingen, Texas. Noong Abril 30, 1944, matapos ang maraming mahabang pag-uusap, sinabi ni Hall kay Ken na handa na siya.

> Sinabi niyang naniniwala siya na makatarungan lamang na bigyan ng pagkakataon ang Diyos. … sinabi niya sa akin na noon lang niya naunawaan kung gaano iyon kasarap sa pakiramdam.
>
> Ken sa mga magulang, Abril 30, 1944

Nanalangin sila nang magkasama. Makalipas ang sampung buwan, sumulat si Hall mula sa Sheppard Field. May asawa na siya ngayon, at "lubos na maligaya," at lumagda siya bilang "Kaibigan magpakailanman." Napunta si Gragey sa infantry at sumulat mula sa Italya, inaalala kung nasaan sila noong Pasko ng Pagkabuhay 1944.

Sa Harlingen, nakatagpo si Ken ng isang grupong Christian Endeavor ng mga sundalo at WAC, at ng isang gunnery instructor na kilala ang Plymouth Brethren: *"Nagulat ako dahil iilan lang ang nakakaalam na may P.B. pala."*

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

"Pero Naku, Abril 1"

Noong Abril 1, 1944, isinara ng Army ang cadet program para sa mga draftee.

> Pero una, siguro dapat ko munang sabihin sa inyo ang pinakamasama. Hindi na ako patungo sa pagiging piloto, navigator, o bombardier. … Sabi ng instructor ko, puwede akong maging piloto kung gusto ko. … Oo, magandang araw ang Marso 31 pero naku, Abril 1.
>
> Ken sa mga magulang, Abril 1, 1944

Sa limampung pre-cadet, anim lang ang nakapagpatuloy. Pinirmahan ni Ken ang isang liham ng *"Ex Cadet – ngayon (G.I. Joe)."* Noong Abril 17, dumating ang mga utos: flexible gunnery school sa Harlingen, Texas, *"malapit mismo sa gulf. … Baka ibig sabihin nito ay madedestino na ako sa ibayong-dagat sa lalong madaling panahon kaya maghanda kayo."*

> Ganito ang nararamdaman ko. Lugar ito kung saan alam kong makatutulong ako para manalo sa digmaan. Hindi ako mas mabuti kaysa kaninuman kaya doon ako kung doon nila ako ilalagay. Kaya akong ingatan ng Panginoon sa loob ng gun turret gaya rin sa alinmang ibang puwesto.
>
> Ken, Harlingen, Abril 22, 1944

Noong Father's Day, sumulat siya sa kaniyang ama mula sa firing range. *"Father's day ngayon at halos ito ang una kong hindi naabutan sa loob ng ilang taon. … Mami-miss kong naroon sa anihan."* Unang beses niyang pinaputok ang .50 caliber: *"Kapag minsan mo nang napaputok ang baril na iyon, natututo kang igalang ito."* Pinirmahan niya ito, *"P.S. Naniniwala akong nasa akin ang pinakamabuting Dad sa buong mundo."*

Sa Lemoore, California, noong Hulyo, nakisakay siya at ang dalawa niyang kaibigan papunta sa simbahan sa Hanford at natuklasan nilang mga nagtapos sa Moody ang pastor at ang asawa nito. *"Napakaganda ng pagkakaplano ng Panginoon sa weekend na iyon."*

Isang Misyonero mula sa Tsina

Arkadelphia · Enero–Abril 1944

Sa Moody, nanalangin si Ken para sa Tsina, at dala niya ang pasaning iyon hanggang sa Army. Noong Enero 1944, nagpadala siya sa bahay ng isang ginupit na balita tungkol kay Harry Liu, "ang batang Tsino na madalas kong nakausap sa M.B.I.," at hiniling na itago ito sa kaniyang mga file. Noong Enero 30, nagsalita siya sa Baptist Training Union tungkol sa "ang ating pagkukulang sa pagtugon sa hamon ng misyon." *"Hindi gaanong maganda ang nagawa ko, hindi ko masabi ang gusto kong sabihin."*

Nakilala ni Harry Liu si Cristo sa Tsina at pumasok siya sa Moody noong 1941. Kalaunan ay naglingkod siya sa Pocket Testament League at isinulat niya ang kaniyang kuwento sa *Chinaman's Chance* (1956). Isang sulat ni Harry kay Ken noong 1944 ang natagpuang nakadikit sa loob ng isang kopya ng aklat. Tingnan din ang Ang Pulong-Panalangin sa Moody.

Nang bawasan ang cadet program, pumunta sila ni Carl sa linggo ng misyon sa Arkadelphia.

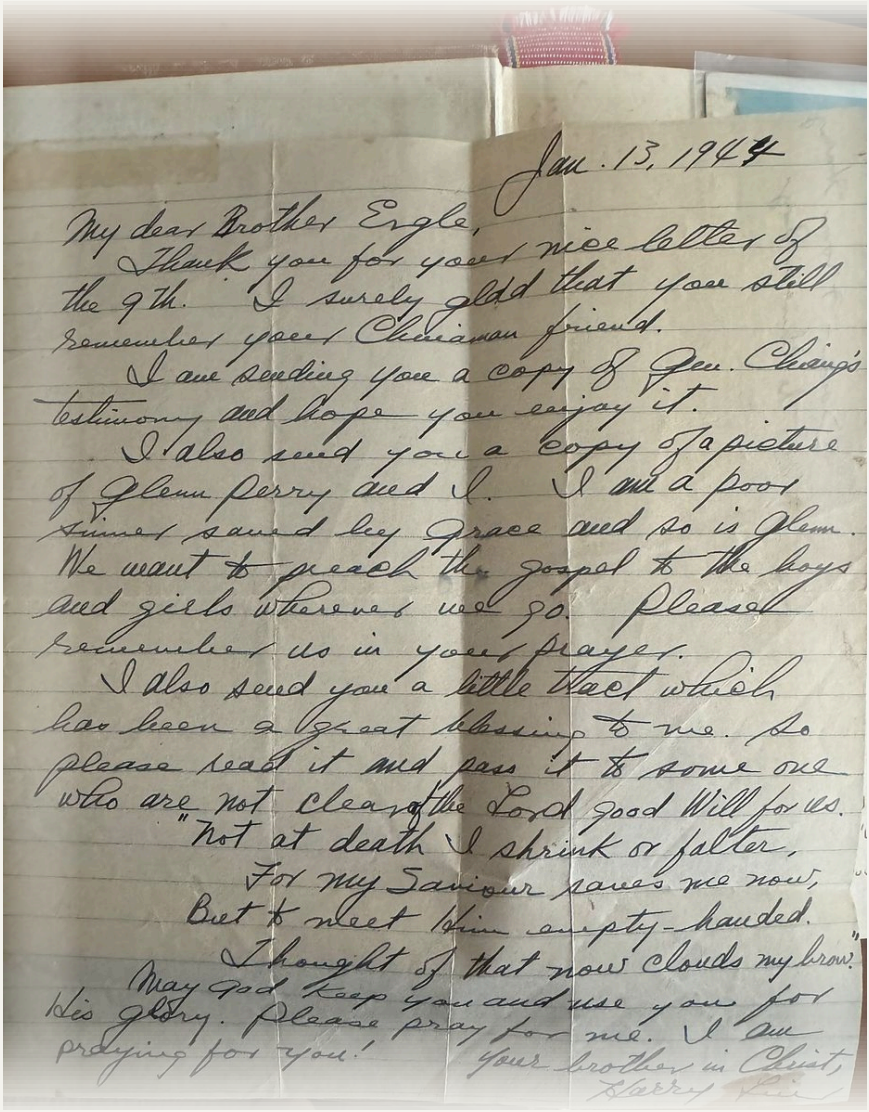
> Sa ****** ay pumunta kami sa bahay ni Miss Watson. Isa siyang misyonerong nagbalik mula sa Tsina. Maganda ang naging pag-uusap namin, kaya lang ay masyadong maikli. … Nagsalita ang mga misyonero mula sa Brazil at Tsina. At nagsalita rin ang Japanese American.
>
> Ken sa mga magulang, Abril 12, 1944

Binili niya ang aklat ng kurso, *The Word Overcoming the World*, at sinisikap pa rin niyang tapusin ito nang siya'y umalis. Nang dumating ang utos na sila'y ipadala noong Abril 4 (na kinansela rin), nagpaalam si Ken mula sa plataporma ng kapilya: *"Parang napamahal na sa paaralang ito ang kaniyang mga sundalo."* Anim na puno ang itinanim sa tabi ng dormitoryo para sa mga lalaking namatay sa paglilingkod.

Dumating ang tren sa Harlingen nang alas-dos ng madaling-araw noong Abril 22. Sa daan, namimigay ng pagkain at mga Ebanghelyo ang mga canteen ng Red Cross. Muli niyang isinaulo ang Awit 91, at isinulat niya, *"Alam ninyo, habang papalapit kami sa labanan, lalo akong kailangang maging matatag para sa Panginoon."*

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

Ang Liham ni Harry Liu, 1944

Jan. 13, 1944

My dear Brother Engle,

Thank you for your nice letter of the 9th. I surely glad that you still remember your Chinaman friend.

I am sending you a copy of Gen. Chiang's testimony and hope you enjoy it.

I also send you a copy of a picture of Glenn Perry and I. I am a poor sinner saved by Grace and so is Glenn. We want to preach the gospel to the boys and girls wherever we go. Please remember us in your prayer.

I also send you a little tract which has been a great blessing to me. So please read it and pass it to some one who are not clear of the Lord good Will for us.

"Not at death I shrink or falter,
For my Saviour saves me now,
But to meet Him empty-handed.
I thought of that now clouds my brow."

May God keep you and use you for His glory. Please pray for me. I am praying for you!

Your brother in Christ,
Harry Liu

Ang liham ni Harry Liu kay Ken, Enero 13, 1944, na natagpuang nakadikit sa loob ng kopya ni Ken ng Chinaman's Chance. Nasa Army noon si Ken at sumulat siya kay Harry noong ika-9. Nakamakinilya ang mga salita nito sa susunod na pahina.
Koleksiyon ni Kevin Engle

Ang Liham ni Harry, Salita por Salita

Si Harry Liu kay Ken Engle · Enero 13, 1944

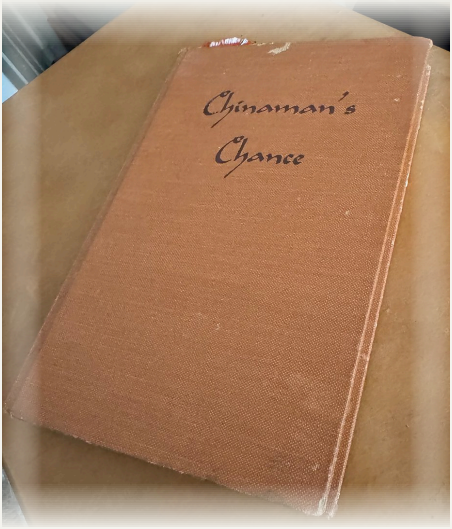
> Mahal kong Kapatid na Engle,
>
> Salamat sa maganda mong liham noong ika-9. Talagang natutuwa ako na naaalala mo pa ang iyong kaibigang Tsino.
>
> Pinadadalhan kita ng kopya ng patotoo ni Hen. Chiang at sana ay masiyahan ka rito.
>
> Pinadadalhan din kita ng kopya ng larawan namin ni Glenn Perry. Isa akong abang makasalanang naligtas sa biyaya, at gayundin si Glenn. Gusto naming ipangaral ang ebanghelyo sa mga batang lalaki at babae saan man kami pumunta. Pakiusap, alalahanin mo kami sa iyong panalangin.

> Pinadadalhan din kita ng isang maliit na tract na naging malaking pagpapala sa akin. Kaya pakibasa mo ito at ibigay sa isang taong hindi pa malinaw sa mabuting kalooban ng Panginoon para sa atin.
>
> “Hindi sa kamatayan ako umuurong o
> nag-aalinlangan,
> Sapagkat inililigtas na ako ngayon ng
> aking Tagapagligtas,
> Kundi ang humarap sa Kaniya nang walang dala,
> Iyan ang iniisip na nagpapalungkot ngayon sa
> aking noo.”
>
> Ingatan ka nawa ng Diyos at gamitin ka para sa Kaniyang kaluwalhatian. Pakiusap, ipanalangin mo ako. Ipinapanalangin kita!
>
> Ang iyong kapatid kay Cristo,
> Harry Liu

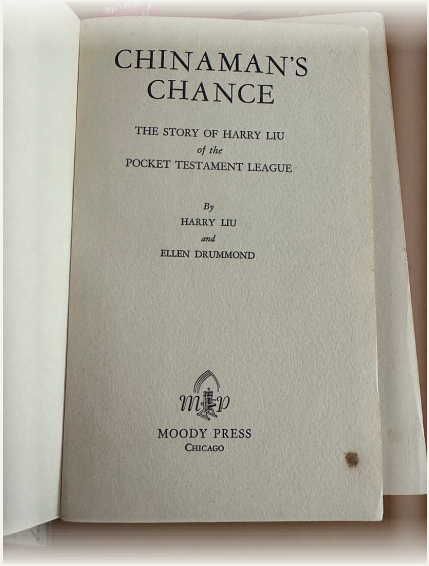
Ang “Hen. Chiang” ay si Generalissimo Chiang Kai-shek, ang pinuno ng Tsina noong panahon ng digmaan. Ang talatang kinopya ni Harry ay mula sa himnong “Must I Go, and Empty-Handed?” (Charles C. Luther, 1877). Tingnan ang Isang Misyonero mula sa Tsina.

Kinopya mula sa orihinal, sa sariling mga salita ni Harry.

Chinaman's Chance

Ang kopya ni Ken ng Chinaman's Chance, ang sariling kuwento ni Harry Liu.
Koleksiyon ni Kevin Engle

CHINAMAN'S
CHANCE

THE STORY OF HARRY LIU
of the
POCKET TESTAMENT LEAGUE

By
HARRY LIU
and
ELLEN DRUMMOND

MOODY PRESS
CHICAGO

Ang pahina ng pamagat: The Story of Harry Liu of the Pocket Testament League, nina Harry Liu at Ellen Drummond, isang misyonerong nagbalik mula sa Tsina (Moody Press, Chicago).
Copyright © 1956 ng The Moody Bible Institute of Chicago

Crew #243

Noong Agosto 1944, pumunta si Ken sa Walla Walla, Washington, para sa B-24 crew training.

> #243 ang crew ko. … Naniniwala akong binibigyan ako ng Panginoon ng isang mahusay na crew. Talagang kakailanganin ko ang tulong Niya nang higit kailanman sa susunod na ilang linggo.
>
> Ken, Agosto 11, 1944

Noong Setyembre 28, sa isang training flight, may lumapit sa kaniya at sinabing pinapupunta siya sa harapan.

> Pumunta ako sa harapan at nalaman kong ako ang magpapalipad nang ilang sandali. Kaya sa sumunod na 20 minuto (humigit-kumulang) hawak ko ang controls sa malaking bahagi ng oras. … Ikiniling ko siya nang husto patagilid at umikot kami. … Ito ang pinakamasayang panahon ng buhay ko, sana lang makapagpalipad pa ako ng 24 na iyon.
>
> Ken, Setyembre 28, 1944

Noong Oktubre 18, pagkatapos ng isang programang pang-ebanghelyo sa kapilya ng base: *"Sinagot na ang aming mga panalangin. … Naligtas ang isang kasamahan, si Elijah Blevins."*

Pagkatapos ng huling furlough sa bahay, at ng unang sulyap sa bago niyang sanggol na kapatid na si Jane Ann, bumalik siya sakay ng isang siksikang tren: *"Puro nakatayo na lang – Kaya lumabas ako sa pagitan ng mga bagon nang umalis kami sa Abilene at kumanta ng ilang koro. … Napakagandang furlough iyon, Salamat sa Panginoon."*

> P.S. Pakiipanalangin po ninyo na ihanda ako ng Panginoon para sa labanan sa katawan, isip, espiritu atbp. (Sa lahat ng paraan)
>
> Ken sa kaniyang ina, Nobyembre 7, 1944

Mula Isla Patungong Isla

Sa Hamilton Field, California, binigyan ang crew ng isang bagong B-24. *"Naku, napakaganda niya – kumpleto sa pinakabagong kagamitan."* Habang naka-guard duty, sumulat siya pauwi *"mula sa lumang B-24, ginagamit ko ang mesa ng radio man."* Bandang Nobyembre 23, lumipad sila palabas sa ibabaw ng Pacific.

> Kapag nasa ibabaw ka ng mga ulap at tubig lang ang nasa ibaba, lalo mong nakikita kung gaano ka umaasa sa Diyos.
>
> Ken, Nobyembre 24, 1944

Huminto sila sa Tarawa, kung saan *"naganap ang ilan sa pinakamabangis na labanan sa digmaan."* Isinulat niya, *"Para bang napakalapit sa akin ng Panginoon dahil sa inyong mga panalangin. Iba ang pakiramdam ko sa pag-alis kaysa sa inakala ko."* Noong Disyembre 1, lumapag sila sa Nadzab, New Guinea. *"Marami akong totoong kuwentong maikukuwento pero palagay ko hindi ikatutuwa ng censor na tanggalin ang lahat ng iyon kaya itatabi ko na lang hanggang makauwi ako."*

> Ngayon, sumama kami sa unang pagsalakay sa kaaway. Wawak! Ang target namin ay isang daanan ng suplay. Kami ang lead ship kaya talagang kitang-kita ko ang lahat. Walang flak Walang Zero. … Naroon ang Red Cross na may dalang grapefruit juice.
>
> Ken sa kaniyang ama, Disyembre 17, 1944

Noong Disyembre 23, mga dalawampung liham ang sabay-sabay na dumating. *"Dapat nakita ninyo ang mga kasamahan ko nang ikuwento ko ang bagong dumalagang guya ni Josie. Abala silang lahat sa pagbabasa ng kanilang mga liham at akala nila ay may problema sa akin."* Ang Pasko ay *"isang mainit na araw ng Pasko sa New Guinea,"* kasama ang isang Baptist na chaplain mula sa Kansas, *"magandang kombinasyon."*

Ang Klase sa Biblia sa Nadzab

Nadzab, New Guinea · Pasko 1944 – Enero 1945

Bago lumipat si Ken sa Jolly Rogers, nagsimula siya ng isang pag-aaral ng Biblia sa Nadzab kasama ang dalawang Kristiyanong kaibigan, si Robert Meek at isang lalaking tinatawag lang sa mga liham na "Lucky." Noong hapon ng Pasko 1944, pinanood niya si Meek na nagtatayo ng tolda, na parachute ang ginawang kisame.

Sumulat si Meek noong Enero. Natigil ang proyekto tuwing gabi ng karaniwang araw nang wala na si Ken, pero nagpapatuloy ang klase tuwing Linggo.

> Wala nang ibang interesado sa proyektong sinimulan mo bago ka umalis dito maliban sa amin ni Lucky, kaya itinigil na ito. … Maayos naman ang klase sa Biblia tuwing Linggo ng umaga kung ihahambing sa aming pinagsimulan, at sana ay lumago pa ang interes.
>
> Robert Meek kay Ken, Enero 22, 1945

Mga labindalawa ang dumadalo bawat linggo, labinlima noong Linggo bago siya sumulat, at si Chaplain Watters ay naghahatid ng "napakagagandang mensahe ng Ebanghelyo." Si Meek at tatlong iba pa ay nakatira na ngayon sa toldang parachute at nagtatanim ng kamatis mula sa binhing ipinadala ng kaniyang asawa.

Nagpasalamat si Lucky kay Ken para sa isang tract.

> Anuman ang *** mangyari, kaibigan, talagang nasa likod mo ako at sinusuportahan kita ng panalangin.
>
> Lucky kay Ken, Enero 7, 1945

Ang nakasulat na ngayon sa mga sobre ni Ken ay "Cpl. Kenneth E. Engle, APO 713-1." Ang kaniyang serial number ay 37538334.

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

"Kumusta mula sa Jolly Rogers!"

Sa katapusan ng Disyembre 1944, sumali ang crew ni Stanley sa 90th Bomb Group, ang Jolly Rogers, 319th Squadron. Sa buntot ng eroplano lumipad si Ken bilang assistant radio operator at gunner.

> Kumusta mula sa Jolly Rogers! … Talagang umaasa at nananalangin ako na makamit na natin ang tagumpay sa lalong madaling panahon. Pagod na ako sa digmaang ito at wala akong pakialam kung sino ang makaalam.
>
> Ken sa kaniyang ama, Disyembre 28, 1944

Ipinadala niya pauwi ang mga pangalan ng crew, ang crew ni Lt. Loren Stanley, at tinawag itong *"Pinakamahusay na Crew sa Buong Mundo."*

> Tapos na ang Bagong Taon at tapos na rin ang unang misyon. … Tinamaan namin ang Pilipinas. … Sa ibabaw ng target, sunod-sunod ang kain ko ng life savers. Nakasalansan ang mga ito sa mga toggle switch ko.
>
> Ken kay Keith, Enero 3, 1945

Noong Pebrero 1, binigyan siya ng kaniyang piloto ng isang Bagong Tipan na may gintong takip na metal. *"Tinanggal ko ang takip at inilagay ko sa Bagong Tipan ko. Hindi proteksiyon laban sa bala ang kailangan ko kundi ang proteksiyon ng Diyos."*

Noong Pebrero 10, sumulat siya sa kaniyang ama mula sa buntot, pabalik mula sa isang pagsalakay.

> Doon sa ilalim ng celleloid ay naroon ang Captain ko ang bunso kong kapatid na lalaki (ngiting abot-tainga) si Mom at ang dalawa kong kapatid na babae at si Dad na nakatayo sa bagong beranda na nakapamulsa Maiisip ninyo kung ano ang naramdaman ko. (nangungulila sa tahanan)
>
> Ken, Pebrero 10, 1945

Sa Isang Lugar sa Pilipinas

Pagsapit ng Pebrero 1945, mula sa Mindoro na lumilipad ang Jolly Rogers. Noong Pebrero 20, dumalo si Ken sa *"isang pagsamba upang pasalamatan ang Diyos sa pagpapalaya sa Pilipinas. Hiniling ito ni General Mac Arthur."* Pinirmahan niya ang isang liham ng *"Mula sa Philipino Kid."*

> Madalas na akong napasa "libis ng lilim ng kamatayan" pero sinasabi Niya "Huwag kang matakot" at wala akong dapat ikabahala. Ang pinakamalalang sugat ko sa ngayon ay kagat ng lamok.
>
> Ken kay Keith, Pebrero 15, 1945

Binibilang niya ang kaniyang mga misyon ayon sa edad ng kaniyang kapatid na lalaki at mga kapatid na babae. Noong Pebrero 28: *"Kulang na lang ako ng isa (14) sa edad ni Keith na 15."*

> Natapos namin ngayon ang isang mabigat na misyon sa ibabaw ng Formosa. Tunay na muling napatunayan sa akin ang Mga Awit 23:4. Dahil nasa libis na iyon kami.
>
> Ken sa kaniyang ina, Marso 3, 1945

Kinabukasan, Marso 4, galing siya sa kapilya, kung saan nagkaroon ng memorial service *"para sa mga kasamahang nawala sa amin kamakailan."* Iyon ang araw na ipinapakita ng mga tala ni Gordon na nananalangin siya para sa isang iglesia sa San Jose, Mindoro.

Noong Marso 5, sumulat siya sa sanggol niyang kapatid na si Jane Ann tungkol sa hinaharap. Inilarawan niya ang sarili *"sa W.M.B.I. na ako ang anouncer ... isang pangarap sa Pilipinas pero may posibilidad!"* Pagkaraan ng anim na taon, nasa radyo na siya sa Manila.

Mula sa ospital nang buwang iyon, idinagdag niya, *"Nagsisimula ko nang maunawaan kung bakit bumabalik ang mga misyonero kapag nakarating na sila sa field. Napakainteresanteng mga tao ang mga taong ito at napakapalakaibigan."*

Mga Liham mula sa Crew

Tagsibol 1945

Nang iwan ni Ken ang crew noong Marso 1945, sumulat si Jim Hickey na inayos nila ang kaniyang mga gamit bago ito isinauli.

> Inihiwalay namin ang karamihan sa mga gamit mo bago namin isinauli. Kinuha namin ang lahat ng gamit mo, kasama ang iyong Biblia at iba pang aklat.
>
> Jim Hickey kay Ken, Abril 11, 1945

Lahat ng crew ay naging staff sergeant na. "Na-check out na si Stanley sa lead! Iyon ang pinalipad namin sa huli naming misyon sa Farmosa." Nabigo ang kanilang taniman: "Hinukay ng mga manok ang kalahati ng labanos at Carrot, at kinain ng mga daga ang natira."

Sa bahay, hindi alam ng pamilya kung nasaan siya. Isang kapitbahay na kababalik mula sa Pacific ang nagsabi kay Grant na may San Jose sa Luzon at mayroon din sa Mindoro. Sumulat ang kaniyang ina, *"Sa layo mo, pakiramdam namin ay wala kaming magawa,"* at pagkatapos, *"Pero kababasa ko lang ng Talata, 'Datapuwa't pupunan ng aking Diyos ang bawa't kailangan ninyo,' at walang kabuluhan sa Kaniya ang layo."* Sa ibaba, idinagdag ni Keith ang Roma 8:28 at idinagdag ni Eloise ang Isaias 26:3. Makalipas ang dalawang buwan, isinulat ni Ken, "Nasa 'Aklat ng mga aklat' pa rin ang Roma 8:28."

Naging tulong din si Ken sa iba. Si Johnny Hanrahan, isang sundalong nakilala niya noong tagsibol na iyon, ay sumulat noong Hunyo:

> Dapat ay sumulat na ako sa iyo noon pa, Ken, para pasalamatan ka sa lakas ng loob at patnubay na ibinigay mo noong mga magugulong araw na iyon sa 126th. … Lagi akong magpapasalamat na naroon ka sa aking tabi noong mga panahong iyon. … May natamo ako, Ken - at ipinapasa ko ito sa iba.
>
> John C. Hanrahan kay Ken, Hunyo 24, 1945

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

John Sunberg

England · 1945

Si John Sunberg ay isang Kristiyanong kaibigan ni Ken mula sa kanilang mga araw ng pagsasanay. Lumipad siya kasama ng Eighth Air Force mula sa England, at noong Pebrero 1945 ay sumulat siya kay "Cpl. Kenneth E. Engle." Nakita niya sa London si Hannah, isang kaibigan mula sa pagsasanay. Wala siyang Kristiyanong kasama sa kaniyang crew, pero patuloy siya sa pagbabasa ng Biblia.

> Dalawang beses akong nagbabasa ng Biblia araw-araw at nagsasaulo ng mga talata ng Kasulatan. … Nakatapos na ako ng 13 operasyon at 22 pa ang natitira. Nagpapasalamat ako sa Diyos sa Kaniyang kahanga-hangang pag-iingat hanggang ngayon.
>
> John Sunberg kay Ken, Pebrero 27, 1945

Noong Disyembre, sumulat kay Ken ang kapatid niyang si Bill mula sa Red Oak. Noong Marso 18, 1945, sa ikadalawampu't tatlong misyon, patungong Berlin, malubhang tinamaan ang bomber ni John. Sinikap ng crew na maabot ang teritoryong hawak ng mga Ruso, at tumalon silang lahat gamit ang parachute.

> Ligtas silang lahat na nakalabas sa eroplano pero pinaulanan sila ng bala ng mga Russian Fighter plane.
>
> Bill Sunberg kay Ken, Disyembre 18, 1945

Namatay sina John at Sergeant Marino. Ang dalawang liham ay itinago kasama ng mga liham mismo ni Ken.

May iba pang sumulat. Si Harry, isang gunner na nakalipad ng pitong misyon bago siya pinatigil sa paglipad, ay nagsabi kay Ken, "Kailangan ko ng isang taong katulad mo na makakasama ko, na kasabay kong magsisimba at dadalo sa mga lingguhang pulong."

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

Kung Saan Ka Niya Ibig

Abilene at Chicago · 1945–1948

Bumalik si Ken sa Moody pagkatapos ng digmaan, at mula sa bukid at mula sa Chicago ay nagbibigay na siya para sa misyon. Noong 1945, pinasalamatan siya ng Moody Missionary Union para sa isang kaloob. Noong 1946, pinasalamatan siya ng misyonerong si Anita Lewis para sa sampung dolyar at sa kaniyang mga panalangin: "Nawa'y lubos kang gamitin ng Panginoon para sa Kaniyang kaluwalhatian at ilagay ka agad sa lugar ng paglilingkod na itinakda Niya."

Noong 1948, may dumating na liham mula sa India. Si Violet Hendrickson, isang kaibigan sa Moody na isinugo mula sa Austin, ay sumulat mula sa isang paaralan ng mga babae sa Kollegal. Nakakita siya sa isang magasin ng isang buong-pahinang patalastas ng Moody, na may larawan ni Ken, "na kinakausap ang isang lalaki sa isang mission." Naalala niya ang pag-uusap nila sa Sweet Shop kung dapat bang planuhin ng isang misyonero ang kaniyang landas o ipaubaya ito sa Panginoon.

> Kenneth, ito ang pinakakahanga-hangang bagay sa buong mundo, ang malaman na ang lugar na kinaroroonan mo ay ang lugar na mismong pinili ng Panginoon para sa iyo. … May iba pa bang pag-akay sa iyo ang Panginoon kung saan ka Niya ibig? Parang napakalaki ng pangangailangan saanman.
>
> Violet Hendrickson kay Ken, Agosto 19, 1948

Nang tagsibol na iyon, nakatakda nang ikasal si Keith kay Cleo Barten at hiniling niya kay Ken na maging best man. Pinayuhan ni Ken ang kaniyang kapatid.

> Ito ay ang paglalagay sa Panginoong Jesu-Cristo na una sa lahat. Kung tunay mo Siyang uunahin, Siya ang mag-aayos ng lahat ng detalye. … At dapat ninyong pag-usapan ang pagkakaroon ng pagsamba ng pamilya sa inyong tahanan.
>
> Ken kay Keith, Abril 28, 1948

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

Ang Bangka ng Kayamanan

Worcester, Massachusetts · Agosto 1949

Matapos magtapos sa Moody noong 1949, ginugol ni Ken ang kaniyang bakasyon noong Agosto sa pagpapatakbo ng isang dalawang-linggong Daily Vacation Bible School sa isang maliit na kapilya sa Worcester, Massachusetts. Nagsimula ito noong Agosto 8.

Pinatakbo niya ito na parang isang paglalayag. Bawat bata ay kailangang may tiket para makasakay sa barko. Sa isang karera ng mga bangkang may layag, umuusad ang bawat crew kapag nagdadala ng Biblia at mga bisita, at isang batang lalaki ang nakapagdala ng 28 bata sa loob ng dalawang linggo.

> Isa pang tampok ng araw ang pagsasaulo, na tinawag naming bangka ng kayamanan, at ang Biblia ang aming mapa ng kayamanan.
>
> ulat ni Ken, Setyembre 1949

Isang umaga, may isang batang lalaking nagpaiwan. Siya ang kaibigang nagdala ng lahat ng mga bisitang iyon.

> Ang pinakamalaking kagalakan sa gawain ay nang isang umaga, nagkaroon ako ng pagkakataong akayin ang isang binatilyo sa Panginoong Jesus. Napakalaki ng kaniyang kagalakan nang pumasok si Jesus.
>
> ang ulat ding iyon

Sa huling gabi, dumating ang mga magulang, at ibinahagi rin sa kanila ang ebanghelyo. Pagkatapos ay nagtuloy si Ken sa New York at Washington, D.C.

Mga batang lalaki at babae, mga talatang isinaulo, at ang ebanghelyo: ito ang gawaing gagawin niya sa buong buhay niya, bago pa niya nalaman kung saan siya isusugo ng Panginoon.

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

IKALAWANG BAHAGI

Ken at Mary Lou

Isang dalaga mula sa Canonsburg, at isang liham na tumawid sa Pasipiko

BINAGO OKTUBRE 24, 2026

☀ Sina Karen at Patrick sa Romblon

Ang Dalaga mula sa Canonsburg

Si **Mary Louise Leonard** ay isinilang noong Hulyo 20, 1930 sa Canonsburg, Pennsylvania. Itinala ng sarili niyang memoir ang unang reaksiyon ng kaniyang ina: *"Napakapangit na sanggol!"* Sumagot si Aunt Freda, ang kakambal: *"Hindi naman, ang cute niya!"*

Lumaki siyang kasama si Laddie, ang asong collie. Tumutugtog siya ng piyano nang walang nota at ng trombone sa banda, at ibinigay niya ang kaniyang buhay kay Cristo noong 1942. Noong Agosto 31, 1948, dumating siya sa Chicago upang mag-aral bilang nars sa West Suburban Hospital. Nang taglagas na iyon, nakinig siya kay Dr. Ironside. Noong 1949, tinanggap siya sa pakikisama ng Austin Gospel Hall.

Nakilala niya si Ken sa gawain para sa mga bata sa isang kapilya sa Chicago. Nagsimula ang kanilang ligawan noong tag-init ng 1950, ayon sa pamilya, sa isang moonlight cruise.

Ibinibigay ng talaarawan ni Ken ang petsa: Lunes, Hunyo 26, 1950. "Natapos na ang panahon ng paghihintay," isinulat niya. Mula pa noong Enero ay may pagtingin na siya, at ilang buwan siyang naghintay sa "go signal" ng Panginoon. "Ang saya ko't naghintay ako. Sana'y laging ganito." Ang sarili niyang talaan ng mga petsa ay may dalawang tala noong Disyembre 1950:

> Dis 11, 1950 – cedar chest (mula kay Ken)
> Dis 14, 1950 – Papuntang Abilene – Texas Chief (Para makita si Ken)
>
> talaan ng mga petsa ni Mary Lou

Pagkaraan ng dalawang buwan, naglayag si Ken patungong Pilipinas nang hindi siya kasama.

Mula sa sariling memoir at talaan ng mga petsa ni Mary Lou.

Ang Pulong-Panalangin sa Moody

1949 o 1950

Noong estudyante si Ken sa Moody Bible Institute, kasapi siya ng isang grupong nananalangin para sa Tsina. Nagsimula ang pasaning iyon noong unang taon niya sa Moody, nang pangunahan ni Harry Liu, isang estudyanteng Tsino, ang isang pulong-panalangin para sa Tsina (tingnan ang Isang Misyonero mula sa Tsina). Kasabay nito, nakikipagsulatan siya kay Cyril Brooks sa Pilipinas, at ipinapanalangin niya kung gusto ng Panginoon na pumunta siya roon.

Isang gabi, inanyayahan ni Ken ang ilang kapwa estudyante sa Moody na samahan siya sa isang magdamagang pulong-panalangin. Nanalangin sila hanggang umaga.

Kinaumagahan, pumunta si Ken sa kaniyang mailbox. Naroon ang isang liham mula kay Cyril Brooks, na nag-aanyaya sa kaniyang pumunta sa Pilipinas bilang misyonero. Tatlumpung araw na naglakbay sakay ng barko ang liham na iyon. Dumating ito mismong umaga pagkatapos ng magdamag niyang paghingi sa Diyos ng patnubay.

Naipadala na ng Diyos ang sagot isang buwan bago pa natapos ni Ken ang paghingi nito.

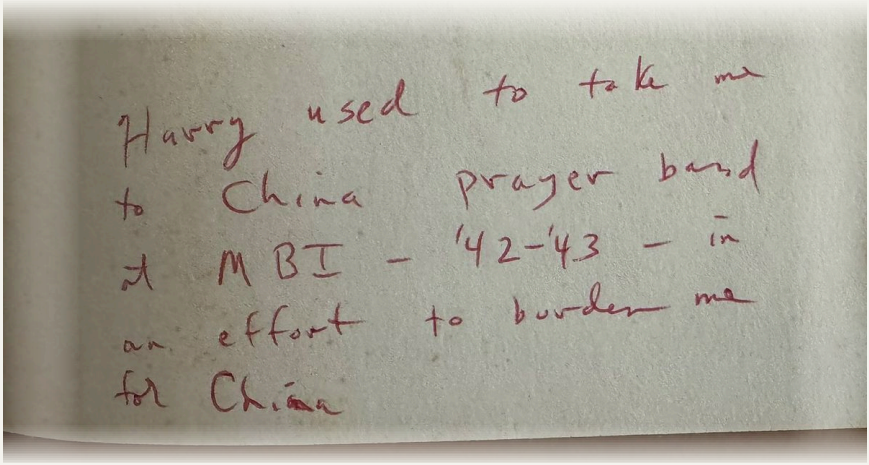
“At mangyayari, na bago sila tumawag, ako’y sasagot; at samantalang sila’y nagsasalita pa, aking didinggin.”

Isaias 65:24

Mula sa mga alaala ni Kevin Engle

▶ Pakinggan si Dad Brooks

Ang China Prayer Band

Ang sariling tala ni Ken sa pulang tinta, isinulat sa kaniyang kopya ng Chinaman's Chance: "Isinasama ako noon ni Harry sa China prayer band sa MBI – '42–'43 – upang mapasan ko ang Tsina sa aking puso." Sa Moody Bible Institute unang inilagay ni Harry Liu ang Tsina sa puso ni Ken. Tingnan ang Isang Misyonero mula sa Tsina.

Koleksiyon ni Kevin Engle · *Chinaman's Chance* © 1956 ng The Moody Bible Institute of Chicago

Isang Bukas na Pinto

Chicago · Mayo–Agosto 1950

Noong tagsibol ng 1950, sumulat si Ken kay Cyril Brooks sa Manila upang itanong ang pangangailangan doon. Dumating ang sagot noong huling bahagi ng Mayo. Isinulat ni G. Brooks na dapat sundin ni Ken ang patnubay ng Panginoon, at saka:

> Tiyak na may lugar para sa iyo upang tumulong sa paligid ng San Juan kung tatawagin ka ng Panginoon na makipagtulungan sa amin. Sa ngayon, marami ang naiiwang hindi nagagawa dahil wala kaming panahon at lakas para harapin ang lahat ng ito.
>
> Cyril Brooks, sinipi ni Ken sa kaniyang ina, Mayo 26, 1950

May gawain sa wikang Ingles sa mga kabataan, sabi niya, "na doon ay makatutulong ka agad upang gumaan ang aming pasanin," at binanggit niya ang isang natitiklop na kama.

> Hindi na kailangang sabihin, tuwang-tuwa ako nang matanggap ko ang liham. Mukhang may bukas na pinto sa harap ko, kahit man lang sa ngayon. … Binigyan ako ng Panginoon ng tunay na kagalakan at kapayapaan sa aking puso mula nang magpasiya akong pumunta sa mga isla. Wala nang hihigit pa sa pagiging nasa Kaniyang kalooban.
>
> Ken sa kaniyang ina, Mayo 26, 1950

Gumawa si Ken ng talaan ng panahon, at Disyembre ang balak niyang pagdating sa larangan. (Kung ito nga ang liham ng magdamagang pulong-panalangin, hindi alam ng pamilya.)

Puno ang kaniyang mga huling linggo sa Moody. Nagbigay siya ng isang pahayag tungkol sa mga ketongin kahit mahina ang kaniyang boses: "Naniniwala akong ginamit iyon ng Banal na Espiritu." Noong Hulyo 17, nagtakda ang Dean ng isang araw ng panalangin para sa mga magtatapos, "isang araw na matagal kong maaalala." Nagtapos siya noong Agosto 3, 1950.

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

Itinagubilin sa Gawain

Chicago at Abilene · Hunyo–Hulyo 1950

Noong Linggo, Hunyo 25, 1950, nakipagpulong si Ken sa matatandang kapatid sa Austin Gospel Hall sa Chicago at ibinahagi ang kaniyang patotoo. *"Gusto nilang sumulat ng magkasamang liham kasama ang asembleya sa Abilene,"* sabi niya sa kaniyang kapatid na si Eloise.

May petsang Hulyo 9, 1950 ang liham. Nakapatungkol ito sa "mga Kristiyanong nagtitipon sa pangalan ng ating Panginoong Jesu-Cristo sa Estados Unidos, Canada at sa iba pang dako." Isinasalaysay nito kung paano dumating si Ken sa Chicago mula sa Abilene bilang estudyante at kung paano siya tinawag sa sandatahang lakas.

> Nang maglaon, tinawag siya sa paglilingkod sa sandatahang lakas, at habang nasa Pilipinas, inilagay ng Banal na Espiritu sa kaniyang puso ang pangangailangan ng ebanghelyo sa bansang iyon. … Natutuhan naming mahalin ang ating kapatid na si Engle at pahalagahan ang kaniyang hangaring maglingkod sa gawain ng Panginoon.
>
> ang liham ng pagtatagubilin, Hulyo 9, 1950

Sinasabi nitong nais niyang humayo bilang kamanggagawa ni Cyril Brooks ng Manila.

Para sa Grace and Truth Gospel Hall sa Abilene, lumagda sina D. W. Emig, F. H. Nicholson, ang ama ni Ken na si Grant Engle, ang kaniyang tiyuhing si Orville Robson at ang kaniyang kapatid na si Keith Engle. Para sa Austin, labing-apat na lalaki ang lumagda, kabilang sina Henry T. Moffat, Dr. R. Winfield Scott, Phil R. Clarkson at Clarence R. Welsher.

Sa mga Brethren, hindi sumasapi ang misyonero sa isang lupon. Humahayo siyang itinagubilin ng mga asembleya sa kaniyang pinagmulan, at sila ang umaalalay sa kaniya sa panalangin. Inilagay ng ama at kapatid ni Ken ang kanilang pangalan sa liham na nagsugo sa kaniya.

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

Ang Assembly na Nagsugo sa Kanila

Austin Gospel Hall, Chicago · 1894–1953

Ito ang kuwento ng Austin Gospel Hall sa Chicago, na kalaunan ay naging Woodside Bible Chapel, na isinulat ni James Brown, isa sa mga mananampalatayang naroon na mula pa noong mga unang araw. Sinusundan nito ang maliit na assembly mula sa isang inuupahang tindahan noong 1894 hanggang sa isang hall na may mga dalawandaang mananampalataya. Sa bandang huli, kabilang sa mga isinugo ng assembly upang maglingkod sa Panginoon sa malalayong lupain, makikita ninyo ang "Mr. at Mrs. Ken. Engle — Philippines."

Ang Pinagmulan at Paglago ng Austin Assembly, 1894 hanggang 1953 · ni James Brown

Noong taong 1894, ang Austin, Illinois ay isang maliit na nayon sa kanluran lamang ng Chicago.

Noong tagsibol ng taong iyon, dalawang kapatid na lalaki ang dumating mula sa Avondale (sina Winsor Chase at James K. Pea) upang alamin kung maaaring magtayo ng isang patotoo sa Nayon. Noong panahong iyon, ang mga nakatira roon ay mga taong palasimba, na karamihan ay mga Lutheran, Baptist at Methodist. Nagkataon pa na noong panahong iyon ay walang mga inuman (saloon) sa nayon, at wala ring simbahang Romano Katoliko sa paligid ng kinatatayuan ngayon ng Austin Gospel Hall. Noong taglagas ng 1894, lumipat sa Austin ang dalawang kapatid na nabanggit kasama ang kanilang mga pamilya — at ito ang nagbukas ng daan para sa pagtatatag, sa maliit na paraan, ng isang assembly sa Austin. Samantala, ang Ebanghelyo ay naipangaral na sa mga kanto ng kalye; at kabilang sa mga nagmalasakit sa gawaing ito ang matapang na pioneer na mangangaral na si Donald Ross, na ilang ulit nangaral sa labas, at dumalaw rin sa mga tahanan at nag-iwan doon ng mga tract ng Ebanghelyo.[61]

Sa unang bahagi ng taong 1895, dumating mula sa Avondale ang mga pamilya nina William Pea at Forsyth Frazer; at kalaunan ay sinamahan sila ng tatlong pamilyang Swedish (Matson, Anderson at Hagland) na dating nakikisama sa mga tinatawag na exclusive brethren. Nagpasya ang pitong pamilya na umupa ng isang tindahan sa tinatawag noong Ontario Street (na ngayon ay Ohio Street) at Parkside Avenue. Doon nila ipinagdiwang ang Hapunan ng Panginoon, nagdaos ng Sunday School, mga pulong ng Ebanghelyo tuwing Linggo ng gabi, at mga pulong din sa loob ng linggo.

Nagdaos ng mga kampanya ng Ebanghelyo sa hall sina Donald Ross, James Harous, Mr. Honeypenny, John Smith, Donald Munroe, Alexander Marshall, C. F. Rose, W. J. McClure at iba pa. Nagdaos din ng mga pulong sa tolda sa distrito, at ang mga pulong sa hall at sa tolda ay nagbunga ng pagbabalik-loob ng mga hindi pa ligtas at ng pagpapatibay sa mga banal. Noong 1900, umupa ng isang maliit na tindahan sa kanto ng Laramie at Chicago Avenue, at doon nagdaos ng mga pulong para sa mga bata sina Mr. Soper, Mr. Cole at Mr. M. Capp; ilan sa mga bata ang naligtas at naidagdag sa Assembly. Nang mga panahong iyon, dalawa sa mga nangungunang kapatid ang nawala sa maliit na pangkat ng mga mananampalataya — si Winsor Chase ay lumipat sa Evanston, Illinois dahil inilipat doon ang negosyong pinagtatrabahuhan niya, at ang isa naman ay umuwi na sa Panginoon matapos magkasakit nang ilang buwan. Mula 1901 hanggang 1902, nakiisa ang mga mananampalataya sa West Side Meeting, na nasa Colorado Avenue malapit sa Madison Street. Sa unang bahagi ng 1905, nagpasya ang mga mananampalataya ng Austin na bumalik at magtayo muli ng patotoo sa kanilang lugar, at ginawa nila ito sa pag-upa sa Nissen's Hall, na nasa mga apat na bloke sa silangan ng Laramie Avenue sa Chicago Avenue. Noong 1907, nagtitipon ang mga mananampalataya sa isang tindahan na ilang pinto lang sa silangan ng Laramie sa Chicago Avenue, at noong 1908 ay nasa isang hall sila sa itaas na palapag sa 419 N. Laramie Avenue. Ang mga nangungunang kapatid noon ay sina Tom Bendelow, G. N. Barnes, D. Stubbs, D. M. Kerr at Alec Anderson.

Ang mga kabataan naman ay sina John Duff, Robert Houston, Jr., William Murray, James Brown, Ralph Barnes, Elizabeth at Ann Gilmour, at Mary at Alice Pea.

Di nagtagal, dumating mula New York si Mr. Robert Houston, Sr., at ang iba pa niyang pamilya. Dumating naman mula Kilmarnock, Scotland sina Mr. at Mrs. Robert Murray, at nakadagdag sila sa bilang ng mga nasa fellowship. Dumating noong 1912 sina Mr. at Mrs. Andrew Gilmour at ang iba pa nilang pamilya, at sa panahong ito ay mga apatnapu o limampu na ang nasa fellowship. Noon ay may medyo malaking Sunday School na, at si Mr. C. F. Atwood, na kilalang-kilala ng matatandang kapatid at nakisama sa assembly noong huling bahagi ng 1908, ay hinirang na superintendent ng Sunday School. Ang Hapunan ng Panginoon ay ipinagdiriwang tuwing Araw ng Panginoon sa ganap na 10:30 ng umaga, ang Sunday School ay sa 2:30 ng hapon, at ang Ebanghelyo ay ipinangangaral sa 7:45 ng gabi tuwing Araw ng Panginoon. Iba't ibang ebanghelista ang nangaral sa Hall sa 419 N. 52nd Avenue (gaya ng tawag noon) mula 1908 hanggang 1915, nang lumipat ang mga mananampalataya sa bagong-tayong hall sa 748 N. 51st Court (na ngayon ay N. Leamington Avenue). Kilala sa mga ebanghelista noon si Mr. Robert McMurdo, na nanirahan sa Austin kasama ang kanyang pamilya, at sa iba't ibang panahon ay nagdaos ng serye ng mga pulong, nangangaral ng Ebanghelyo at nagtuturo ng Salita, at may mga bunga itong sumunod. Paminsan-minsan, ang mga lokal na kapatid ang nangangaral ng Ebanghelyo tuwing Araw ng Panginoon sa 7:45, at nagtuturo ng Salita tuwing Martes ng gabi sa 7:45. Ang mga pulong na ito, kasama ang pangalan ng mga mangangaral, ay inaanunsyo sa isang lokal na pahayagang tinatawag na Austinite, na inilalathala at malawak na binabasa sa buong komunidad, at nagbibigay ng malaking espasyo sa mga balita ng simbahan. Noong Pebrero 17, 1915, nagdaos ng pulong sa AUSTIN GOSPEL HALL, 419 N. 52nd Avenue, at pinagtibay ang pangalan ng korporasyon, alalaong baga'y, AUSTIN GOSPEL HALL INCORPORATED. Mga Trustee: Alec Anderson, Thomas Bendelow at C. F. Atwood.

Nagplano silang kunin ang lupa sa 746-748 N. 51st Court, at magtayo roon ng isang Hall na tinatayang magkakahalaga ng $6500. Ang Assembly ay magbabayad ng upa na 5% ng halaga sa korporasyon.

Nabili ang lupa noong Marso 15, 1915 sa halagang $1260. Nakipagkontrata para sa pagtatayo noong Mayo 1915. Bumili ng mga upuan sa halagang $500.00, at ang iba pang kagamitan ay idinonasyon. Naitayo ang gusali sa halagang humigit-kumulang $5250.

Idinaos ang pambungad na Conference sa bagong Hall noong Sabado, Agosto 16, 1915, at bagaman may ilang maliliit na bagay pa sa gusali na kailangang ayusin, hindi nito naantala ang pormal na pagbubukas ng hall.

Ang mga nasa fellowship ng Austin Assembly ay hiniling na magpautang ng pera na may 5% na interes, at nakalikom ng $6455 (sapat para mabayaran ang utang), at isang kasunduan ang pinirmahan ng lahat ng may hawak ng promissory note, na nagpapahintulot na bayaran ang alinman o lahat ng note anumang oras. Unti-unting binayaran ang mga note na ito, kaya pagsapit ng Hunyo 1916, bayad na ang lahat ng note at wala nang utang ang ari-arian. Dagdag pa rito, si Mr. C. F. Atwood ang umako ng humigit-kumulang $5000.00 sa mga natitirang note upang ito'y maging posible. Ang ginawang ito ni Mr. Atwood ay bunga ng pag-ibig sa kapatid, at ng mataas na naabot sa pamumuhay KRISTIYANO

[May bahagi rito na hindi mabasa sa scan.]

Kasama sa fellowship ng Austin Assembly noong mga unang araw sina Mr. at Mrs. George Mizen, Mr. Eugene Peterson (na ngayon ay nasa Toronto), Miss G. Skinner, Mary at Alice Pea, Mrs. A. Houston, ang pamilyang Cameron, Mr. at Mrs. Fred Mizen, Mr. at Mrs. Ernie Bendelow, Mr. at Mrs. W. Duncan, at Dr. W. Scott. Kalaunan ay dumating sina Mr. at Mrs. C. R. Welsher at ilan pang iba mula sa Kostner Avenue Mission. Ang pamilyang Skinner mula sa Elgin, ang pamilyang Simpson mula sa Kansas City, at ang pagdagsa ng mga pamilya mula sa ibayong-dagat ay nakatulong upang umabot sa mga 200 ang bilang ng nasa fellowship.

Ilan sa mga nasa fellowship ang lumipat sa distrito ng Irving Park, nagdaos ng mga pulong ng Ebanghelyo sa isang tindahan, at sa tulong ni H. H. Harper ay dumami sila, at sa wakas ay nagpasyang magtayo ng isang Hall sa 5614 Dakin Street. Ang isa pang sangay ng Austin Assembly ay ang Norwood Gospel Chapel, bagaman sila ay direktang nagmula sa Irving Park Gospel Hall. Si Mr. J. Willard Hoyle at iba pang nasa fellowship ngayon sa Norwood Gospel Chapel ay dating nasa Austin, at kahit magkalayo na sila sa lugar, nananatili pa rin silang kaisa ng mga nagtitipon sa lugar na kanilang pinagmulan. Kaya mula sa isang maliit na simula, mayroon na ngayong tatlong Assembly na masayang nagkakaisa sa isa't isa.

Malayo ang aabutin ng impluwensya ng Austin Assembly, sapagkat may ilang umalis mula sa aming kalagitnaan patungo sa malalayong bahagi ng mundo upang ipahayag ang EBANGHELYO NG KALUWALHATIAN NG MAPALAD NA DIYOS sa mga NAKAUPO SA KADILIMAN AT SA LILIM NG KAMATAYAN. Ang mga sumusunod na kapatid na lalaki at babae ay ipinagkatiwala sa paglilingkod sa Panginoon sa iba't ibang panahon ng Austin Assembly:

Mr. Maitland — Angola (kasalukuyang nasa bahay).

Mr. at Mrs. J. H. Davies — India (kasalukuyang nasa England).

Harold H. Harper — U.S.A.

Mr. at Mrs. Edwin Gibbs — Natal.

Mr. at Mrs. Aden Ferguson — Natal.

Alfred P. Gibbs — U.S.A.

Mr. at Mrs. James Kenny — South America.

Mr. at Mrs. Wm. Rogers — French Equatorial Africa (kasalukuyang nasa bahay).

Mrs. Alice Hey — France.

Mr. at Mrs. Ken. Engle — Philippines.

Violet Hendrickson — India (kasalukuyang nasa bahay).

Sina Mr. at Mrs. John Duff, Mr. at Mrs. James Brown, at Mrs. Elizabeth Murray na lamang ang natitira sa mga nasa fellowship noong mga unang araw, at matapos ang 45 taon sa Chicago, sina Mr. at Mrs. J. Brown ay malapit nang lumipat sa Toronto, Canada.

Ang mga Trustee sa kasalukuyan ay sina John Duff, James Brown, C. R. Welsher, Donald Anderson at Henry T. Moffat.

Ang nasa itaas ay isinulat ni JAMES BROWN.

Isinulat ni James Brown, isang trustee ng Austin Gospel Hall, noong mga 1953, mula sa isang typescript sa mga papeles ng pamilya. Ang Austin Gospel Hall ay naging Woodside Bible Chapel kalaunan.

Basahin ito sa Faithful Men Library ↗ · **I-download ang PDF (Tagalog) ↗** · **I-download ang PDF (Ingles) ↗**

Magkita Tayo sa Taps

Noong Agosto 1950, umalis si Ken sa Chicago patungo sa bukid ng pamilya sa Kansas. Isang huling linggo silang nagkasama ni Mary Lou, at tinawag niya itong *"ang rurok ng aking apat na taon sa Chicago."* Sumulat siya mula sa bukid na may isang mungkahi.

> Paano kung tuwing gabi, sa ganap na 10:00 sa oras mo, na 9:00 PM dito, huminto tayo para manalangin nang sabay. … Kaya kahit milya-milya ang layo natin sa isa't isa, makapagtatagpo tayo sa harap ng Panginoon. Tawagin natin itong taps.
>
> Ken kay Mary Lou, Agosto 1950

Tinapos niya ang liham sa *"Magkita tayo sa taps,"* at sa loob ng maraming buwan pagkatapos noon, iyon ang kanilang pamamaalam sa gabi.

Halos buong Agosto, nagturo si Ken sa Kansas Bible Camp malapit sa Wichita. Napansin ng mga camper kung gaano kadalas siyang may natatanggap na liham mula sa Chicago, at hindi nila iyon pinalampas. Isang umaga sa almusal, kinantahan siya ng buong kainan:

> `Alisin mo na sa isip si Mary Lou, Mr. Engle.`
>
> ang mga camper, Kansas Bible Camp, Agosto 1950

"Grabe ang linggong ito!" isinulat niya sa isang postcard. *"Ilan ang nagpahayag na sila'y naligtas."*

Halos araw-araw sumasagot si Mary Lou mula sa West Suburban, kung saan malapit na siyang maging senior na estudyanteng nars. Inamin ni Ken na ang kaniyang puso ay *"kumakabog – kumakabog tuwing may dumarating na liham mula sa Oak Park."* Noong Setyembre 1, dumating mula sa Kansas ang dalawampu't apat na pulang rosas, kasabay ng kaniyang bagong puting uniporme.

Pito sa Kansas Bible Camp

Wichita, Kansas · Agosto 1950

Nagtipon ang Kansas Bible Camp sa 1601 West 51st Street sa Wichita, na may humigit-kumulang 110 camper. Nagturo si Ken sa limampu hanggang animnapu't limang bata, edad siyam hanggang labing-apat, tatlong yugto bawat araw. Ang direktor na si Richard Burson ang nagturo sa mga camper ng "Alisin mo na sa isip si Mary Lou."

> Umaapaw ang puso ko ngayong gabi habang sumusulat ako - Dalawang bata ang nagpahayag na sila'y naligtas - isang maliit na batang lalaking itim at isang maliit na batang babaeng puti.
>
> Ken kay Mary Lou, Agosto 1950

Pagsapit ng pulong-patotoo sa tabi ng siga noong Biyernes, nadagdagan pa sila.

> Pitong bata (4 na lalaki at 3 babae) ang nagpahayag na sila'y naligtas. Walang dalawang naligtas sa iisang oras o lugar.
>
> Ken kay Mary Lou, Agosto 1950

Maingat siya sa pagbibilang: *"Kapag nagsasalita tayo tungkol sa mga kaluluwang naliligtas, sa palagay ko'y dapat tayong maging napakaingat, kasi naniniwala akong maraming beses nating napapighati ang Panginoon sa bagay na ito. Mary Lou, hindi ko na maalala kung kailan ko nakita ang ganitong pagpapala sa aking ministeryo gaya ng nakita ko sa camp."*

Nang tag-araw na iyon nagsimula ang Digmaang Koreano. Na-classify bilang 1-A ang ilang kaibigan, at nagtanong si Mary Lou kung muling tatawagin si Ken sa serbisyo.

> Pumunta na ako roon minsan para kay Uncle Sam; sa pagkakataong ito, umaasa akong pupunta ako para sa Panginoon. Gayunman, Siya ang nakaaalam ng pinakamabuti, at kung nais Niya akong naroon, doon mismo ko gustong mapunta.
>
> Ken kay Mary Lou, Agosto 23, 1950

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

Dalawang Hanay sa Traktora

Abilene, Kansas · Agosto–Setyembre 1950

Pag-uwi sa bukid, sinimulang ikuwento ni Ken ang kaniyang pagkatawag. Sa Elm Springs Bible Hall, nagbigay siya ng "isang flannel talk tungkol sa Pilipinas para sa mga bata" at nagsalita tungkol sa pandaigdigang misyon. Noong Setyembre 17, nangaral siya sa First Baptist Church ng Abilene.

> May isang lalaki at isang babaeng lumapit pagkatapos ng pang-umagang pagsamba at nagsabing naaalala nilang nakilala nila ako sa Walla Walla, Wash. Iyon ay noong nasa air force ako at nagkakilala kami sa bahay ng ministrong Baptist – Ang liit talaga ng mundo.
>
> Ken kay Mary Lou, Setyembre 18, 1950

Nag-order siya ng isang libong prayer card, at mali ang baybay ng kaniyang pangalan sa bawat isa. Nagpadala ang manlilimbag ng ikalawang libo na tama na ang pangalan. *"Mary Lou, naniniwala akong mula ito sa Panginoon. Dalawang libo sa halaga ng isa."*

Pagkatapos ay dumating ang isang mahirap na pagpili. Si Don Parker, na nag-aayos ng kaniyang mga pulong sa New York, ay nasaktan nang sumabog ang makina ng kaniyang yate, at hiniling niya kay Ken na maghintay hanggang huling bahagi ng Oktubre. Aalis pa rin ba siya sa Setyembre?

> Lumabas ako sakay ng traktora para magsuyod … at para na rin manalangin para sa patnubay.
>
> Ken kay Mary Lou, Setyembre 19, 1950

Sa traktora, gumawa siya ng dalawang hanay ng mga dahilan, Setyembre at Oktubre. Ang Setyembre ang may "pinakamagandang listahan sa lahat." *"Isa itong hakbang ng pananampalataya, pero M.L., halos araw-araw Niya akong binibigyan ng 'green light' tungkol sa larangan. … Kahit madilim ang larawan pagdating sa pagkuha ng visa, naniniwala akong kung mananalangin tayo, aayusin Niya ito sa mismong tamang panahon."*

Kinabukasan, ibinuod niya ito sa kaniyang talaarawan: "Dinala ko sa Panginoon, gumamit ng dalawang plano, ipinakita Niya kung alin. Tingnan ang pagpapalang darating. Bunga ng paghihintay sa Kaniya."

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

Ang Binata mula sa Wheaton

Chicago patungong New England · Oktubre 1950

Sa panggabing tren mula Chicago patungong Boston, napansin ni Ken ang isang binata sa kabilang panig ng pasilyo na nagbabasa ng kaniyang Biblia. Estudyante siya ng Wheaton College na pauwi dahil sa mga problema.

> Napakasarap ng aming pagsasamahan. Pumunta kami sa dining car para kumain nang kaunti - tiyak na hindi niya ikinahihiya ang Salita. Dala-dala niya ang kaniyang Biblia at inilapag ito sa mesa.
>
> Ken kay Mary Lou, Oktubre 17, 1950

Nang makita ang mga problema ng binata, nagpasiya si Ken na huwag nang gumastos para sa sleeper, at natulog siyang nakabaluktot sa isang bakanteng upuan. Sinalubong siya ni G. MacDonald sa Boston na nakasuot ng plaid na kurbata para makilala siya ni Ken.

Nang unang gabing iyon, nagsalita si Ken sa gospel hall ng Cliff Street sa Boston. "Napakainit ng pagtanggap. Marami ang nagtanong kung may matutuluyan ako. Ang Panginoon ang gumawa nito." Makalipas ang limang taon, sa una niyang furlough, bumalik siya sa Beech Street upang ikuwento ang katapatan ng Diyos sa Pilipinas. "Parang sariling bahay ang tumuloy kina MacDonald."

May 95 slide na siya ngayon ng Pilipinas. Sa unang gabing ginamit niya ang mga ito, isinulat niya, "Magaganda ang mga slide pero mahina ang tagapagsalitang si KE." Pero lumago ang mga pulong: Somerville, Worcester, Attleboro, Westerly. *"Kagabi ay nagkaroon ako ng isa sa pinakamagagandang pulong-ebanghelyo na naranasan ko kailanman. Alam kong ito'y sagot sa panalangin."*

Isang babae sa pulong sa Beech Street sa Somerville ang humiling sa kaniyang magturo sa klase nito sa child evangelism. Isinilid niya sa bulsa ang direksiyong ibinigay nito, pumunta sa Beacon Street sa halip na sa Beacon Terrace, at kalahating oras siyang nahuli. *"Ang aral: Hindi sapat na sumunod tayo sa Panginoon kahapon at sa mga nakaraang araw, kundi dapat tayong lumakad na kasama Niya ngayon."* Makalipas ang dalawang buwan, sumulat ang babae na ipinapanalangin siya ng mga bata, at nagpadala ito ng isang kaloob, na kalahati ay mula sa kanila.

Kinopya niya para kay Mary Lou ang isang linya mula sa journal ni David Brainerd: *"Gusto kong ubusin ang aking buhay sa Kaniyang paglilingkod, para sa Kaniyang kaluwalhatian."*

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

Bakit Pupunta sa Ibang Bayan?

West Suburban Hospital, Oak Park · Agosto–Nobyembre 1950

Estudyanteng nars si Mary Lou, at natatagpuan din niya ang sarili niyang pagkatawag. Sa Loop, nakisalo siya sa isang mesa sa cafeteria sa isang matandang babaeng reklamador at binigyan niya ito ng tract na "The Way of Salvation." Sumagot si Ken, *"May katangian ka ng isang mabuting misyonero."*

Tinatanong siya ng mga tao kung bakit pa pupunta sa ibang bansa gayong napakarami sa sariling bayan ang hindi pa naliligtas. Natagpuan niya ang sagot sa Lucas.

> Sinasabi sa Lucas 4:43 kung saan mismong ang Panginoon ang nagsabi, “Kinakailangang ipangaral ko rin sa ibang mga bayan ang mabuting balita ng kaharian ng Dios: sapagka't sa ganitong bagay ako'y sinugo!”
>
> Mary Lou kay Ken, Oktubre 24, 1950

> Mga hindi nakakikilala sa Diyos sa palibot natin na may pagkakataong marinig ang ebanghelyo, at mas malala pa, libu-libo sa Africa o sa Pilipinas na buong-galak na tatanggap sa Kaniya kung makaririnig lamang sila tungkol sa Kaniya. Kahanga-hanga na tayo ang napili upang sumaksi, hindi ba?
>
> Mary Lou kay Ken, Setyembre 1950

Habang naka-night duty, tinanong siya ng isang lalaking naghihingalo dahil sa kanser kung bakit siya magiging misyonero.

> Ipinaliwanag ko sa kaniya na bagaman mahalaga ang pagpapagaling ng katawan para sa buhay na ito, ang pagpapagaling ng kaluluwa ay mangangahulugan ng walang hanggang buhay o kamatayan.
>
> Mary Lou kay Ken, Nobyembre 1950

Sa gilid ng isang liham, isinulat niya ang "(MINDORA)," para sa Mindoro, kung saan nanalangin si Ken para sa isang iglesia noong 1945.

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

Araw ng Pasasalamat, 1950

Ilang buwan nang ipinag-aalala ang visa ni Ken para sa Pilipinas, at malayo pa itong matiyak. Isang araw bago ang Thanksgiving, dumating ang balita mula sa Manila: inirekomenda ng tanggapan ng imigrasyon na ipagkaloob ito. Nang hapon ng Thanksgiving sa bukid, habang hinihintay ang pabo, isinulat ni Ken para kay Mary Lou ang kaniyang listahan.

> Una sa lahat, nagpapasalamat ako para sa aking Tagapagligtas. Ibinigay Niya ang lahat para sa akin. … Sunod, nagpapasalamat ako sa Kaniya dahil sa iyo. Ang pakikipagkaibigan mo ay higit pa sa kailanma'y pinangarap kong matagpuan sa sinuman.
>
> Ken kay Mary Lou, Thanksgiving, Nobyembre 23, 1950

> Sunod, Mary Lou, nagpapasalamat ako sa Kaniyang pag-akay sa mga isla. Kahapon ay natanggap ko ang balita na ipagkakaloob na ang aking visa. Tuwang-tuwa ako. Salamat sa iyong mga panalangin.
>
> ang liham ding iyon

Pagkatapos ay ang kaniyang mga magulang. *"Tiyak na hindi na Niya ako mabibigyan ng mas mabubuting magulang."*

Nilagdaan niya ito ng *"Hanggang Taps Mamayang Gabi."*

Malinaw na ngayon ang plano, at mabigat ito. Mauuna si Ken. Tatapusin ni Mary Lou ang pag-aaral ng nursing at ang kaniyang mga kurso sa Wheaton, at handa silang maghintay nang hanggang tatlong taon. Ibinalita ito ni Ken sa kaniyang mga dating camper sa isang liham-panalangin noong Pasko: *"Ipanalangin din ninyo ako habang nag-aaral ako ng bagong wika. Ang pangalan ng wika ay TAGALOG."*

Lupa o Kaluluwa

Kansas · Nobyembre–Disyembre 1950

Kailangan pang dumaan ang visa sa mga Commissioner of Immigration sa Manila. Kapapalit lamang ng isang komisyoner, at ang humalili, isang Katolikong nag-aral sa isang paaralang Presbyterian, ay pabor sa mga ebanghelikal. Sumulat si G. Brooks, "PATULOY KAYONG MANALANGIN." Nang maaprubahan ito, isinulat ni Ken, *"Hindi pa rin ako makapaniwala sa visa. Siya ang gumawa nito at hindi ko kailanman malalaman kung paano."*

Pagbalik sa bukid, patuloy siyang nangaral habang naghihintay ng barko. Sa isang pulong ng mga ministro noong Disyembre, ang tagapagsalita ay tumutulong sa mga magsasaka sa kanilang mga pananim.

> Sa palagay ko'y mas interesado siya sa lupa kaysa sa mga kaluluwa. Pinupuntahan niya ang mga magsasaka at tinutulungan sila sa kanilang mga pananim, pero iniisip ko kung ilan kaya ang naaakay niya kailanman.
>
> Ken kay Mary Lou, Disyembre 5, 1950

Nagsalita siya sa isang pulong pangmisyon sa First Baptist at sa Gospel Hall, at pagkatapos ay sa mga kabataang nasa high school sa Hutchinson.

> Nagbigay ako sa kanila ng mga pahayag tungkol sa Q.T., Panalangin, Personal na Ebanghelismo at sa kalooban ng Diyos. Pagkatapos, kagabi ay ipinakita ko ang mga slide. Pinagpala ng Panginoon mula simula hanggang wakas.
>
> Ken kay Mary Lou, Disyembre 11, 1950

Noong Pasko, sumulat siya sa kaniyang mga camper. *"Nagpahanda ako ng ilang prayer card at gusto kong magkaroon nito ang bawat isa sa inyo. ... Sa ngayon, hinihintay ko ang aking pasaporte at masasakyang barko. Gaya ng alam ninyo, marami sa mga barko ang patungong Korea."* Ang kaniyang pahabol: *"Kalakip nito ang isang maliit na tract. Siguraduhin ninyong basahin ito!"*

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

Sabay na Nakatanaw sa Iisang Direksiyon

Abilene at Chicago · Disyembre 1950

Bago pumunta si Mary Lou sa Kansas para sa Pasko, may plano na si Ken para sa kaniyang pagbisita.

> Huwag mong kalimutang dalhin ang iyong mga talata (Navigator.) Planuhin din natin na tuwing umaga ay sabay nating gawin ang ating Quiet Time, at pagkatapos ay sabihin sa isa't isa kung ano ang natanggap natin mula sa Panginoon.
>
> Ken kay Mary Lou, Nobyembre 28, 1950

Pareho silang gumagamit ng mga talatang sinasaulo ng Navigator. Pag-uwi niya, sabay nilang binasa ang Kawikaan, isang kabanata bawat araw, si Ken sa Kansas at si Mary Lou sa Chicago, na nahuhuli nang ilang kabanata. Nangusap kay Ken ang Kawikaan 6 tungkol sa maagang paggising.

> Pagkatapos, sa 6:9 ay nabasa ko ang tungkol sa pagtulog, at muling nangusap sa akin ang Panginoon tungkol sa maagang paggising upang gawin ang aking Quiet Time. Ipanalangin mo na magtagumpay ako laban sa kumot! Tila mas may kahulugan sa akin ang Salita sa umaga.
>
> Ken kay Mary Lou, Disyembre 20, 1950

Sa Kawikaan 9, natagpuan niya ang "dalawang tawag," ang karunungan at ang kamangmangan, na kapwa sumisigaw mula sa matataas na dako ng bayan. Isinulat ni Mary Lou na pinagpala siya ng mga unang kabanata "mula nang gawin ko ito sa paraan mo."

Kinopya niya para rito ang isang kasabihang iningatan nila habambuhay.

> “Ang pag-ibig ay hindi ang pagtititigan sa isa't isa, kundi ang sabay na pagtanaw palabas sa iisang direksiyon.” Naniniwala ako, mahal ko, na matagal na tayong sabay na nakatanaw palabas.
>
> Ken kay Mary Lou, Disyembre 1950

Mahirap ang maghintay. Kinopya rin niya ito para sa kaniya: *"Maaari mong galawin ang mga kamay ng orasan ayon sa gusto mo, pero hindi mo mababago ang oras. … Ipaubaya ang lahat sa Kaniya. Sumuko nang lubos. Ang kalooban Mo, hindi ang akin."*

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

Isang Bahay na Natupok sa Tatlumpung Minuto

Abilene · Bisperas ng Bagong Taon, 1950

Sa huling gabi ng 1950, binilang ni Ken para kay Mary Lou ang mga pagpapala ng taon.

> Isipin mo - sa taong ito, hiniling ng mga Brooks na tulungan ko sila, pinalaya ako ng draft board, at inirekomenda ng pamahalaan ng Pilipinas na ipagkaloob ang aking visa.
>
> Ken kay Mary Lou, Disyembre 31, 1950

Nang umagang iyon, may isang lalaking pumasok sa oras ng Sunday school dala ang balita tungkol sa isang sunog. Isa itong magandang bahay malapit sa Abilene, bagong ayos, kung saan dumaan sina Ken at Mary Lou noong bumisita si Mary Lou. Sa loob ng humigit-kumulang tatlumpung minuto, natupok ito hanggang lupa. Ang tanging naiwan sa pamilya ay ang mga damit na suot nila.

> Mahal, posibleng gugulin ang buong buhay sa pagtatayo ng ganoong bagay at pagkatapos ay makita itong maabo sa loob ng 30 minuto. Pero M.L., ang mga bagay na mayroon tayo “roon” ay hindi kailanman maaabot ng tanga ni ng kalawang. Ipanalangin mo, mahal ko, na hindi natin kailanman unahin ang mga “bagay.”
>
> ang parehong liham

Naisip niya ang kapatid ni Mary Lou na si Ginny, na nabiyuda noong Oktubre. Iniulat ng *Bethany Star* na noong gabi bago ang pag-uwi ng kaniyang asawa sa Panginoon, nangako sina Ginny at George sa Panginoon na hindi magiging mahalaga sa kanilang buhay ang mga materyal na bagay, "kundi ang pag-akay ng mga kaluluwa kay Cristo at ang pagpapakilala ng Kaniyang Salita ang magiging layunin nila."

Binanggit din ni Ken ang isa sa kaniyang mga kabiguan noong 1950.

> Sa pagbabalik-tanaw ko sa 1950, isa sa malalaki kong kabiguan ay ang aking pagsasaulo. Ipanalangin mo kasama ko na makapagseryoso ako rito.
>
> ang parehong liham

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

Hindi Ipagpapalit sa Isang Milyong Dolyar

Mula Abilene, Kansas hanggang Albuquerque, New Mexico · Enero 1951

Maraming sulat ang dumating sa pagbubukas ng bagong taon. Noong Enero 2, 1951, dumating ang pasaporte ni Ken, kasama ang balita tungkol sa paglalayag.

> Maraming pasyang kailangang gawin. Idinadalangin kong patnubayan Niya ako. Talagang hindi ko kaya ang mga ito.
>
> talaarawan ni Ken, Enero 2, 1951

Noong Enero 13, dumating sa rehistradong sulat ang visa, ang visa na ipinanalangin ng marami nang ilang buwan. "Napakagandang araw," isinulat niya. Makalipas ang dalawang araw, may petsa na siya ng paglalayag: Pebrero 16, mula sa San Francisco.

Napuno ng mga pagtitipon ang mga linggong iyon. "Mukhang puno na ang panahon mula ngayon hanggang sa paglalayag," isinulat niya noong Enero 9. "Purihin ang Panginoon." Nangaral siya tungkol sa "Tatlong Krus" sa Elm Springs at namigay ng mga prayer card. Ipinakita niya ang kaniyang mga slide ng Pilipinas sa Future Farmers of America at binigyan sila ng mga tract. Nagmaneho siya papuntang Ponca City, Oklahoma, para magsalita sa mga kabataang nasa high school.

Noong Enero 24, nagpaalam sa kaniya ang asembleya ng Elm Springs: may pie, kape at cocoa sa ibaba, isang tula, at isang regalo mula sa asembleya. Kinabukasan, nag-impake siya: dalawang baul, isang file, ang kaniyang mga aklat at ang mimeograph. Labindalawang pakete lahat, "halos isang libong libra" ang bigat. Ang kaniyang ama at ang kapatid niyang si Keith ang gumawa ng mga kahon.

Noong Enero 26, nagsimulang bumiyahe pakanluran sakay ng kotse si Ken at ang kaniyang mga magulang: Wichita, Enid, Clinton, Amarillo. Linggo, Enero 28, nasa Albuquerque na sila, at dumalo si Ken sa pagtitipon sa Fourth Street. Nang gabing iyon, hiniling ng mga kapatid na siya ang mangaral sa gospel meeting. Ang ipinangaral niya ay tungkol sa lalaking inaalihan ng demonyo sa Gadara, ang lalaki sa Marcos 5 na pinalaya ng Panginoong Jesus at pinauwi upang magkuwento sa kaniyang mga kaibigan.

> Pagkatapos na pagkatapos ng pagtitipon, lumapit ang isang batang lalaki at gustong maligtas. … Mukhang nagpasya siya. Purihin ang Panginoon. Hindi ko ipagpapalit sa isang milyong dolyar ang karanasang ito.
>
> talaarawan ni Ken, Enero 28, 1951

Pagkatapos, may isang lalaking lumapit sa kaniya na may salita para sa kaniya.

> Lumapit ang isang lalaki pagkatapos ng pagtitipon at sinabi sa akin, "Kung ang Dios ay kakampi natin, sino ang laban sa atin?" Nakapagpalakas ng loob ko. Malaking pampalakas-loob habang papunta ako sa Pilipinas.
>
> sa araw ding iyon

Kinaumagahan, nagmaneho sila patimog, lampas sa Elephant Butte, "at tuloy sa Engle, N.M.," isang maliit na bayan sa disyerto na may dalang pangalan ng pamilya. Makalipas ang dalawang linggo, sa California, may kaibigang nagbalita na "mabuti ang lagay" ng batang iyon (tingnan ang "Paakyat sa Baybayin").

Hindi na binitiwan ni Ken ang kuwento ng lalaki sa Gadara. Ipinangaral niya ito sa Los Angeles, at sa isang mission malapit sa San Francisco bago mag-almusal, sa huling linggo niya sa Amerika. Ipinangaral din niya ito noong 1951 sa bagong gawain sa Paco, sa Maynila. Noong 1955, isinulat niya ito sa Tagalog.[88]

Sa huling Linggo niya sa Pilipinas bago ang una niyang furlough, Setyembre 11, 1955, ipinangaral niya itong muli: "Nangaral tungkol sa lalaki sa Gadara, sa Tagalog."

> *Umuwi ka sa iyong bahay sa iyong mga kaibigan, at saysayin mo sa kanila kung gaano kadakilang mga bagay ang ginawa sa iyo ng Panginoon, at kung paano ka niya kinahabagan.*
>
> Marcos 5:19

Mga pinagkunan: talaarawan ni Ken Engle, Enero 2–29, Pebrero 11–13 at Agosto 12, 1951; Hulyo 22 at Setyembre 11, 1955.

Paakyat sa Baybayin

California · Pebrero 1951

Sumama kay Ken ang kaniyang mga magulang hanggang California. Noong Linggo, Pebrero 4, dumalo siya sa pulong sa Pomona at pagkatapos ay naghapunan kasama ang apatnapu o limampung Engle mula sa lugar ng Upland. *"Napakarami talaga nila rito."* Kinabukasan, nagpaalam siya sa kaniyang mga magulang. *"Isa na naman itong hakbang, gaya ng sa Newton, sa pagputol ng ugnayan sa mga mahal ko. … Mahirap iyon – mas mahirap kaysa inaasahan ko. Nagpapasalamat talaga ako sa Diyos para sa aking mga magulang."*

Pagkatapos ay nagsalita siya halos gabi-gabi: sa chapel ng Upland College, isang paaralang Kristiyano, at sa Colton, Glendale, Pasadena, Elm Springs, Long Beach at Castro Valley. Sa Elm Springs, tinanong nila ang paborito niyang himno, at pinili niya ang "Great Is Thy Faithfulness." Sa Pasadena, nakilala niya si Flora Barclay, isang dating misyonero sa Tsina. Isang kaibigan mula sa Chicago ang nagbalita sa kaniya tungkol sa Albuquerque.

> Dalawa ang naligtas sa linggong naroon siya. Sinabi niyang maayos ang paglago ng batang lalaking nagpahayag ng pananampalataya noong naroon ako. Talagang ikinagalak iyon ng puso ko.
>
> Ken kay Mary Lou, Pebrero 1951

Sa Long Beach, tumuloy siya sa mga Atkinson, na maraming taon nang nagpapatuloy ng mga misyonero sa kanilang bahay. Sinabi ng mga kapitbahay na sinasayang ng kanilang anak na babae ang sarili nang pumunta ito sa Mexico City. Doon ay nakilala niya ang isang lalaking Kristiyano na may parehong pangitain, at nang umuwi siya upang magpakasal, ipinagkaloob ng Panginoon ang mga pinggan at mga kubyertos na pilak sa panahong kapwa mahirap hanapin ang mga iyon.

Sa Los Angeles, dinalaw niya ang Gospel Recordings, at binigyan siya ni Joy Ridderfoot ng tape recorder na dadalhin niya kay Dick Rowland sa Far East Broadcasting Company sa Maynila. Naghihintay na sa kaniya ang gawain sa radyo bago pa siya makarating doon.

> Hindi nagkakautang ang Diyos kaninuman. Ibinibigay natin sa Kaniya ang ating buhay - anuman ang ating pangangailangan, malaki man o maliit - nakikita Niya - HINDI SIYA MABIBIGO!
>
> Ken kay Mary Lou, sa tren patungong Oakland

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

Mahal Kong mga Katuwang sa Panalangin

Sakay ng S.S. *California Bear*, San Francisco · Pebrero 17, 1951

Paulit-ulit na naaantala ang paglalayag, at may tila isang linggong trabaho si Ken na kailangang tapusin sa loob ng dalawang araw. *"Idinulog ko ito sa Panginoon. Sa totoo lang, wala na talaga akong magawa. Pumasok Siya, at ngayon mismo, nakakahon na ang lahat at naihatid na sa barko."*

Ikinukuwento ng kaniyang talaarawan noong Pebrero 14 ang araw ding iyon mula sa loob: "Nakita ko ang sarili kong kahinaan. Oo, umabot ako sa dulo ng aking sarili ngayon. Nagtitiwala akong gagawin Niya ito bukas; napakarami pang natitira." Idinagdag niya, "Ginagawa Niya ang imposible. Patuloy Niyang tinutugunan ang mga pangangailangan sa pera mula sa mga lugar na hindi inaasahan." Kinaumagahan, inalok siya ng kotse ng kaniyang tinutuluyan, si Dr. Nels Nelson, isang beterinaryo, para sa mga huling lakad.

Sa huling gabi niya sa lupa, mula sa kaniyang kamarote, sumulat siya ng liham sa lahat ng nanalangin para sa kaniya.

> Bukas, kung loloobin ng Panginoon, maglalayag ako patungong Pilipinas. Ngayong gabi, sa ilang minutong pagpapahinga bago maglayag, nais kong balikan kasama ninyo kung paano kumilos ang Panginoon. Hayaan ninyong sabihin ko muna, gumawa Siya nang lubhang sagana nang higit sa anumang hiniling o inisip ko.
>
> Ken sa kaniyang mga katuwang sa panalangin, Pebrero 17, 1951

Inisa-isa niya ang mga hadlang na inalis ng Panginoon: ang mga medical exam, ang mga iniksiyon, ang pasaporte, ang mga kagamitan, at ang visa.

> Akin na ngayon ang visa na matagal nating ipinanalangin. May mga panahong tila tatanggihan ito, pero kumilos ang Panginoon kung saan hindi natin kaya. … Anuman ang subukang gawin ng kaaway ng mga kaluluwa sa hinaharap, alam kong lalong dakila Siya na nasa akin kaysa sa nasa sanlibutan.
>
> ang parehong liham

Ibinigay niya ang kaniyang address bilang "c/o Mr. Cyril H. Brooks, Box 2380, Manila." Makalipas ang ilang araw, ikinuwento niya kay Mary Lou ang nangyari.

> Sandaling inakala ko talagang sobra na ang ipinadadala Niya. Pero alam Niya ang pangangailangan sa hinaharap. … Hindi ko sinabi sa tao ang aking mga pangangailangan kundi sa Kaniya, at Siya ang naglaan. Lagi nating gawin iyon nang ganoon, Mahal.
>
> Ken kay Mary Lou, Pebrero 22, 1951

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

Sa Dakong Likuran ng Ilang

Ang pagtawid sa Pasipiko · Pebrero–Marso 1951

Si Ken ang nag-iisang pasahero. Sa mesa ng Kapitan siya kumakain. *"Napakasarap ng pagkain dito. … Pero nalulungkot ako – wala pa akong kapwa Kristiyanong makakasama. Ipanalangin ninyong maging patotoo ako."* Nilagdaan niya ang liham na iyon ng Awit 56:3.

Binigyan siya ni Mary Lou ng tatlumpung liham na may numero, na bubuksan niya habang naglalakbay. Ang isa ay may lamang sewing kit: "isang makinang na karayom, 2 butones … 5 aspili at 4 na klase ng sinulid." Nag-iwan din siya kay Mary Lou ng sarili niyang talata: *"Ang kagalakan sa Panginoon ay siya ninyong kalakasan."*

Humingi siya ng pahintulot sa Kapitan at nagdikit ng mga paanyaya para sa isang pagsamba tuwing Linggo sa barko. Tatlong magkakasunod na Linggo, walang dumating. "Ipinakita sa akin ng Panginoon na ito marahil ang karanasan sa dakong likuran ng ilang," isinulat niya noong Pebrero 25. "Idinadalangin kong makilala ko Siya nang lalo at matutuhan ang nais Niya para sa akin sa mga araw na ito." Kaya nag-iwan siya ng mga tract tungkol sa ebanghelyo sa mga mesa tuwing tanghali, at namigay ng tract sa mga opisyal tuwing Linggo.

> Mahaba at kaaya-ayang paglalakbay ito, kahit walang kapwa Kristiyanong nakakasama. Pero laging nasa tabi ko ang Panginoon, at ginawa Niya itong napakapakinabang na panahon. Naniniwala akong ganito ang gusto Niya. Kung minsan, dinadala Niya tayo sa dakong likuran ng ilang upang doon tayo kausapin.
>
> Ken kay Mary Lou, Marso 1951

Sa San Fernando, sa daungan lang nananatili ang barko kapag gabi "dahil napakaraming lumubog na barko rito," mga labi ng digmaan. Makalipas ang dalawang gabi, pumasok ito sa Manila Bay, nilampasan ang Corregidor, isang pulong binomba niya anim na taon na ang nakararaan.

> Halos buong araw ay tanaw ko ang Luzon. … Ngayong araw, habang nakatanaw ako sa Luzon, nag-isip at nanalangin ako tungkol sa mga taong darating. Idinalangin ko na sana'y maabot namin ang mga tao sa malalayo at liblib na lugar.
>
> Ken kay Mary Lou, Manila Bay, Marso 16, 1951

Nang araw na dumaong ang barko, isinulat niya ang Awit 84:11, "ang aming talata," at napansin niyang isa pala ito sa mga paborito ni George Müller.

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

Mga Tolda at mga Dambana

Sakay ng S.S. California Bear · Pebrero–Marso 1951

Umalis ang *California Bear* sa Pier 45 ng San Francisco nang mga alas-sais y medya ng umaga, Linggo, Pebrero 18, 1951. Nang gabing iyon, matapos huminto para magkarga, lumabas na ito sa dagat, at umakyat si Ken sa pinakaitaas ng bridge ng barko.

> Umakyat ako sa itaas ng bridge habang dumaraan kami sa ilalim ng Golden Gate. Nanalangin akong maging tapat sa ipinagkatiwala sa akin ng Panginoon, at ingatan Niya ako mula sa kaaway ng mga kaluluwa. Ipinasya kong sa biyaheng ito at sa hinaharap ay makilala ko ang Diyos hangga't kaya ko, sa kabila ng aking mga kakulangan.
>
> talaarawan ni Ken, Pebrero 18, 1951

Siya lang ang pasahero, at tatlong linggo siyang walang kapwa Kristiyanong makakausap. Kaya nagbasa siya. Nang kumalma ang dagat, humingi siya ng deck chair at kutson: "Napakagandang lugar pala nito para mag-aral." Binasa niya ang aklat ni C. H. Mackintosh tungkol sa Genesis at ang mga unang taon ni Hudson Taylor. Natapos niya ang dalawa noong Marso 1: "Malaking pagpapala ang dalawang aklat na iyon. Idinadalangin kong matandaan ko nang matagal ang mga aral."

Sa Genesis, pinagmasdan niya ang dalawang lalaki. Nanirahan si Abraham sa tolda at nagtayo ng dambana saan man siya pumunta (Genesis 12:8). Tumingin naman si Lot sa matubig na kapatagan, "at inilipat ang kaniyang tolda hanggang sa Sodoma" (Genesis 13:12). Noong Pebrero 27, nagpasya si Ken.

> Nagpasya ako tungkol sa mga tolda at mga dambana para sa hinaharap, habang nakikita ko ang pagkakaiba ni Lot at ni Abraham. Mapapasa Panginoon ang lahat, basta't magawa ko lang ang Kaniyang kalooban.
>
> talaarawan ni Ken, Pebrero 27, 1951

Makalipas ang tatlong araw, gumawa siya ng patakaran para sa bawat araw: umaga, tanghali at gabi.

> Ipinasya kong bumalik sa pagbasa ng buong Biblia sa loob ng isang taon.
> Umaga - Quiet Time - Panalangin
> Tanghali - Mga talata - Panalangin
> Gabi - Mga paglalakbay sa Biblia - tsart - Panalangin.
> Tulungan nawa Niya akong gawin ito habambuhay.
>
> talaarawan ni Ken, Marso 2, 1951

Inilista niya ang mga aklat na natapos niya sa biyahe: ang *Genesis* ni Mackintosh, *Hudson Taylor's Early Years*, *The Three-Fold Secret of the Holy Spirit* ni McConkey, *Ambassadors for Christ* nina Cable at French, ang maliit na aklat na *Quiet Time* ng Inter-Varsity, *A Guide to Missionary Service* ni W. E. Vine, at *God's Missionary* ni Amy Carmichael. Nasa kalagitnaan pa siya ng *Exodus*, ng buhay ni George Müller na isinulat ni Pierson, at ng aklat ni G. Campbell Morgan tungkol sa Mga Gawa.

Noong Marso 11, nabasa niya ang buod ng buhay ni Müller. Milyun-milyong dolyar ang dumaan sa kamay ni Müller para sa mga ulila, sabi ni Ken, pero namatay siyang may kaunti lang na higit sa animnapung libra. Nang araw ding iyon, sa hapag, pinag-uusapan ng mga opisyal ng barko ang insurance at pera.

> Isang taong naniwala sa pag-iimpok doon sa langit. … Gusto ko tuloy na ilagak doon ang bawat sentimo. Isa pang dahilan, naniniwala akong malapit na Siyang dumating. Maisagawa ko nawa ito.
>
> talaarawan ni Ken, Marso 11, 1951

Habang papalapit ang mga isla, nanalangin siyang muli, sa mga salitang tunay na kaniya.

> Panalangin habang papalapit ako sa Maynila: maging tapat nawa ako sa mga araw na darating, at maingatan mula kay Satanas, sa kasalanan at sa alat ng dagat.
>
> talaarawan ni Ken, Marso 9, 1951

Noong Marso 12, inisip niya ang mahabang paghihintay bago makarating si Mary Lou, at nakita niya ito sa bagong liwanag: "Hindi masasayang ang mga taon ng paghihintay na ito; napakaraming dapat ihanda." Kinabukasan ng hapon, natanaw ang unang lupa, ang Babuyan Island, sa hilaga ng Luzon. Matagal siyang tumayo sa may bridge. Marso 13 noon, at naalala niya kung nasaan siya sa petsang iyon anim na taon na ang nakaraan: isang tail gunner sa ibabaw ng mga islang ito.

> Napakabuti ng Panginoon sa pagbabalik sa akin sa lugar na ito. Ipinakita Niya ang Kaniyang kapangyarihan sa buhay ko.
>
> talaarawan ni Ken, Marso 13, 1951

Mga pinagkunan: talaarawan ni Ken Engle, Pebrero 18 – Marso 13, 1951, at ang listahan niya ng "Mga Aklat o Maliliit na Aklat na Natapos sa Biyahe."

Maganda

Naglayag si Ken mula sa San Francisco noong Pebrero 18, 1951, sakay ng barkong pangkargamento na *California Bear*, bilang nag-iisang pasahero. Matapos magkarga sa Puget Sound, umalis ang barko patungong Pilipinas noong ika-22, at noong Marso 14 ay dumaong ito sa San Fernando, sa Luzon. Nagpadala si Ken kay Mary Lou ng isang liham na may limang dolyar sa loob. Siya ang magpapadala sa koreo ng kaniyang mga liham-panalangin sa Amerika bilang kaniyang *"munting sekretarya,"* at ang matitira ay ipambibili ng mga kubyertos para sa cedar chest. Makalipas ang dalawang gabi, nag-angkla ang barko sa Manila Bay. Kinaumagahan, maaga pa ay naghihintay na sina Cyril at Mrs. Brooks upang ihatid siya sa pampang.

> `Una, masasabi kong ito'y higit at lampas pa sa anumang pinangarap ko - gaya ng aking Mary Lou.`
>
> Ken kay Mary Lou, San Juan, Marso 20, 1951

Malugod siyang tinanggap ng asembleya sa damuhan ni Mrs. Dayton, at binigyan siya ng isang Bibliyang Tagalog. *"Labis akong natuwa kaya halos wala akong masabi."* Nang Lunes na iyon, binuksan niya ang mga liham para sa Bible School of the Air, na may mahigit 2,000 estudyante, at nang gabing iyon ay kinapanayam siya ni Mr. Brooks sa DZAS. Sa kaniyang unang aralin sa Tagalog, natutuhan niya ang salitang *maganda* (beautiful). *"Naisip ko agad si Mary Lou."*

Umabot sa Chicago ang kaniyang airmail na liham sa loob ng apat na araw.

> `Ken, gusto ko ang ideyang maging sekretarya mo. Wala na akong ibang nanaising maging sekretarya, habambuhay.`
>
> Mary Lou kay Ken, Marso 19, 1951

Makalipas ang pitong linggo, isinulat niya ang *"napakahalagang liham."*

Mula sa mga liham nina Ken at Mary Lou sa isa't isa, 1950–51.

Ang Unang Araw ng Panginoon

San Juan, Rizal · Marso 18–30, 1951

Bumaba si Ken sa pampang noong Sabado, Marso 17, 1951. Kinaumagahan ang kauna-unahan niyang Araw ng Panginoon sa Pilipinas. Gumising siya nang mga alas-sais at binasa ang Isaias 40, ang kabanatang nagsisimula sa "Inyong aliwin, inyong aliwin ang aking bayan." Alas-sais kuwarenta y singko ang almusal. Pagkatapos ay pumunta sila sa San Juan Gospel Hall, at bautismo ang una sa umagang iyon.

Nagbigay si Ken ng maikling salita mula sa Mga Gawa 8:26–39, ang kuwento ni Felipe at ng lalaking taga-Etiopia na nakarinig ng ebanghelyo sa daan sa ilang at nagtanong, "Narito ang tubig; ano ang nakasasansala upang ako'y bautismuhan?" Si Mr. Brooks ang nagsalin. Apat na mananampalataya ang nabautismuhan.

Sumunod ang pagpipiging sa alaala ng Panginoon, ang Breaking of Bread. Halos lahat ay sa Tagalog, at hindi maintindihan ni Ken ang mga salita.

> Mahirap ipaliwanag, pero talagang nadama ko ang Espiritu roon. Napaluha ako.
>
> talaarawan ni Ken, Marso 18, 1951

Nang alas-kuwatro y medya, sinalubong siya ng asembleya, kasama ang mga Eppler, isang bagong mag-asawang misyonero, sa damuhan ni Mrs. Dayton. Si Ruben Copico ang nagbigay ng pagbati kay Ken at nag-abot sa kaniya ng Bibliyang Tagalog na iningatan niya habambuhay. "Labis akong natuwa." Nagbigay si Ken ng patotoo mula sa Quiet Time niya sa Isaias 30, tungkol sa kalooban ng Diyos, "sa sukat na Pilipino," at napansin niya kung gaano kabait ang mga kabataan.

> Hindi ako nangungulila. Pinararamdam sa akin ng mga Brooks na nasa sariling bahay ako. Pumapasok sila at nakikipagkuwentuhan.
>
> sa araw ding iyon

Mabilis ang takbo ng linggong iyon: ang alien registration, ang scooter sa customs, ang una niyang aralin sa Tagalog, ang una niyang pagmamarka para sa Bible School of the Air, ang una niyang gabi sa DZAS. Noong Huwebes, dumating mula sa barko ang kaniyang mga kahon, at nag-alis siya ng laman.

> Pakiramdam ko'y nasa tahanan ako, dahil ito ang matagal kong inaabangan at pinaghahandaan. Nadarama kong may tunay na lugar para sa akin dito ang Panginoon. Idinadalangin kong punan ko ito nang tapat.
>
> talaarawan ni Ken, Marso 22, 1951

Noong Biyernes, umupo siya at isinulat kay Mary Lou ang una niyang makinilyadong liham mula sa Pilipinas.

> Napakagandang linggo ang lumipas, higit pa sa aking mga pangarap. Sa Kaniya ang lahat ng kaluwalhatian.
>
> talaarawan ni Ken, Marso 23, 1951

Makalipas ang isang linggo, dumating ang isang liham mula sa Amerika na nagpaliwanag nito. Sumulat ang isang babaeng nagngangalang Mrs. Iler na siya at ang iba pa ay nananalangin para sa kaniya noong Marso 17, ang mismong araw ng kaniyang pagdating.

> … tunay na sumagot Siya.
>
> talaarawan ni Ken, Marso 30, 1951

Mga pinagkunan: talaarawan ni Ken Engle, Marso 17–30, 1951.

Anim na Oras sa Mimeograph

San Juan, Rizal · Marso 1951

Naiwan na si Cyril Brooks sa mga aralin ng Bible School of the Air habang inaasikaso niya ang pagsasaayos nina Ken at ng mga Eppler. Si Ken ang humawak sa lumang mimeograph nang mga anim na oras, una ang mga aralin sa Ingles at pagkatapos ang mga aralin sa Tagalog na hindi pa niya kayang basahin. *"Baka hindi ko pa ito kayang sabihin, pero kaya ko na itong i-mimeo."*

> Habang nagtatrabaho ako ngayong araw, idinalangin ko na gamitin sana ng Panginoon ang mga araling iyon sa kaligtasan ng mga kaluluwa. Hindi ko inakalang ganito pala kasarap maglingkod sa Panginoon dito. Lagi kong nararamdaman na talagang inihanda Niya ang lugar na ito para sa akin.
>
> Ken sa mga magulang, Marso 1951

Si Ken na ngayon ang mangunguna sa gawain sa mga kabataan sa San Juan. Alas-kuwatro, dumalaw sila ni Cyril: una, sa isang binata sa malaking ospital para sa may tuberkulosis, na naabot sa pamamagitan ng radyo at sinisikap namang akayin ang isang kaibigang siyentipiko; pagkatapos, sa isang lalaking nais magpabautismo. *"Iisang kuwarto lang at walang kahit isang muwebles. Sa isang baul kami naupo."*

Karaniwang itlog ang hapunan, na binibili tuwing Lunes sa Far East Broadcasting Co., at mainit na tsaa. Pagkatapos ay ang Biblia.

> Pagkakain, nagbasa kami mula sa “Daily Light.” Pagkatapos, kumukuha ang bawat isa sa amin ng isang talata mula sa kahon ng mga pangako o mga talata. Pagkabasa ng talata, huhulaan ng iba kung saan ito matatagpuan. Mamamangha kayo kung gaano kakilala ni Cyril ang mga reperensiya. Talagang kabisado niya ang kaniyang Biblia. … Isang hamon ang makasama sa paglilingkod ang isang lalaking tulad niya.
>
> Ken sa mga magulang, Marso 30, 1951

Mahigit 2,000 ang estudyante ng mga aralin; sa loob ng isang linggo, naging 2,400. Isinulat ng isa, "Ipinanganak akong muli sa pamamagitan ng pananampalataya kay Cristo mula nang pag-aralan ko ang kursong ito."

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

Pasko ng Pagkabuhay sa Canlubang

Manila at Laguna · Linggo ng Pagkabuhay, Marso 25, 1951

Dumating ang unang Pasko ng Pagkabuhay ni Ken sa larangan walong araw matapos siyang dumaong. Nagsimula ito sa isang sunrise service sa bakuran ng ospital para sa may sakit sa isip. Nangaral sa Tagalog si Cyril Brooks, at si Ken ang pinakiusapang manguna sa panalangin. Kasama sa mga tao si Phil Armstrong ng Far Eastern Gospel Crusade, isang dating kaibigan mula sa Chicago, na nangaral sa Ingles.

Pagkatapos ay bumiyahe sila patimog papuntang Canlubang.

> Pagkatapos ng pagtitipon, nagmaneho kami papuntang Canlubang. Nagbigay ako roon ng mensahe tungkol sa muling pagkabuhay, at si Cyril ang nagsalin. Doon ko natikman ang una kong tunay na pagkaing Pilipino.
>
> Ken kay Mary Lou, Marso 25, 1951

Naghain si Mrs. Calica ng kanin, pritong manok, baboy at saging.

Habang pauwi, naghahagis sila ng mga tract tungkol sa ebanghelyo mula sa bintana ng kotse. "Talagang pinag-aagawan nila." Ginagawa pa rin niya ito makalipas ang tatlong linggo: "Nag-aagawan pa rin sila." Nang hapon, umupa sila ng bangkang de-motor upang salubungin ang isang misyonerong patungong Singapore, at basang-basa si Ken nang bumalik. Isang misyonerong patungong Singapore ang nagbigay sa kaniya ng isang talata nang linggong iyon: "Ihanda mo ang iyong gawain sa labas, at gawin mong handa sa bukid; at pagkatapos ay itayo mo ang iyong bahay." May pagtitipong Tagalog sa hall nang 4:30 at isang cantata nang 7:30.

> Ay, gustong-gusto talagang umawit ng mga taong ito. Halos nakikita ko na ang kanilang mga mata sa unang pagkakataong marinig nilang tumugtog si Mary Lou.
>
> ang parehong liham

Makalipas ang isang linggo, ang pagdalaw ni Phil Armstrong ay nauwi sa isang piknik-reunion ng mga taga-Moody sa Far East Broadcasting Co., may inihaw na hotdog at ang lumang awit ng paaralan, "God Bless the School that Dwight L. Moody Founded."

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

Isaias 53 at Isang Pulang Scooter

San Juan · Marso 26 – Abril 1, 1951

Ang unang Lunes ni Ken ay tinawag niyang "RED TAPE": import control, alien registration at ang American Embassy, at buong umaga niyang katabi si Cyril. Kailangang dumaan sa import control ang kaniyang scooter. Pagsapit ng tanghali, nag-alok ang isang kahera na tanggapin ang bayad niya kahit oras ng tanghalian, kapalit ng limang piso "para sa Red Cross."

> Aba, hindi ako sigurado kung makararating nga ang perang iyon sa Red Cross, kaya hindi ako pumayag.
>
> Ken sa mga magulang, Marso 28, 1951

Nailabas ito nang hapong iyon sa karaniwang paraan. *"Si Kipling yata ang nagsabi ng ganito, 'Dito nakahimlay ang taong nagtangkang madaliin ang Silangan.'"* Tinulungan siya ni Marvin Hooge, labing-anim na taong gulang na anak ng isang misyonero, na buuin ito. *"Pula ito, kasingtingkad ng trak ng bumbero. … Para akong batang may bagong laruan dahil sa scooter na ito."*

Noong Linggo, Abril 1, nangaral nang 9:15 si Gideon, isang Pilipinong estudyante ng abogasya, at sumunod ang Pagpuputol-putol ng Tinapay.

> Nagbigay ako ng maikling pagbubulay sa Isa. 53 pagkatapos ng pagpuputol-putol ng tinapay. Si Bro. Mercado ang nagsalin - nagulat ako dahil hindi ko iyon inaasahan. Sana'y naintindihan ko ang Tagalog nang sandaling iyon. Mabuting kapatid siya na talagang nag-aaral ng kaniyang Biblia.
>
> Ken kay Mary Lou, Abril 1, 1951

Nang 5:30, nagsalita siya sa mga kabataan sa Ingles tungkol sa "Mga Kabataang Ginamit ng Diyos." Pagkatapos ng hapunan, nanalangin ang mag-asawang Brooks at si Ken para sa gawain sa radyo, sa gawain sa San Juan at sa mga isla. *"Habang nananalangin kami para sa mga bagong manggagawa, nabanggit namin ang aking mahal, si Mary Lou."*

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

Ang Kulelat sa Klase

San Juan at Maynila · 1951–1955

Noong Pasko, sinabi ni Ken sa kaniyang mga camper na ipanalangin siya habang nag-aaral siya ng bagong wika na tinatawag na Tagalog. Dalawang araw matapos siyang dumating, ibinigay ni Mr. Brooks ang una niyang aralin. Kinabukasan ng hapon ang ikalawa.

> Naku, kailangang tulungan talaga ako ng Panginoon dito. Hindi ako magaling sa mga wika.
>
> talaarawan ni Ken, Marso 20, 1951

Noong Abril, nakakita sila ng mga Eppler ng guro, si Florita Mercado ng Paco, isang estudyante sa unibersidad. Tatlong hapon bawat linggo siya magtuturo. Hiniling ni Ken na higpitan niya sila. At hinigpitan nga niya.

> Mukhang ako ang magiging kulelat sa klase.
>
> talaarawan ni Ken, Abril 11, 1951

Nag-aral siya sa umaga at muli sa hapon, sa pagitan ng mga script sa radyo at mga papel ng Bible School of the Air. Si Eleazar, isang batang Pilipinong katuwang sa gawain, ay nag-record ng mga babasahin sa Tagalog para mapakinggan niya, at nakita ni Ken na "malaking tulong" ang mga ito. Noong Abril 27, dumating ang una niyang marka: 99.44 porsiyento. Pero isinulat pa rin niya, "Unti-unti ko nang natututuhan. Napakabagal."

May mga araw na nakakatawa. Isang takdang-aralin ay ang isaulo ang Juan 1:29 at sumulat ng walong pangungusap tungkol sa kahit anong paksa.

> Iisa lang naman ang paksa para sa akin, kaya si Mary Lou ang isinulat ko.
>
> talaarawan ni Ken, Hunyo 4, 1951

Sa klase ng mga bata, tinanong niya ang mga batang lalaki kung *baboy* ang tawag sa pig. "Ang sagot nila, 'Hindi, pig.' Paano matututo ang isang tao?" Noong Hunyo, binigyan siya ng kapwa misyonerong si Sandy Sutherland ng diksiyonaryong Tagalog.

Unti-unting dumating ang mga salita. Noong Agosto, mas nasundan niya ang prayer meeting "dahil may balangkas ako sa Tagalog at sa Ingles." Noong Setyembre 19, 1951, hiniling ni Cyril Brooks na si Ken ang magbukas ng prayer meeting ng Miyerkoles sa Tagalog.

> Bagong karanasan ito para sa akin. Tumulong ang Panginoon. Sana'y maipagpatuloy ko. Natuwa ang mga kapatid.
>
> talaarawan ni Ken, Setyembre 19, 1951

Makalipas ang apat na araw, sa Canlubang, binigkas niya ang una niyang talata sa Tagalog. Iyon din ang talatang isinaulo niya para sa klase, ang Juan 1:29: "Narito ang Cordero ng Dios, na nagaalis ng kasalanan ng sanglibutan!" Noong Oktubre, nang buksan niyang muli sa Tagalog ang prayer meeting, isinulat niya, "Habang lumilipas ang mga araw, mas maraming salita ang may kahulugan na sa akin."

Pagsapit ng 1955, buong mensahe na ang isinusulat niya sa Tagalog para sa mga bayan ng lalawigan ng Rizal, na may tumutulong sa pananalita. Noong Pebrero, may sinubukan siyang bago: "Hindi na ako magbabasa ngayon. Mas balangkas at mga susing salita na lang. Mas mabuti, kahit sa paghahanda pa lang." Noong Marso 27, 1955, pagkatapos ng klase niya sa Sunday school, bigla siyang pinakiusapang mangaral sa Tagalog. "Buti na lang dala ko ang mensahe. Salamat sa Panginoon." Noong Hunyo, ipinangaral niya sa Tagalog ang 1 Corinto 3 sa San Juan.

Ang huli niyang aralin sa Tagalog ay noong Agosto 26, 1955, dalawang linggo bago lumipad pauwi ang pamilya para sa furlough. Apat at kalahating taon bago noon, hiniling niya sa kaniyang guro na higpitan siya. Ngayon, kaya na niyang tumayo sa gospel hall at mangaral.

> *Narito ang Cordero ng Dios, na nagaalis ng kasalanan ng sanglibutan!*
>
> Juan 1:29

Mga pinagkunan: talaarawan ni Ken Engle, Marso 19 – Oktubre 10, 1951; Pebrero 19, Marso 27, Hunyo 12 at Agosto 26, 1955.

Ang Mapa ni Mary Lou

Chicago State Hospital · Pebrero–Marso 1951

Habang tumatawid si Ken sa Pasipiko, tinatapos naman ni Mary Lou ang kaniyang psychiatric training sa Chicago State Hospital at nag-aaral sa mga klase sa gabi sa Moody. Binigyan siya ng kaniyang instruktor ng isang *National Geographic* noong 1940 na may dalawang kabanata tungkol sa Pilipinas. Sa kaniyang dingding, idinikit niya ang isang mapa at ilang larawan, kabilang ang isang paglubog ng araw sa Manila Bay.

> Habang tinitingala ko ang mapang ito sa aking dingding at ang ilang larawang idinikit ko rito, kasama ang isang napakagandang paglubog ng araw sa Manila Bay, pakiramdam ko'y hindi ka naman ganoon kalayo.
>
> Mary Lou kay Ken, Pebrero 1951

Sa klase tungkol sa misyon, nagpakita ang isang Dr. Harris ng mga slide ng halos kaparehong rutang nilalayag ni Ken: San Francisco, Hawaii, Pilipinas. Sa occupational therapy, tumugtog siya ng piyano para sa isang rhythm band ng mga lalaking mapag-isa at walang kibo. Natuto siya ng isang aral tungkol sa pagpapatotoo.

> Alam mo, natuklasan ko na kapag hiniling ko sa Kaniya tuwing umaga na bigyan ako ng tiyak na pagkakataon, at umaasa akong naghihintay rito, hindi Siya kailanman nabibigong magpadala. Pero kapag basta ko lang hinihiling na gawin Niya akong saksi, hindi gaanong masigla ang aking pagpapatotoo.
>
> Mary Lou kay Ken, Marso 1951

> Gustong-gusto kong ikuwento Siya rito, pero nananabik pa rin akong mapunta sa isang bansang pagano dahil HINDI PA SILA KAILANMAN nakaririnig. Iyan ang dahilan kung bakit labis kong pinapasan sa puso ang mahal na mga katutubong iyon. Saanman sila naroon, Pilipinas, Africa, Tsina.
>
> Mary Lou kay Ken, Marso 1951

Noong Linggo ng Pagkabuhay, binautismuhan sa Canonsburg ang nakababata niyang kapatid na si Betsy Jane. Noong Marso 22, umalis si Mary Lou sa State Hospital: *"Napakagandang larangan ito ng misyon & mabuting karanasan din naman."*

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

Ang Liham na Naiwala Niya

Sa Manila, noong Martes, Mayo 8, 1951, isinulat ni Ken ang isang karaniwang araw: ang piyanong tinono, curry at kanin ("Yum Yum"), hapunan kasama ang mga kaibigan. Dalawang beses niyang binanggit ang isang *"napakahalagang liham,"* na may salungguhit na pula. Sa ibaba ng pahina, nagdagdag siya ng pulang asterisk at tatlong salita: **Proposal kay ML.**

Sa Chicago, si Mary Lou ay isang estudyanteng nars na naglilinis at nag-aalaga ng mga bata para sa pamilya Clarkson sa pagitan ng kaniyang mga duty sa ospital.

> NAIWALA KO ANG ISANG HINDI PA NABUBUKSANG LIHAM MULA KAY KEN NGAYONG ARAW PAPUNTA SA MGA CLARKSON. HINDI KO ITO IPINAG-AALALA
>
> Mary Lou, Mayo 10, 1951

Naibalik ito kinabukasan; may nakapulot nito. Kung aling liham iyon, walang nakaaalam. Pagkatapos, noong ika-12:

> NAPAKAGANDANG ARAW NGAYON!!!! NAG-PROPOSE SI KEN NA PAKASALAN KO SIYA!!! PARA AKONG NAGLALAKAD SA ULAP BUONG ARAW… INABOT AKO NG 2 ORAS AT 15 MINUTO PARA IPADALA ANG SAGOT KONG "OO". GAANO KO SIYA KAMAHAL!!!
>
> Mary Lou, Mayo 12, 1951

> At totoo nga, may dalawang liham mula kay Mary Lou. Sa sobrang pananabik ko, sinubukan kong gamitin ang susi ng P.O. box para buksan ang pinto ng kotse.
>
> Ken, Mayo 18, 1951

Noong Mayo 24, isang awit ang ipinatugtog sa radyong DZAS para kay "Kenny," at noong Hunyo 7, may diyamante na.

Mula sa mga talaarawan nina Ken at Mary Lou noong Mayo 1951, at sa kuwento ni Gordon na "The Letter She Lost" (Oktubre 1, 2026).

Isang Bote ng Softdrink para sa Panginoon

Kansas · Agosto 1951

Isang taon matapos magturo si Ken sa Kansas Bible Camp, ang kapatid niyang si Eloise naman ang dumalo. Isang gabi, ipinakita sa screen ang mismong mga slide ni Ken tungkol sa Pilipinas. Itinanong ni Richard sa kanilang ina kung maaari niyang itago muna ang mga ito upang maipalabas.

> Ipinalabas nila ang mga slide mo at talagang maganda ang dating sa screen. … Nangalap din sila ng handog para sa iyo at nakalikom ng mga $29. Sabi ni Richard, sa palagay niya ay kaya ng bawat isa sa amin na isakripisyo ang isang bote ng softdrink para sa Panginoon.
>
> Eloise kay Ken, Agosto 19, 1951

Nagbigay ng mga aralin sa flannelgraph si "Aunt Mattie" mula sa Osborne, at nanalo si Eloise ng labindalawang-tomong Bagong Tipan para sa kaniyang notebook. *"Hindi kami nakakanta ng alinman sa mga lumang awit sa kampo ni A.P. Gibbs, at marami sa mga bata ang nakaaalala pa sa songbook mo."* Nagpadala rin siya ng isang pares ng medyas ni Ken sa isang Pilipinong pen pal, na sumulat naman sa kaniya.

Nang araw ding iyon, sumulat si Grant tungkol sa ani. Maulan ang taong iyon, ang taon ng malalaking baha sa Kansas. Nakaani sila ng mga 2,000 bushel at bumili ng bagong self-propelled na John Deere combine, at nakagawa siya ng 6,800 talampakan ng mga terrace. *"Lubos kaming nagpapasalamat sa aning nakuha namin, dahil marami ang hindi kasimpalad."*

Darating si Ken Brooks sa Abilene sa Oktubre 1–2 dala ang mga bagong larawan mula sa larangan. At darating sa bukid ang mga magulang ni Mary Lou. *"Inaabangan ko nang makilala ang mga Leonard sa loob ng ilang araw. Ano kaya ang magiging tingin nila sa mga Engle."*

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

Relihiyoso Pero Naliligaw

San Juan · Marso 1952

Isang taon matapos siyang dumaong, sumulat si Ken pauwi na "tinutukso na nila ako tungkol sa darating na Oktubre," kung kailan nakatakdang dumating si Mary Lou. Dumarating ang mga kaloob sa pamamagitan ng magasing *The Fields*, at may isang nagpatigil sa kaniya.

> Hanggang ngayon ay namamangha pa rin ako kung paano hinihipo ng Panginoon ang mga puso at binibigyan sila ng pasaning magbigay. May isang lalaki sa California na nagngangalang Golds na ilang beses nang nagpadala sa akin sa pamamagitan ng Fields. Sa palagay ko'y hindi ko pa siya nakikilala - nakatanggap ako ng liham mula sa kaniya noong isang araw at sinabi niyang siya'y bingi at pipi. Kapag ganoong mga tao ang nagbibigay, pakiramdam ko'y lalo pang bumibigat ang aking pananagutan.
>
> Ken sa mga magulang, Marso 12, 1952

Noong nakaraang gabi, dinalaw niya ang isang lalaking nagpakita ng interes sa ebanghelyo.

> Ay, gulong-gulo siya. Debotong Katoliko ang kaniyang asawa, nananalangin nang maaga sa umaga at sa gabi. Tumagos sa puso ko ang isiping - RELIHIYOSO PERO NALILIGAW! Kailangan namin ang inyong mga panalangin.
>
> ang parehong liham

Kasasalubong lang ni Ray Larson, "ang isa pang lalaking nakatakda nang ikasal dito," sa kaniyang mapapangasawa sa barko. Pitong buwan pa ang hihintayin ni Ken para sa kaniyang mapapangasawa.

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

Sasama Ka Ba sa Lalaking Ito?

Makalipas ang isang taon, sa anibersaryo ng kaniyang proposal, binasa ni Ken ang Genesis 24, ang kuwento ni Rebeca na pumayag na sumama sa isang asawang hindi pa niya nakikita, sa isang malayong lupain. Tinawag niya itong *"napakaangkop."*

> `Sasama ka ba sa lalaking ito? At sinabi niya, Sasama ako.`
>
> Genesis 24:58

Sa unang linggo ng Oktubre 1952, inihatid ni John Leonard sakay ng kotse ang kaniyang anak sa New York. Naglayag si Mary Lou sakay ng **SS California Bear**. Limampung tao ang tumayo sa pantalan at umawit, at umalis ang barko nang alas-sais ng gabi. Sa loob ng ilang araw, umalis naman ang kapatid niyang si Ginny patungong Congo.

Ikinasal sina Ken Engle at Mary Lou Leonard noong Linggo, Abril 26, 1953, alas-sais ng gabi, sa San Juan Gospel Hall sa Manila. Naroon pa rin ang makinilyadong iskrip ng seremonya, kumpleto pati ang mga direksiyon sa entablado: *"Kapag nasa puwesto na ang buong wedding party: Manalangin tayo."* Naroon din ang clipping mula sa pahayagan ng kanilang bayan: "Mary Lou Leonard Weds Kansas Man In Philippines." Nag-honeymoon sila sa Baguio, ang malamig na lungsod ng mga pino sa kabundukan. Makalipas ang labing-apat na taon, ito ang magiging bahay nila.

Sa kanilang ikadalawampu't limang anibersaryo noong 1978, gumawa si Grandma ng puting keyk na may "25" sa bawat hiwa. Isinuot ni Ken ang isang bagong gintong singsing sa daliri ni Mary Lou para sa kamera. Pareho nilang nakalimutan ang kanilang salamin sa mata, kaya iniabot ng lahat ang kani-kanilang salamin, at hiniram ni Ken ang kay Uncle Orville.

Mula sa talaarawan ni Ken noong 1952, sa liham ni John Leonard noong Oktubre 1952, sa iskrip ng kasal at sa isang clipping mula sa pahayagan ng kanilang bayan.

San Juan Gospel Hall

San Juan Gospel Hall, Manila, kung saan ikinasal sina Ken at Mary Lou noong Abril 26, 1953. Sa paniniwala ni Kevin, si Ken ang lalaking nakaputi sa may pintuan na nakatalikod.

Koleksiyon ni Kevin Engle

Dalawang Talata at Dalawang Singsing

San Juan Gospel Hall · Abril 26, 1953

Tatlong linggo pagkatapos ng kasal, sumulat si Ken sa kaniyang mga kaibigan sa *The Fields* sa New York.

> Si Brother Cyril Brooks ang naghatid sa nobya. Si Ken Brooks ang best man at si Dale Brooks ang ring bearer.
>
> Ken sa mga kaibigan sa The Fields, Mayo 20, 1953

Kasal iyon ng isang misyonero: *"Ilang hindi pa ligtas ang dumalo sa kasal, at naibigay ang isang mabuti at malinaw na mensahe ng ebanghelyo."* Sumunod ang isang salu-salo sa tahanan ni Cyril Brooks.

Sa pagsusuot ng mga singsing, nagbigay ng tig-isang talata ang bawat isa sa kanila.

> Habang isinusuot ko ang singsing sa daliri ni Mary Lou, binigkas ko ang aming talata ng patotoo. “Sapagka't ang Panginoong Dios ay araw at kalasag…” (Awit 84:11) Pagkatapos, habang isinusuot ni Mary Lou ang aking singsing, sinabi niya, “Huwag mong ipamanhik sa akin na kita'y iwan…” (Ruth 1:16).
>
> ang parehong liham

"Ang aming talata" na ang Awit 84:11 bago pa man naglayag si Ken. Isinulat nilang dalawa ito sa kanilang mga valentine noong Pebrero 1951. Isinusulat ito ni Mary Lou sa itaas ng kaniyang mga liham habang tumatawid si Ken sa Pasipiko, at isinulat naman ito ni Ken nang araw na marating ng kaniyang barko ang Pilipinas.

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

Ang Araw ng Kasal, Abril 26, 1953

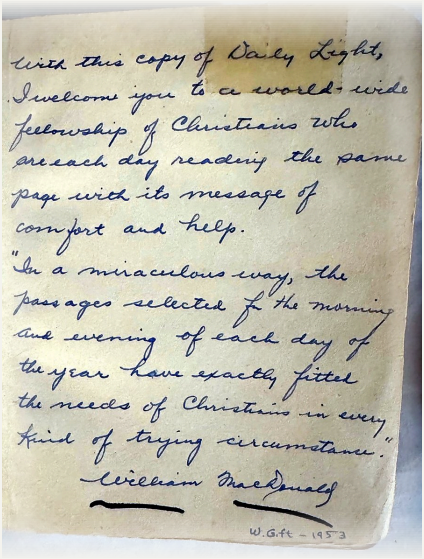

Sina Ken at Mary Lou Engle pagkatapos ng kanilang kasal, Abril 26, 1953, sa compound ni Cyril Brooks sa San Juan, Rizal. Si Cyril Brooks ang naghatid sa nobya, dahil nasa kanilang bahay sa Canonsburg, Pennsylvania, ang ama ni Mary Lou. *Higit pa sa Photo Album*

Koleksiyon ni Kevin Engle

Isang Regalo sa Kasal mula kay Bill MacDonald

With this copy of Daily Light,
I welcome you to a world-wide
fellowship of Christians who
are each day reading the same
page with its message of
comfort and help.
"In a miraculous way, the
passages selected for the morning
and evening of each day of
the year have exactly fitted
the needs of Christians in every
kind of trying circumstance."
William MacDonald
W.G.ft - 1953

Ipinadala ni William MacDonald ang kopyang ito ng Daily Light sa Pilipinas bilang regalo sa kasal nina Ken at Mary Lou, na ikinasal sa San Juan Gospel Hall noong Abril 26, 1953. Nasa susunod na pahina ang mga isinulat niya sa unang pahina.

Koleksiyon ni Kevin Engle

Isang Pagsasamahang Pandaigdig

Sa loob ng pabalat sa harap, sa asul na tinta, isinulat ni Bill MacDonald:

> Sa kopyang ito ng *Daily Light*, malugod ko kayong tinatanggap sa isang pandaigdig na pagsasamahan ng mga Kristiyano na araw-araw na bumabasa ng iisang pahina, na may mensahe ng aliw at tulong.
>
> "Sa isang kamangha-manghang paraan, ang mga bahaging pinili para sa umaga at gabi ng bawat araw ng taon ay eksaktong tumugon sa mga pangangailangan ng mga Kristiyano sa bawat uri ng mabigat na kalagayan."
>
> William MacDonald

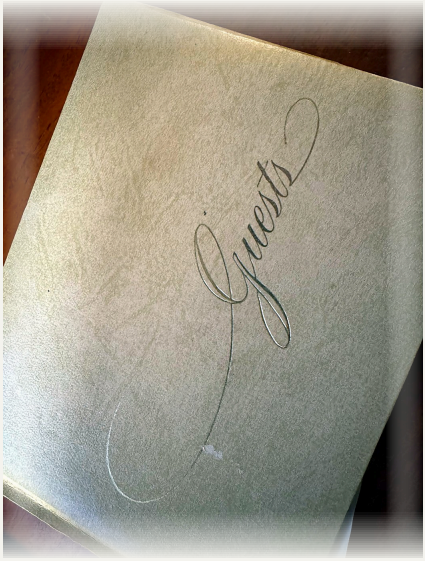
Sa ibaba, sa ibang sulat-kamay, may nagmarka rito ng "W. Gift – 1953": ang regalo sa kasal.

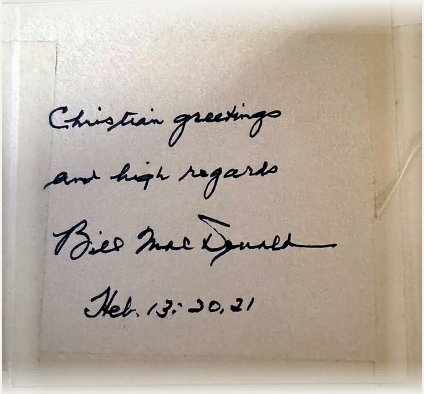
Ang *Daily Light* ay ang lumang paborito na puro Kasulatan lamang, may babasahin sa bawat umaga at gabi ng taon. Kilala si Bill MacDonald sa pamimigay ng dalawang bagay: mga kopya ng *Daily Light*, at mga guest book, upang himukin ang mga Kristiyano na buksan ang kanilang tahanan sa pagpapatuloy ng mga bisita. Higit pa tungkol sa kaniya sa pahina ni William MacDonald.

Binabasa ng mga Engle ang *Daily Light* nang sama-sama bilang pamilya araw-araw, walang palya. Basahin ito nang libre online, umaga at gabi sa bawat araw, sa Christian Classics Ethereal Library ↗, o i-download ang buong aklat bilang PDF ↗.

Mga larawan at transkripsiyon na ipinadala ni Kevin Engle, Oktubre 20, 2026.

Ang Guest Book

Kasama ng Daily Light ang isa pang kilalang regalo ni Bill MacDonald: isang guest book, na bubuksan nina Ken at Mary Lou sa kanilang kasal noong Abril 26, 1953. Sa loob ng pabalat, idinikit niya ang isang maliit na kard:

Koleksiyon ni Kevin Engle

> Kristiyanong pagbati at mataas na paggalang
>
> Bill MacDonald · Heb. 13:20, 21

Ang kaniyang talata, Hebreo 13:20–21: “Ngayon ang Dios ng kapayapaan, na muling nagbangon sa mga patay sa dakilang pastor ng mga tupa sa pamamagitan ng dugo ng walang hanggang tipan, sa makatuwid baga'y ang ating Panginoong Jesus, kayo nawa'y gawin niyang sakdal sa bawa't gawang mabuti upang gawin ang kaniyang kalooban, na gawin sa inyo ang nakalulugod sa kaniyang paningin, sa pamamagitan ni Jesucristo; na suma kaniya nawa ang kaluwalhatian magpakailan kailan man. Amen.”

IKATLONG BAHAGI

Ang mga Taon sa Pilipinas

1951–1967 · Manila · Binangonan

BINAGO OKTUBRE 24, 2026

☀ Sina Karen at Patrick sa Romblon

Ang Manila at ang Bible School of the Air

Dumating si Ken sa Pilipinas noong unang bahagi ng 1951, itinagubilin sa gawain sa ilalim ni Cyril "Dad" Brooks, at tumira kasama ng pamilya Brooks sa San Juan. Dalawang araw pagkadating niya, nagsasalita na siya sa DZAS sa **Bible School of the Air**. Nagdaos siya ng klase sa Biblia tuwing Biyernes para sa mga tauhan ng Navy sa Sangley Point, tumulong sa GI Gospel Hour, at nakilala si Jesse Miller, isang nakaligtas sa Bataan Death March.

Sa paglipas ng mga taon, nakagawa si Ken ng mahigit isang libong programa sa radyo; isinasalaysay iyon ng Ikalimang Tomo, *Moments of Melody*.

Namuhay sina Ken at Mary Lou sa pananampalataya, gaya ng mga Brethren. Wala silang sahod at hindi kailanman humingi ng pera kaninuman. Sa Diyos lamang nila sinabi ang kanilang mga pangangailangan, gaya ng ginawa ni George Müller.

> Ang iniuutos Niya, Siya ang nagbabayad. Kung isinusugo ka Niya, kung binibigyan ka Niya ng gawain, Siya ang bahala roon.
>
> Ken, 1973

Ang kaniyang mga unang kard-panalangin noong 1951 ay iginuhit at inilimbag ni John Sweemer ng Wheaton. Isa sa mga una niyang natanggap na kaloob sa larangan ay mula kay Ed McCully, na nag-anyaya kay Ken na mangaral sa Wauwatosa noong dekada 1940 at nagpadala ng limampung dolyar noong 1951. Kalaunan, namatay si McCully bilang martir sa Ecuador noong 1956.

Mula sa teyp ng patotoo ni Ken noong 1973 at sa kaniyang mga liham.

Ang Sampung Dolyar ni Eloise

Pagsapit ng Hunyo 1954, may sanggol nang anak na babae sina Ken at Mary Lou, si **Becky**, at naubos na ang pera.

> Sa palengke. Hindi gaanong gumastos dahil kapos ang pananalapi. Ilang sentimo na lang ang natira. 65 sa bangko at iyon lang ang alam namin.
>
> Ken, Biyernes, Hunyo 18, 1954

Nang araw ding iyon, dumating sa koreo ang balitang may limampung dolyar na padating mula sa asembleya sa Beech Street, at sampung dolyar mula sa kapatid na babae ni Ken na si **Eloise**. Labing-walong taóng gulang siya noon, nag-aaral bilang nars sa Kansas City, at walang sahod. Ilang linggo ang inaabot ng sulat bago makatawid ng Pasipiko, kaya naipadala na niya ito bago pa nalaman ninuman na kinakapos sila.

> Muli, sa mismong tamang panahon ay ipinadala Niya ito. Nagpapasalamat kami sa Kaniya sa bawat ganitong karanasan.
>
> Ken, Hunyo 18, 1954

Makalipas ang isang taon, naglalampaso si Eloise ng sahig ng kusina sa bahay sa bukid nang sabihin niya sa kaniyang ina na gusto niyang mag-aral sa Bible school, at baka pumunta pa sa Pilipinas para tulungan sina Ken at Mary Lou. Sabi ni Grandma Mabel:

> Naku, hindi. Naibigay ko na ang isa sa larangan. Hindi ko kayang magbigay ng dalawa.
>
> ayon sa alaala ni Uncle Kevin Dyer sa pagkukuwento ni Eloise

Pumayag din si Mabel kalaunan: *"Hindi kita hahadlangan."* Nag-aral si Eloise sa Emmaus Bible School, nakilala ang isang estudyanteng Australyano na si **Kevin Dyer**, at ikinasal sa kaniya noong Agosto 31, 1957, ang kauna-unahang kasalang idinaos sa Grace and Truth Chapel. Noong gabi bago nito, sa Manila, nangaral si Ken ng sermong pinamagatang "The God That Is Enough" (Ang Diyos na Sapat).

Mula sa talaarawan ni Ken noong 1954 at sa mga kuwento ni Gordon na "Aunt Eloise" (Agosto 31, 2026).

Isang Talaan ng Katapatan ng Diyos

San Juan · 1955

Binigyan ni Ken ng pamagat ang kaniyang talaarawan ng 1955 sa unang pahina nito: "1955, Talaan ng Katapatan ng Diyos." Sa ilalim nito, kinopya niya ang isang kasabihan mula sa isang promise card, kasama ang Juan 11:40.

> Ang pananampalataya ay patay sa pag-aalinlangan, pipi sa panghihina ng loob, bulag sa imposible, at walang alam kundi tagumpay!
>
> unang pahina ng talaarawan ni Ken, 1955

Ang talata niya para sa taon ay Filipos 3:13–14, "isang bagay ang aking ginagawa." At isinulat niya ang kanilang panalangin sa ilang salita: "Ang aming panalangin = Bunga sa '55."

Buong taon, iningatan niya ang talaang ipinangako ng pamagat. Sa kalagitnaan ng Enero, may dumating na kaloob sa pamamagitan ng The Fields.

> Tinuturuan kami ng Panginoon ng isang aral. Ibigay muna ang bahagi Niya, at hayaang ang ibang bagay na ang bahala sa kanilang sarili.
>
> talaarawan ni Ken, Enero 14, 1955

Makalipas ang limang araw, nang naibukod na muna ang bahagi ng Panginoon, isinulat niya, "Sa tulong Niya, gusto kong laging mauna." Nang araw ding iyon, dumating sa koreo ang dalawampung dolyar.

> Tunay na hindi Siya nagkakautang kaninuman.
>
> talaarawan ni Ken, Enero 19, 1955

Kinabukasan, may dumating na isa pang kaloob, at iminungkahi ni Mary Lou na dagdagan pa nila ang kanilang ibinibigay.

Lumalaki nang mas mabilis kaysa dati ang Bible School of the Air, at gayundin ang gastos sa mga aralin at selyo. Noong Abril 1, nagpulong ang mga misyonero at pinag-usapan ito. "Mataas ang mga nagpapatala at malaki ang gastos, pero ipinasya naming sumulong. Nagtitiwala sa Panginoon na Siya ang magbibigay."

Noong Abril 18, bago magbukang-liwayway, isinilang si Karen Jeanne. Makalipas ang apat na araw, dumating ang kaloob na $115 mula sa Austin Gospel Hall sa Chicago.

> … higit pa sa sapat para sa ospital. Kailangan namin ito. Purihin Siya.
>
> talaarawan ni Ken, Abril 22, 1955

Noong Abril 26, sa ikalawa nilang anibersaryo, isinulat niya: "Salamat sa Panginoon sa dalawang masayang taon ng pagsasama at sa dalawang matatamis na anak."

Nang tag-araw na iyon, naghanda ang pamilya para sa una nilang furlough. Noong Hulyo, may dumating pang malaking kaloob mula sa Austin "para makauwi." Noong Agosto, kinailangang ipagbili ni Ken ang kotse. Isang Miyerkoles, may nag-alok na mamimili. Tinanong ni Ken si Mary Lou, nanalangin sila, at tumanggi siya. "Pagkatapos ay napaisip ako." Noong Biyernes, dumating ang mas mabuting mamimili at naipagbili ang kotse. Nang wala na ang kotse, bumagsak ang pinto ng garahe. Ang insurance ng kotse ay nag-expire noong araw bago iyon.

> Purihin ang Panginoon sa pagpatnubay Niya sa lahat ng ito. Tinulungan Niya akong tumanggi noong Miyerkoles. … Lahat ng palatandaan ay nagtuturo sa pagbebenta. … Tama ang oras ng Panginoon!
>
> talaarawan ni Ken, Agosto 12, 1955

Noong Setyembre, mas mura ang mga tiket kaysa sa inaasahan niya.

"Ang plano Niya ay LAGING pinakamabuti." Noong Setyembre 14, 1955, lumipad palabas ng Maynila ang buong pamilya, dumaan sa Tokyo at Hawaii. Makalipas ang anim na araw, lumapag sila sa California, at naghihintay sa Burbank ang ama at ina ni Ken.

> Dakila ang Kaniyang katapatan.
>
> talaarawan ni Ken, Setyembre 20, 1955

Makalipas ang dalawang buwan, sa Somerville, Massachusetts, kasama ng mga taong nananalangin para sa kaniya mula pa noong 1950, nagsalita si Ken sa Sunday school ng Beech Street "tungkol sa katapatan ng Diyos sa Pilipinas." Buong taon niyang iningatan ang talaan. Ngayon, maikukuwento na niya ito.

> Sa mga kaawaan ng Panginoon kaya hindi tayo nangalipol, sapagka't ang kaniyang mga habag ay hindi nagkukulang. Laging mga bago tuwing umaga: dakila ang iyong pagtatapat.
>
> Mga Panaghoy 3:22–23

Mga pinagkunan: talaarawan ni Ken Engle para sa 1955: unang pahina; Enero 14–20, Abril 1 at 18–26, Hulyo 18, Agosto 10–12, Setyembre 13–20 at Nobyembre 20, 1955.

Mga Barko, mga Furlough at Limang Anak

Lumaki ang pamilya sa larangan at sa karagatang nasa pagitan.

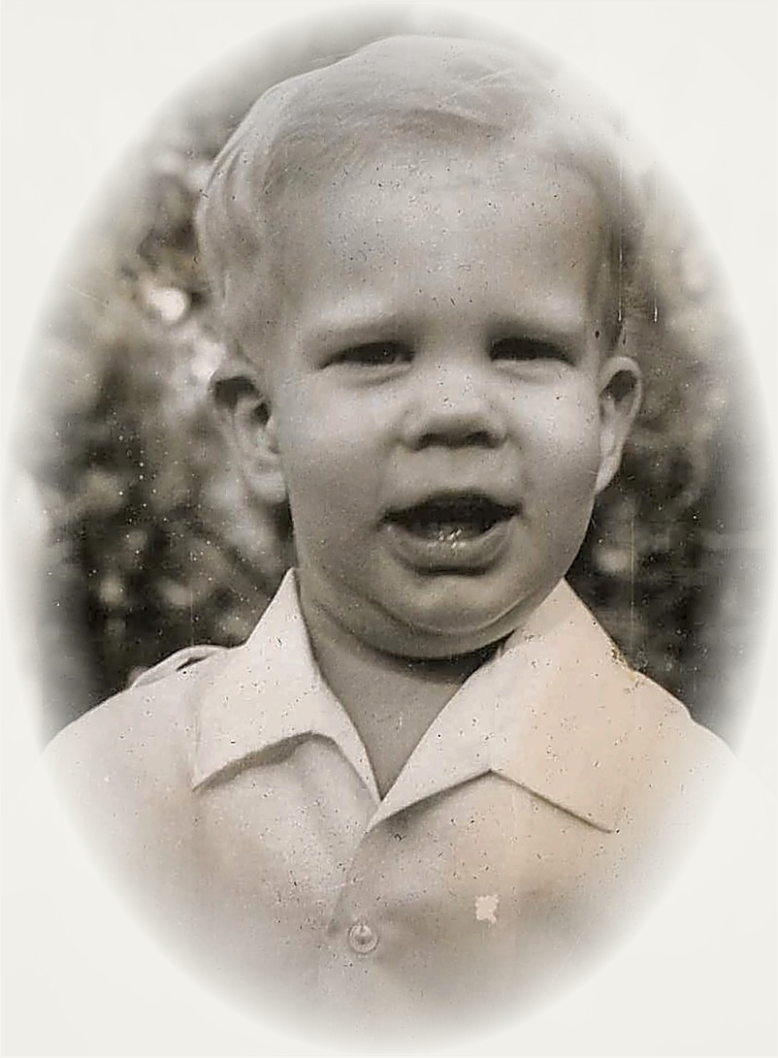
- Ipinanganak si **Becky** noong 1954 at si **Karen** noong 1955, kapuwa sa Pilipinas.
- Noong Disyembre 1956, naglayag sila mula San Francisco sakay ng *City of Poona*. Nahilo sa dagat sina Mary Lou at Karen, at ipinanalangin ni Ken ang panalangin ni Jabez. Dumating sila sa Pier 13 ng Manila noong Enero 10, 1957.
- Ipinanganak si **Kevin** sa Manila noong 1957. Ipinangalan siya kay Uncle Kevin Dyer.
- Dumating si **Stan** noong 1959, na may timbang na sampung libra.
- Umuwi sila sakay ng *Orcades* noong 1960 at bumalik sakay ng *Anna Bakke* noong 1961.
- Sa kanilang furlough (bakasyon mula sa misyon) noong 1963, nagturo si Ken ng Lumang Tipan sa Emmaus Bible School.
- Ipinanganak si **Gordon** noong 1964 sa Illinois. Siya lamang sa unang limang anak ang isinilang sa Estados Unidos.

Nagmaneho nang buong magdamag mula Pennsylvania ang lolo nilang si John Leonard para sa pagdating ni Gordon. Makalipas ang dalawang linggo, nag-record siya ng liham sa teyp para sa mga kaibigan. Pinatugtog ito ni Gordon noong 2026, sa unang pagkakataon sa loob ng animnapu't dalawang taon.

> Dinala ko rito si Mother Leonard dalawang linggo na ang nakararaan para sa pagdating ng bagong [apong lalaki] ng pamilya Engle, isang mabuti at malusog na bata. At ngayon ay narito akong muli para iuwi na si mother kasama ko.
>
> John Leonard, 1964

Idinagdag ni Avril, *"Baka siya na ang pinakamaganda sa kanilang lahat sa ngayon."* Ito ang huling kilalang rekording ng tinig ni John. Namatay siya nang Agosto ng taóng iyon.

Si Kevin sa Edad na Tatlo

Si Kevin sa edad na mga tatlo, bandang 1960, ang taong umuwi ang pamilya sakay ng Orcades. Ipinangalan siya kay Uncle Kevin Dyer. Sabi ni Kevin, para bang nangangaral na siya rito. Paglaki niya, naging lay preacher siya sa loob ng dalawampung taon. *Mangangaral Gaya ni Itay* →

Mula sa koleksiyon ni Kevin Engle

Makapagtuturo Naman sa Iba

Noong Sabado, Hunyo 27, 1959, gabi na nang lumapag sa Manila sina Uncle Kevin at Aunt Eloise Dyer para sa isang buwang pagdalaw. Nagdadalang-tao noon si Eloise. Ganito ang nakasulat sa talaarawan ni Ken nang araw na iyon: *"Ang malaking araw… Umuwi para sa cherry pie. Napakasayang nandito sila."*

Habang namamalantsa si Eloise ng mga damit ng mga batang Engle sa itaas, naaalala ni Uncle Kevin, "Nasa isang kuwarto kami ni Ken."

> `Nagtrabaho kami ni Kevin sa "Teach Others."`
>
> Ken, Biyernes, Hulyo 10, 1959

Isinusulat nila ang **TOP, ang Teach Others Program**, batay sa 2 Timoteo 2:2: *"At ang mga bagay na iyong narinig sa akin… ay siya mong ipagkatiwala sa mga taong tapat, na makapagtuturo naman sa iba."* Tuturuan ang mga bagong mananampalataya kung paano magturo. Ginawa ni Ken ang stencil nang taglagas na iyon, at hindi nagtagal ay ipinanganak si Stan. Tumatakbo pa rin ang TOP noong 1970, bagaman marami nang nagbago rito.

Noong 1959, inilista ni Ken ang mga kaibigang naging "Oasis sa disyerto" sa kaniya. Sina Kevin at Eloise ang numero uno.

Nang tanungin tungkol dito noong 2026, sabi ni Uncle Kevin, *"Ang ama ninyo ang may malaking bahagi sa pagkabuo ng ideyang iyon, at ipinaubaya niya sa akin ang paggawa nito, at hindi ko alam kung ano ang ginawa ko."*

Mula sa talaarawan ni Ken noong 1959 at sa kuwento ni Gordon na "Teach Others Also" (Oktubre 2, 2026), kasama ang mga alaala ni Uncle Kevin Dyer.

Ang Asawang Dumating sa Gospel Hall

Mindanao at Binangonan · 1958

Noong 1958, gumugol si Ken ng isang linggo ng mga pulong sa isang ampunan sa Mindanao.

> Tuwing umaga, nagbibigay ako ng mensahe sa mga estudyante sa high school tungkol sa Heograpiya ng Biblia. Pagkatapos, sa gabi, nagbibigay ako ng mensahe ng ebanghelyo. Pinupuri namin ang Panginoon dahil may ilang nagpahayag na sila'y naligtas sa mga huling araw ng pulong.
>
> Ken kay Bro. John Smart, The Fields, Hulyo 15, 1958

Nagpadala rin siya ng larawan ng dalawang batang lalaking nagpapatala sa Bible School of the Air.

Ilang buwan bago noon, isang kapatid sa Binangonan ang lumapit sa kaniya pagkatapos ng pulong-panalangin, nababagabag. Pinlano ng kaniyang asawa at ng mga kamag-anak nito ang binyag sa Simbahang Romano Katoliko ng kanilang bunsong anak. Nanalangin ang dalawang lalaki.

> Bilang sagot sa panalangin, kumilos ang Panginoon sa bagay na iyon, at nang dumating ang araw ng binyag, dahil sa ilang natatanging pangyayari, hindi nila dinala ang bata sa simbahang Romano Katoliko. Sa halip, ang ina at ang bata ay pumunta sa Gospel Hall.
>
> ang parehong liham

Patuloy siyang dumalo, at naniniwala si Ken na naligtas siya sa pamamagitan ng tahimik na patotoo ng kaniyang asawa. *"Napakasaya niya ngayon at isa siya sa pinakatapat na saksi ng Panginoon sa lugar na iyon."*

Ito ang pinakaunang kuwento tungkol sa Binangonan sa mga liham.

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

Isang Libong Radyo

Manila · Mayo 1959

Noong Mayo 1959, nagpadala si Ken kay Bro. Smart ng ulat tungkol sa Bible School of the Air. Mayroon na itong 27 kurso. Ang "What the Bible Teaches" ay nasa Tagalog, Ilocano, Cebuano, Ilongo, Tsino, Espanyol at Ingles. Sa kabuuan, 328,799 na ang nagpatala at 47,497 kurso na ang natapos. Mga Pilipinong kawani ang gumagawa ng gawain: sina Reny Garantuza, Luz Lazaro, Fe Ison at Letty, na pawang nakikisama sa San Juan Gospel Chapel. Halos siyam na taon na roon si Luz.

Sa lingguhang kalahating oras sa Far East Broadcasting Co., may panel na ngayon, ang "Forum Time," kasama sina Ken, Kenneth Brooks, Leonard Brooks at Milton Haack, na kararating lang mula sa Minneapolis. Kinopya ni Ken ang isang liham:

> Napakasaya kong ipaalam sa inyo na ako'y ipinanganak na muli sa pamamagitan ng pagtanggap at pagtitiwala sa Panginoong Jesu-Cristo bilang aking personal na Tagapagligtas.
>
> isang estudyante, 1959

May isa pang liham mula sa isang estudyanteng Katoliko: "Isa akong tunay na Romano Katoliko, at walang sinumang makakukumbinsi sa akin sa isang partikular na relihiyon. … Para akong bulag na inaakay ng isang hindi ko kilala." Matapos itanong ang kaniyang tanong, ipinatala niya ang apat pang tao sa "What the Bible Teaches."

Kabibigay lang ng U.S. Ambassador kay Pangulong Garcia ng 1,000 transistor radio, bahagi ng 19,000 para sa mga baryo.

> Isang dakilang araw ito para sa gawain sa radyo sa Pilipinas!
>
> Ken kay Bro. Smart, Mayo 1959

Mula sa mga liham ng pamilya, ipinadala ni Kevin Engle.

Heaven Came Down

Noong Marso 17, 1966, isinulat ni Ken sa itaas ng pahina ng kaniyang talaarawan, *"15 taon mula nang dumating sa Pilipinas bilang misyonero."*

Nang sumunod na linggo, sumama sa kaniya si Mrs. Cathy Hamilton papunta sa **Binangonan**, isang bayan ng mga mangingisda sa tabi ng Laguna de Bay. Noong dekada 1930, ang kaniyang ama, si Mr. Shepherd ng Bible Society, ang umakay sa isang Mr. Aguilar sa Panginoon sa isang sanatoryo ng mga may tuberkulosis. Nagpatuloy ang Kapatid na Aguilar at marami siyang nadala sa Panginoon sa Binangonan.

> Isang tunay na patotoo kung ano ang magagawa ng isang taong nadala sa Panginoon… Nawa'y maabot ko ang ilang gaya nito para sa Iyo.
>
> Ken, Marso 23, 1966

Noong Linggo, Marso 27, kasama ang walong taóng gulang na si Kevin, inawit ng koro ng kapilya ang "Heaven Came Down." Pagkatapos, sa isang mabatong bahagi ng lawa, anim na tao ang bininyagan. Ang lima sa kanila ay tinulungan ng isang binatang nagngangalang Lino, at ang dalawa sa mga ito ay ang sarili niyang ina at kapatid na babae.

> Kaya may ilang espirituwal na salinlahi na nag-uugat sa unang pagpapatotoong iyon sa isang ospital noong dekada 1930. Kapag naghahasik tayo ng Salita, tunay na hindi natin alam kung ano ang magiging walang-hanggang bunga nito.
>
> Ken kay Bro. Smart, Marso 24, 1966

Sinanay ni Mary Lou na umawit ang mga kabataan ng Binangonan. Ang "Heaven Came Down" ang naging paboritong awit ng apat na taóng gulang na si Gordon.

Mula sa talaarawan at mga liham ni Ken noong 1966, at sa kuwento ni Gordon na "Heaven Came Down" (Oktubre 4, 2026).

Ang Kaniyang Dala

Noong 1966, naghanap si Ken ng plauta para sa ikalabing-isang kaarawan ni Karen. Ang kaniyang pinsang buo na si **Alvin Koons**, ang kapelyan ng Navy, ay nakatira noon sa Hong Kong.

> `Nagtanong tungkol sa mga plauta. Sumulat kay Alvin.`
>
> Ken, Marso 14, 1966

Dumating sina Alvin at ang asawa niyang si Bobbie para sa dalawampung araw nang tagsibol na iyon. Nangaral siya sa Binangonan na may ilang salitang Intsik, at dala niya ang plauta.

> `Kaarawan ni Karen. Tumanggap ng plauta mula sa amin. Tuwang-tuwa`
>
> Ken, 1966

Sa kaniyang huling araw, ibinigay ni Alvin kay Karen ang una niyang leksiyon. Makalipas ang dalawang linggo, nagsimula siyang mag-aral kay Mrs. Thordis Zabarte ng Manila Symphony. *"Lubos kaming nagpapasalamat sa ganito kahuhusay na mga guro,"* isinulat ni Ken. Noong Nobyembre 1968, sa edad na labintatlo, tinugtog niya ang "Beneath the Cross" sa bahay-bakasyunan ni Mrs. Lopez, asawa ng Pangalawang Pangulo ng Pilipinas. Pagbalik sa Kansas, nagmartsa siya sa banda ng Abilene High hanggang 1973. Biyolin naman ang tinutugtog ni Becky, at madalas tumugtog ang magkapatid sa mga pagtitipon kung saan nagsasalita si Ken.

Mula sa talaarawan ni Ken noong 1966 at sa mga kuwento ni Gordon na "What He Carried" (Agosto 27, 2026) at "Thrilled" (Setyembre 17, 2026).

Itim na Huwebes

Nasubok din ang pananampalataya. Pagsapit ng tagsibol ng 1967, labing-anim na taon na si Ken sa Pilipinas, at hindi mabuti ang kalusugan ni Mary Lou. Noong Abril 25, iminungkahi ng kaniyang doktor ang mas malamig na klima, siguro sa Baguio, ang lungsod ng mga pino sa kabundukan kung saan sila nagpulot-gata.

> Binanggit niya ang Baguio. Napangiti na lang kami — pakiramdam namin ay imposible iyon
>
> Ken, Abril 25, 1967

Gumugol sila ng isang pista opisyal sa paghahanap ng bahay sa Baguio at wala silang natagpuan. Noong Huwebes, Mayo 25, habang may mga inaasikaso sa bayan, gumawa si Ken ng isang mabigat na pasya.

> Pasya habang papunta sa bayan — matindi ang presyon. Kailangang lisanin ang larangan ngayong tag-init. Mabigat na pasya — hindi tiyak sa patnubay.
>
> Ken, Mayo 25, 1967

Isiniksik pa niya ang isa pang salita sa itaas ng linya: *Luha.* Sa pahina ng memo sa likod ng talaarawan, isinulat niya, *"Mayo 25 — Itim na Huwebes."*

Pero sa pahina ng Abril, gamit ang parehong panulat, nagdagdag siya ng apat na salita:

> — ngunit tingnan, Mayo 26!
>
> talaarawan ni Ken

Mula sa talaarawan ni Ken noong 1967 at sa kuwento ni Gordon na "Black Thursday" (Oktubre 2, 2026).

Mga Kasamang Aklat

Katabi ng limang tomo ng kuwento ang walong kasamang aklat.

Sa Kaniyang Kagalakan: Ang Buhay at Ministeryo ni Ken Engle
Mga liham mismo ni Ken · 1951–1987 · ang kaniyang buhay at ministeryo

Herald of Christ: Ang Kuwento ni Rudy Ponce de Leon
San Juan, Rizal · 1951–1996

Grace Triumphant
ang talambuhay ni Cyril H. Brooks · © 1985 Walterick Publishers

"Mary Lou, Mary Lou": Ang Kuwento nina Evelyn at Fred Balanag
Lungsod ng Baguio · 1968–2010

Cheryl
Cheryl Lyn Engle · ang kaniyang buhay, musika at sariling mga salita

Karen, Patrick, at Romblon: "Dinadala ang Pangitain"
keepm.org · ang Emmaus app · Moments to Remember · sina Karen at Patrick

Mga Kuwento ng Pamilya at mga Kaibigan
Mga kaibigan ng gawain · mga kuwento ng pamilya · sanggunian ng pamilya

Mga Alaala ni Kevin
Kevin Engle · sa sarili niyang mga salita · Stewards Foundation · Sa Sariling mga Salita ni Itay

> **Faithful Men: Isang Aklatan ng mga Klasikong Kristiyano**, mula sa PlymouthBrethren.org: mga manunulat na Brethren at mga buhay ng misyonero, mahahanap ayon sa may-akda, Kasulatan at paksa. Buksan ang library ↗

Talaan ng Nilalaman ng buong serye →

Lahat ng link sa serye, sa iisang lugar →

Mga Pinagkunan

Mga kuwento ni Gordon na ginamit sa tomong ito: Eloise $10 · I Can't Give Two · On the Same Day · Two Weeks in April · The Journal, Sent · What He Carried · Thrilled · Heavenly Sunshine · The Witness · The Letter She Lost · Teach Others Also · Black Thursday · Heaven Came Down. Gayundin ang teyp ng patotoo ni Ken noong 1973, ang talambuhay at talaan ng mga petsa ni Mary Lou, at mga liham ng pamilya. Ang mga pahina ng mga Taon ng Digmaan, mula sa "Nag-uulat si Pvt. Engle" hanggang sa "Sa Isang Lugar sa Pilipinas," ay batay sa mga liham na isinulat o tinanggap ni Ken mula 1943 hanggang 1945 (Engle Letters, proyekto ng pagta-type ng mga liham noong 2007). Ang mga pahinang "Meet You at Taps," "Thanksgiving, 1950" at "Maganda" ay batay sa mga liham nina Ken at Mary Lou noong 1950–51 (Engle Letters, proyekto ng pagta-type ng mga liham noong 2007).

Idinagdag noong Oktubre 24, 2026: Ang mga talaarawan ni Ken noong 1950, 1951 at 1955, na tinipa ni Doug Engle, at ang kasaysayan ni James Brown ng Austin Gospel Hall, mga 1953.

Tungkol sa mga Pahina ng mga Liham

Ang mga pahinang may tandang "Mula sa mga liham ng pamilya" ay hango sa mga liham ng pamilya Engle mula 1943 hanggang 1959: 365 liham na tinipa ng pamilya noong 2007 mula sa mga orihinal, at ipinadala ni Kevin Engle noong Oktubre 2026. Karamihan ay mga liham ni Ken pauwi at ang mga liham nina Ken at Mary Lou sa isa't isa. Ang iba ay mula sa kaniyang mga kaibigan sa hukbo, sa kaniyang mga magulang at kapatid na babae, kay Mr. Holloway, at sa mga misyonerong ipinanalangin niya.

Ang mga sinipi ay isinalin mula sa Ingles. Kapag hindi mabasa ng mga nagtipa ang isang salita, asterisk ang nasa liham, at gayon din sa mga pahinang ito.

Hindi pa natitipa ang mga sulat-kamay na liham ni Ken mula sa Maynila pagkaraan ng Marso 1951. Kapag natipa na, madaragdagan pa ang tomong ito at ang Ikapitong Tomo, *Grace Christian High School at si Paul Tan.*

Ang Susunod

Ipinagpapatuloy ng Ikatlong Tomo, *Kalye Malvar, Lungsod ng Baguio*, ang kuwento.

> Ingatan sila para kay Jesus hanggang sa walang hanggan.
>
> ang panalangin sa likod ng KEE Philippine Missions

Edisyong Tagalog, Oktubre 13, 2026 · salin ng pampublikong edisyon sa Ingles, hanggang sa mga kuwento ni Gordon na "Prays for Us Daily" (Oktubre 10, 2026), "ML + I," "Two Candles" at "The Wedding," ang mga liham ni Ken noong digmaan, 1943–45, ang mga liham ng 1950–51, "Herald of Christ" (ang kuwento ni Rudy Ponce de Leon), "Mary Lou, Mary Lou" (ang kuwento ni Evelyn Balanag), "The Landlord and the Projectionist," at ang listahan ng mga link

READ IN ENGLISH →

BINAGO NOBYEMBRE 2, 2026
104 PAHINA

Panginoon,

Ibigay Mo sa Amin ang Bundok na Ito

IKATLONG TOMO · KALYE MALVAR, LUNGSOD NG BAGUIO

Mula Lancaster County PA hanggang Kalye Malvar, Lungsod ng Baguio, Pilipinas

Engle · Robson · Leonard · Haines

Ken at Mary Lou Engle · Edisyong Tagalog

Ikatlong Tomo: Kalye Malvar, Lungsod ng Baguio

Ang mga taon sa Malvar, ang Brent School at ang tarangkahan sa Subic · 1967–1975

ANG MGA TAON SA MALVAR 3
Sa Isang Mataas na Bundok 4
Ibigay Mo sa Amin ang Bundok na Ito 6
Mahal na mga Kapatid 7
Ako, at Kami 9
Huwag Kayong Mangatakot 10
Ang Unang Araw ng Pasukan 11
Nasa Ere Na 12
Huwag Kang Matakot 13
Dalawang Kandila 14
ML + I 21
Ang mga Lalaki ng Kearsarge 25
Ipanalangin na Matapos Agad ang Digmaang Ito 33
Ang mga Sarhento 45
Napakasuwerte Mong Bata 55
Napakalinaw Nito sa Amin 64
Ipinapanalangin Kami Araw-araw 78
Si Jonas sa Araw ng Linggo 88
Ang May-ari ng Bahay at ang Projectionist 96
Walang Imposible 98
Pabalik-balik 99
Si Kevin at ang Navy 100
Mga Kasamang Aklat 101
Mga Pinagkunan 102

UNANG BAHAGI

Ang mga Taon sa Malvar

1967–1975 · 55 Kalye Malvar · Aurora Hill · Lungsod ng Baguio

BINAGO OKTUBRE 23, 2026

☀ Sina Karen at Patrick sa Romblon

Sa Isang Mataas na Bundok

Ang Biyernes, Mayo 26, 1967, ay dapat sanang huling pamamasyal ng pamilya bago sila bumaba sa Manila para mag-empake. Pumunta silang pito sa Burnham Park at sa Mines View. Sa daan ay dumaan sila sa OMF guest house para imbitahan sa tsaa ang ilang kaibigan. Walang tao sa bahay.

Habang nakatayo sila sa daanan ng sasakyan, pumasok sa likuran nila ang isang Dr. dela Rosa. Pumunta siya roon para sabihin sa babaeng taga-OMF na may mga bahay siyang paupahan. Ikinuwento niya kay Ken ang isang bahay na may apat na silid-tulugan sa Kalye Malvar.

"Nagustuhan namin ang aming nakita," isinulat ni Ken. Mas maganda ang pagkakasabi ni Mary Lou: "Gustung-gusto namin!"

> Nagkasundo na — Marami kaming ipinanalangin. Nadama naming ibinigay sa amin ng Panginoon ang bahay.
>
> Ken, Mayo 26, 1967

> Kung hindi namin ginawa iyon, hindi sana namin nakilala si Dr. Dela Rosa.
>
> talambuhay ni Mary Lou

Tinawag ito ni Ken na *"isa sa pinakamalalaking pagbabago ng lugar sa buhay ko."* Sa itaas ng pahina ng araw na iyon, sa ibang pluma, itinala niya na kumanta ang tatlong-taong-gulang na si Gordon sa kotse papunta sa bahay: *"Do not be afraid"* (Huwag kang matakot).

Pakinggan: Piyano ni Mary Lou

Ang **55 Malvar** ang naging tahanan nila. Mula sa mga taong ito, napakinggan na ang programa ni Ken sa radyo, ang **Moments of Melody**. Noong 1967 ay nagsimula siyang magbigay ng mga Biblia, na may pangalan ng bawat isa na nakatatak sa ginto, sa mga nagtatapos na kadete ng Philippine Military Academy. Noong 1968 ay nagbigay siya ng mga Kasulatan kay Pangulong Marcos. Noong Hulyo 1969 ay pinanood ni Ken ang paglapag sa buwan sa Clark Air Base. Sa Baguio, sabi ni Kevin, sa wakas ay nakita ni Ken ang pagsisimula ng isang iglesya, isang bagay na hindi niya nakita sa lahat ng taon niya sa Manila. Para kay Kevin, ang mga taon sa Malvar ang pinakamahalagang mga taon nila sa Pilipinas.

Mula sa talaarawan ni Ken noong 1967, sa talambuhay ni Mary Lou at sa kuwento ni Gordon na "A High Mountain Apart" (Oktubre 3, 2026), kasama ang mga alaala ni Kevin.

Ibigay Mo sa Amin ang Bundok na Ito

Noong Sabado, Hunyo 3, 1967, tatlong araw nang nasa bahay sa 55 Malvar ang pamilya. Dalawang araw bago nito, isinulat ni Ken sa malalaking titik ang tatlong salita sa itaas ng pahina ng kaniyang talaarawan: *"GIVE ME THIS MT."* (Ibigay mo sa akin ang bundok na ito). Ngayon, nang Sabado ring iyon, umupo siya sa harap ng makinilya at sumulat sa matatanda (elders) ng **Woodside Bible Chapel** sa Maywood, Illinois, ang iglesya sa kanilang bayan sa Amerika na nananalangin para sa kanila. Ipinadala ni Gordon sa pamilya ang dalawang pahina, "kung paano niya ito minakinilya, kasama ang mga mali sa pagta-type at lahat."

Mahal na mga Kapatid

Nagsisimula ito gaya ng ulat ng sinumang misyonero. Nakapagpapalakas-loob ang asembleya sa Binangonan. May pasimula sa Taytay. Halos buo nang nasa kamay ng mga Pilipino mismo ang programa ng Brigade. Kalalampas lamang ng Bible School of the Air sa ika-isang milyong estudyanteng nag-enrol. Tumulong si Mary Lou na magsimula ng isang Bible study na may kasamang kape sa tahanan ng isa sa mga ginang sa San Juan.

Pagkatapos ay ipinaliwanag ni Ken ang kanilang paglipat. Pinayuhan sila ng doktor na lumipat sa ibang klima at iminungkahi ang Baguio, at noong araw bago sila aalis sa lungsod, nakilala nila ang isang Pilipinong doktor na may bahay na paupahan.

> Tiningnan namin ang bahay at nadama naming ito mismo ang kailangan namin. … Binigyan kami ng Panginoon ng kapayapaan tungkol sa buong bagay.
>
> Ken sa matatanda ng Woodside, Hunyo 3, 1967

Pero una muna, dinalaw ni Ken ang **Brent School**, na sinimulan noong 1909 ng Episcopal Church, at nalaman niyang maaaring mag-enrol doon ang mga bata sa darating na pasukan. Pagbalik sa Manila, sang-ayon ang lahat ng misyonero.

> Sinabi ni Mr. Brooks na baka ito ang paraan ng Panginoon ng pagtutulak sa amin palabas sa mga bagong lugar.
>
> ang liham ding iyon

Pakinggan: Moments to Remember

Ipagpapatuloy niya ang pagre-record ng mga programa para sa Bible School of the Air at para sa sarili niyang "Living Letters," hahawakan ang bahagi ng mga papeles ng "Teach Others Program," at bababa paminsan-minsan sa Binangonan at Taytay. Mag-aaral sila ni Mary Lou ng Ilocano, ang wikang ginagamit sa kalakalan ng ilan sa mga tribo sa bundok sa paligid. At iilan lamang ang mga brodkast ng ebanghelyo sa Baguio. Umaasa siyang magkakaroon sila ng sarili nilang programa.

> Mula nang mangyari ang mga nabanggit sa itaas, nakatanggap kami ng isang tiyak na kaloob para sa gawain sa radyo, na ipinadala sa amin mismo upang gamitin sa paraang inaakala naming pinakamabuti. Ito na kaya ang unang "green light" patungo sa gawain sa radyo sa Baguio?
>
> ang liham ding iyon

> Gaya ng inyong nakikita, kailangan namin ang inyong mga panalangin. Labing-anim na taon na mula nang una akong dumating sa Pilipinas. Isa itong malaking pagbabago ng lugar. Kapwa namin nadarama na ang Panginoon ang nag-akay. Talagang mas mabuti ang pakiramdam ni Mary Lou sa klimang ito.
>
> ang liham ding iyon

> Ang bago naming address ay: GEN. DELIVERY, BAGUIO, PHILIPPINES.
>
> ang liham ding iyon

Ako, at Kami

Tingnan ang itaas at ang ibaba ng liham. Sa ibaba, minakinilya ni Ken ang mga salita ni Caleb mula sa aklat ng Josue, isang matandang lalaking humihingi ng lupaing maburol na tinitirhan ng mga higante:

> AT SINABI NI CALEB, "NGAYON NGA'Y IBIGAY MO SA AKIN ANG BUNDOK NA ITO, NA SINALITA NG PANGINOON NANG ARAW NA YAON." JOSUE 14:12
>
> ang ibaba ng liham

Sa akin. Ang mga salita ring isinulat niya sa kaniyang talaarawan noong Huwebes. Sa itaas, sa pluma, may sumulat ng "**GIVE US THIS MOUNTAIN**" (Ibigay mo sa amin ang bundok na ito).
Sa amin. At hindi Ken ang pirma sa liham. Ang pirma ay Ken & Mary Lou.

Kung ano ang magiging kahulugan ng "Ibigay mo sa amin ang bundok na ito," sabi ni Gordon, iyon ang natitirang bahagi ng kuwento.

Mula sa talaarawan ni Ken noong 1967 at sa kaniyang liham noong Hunyo 3, 1967 sa matatanda ng Woodside, sa kuwento ni Gordon na "Give Us This Mountain" (Oktubre 7, 2026).

Huwag Kayong Mangatakot

Kanila na ngayon ang bahay. Pero ang isang bahay sa bundok ay kailangan pa ring maging isang tahanan.

Dumating mula sa Manila ang mga muwebles sakay ng trak sa katapusan ng Hunyo, at nilagyan ng isang karpintero ng bakod na picket ang ibabang palapag. Noong Martes, Hunyo 27, wala pang apat na linggo mula nang lumipat sila, nagkaroon ng pulong ng mga bata sa bahay.

> Nagkaroon kami ng pulong ng mga bata mga 4 PM. Kinanta ang Inibig Ako Ni Jesus. Ikinuwento ko ang "Barney's Barrel."
>
> Ken, Hunyo 27, 1967

Makalipas ang isang linggo, inayos ni Ken ang kaniyang mesa.

> Naayos ko na ang opisina ko. Pinakamagandang opisinang nagkaroon ako. Tinulungan ako ni Becky.
>
> Ken, Hulyo 3, 1967

Ang Unang Araw ng Pasukan

Sa liham niya sa matatanda noong unang Sabadong iyon, itinanong ni Ken kung ang isang kaloob para sa gawain sa radyo ay *"ang unang 'green light' patungo sa gawain sa radyo sa Baguio."* Kaya noong Agosto ay dinalaw niya ang mga istasyon ng radyo. Pagsapit ng ikasiyam, binigyan siya ng kontrata ng **DZBS**, isa sa mga istasyon sa Baguio.

Sa huling bahagi ng Agosto na iyon, sampung taong gulang na si Kevin. Pumunta sila sa Burnham Park, ang lawa sa gitna ng bayan, at isinulat ni Ken kung bakit:

> Kaarawan ni Kevin — sa Burnham Park — kapalit ng pasimula noong Mayo 26.
>
> Ken, Agosto 1967

Ang Mayo 26 ang araw ng pamamasyal na nagtapos sa isang doktor sa daanan ng sasakyan at isang bahay na paupahan. Ang regalo sa may kaarawan ay "isang telepono na talagang gumagana." Pagkatapos ay dumating ang unang araw ng pasukan.

> Unang araw ng pasukan ng mga bata sa Brent. Ako ang naghatid sa kanila. Sina Kevin & Stanley ay pumunta sa silid-aralan sa may tennis court. Masayang-masaya silang lahat pagbalik mula sa unang araw — Nagkaroon ng mga kaibigan, nagustuhan ang kanilang mga guro.
>
> Ken, Agosto 1967

Nasa Ere Na

Pagkatapos ay dumating ang Sabado, Setyembre 2, 1967. Sa itaas ng pahina isinulat ni Ken ang kaniyang talata para sa araw na iyon, mula sa Mateo 14, ang gabing lumapit si Jesus sa mga alagad na naglalakad sa ibabaw ng tubig, sa gitna ng bagyo:

> Mat. 14:27 Sa mga bagyo ng buhay, lumalapit Siya sa atin at sinasabi, "Laksan ninyo ang inyong loob; ako nga; huwag kayong mangatakot."
>
> Ken, Setyembre 2, 1967

At sa ibaba ng pahina ring iyon:

> Unang Childrens Bible Hour sa ere sa DZBS nang 330. (8.75) Ibinigay ko ang address sa dulo — may 60 segundo.
>
> Ken, Setyembre 2, 1967

Ang unang brodkast mula sa bundok, na may animnapung segundo sa dulo para ibigay ang address.

Huwag Kang Matakot

Ngayon, bumalik tayo sa Mayo 26, sa kotseng sumusunod sa doktor paakyat ng burol para tingnan ang isang bahay na hindi naman hinahanap ninuman. Sa itaas ng pahinang iyon, sa ibang pluma, isinulat ni Ken ang inaawit sa likurang upuan:

> `Kanta ni Gordon sa kotse papunta sa bahay 'Do not be afraid'`
>
> Ken, itaas ng pahina, Mayo 26, 1967

Isang tatlong-taong-gulang sa likurang upuan, papunta sa isang bahay: *do not be afraid*, huwag kang matakot. Labing-apat na linggo pagkaraan, sa sulat-kamay ng kaniyang ama, sa araw na unang lumabas ang programa nito sa ibabaw ng kabundukan: *be not afraid*, huwag kayong mangatakot.

Kung naalala man ni Ken ang kantang iyon noong Sabadong iyon, hindi sinasabi ng kaniyang pahina. Kung ano ang magiging kahulugan ng "huwag kayong mangatakot," sabi ni Gordon, iyon ang natitirang bahagi ng kuwento.

Mula sa talaarawan ni Ken noong 1967 at sa kuwento ni Gordon na "Be Not Afraid" (Oktubre 7, 2026).

Dalawang Kandila

Wala pang limang buwan ang pamilya sa 55 Malvar. Noong gabi ng Lunes, Oktubre 16, 1967, nagpuyat si Mary Lou sa bahay sa gilid ng burol sa liwanag ng kandila. Wala si Ken sa bahay. Sa labas, may bagyo.

Isinulat niya iyon nang gabing iyon, sa isang maliit na spiral notebook. Sa itaas ng pahina isinulat niya ang "Bagyo," at sa ilalim nito, "Okt 16-17, 1967."

> Malilimutan ko ba ito kailanman?? Nakadapo sa gilid ng burol na ito, nanginginig sa hangin, tumutulo nang todo ang kisame ng kusina sa saksakan ng kuryente sa kisame! Umaangal ang hangin & bumubuhos ang ulan na parang sumisigaw. Bagyong Carla ang pangalan niya.
>
> Mary Lou, notebook, "Bagyo, Okt 16-17, 1967"

Anim na araw nang nasa Manila si Ken para sa gawain sa radyo. Uuwi siya kinabukasan at may kasama siyang bisita. Kaya nang hatinggabi, tumawag siya sa telepono.

> 6 na araw nang nasa Manila si Ken at uuwi bukas kasama si Dad Brooks, pero kinailangan kong tawagan ang mga Eppler nang hatinggabi para sabihin kung gaano kasama ito umaasang hindi ito susubukan nina Dad & Ken dahil masama ang mga daan! Hawak ng Panginoon ang lahat ng ito at nagtitiwala lang kami sa Kaniya na itatawid Niya kami rito.
>
> nang gabi ring iyon

Mga Sintas ng Sapatos

Si Dad Brooks ay si Cyril Brooks. Nang unang dumating sa Pilipinas sina Ken at Mary Lou, bawat isa sa kanila, tumuloy sila kina Cyril at Anna Brooks. Sa itaas ng burol, patuloy ang hangin.

> Pinapainit din ako ng 2 kandilang ito! Medyo malamig. Naku, kung paano umaangal ang hangin! Hinihila nitong pabukas ang mga bintanang hindi nakakandado. Itinali ko silang lahat nang sarado gamit ang mga sintas ng sapatos! Wala pang bagyong tulad nito. Siguradong nasa pinakamarahas na bahagi talaga kami nito. Isang puno ang bumagsak sa isang bahay at sa mga kawad ng kuryente sa Rimando, at walang kuryente sa bahaging ito ng Baguio.
>
> Mary Lou, notebook, Oktubre 1967

Mga sintas ng sapatos, sa bawat bintana ng bahay. At ano ang ginagawa ng isang babae, mag-isa sa bundok at patay ang mga ilaw? Isinusulat niya ang liham na matagal na niyang ipinagpapaliban.

> Sumulat ako kina Dr. & Dra Casas sa San Juan. Matagal ko nang gustong gawin ito. Alam ng Panginoon na kailangan kong magpuyat nang isang gabi bago ko ito gawin!
>
> nang gabi ring iyon

Trining

Ngayon, bumaba tayo ng bundok, sa Manila. Noong Martes, Oktubre 17, gising na si Ken nang alas-kuwatro y medya, nag-almusal nang alas-singko y kinse, at nanalangin bago bumiyahe: *"Umaasa kami sa iyo."* Ang ulat ng panahon, isinulat niya, ay *"hindi nakababahala."*

Dalawa ang daan paakyat ng Baguio: ang Kennon Road, tuwid paakyat sa bangin, at ang Naguilan Road, ang mahabang ikot mula sa baybayin.

> …nakita ang ulat ng bagyong "Trining." Nagpasyang tumuloy. Makalipas ang isang oras malakas na hangin & ulan. Mga karatula bagsak. Sa Kennon sabi ng bus "hindi puwede." Tumuloy sa Naguilan Rd — bumalik sa tulay. Tinawagan si ML P1.20. OK — Tumuloy sa Crestola — Walang ilaw maagang natulog. Lubos na nagpapasalamat sa kaniyang pag-iingat.
>
> Ken, Martes, Oktubre 17, 1967

Trining ang pangalan ng bagyo sa panig niya ng bundok, at Carla naman sa panig ni Mary Lou. Dalawang pangalan para sa iisang bagyo.

Sa itaas ng pahinang iyon ng talaarawan, nakalimbag ang linyang *"Ngayon ay Kaarawan ni ___."* Sa patlang, sa asul na tinta at nasa loob ng panipi, isang salita ang isinulat ni Ken: *"Trining."*

47.9 Pulgada

Kaarawan ng isang bagyo, isinulat ng isang lalaking bumalik sa isang tulay at natulog nang walang ilaw. Pagkatapos, Miyerkoles:

> Humina ang hangin sa gabi. Sira ang tulay papuntang Manila — sa totoo lang 2 sa mga ito. Sinubukang umakyat umaga & hapon pero sarado pa rin. … Pulong-panalangin sa gabi sa liwanag ng gasera.
>
> Ken, Miyerkoles, Oktubre 18, 1967

At sa ibaba ng pahina:

> 47.9" — ulan sa loob ng 24 oras rekord sa buong mundo
>
> Ken, ibaba ng parehong pahina

Apatnapu't pito punto siyam na pulgada, sa loob ng isang araw. Halos apat na talampakan iyon ng ulan sa lungsod sa loob ng dalawampu't apat na oras. Makalipas ang isang taon, sinabi nina Ken at Mary Lou sa kanilang mga kaibigan sa kanilang bayan:

> …mula nang lumipat kami rito nagtala ang Baguio ng bagong rekord sa buong mundo sa dami ng ulan. Umulan ng 47.9 pulgada sa loob ng 24 oras !
>
> Ken at Mary Lou, liham sa mga kaibigan, Oktubre 1968

Pakinggan: Piyano ni Mary Lou

Nagulat Silang Makita Kami

Apat na talampakan ng ulan, at isang babae sa burol na may dalawang kandila at mga sintas ng sapatos. Pagkatapos, Huwebes, ika-19:

> Maliwanag ang sikat ng araw. Nagpasyang pumunta hanggang sa makakaya namin. Tuloy-tuloy lang. May mga bus na paparating mula sa kabilang direksiyon.
>
> Ken, Huwebes, Oktubre 19, 1967

Umakyat sila sa Naguilan Road, nilampasan ang mga pagguho ng lupa. Binilang ni Ken ang mga iyon at isinulat ang bilang. At pagkatapos:

> Nakauwi nang 10:30. Nagulat silang makita kami.
>
> nang araw ring iyon

Tinawagan niya ang mga Eppler nang hatinggabi, umaasang hindi susubukan ng mga lalaki ang daan. Sinubukan nila, at noong Huwebes ay nakauwi sila. Walang kuryente, isinulat ni Ken, at walang tubig. Pero nasa bahay na ang lahat.

> Nguni't sa taong ito ako titingin, sa makatuwid baga'y sa kaniya na dukha at may pagsisising loob, at nanginginig sa aking salita.
>
> Isaias 66:2, ang talatang inilagay ni Ken sa ulunan ng kaniyang liham sa Woodside, Nobyembre 27, 1967

"Pinadama sa amin na tila kami'y manginig," sabi niya sa kanila, *"dahil sa dalawang bagyong dumaan sa amin nitong mga nakaraang linggo."*

Limang Magagandang Manika

Ngayon, tungkol sa liham na iyon sa liwanag ng kandila, kina Dr. at Dra. Casas sa San Juan. Makalipas ang labindalawang taon, noong Disyembre 1979, tinanong si Ken ng mga kaibigan kung saan ipinanganak ang bawat isa sa mga bata. Itinipa niya ang kaniyang sagot:

> Sina Stan at Kevin ay parehong ipinanganak sa San Juan Hospital, San Juan, Rizal. Pinaanak ni Dra. Nora Diokno Casas, kapatid ni Senador Diokno.
>
> Ken, liham sa mga kaibigan, Disyembre 7, 1979

Na nagbabalik sa atin sa burol, at sa ibaba ng unang pahina ni Mary Lou, ang linya bago niya ito binuklat:

> Magpupuyat ako buong gabi, nananalangin, sumusulat ng mga liham at nagbabantay sa aming 5 magagandang manika! ang tatamis nila kapag tulog.
>
> Mary Lou, notebook, Oktubre 1967

Lima: si Becky, labintatlo; si Karen, labindalawa; si Kevin, sampu; si Stan, pito; at si Gordon, tatlo. Natutulog sila sa bahay sa burol habang nagpupuyat ang kanilang ina sa tabi ng dalawang kandila, nagbabantay, at sumusulat sa San Juan.

Hindi Niya Nakalimutan

"Malilimutan ko ba ito kailanman??" tanong ni Mary Lou, sa itaas ng pahina.

Wala pang dalawang taon pagkaraan, noong Setyembre 1969, nasa daan na naman si Ken.

> `Sa mga Haack nakitang papunta rito ang bagyo — naalala ang "Trining." Nagmadali — mabilis ang biyahe.`
>
> Ken, Sabado, Setyembre 6, 1969

Hindi niya nakalimutan.

Kung ano ang magiging kahulugan ng "Malilimutan ko ba ito kailanman??" sabi ni Gordon, iyon ang natitirang bahagi ng kuwento.

Mula sa notebook ni Mary Lou tungkol sa bagyo, sa mga talaarawan at liham ni Ken noong 1967–79, at sa kuwento ni Gordon na "Two Candles" (Oktubre 8, 2026).

Pakinggan: Piyano ni Mary Lou

ML + I

Noong nakaraan, isang bagyo: si Mary Lou na mag-isa sa burol sa 55 Malvar na may dalawang kandila at limang natutulog na bata, at si Ken na bumalik sa isang tulay na tinangay ng baha. Noong Huwebes, Oktubre 19, 1967, nakalusot siya. *"Nagulat silang makita kami."*

Nasa bahay na ang lahat. Pero walang kuryente, at walang tubig.

Noong Linggo, ika-22, nangaral si Ken, at isinahimpapawid sa radyo ang Children's Bible Hour nang linggong iyon. May mga taga-Baguio na nasawi sa bagyo, at isinulat niya na ang programa ay *"nagbigay ng salita ng pakikiramay sa mga namatayan ng mahal sa buhay."* Sa itaas ng pahina, isiningit sa tabi ng petsa, ang magandang balita: *"Bumalik ang kuryente nang 1:30."*

May ilaw na pala. Pero wala pa ring tubig. Noong Lunes, sa ibaba ng pahina, apat na salita:

> `Tuyo ang tangke ng tubig`
>
> Ken, Lunes, Oktubre 23, 1967

Ang mga Pinggan ni Becky

Kaya noong Martes, naghanap si Ken. Nakakita siya ng bomba ng tubig, hiniram ito, at nagsimulang maghakot ng tubig paakyat ng burol sa mga drum. Hindi siya nag-iisa.

> ```
> Lumabas para maghanap ng tubig. Nakakita ng bomba
> sa Mesman. Tumulong si Kevin sa paghakot 2 biyahe
> — 4 na drum
> ```
>
> Ken, Martes, Oktubre 24, 1967

Sampung taon si Kevin. At sa ibaba ng parehong pahina ay may isa pang linya, na mauunawaan ng bawat pamilyang nawalan na kailanman ng tubig sa gripo:

> ```
> Krisis ng pamilya tungkol sa mga pinggan ni Becky.
> ```
>
> sa parehong pahina

Labintatlong taon si Becky. Hindi sinabi ni Ken kung sino ang nanalo.

Noong Miyerkoles may dalawa pang biyahe at apat pang drum, at may para kay Mary Lou: *"Ikinabit ang de-gasang kalan MW — 1957 para kay ML."* Pagkatapos ay ibinalik ang bomba sa may-ari nito. Noong Huwebes, nakasulat nang malaki sa itaas ng pahina: *"May tubig na sa hapon!"* At sa ibaba, sa malalaking titik, isang salita: *"TUBIG."*

Welming

Labingwalong araw pagkatapos ng gabi ng unang bagyo, noong Biyernes, Nobyembre 3, may bisitang dumating para tumuloy, si Chuck Cox. Pininturahan nila ang kaniyang kuwarto nang linggong iyon at nilagyan ng bagong lampara. At noong Sabado, Nobyembre 4, 1967, bumalik ang hangin.

> Malakas ang ihip ng hangin mula tanghali. Bagyong "Welming" ML + I gising halos buong gabi. Mahimbing ang tulog ng mga bata at ni Chuck.
>
> Ken, Sabado, Nobyembre 4, 1967

Isa na namang bagyo. Isa na namang gabi sa burol, hinihila ng hangin ang bahay, limang batang natutulog. Pero sa pagkakataong ito, hindi na siya nag-iisa. *ML + I.*

Kinaumagahan, nangaral si Ken sa Baguio Baptist tungkol kay Jonas, mga kabanata isa at dalawa: isang tao, isang bagyo, at isang Diyos na nagtawid sa kaniya rito.

> Nangaral sa Baguio Baptist tungkol sa Jonas 1+2.
>
> Ken, Linggo, Nobyembre 5, 1967

> Nguni't ang Panginoon ay nagsugo ng malakas na hangin sa dagat, at nagkaroon ng malakas na unos sa dagat.
>
> Jonas 1:4

"Maraming pinsala ng hangin sa lungsod," isinulat niya. Pagkatapos ay ipinagpatuloy niya ang linggo.

Kung ano ang magiging kahulugan ng "ML + I," sabi ni Gordon, iyon ang natitirang bahagi ng kuwento.

Mula sa talaarawan ni Ken mula Oktubre 22 hanggang Nobyembre 5, 1967, sa kuwento ni Gordon na "ML + I" (The Malvar Years 8, Oktubre 9, 2026).

Ang mga Lalaki ng Kearsarge

May mga araw na parang walang saysay kapag nasa papel. Magkasama sa iilang linya ang kaunting lungkot at ang isang malaking kagalakan. Ang Lunes, ikadalawampu ng Nobyembre, 1967, ay isa sa mga araw na iyon.

Ilang oras lang na lipad mula sa Baguio ang digmaan sa Viet Nam. Sa Camp John Hay, ang base ng mga Amerikano sa gilid ng bayan, pumupunta ang mga lalaki mula sa bawat sangay ng serbisyo para sa ilang araw na pahinga bago sila bumalik. Noong nakaraang araw, sa kapilya ng John Hay, nakilala ng mga Engle ang mga Eaton, ang pamilyang tumira sa kanilang bahay bago sila. Noong Lunes, isinulat ni Ken ang lahat, isa-isa:

> Nabalitaang narito ang mga sundalo. Nag-ensayo para sa trio sina ML Polly Taber + Janet Steiger. Pagkatapos ay tumawag si John Eaton, baka may mga lalaking pupunta rito. Sinabi naming “oo”. Nagkaroon ng libing para sa maliit na kuting.
>
> Ken, Lunes, Nobyembre 20, 1967

"Sinabi naming oo." At sa parehong hininga, isang libing para sa isang maliit na kuting.

Tatlumpu't Limang Mandaragat

May isang malungkot nang hapong iyon sa burol. Hindi sinasabi ng talaarawan kung sino ang may hawak ng kahon ng sapatos. At pagkatapos, nang gabi ring iyon:

> Alas 10 ng gabi — mga 35 lalaki ng Navy mula sa USS Kearsarge ang dumating para umawit at magmeryenda. Umawit ang trio. Inilabas namin ang mga babasahin. Sa palagay ko hindi pa ako nakakita ng grupong mas mapagpasalamat
>
> Ken, Lunes, Nobyembre 20, 1967

Alas-diyes ng gabi. Tatlumpu't limang mandaragat sa sala sa 55 Malvar. Si Mary Lou, umaawit sa isang trio kasama sina Polly Taber at Janet Steiger. May meryenda, at may mga babasahing nakalatag para sa sinumang may gusto.

Kagagaling sa Lugar ng Digmaan

Makalipas ang isang linggo, sumulat si Ken sa iglesya sa Woodside at sinabi sa kanila kung sino ang mga lalaking iyon:

> Isang linggo na ang nakaraan, mahigit tatlumpung sundalo ang dumalaw sa amin isang gabi. Napakasaya ng aming pagsasama-sama at pag-awit. Karamihan sa mga lalaking ito ay mula sa isang aircraft carrier na kagagaling lang sa lugar ng digmaan. Isang di-inaasahang pribilehiyo na makasama sila.
>
> Sina Ken at Mary Lou sa mga kaibigan sa Woodside, Nobyembre 27, 1967

Mga binatang ilang araw lang ang nakaraan ay nasa lugar ng labanan, at ngayon ay umaawit ng mga himno sa isang sala sa burol sa gitna ng mga pino.

Pero pauna lang ang mga lalaki ng Kearsarge. Noong Oktubre pa, sa linggo ring iyon ng bagyo, may isinulat si Ken na isang maikling linya:

> Tinawagan si ML ng Chaplain ng US Canberra. Gusto ng isang Conf para sa mga sundalo sa huling bahagi ng Nob.
>
> Ken, Huwebes, Oktubre 26, 1967

Isang Retreat para sa Canberra

Isang heavy cruiser ang USS Canberra. Inilarawan ito ni Mary Lou sa isang kuwadernong pinamagatan niyang "Servicemens' Work":

> mula sa U.S.S. Canberra isang heavy cruiser na nagbabantay sa baybayin ng North Vietnam — namamaril gabi-gabi sa mga target sa pampang. Tinawagan kami ni Chap. Zellar mga dalawang buwan na ang nakaraan, nagtatanong kung makapagpaplano kami ng retreat para sa 25.
>
> Kuwaderno ni Mary Lou, “Servicemens’ Work”, Nobyembre 20, 1967

Dalawampu't lima ang inaasahan. Siyam ang dumating, tatlo sa kanila ay opisyal. Para kay Mary Lou, mas mabuti pa iyon:

> Mas mabuti ang mas maliit na grupong ito na dumating dahil mabibigyan sila ng personal na pansin.
>
> Kuwaderno ni Mary Lou, “Servicemens’ Work”

Sa Paligid ng Tsiminea

Noong Martes, ikadalawampu't walo ng Nobyembre, dumating sa John Hay ang mga lalaki ng Canberra nang alas-tres ng hapon. Nang gabing iyon ay umakyat sila sa burol papunta sa bahay.

> `Dumating sila sa bahay nang 700 PM. Sa paligid ng tsiminea — nagsalita sa kanila tungkol sa Mayamang lalaki — hindi ko namalayan hanggang sa kalaunan na ang isa sa kanila ay isang mayamang binata.`
>
> Ken, Martes, Nobyembre 28, 1967

Isang misyonerong may hawak na Biblia, siyam na mandaragat mula sa isang barkong pandigma, at ang kuwento ng mayamang lalaki.

Noong Miyerkoles, isinulat ni Ken sa kaniyang talaarawan ang siyam na pangalan: ang chaplain, si Commander Dwight Zeller; isang doktor; isang taga-Annapolis; isang bagong-bagong ama.

Ang Menu ni Mary Lou

Noong Huwebes ng gabi, ika-30, sinundo silang lahat ni Ken nang alas-sais at iniuwi para sa hapunan. Maikli ang kaniyang linya:

> `Sinundo sila nang 6 PM. Paglilibot sa bahay. Masarap na hapunan ni ML.`
>
> Ken, Huwebes, Nobyembre 30, 1967

Pero isinulat ni Mary Lou ang menu, gaya ng ginagawa ng isang mahusay na kusinera:

> `Naghain ng macaroni na may karne + kamatis na casserole, fruit salad, lutong-bahay na tinapay, atsara, stollen coffee-cake — kape. Pagkatapos ay dagdag pang tinapay, popcorn + soft drinks. Kumain ang lahat hanggang sa busog na busog! Magandang maginhawang gabi.`
>
> Kuwaderno ni Mary Lou, “Servicemens’ Work”, Huwebes, Nobyembre 30, 1967

Lutong-bahay na tinapay. Stollen. Popcorn at soft drinks. Para sa isang mandaragat na napakalayo sa kusina ng kaniyang ina, baka iyon na ang pinakamasarap na kain niya sa buong tour.

Mga Tanda ng Tunay na Pagkilos

Pagkatapos, sa paligid muli ng apoy, nagsalita si Ken tungkol sa Juan 21. May mga patotoo. Isang batang mandaragat, si Jimmy, ang nagkuwento ng buong buhay niya, at isinulat ni Mary Lou nang gabing iyon, *"Talagang kailangan niya ang Panginoon!"*

Kinaumagahan, sa pangwakas na pagtitipon, nag-enrol sina Jimmy at isang lalaking nagngangalang Manuel sa kurso sa Biblia.

> Biyernes ng umaga magandang pagtitipon na nagtapos sa paanyaya. Walang nagpasya pero may mga tanda ng tunay na pagkilos. Inenrol sina Jimmy + Manuel sa W.B.T.
>
> Kuwaderno ni Mary Lou, “Servicemens’ Work”, Biyernes, Disyembre 1, 1967

> Paalam sa kanilang lahat. Binigyan namin sila ng “Think of Your Future”.
>
> Ken, Biyernes, Disyembre 1, 1967

At bumalik ang mga lalaki sa barko, at bumalik ang barko sa baybayin ng Viet Nam.

Ang Masarap na Pagkaing Iyon

> Huwag ninyong kaligtaang mangagpatuloy sa mga taga ibang bayan: sapagka't sa paraang ito'y may ilan na nangakapagpatuloy sa mga anghel ng hindi nila nalalaman.
>
> Mga Hebreo 13:2

Akala natin ang sermon ang pinakamahalaga, at mahalaga nga ang mga salita. Pero noong ikasiyam ng Disyembre, ang chaplain mismo ang sumulat mula sa barko, at pakinggan ninyo kung ano ang naalala ng mga lalaki:

> Ang isang bahagi ng inyong ministeryo na matagal naming maaalala ay ang taos-puso ninyong malasakit bilang Kristiyano para sa aming lahat. Naaalala naming lahat ang masarap na pagkaing iyon at maraming beses na naming napag-usapan ito.
>
> Chaplain Dwight F. Zeller, USS Canberra, kina Rev. at Mrs. Ken Engle, Disyembre 9, 1967

Ang malasakit, at ang luto ni Mary Lou. Huwag mong mamaliitin ang isang masarap na hapunan. Marami na nito ang nagamit ng Panginoon.

Susunod, sabi ni Gordon: may anak na lalaki ang isa sa mga lalaki ng Canberra na halos kasing-edad ni Kevin, at mula sa Gulf of Tonkin ay sumulat siya ng sariling liham sa sampung-taong-gulang na si Kevin.

Mula sa talaarawan ni Ken noong 1967 (Nobyembre 20 – Disyembre 1), sa kuwaderno ni Mary Lou na "Servicemens' Work," sa kanilang liham sa Woodside noong Nobyembre 27, 1967, sa liham ni Chaplain Zeller noong Disyembre 9, 1967, at sa kuwento ni Gordon na "The Kearsarge Men" (The Malvar Years, 12; Oktubre 16, 2026).

Ipanalangin na Matapos Agad ang Digmaang Ito

Karamihan sa mga sulat na umaakyat sa burol papunta sa 55 Malvar ay para kina Mr. at Mrs. Ken Engle: mga iglesya, mga katuwang sa panalangin, mga estudyante ng kurso sa Biblia. Pero sa mga unang araw ng 1968, may isang liham na dumating mula sa Gulf of Tonkin, sa baybayin ng Viet Nam, at ang bahagi nito ay para sa isang sampung-taong-gulang na batang lalaki.

Galing ito sa isa sa siyam na lalaki ng USS Canberra, ang mga lalaking dumalaw sa bahay sa katapusan ng Nobyembre. Isinulat ni Mary Lou kung anong uri ng barko iyon: isang heavy cruiser na nagbabantay sa baybayin ng North Vietnam, *"namamaril gabi-gabi sa mga target sa pampang."*

Namamaril gabi-gabi. At ang mga lalaking iyon ay naupo sa isang sala sa gitna ng mga pino, kumain ng luto ni Mary Lou, binuksan ang Biblia kasama si Ken, at bumalik sa barko.

Isang Liham mula sa Gulf of Tonkin

Noong ikasampu ng Enero, sumulat si Ken sa iglesya sa Woodside:

> Katatanggap lang namin ng liham mula sa isa sa mga lalaki ng barko habang sila'y nasa Gulf of Tongkin. Nagpasalamat siya sa amin at hinimok kaming pag-isipang gumawa pa ng ganitong uri ng ministeryo. Sa isang personal na liham kay Kevin, na kinagiliwan niya dahil may anak siyang halos kasing-edad nito, isinulat niya, “At gawan mo kami ng pabor kung puwede. Ipanalangin mo na matapos agad ang digmaang ito para makauwi na kaming lahat sa aming mga pamilya sa USA.”
>
> Si Ken sa mga kaibigan sa Woodside, Enero 10, 1968

Isipin mo iyan. Isang lalaking nasa barkong pandigma, malayo sa sarili niyang anak, ay sumulat sa anak ng iba. Hindi siya humingi ng sermon. Hindi siya humingi ng padala. Hiniling niya sa isang sampung-taong-gulang na manalangin.

Gawan Mo Kami ng Pabor

"Gawan mo kami ng pabor kung puwede." Ganiyan magsalita ang isang lalaking alam na hindi maliit ang hinihiling niya.

Ipinasa agad ni Ken ang kahilingan sa Woodside:

> Habang binabasa ninyo ang balita at naririnig ang tungkol sa digmaan sa Viet Nam, ipanalangin ninyo ang mga lalaking ito sa CANBERRA at ang iba pang mga lalaking nakikipaglaban sa lugar na iyon.
>
> Si Ken sa mga kaibigan sa Woodside, Enero 10, 1968

At sa liham-panalangin noong Enero sa lahat ng kanilang mga kaibigan, mas tahasan pa niyang sinabi:

> Sa dami ng usapan at pagtatalo tungkol sa mga patakaran sa Viet Nam, iniisip ko kung hindi kaya natin nakakalimutang ipanalangin ang mga lalaking naroon gaya ng nararapat.
>
> Liham-panalangin nina Ken at Mary Lou, "Dear Friends," Enero 1968

Nakabenta ng 91 Kurso

Makalipas ang isang linggo, dumating sa Baguio ang mga sundalo para sa malaking kumperensiya, mula ikalabing-anim hanggang ikadalawampu't isa ng Enero. Naglagay si Ken ng isang mesa ng mga kurso sa Biblia at binilang ang mga lalaki:

> Mga 120 ang dumalo mula sa Okinawa, Taiwan, Guam, Viet Nam & Pilipinas … Maraming kursong naibebenta … Napakagaganda ng mga patotoo sa gabi. Nakabenta ng 91 kurso.
>
> Talaarawan ni Ken, linggo ng kumperensiya, Enero 18–20, 1968

Sinabi niya sa Woodside kung ano ang inaasahan niya para sa mga lalaking iyon. Tandaan ang linyang ito; kakailanganin natin ito:

> Hangad namin na ang ilan sa mga lalaking ito ay bumalik dito balang araw para makipaglaban sa ibang digmaan, na ang Tabak ng Espiritu ang kanilang sandata.
>
> Si Ken sa mga kaibigan sa Woodside, Enero 10, 1968

Sampung Taon si Kevin

At si Kevin? Sampung taon si Kevin, at abala siya nang taglamig na iyon. Isang Linggo ng Enero, isinulat ni Ken:

> Nagturo ng klase sa SS sa John Hay tungkol sa Juan 2. Naroon ang mga Skivington. Tumulong si Kevin sa brodkast.
>
> Ken, Linggo, Enero 14, 1968

Isang Miyerkoles sa katapusan ng Pebrero, isinulat ni Mary Lou:

> Si Kevin sa ‘Ugly Duckling’ sa Brent. Napakagandang programa.
>
> Planner ni Mary Lou, Miyerkoles, Pebrero 28, 1968

Pagkatapos, noong Marso, ginastos niya ang kaniyang pera.

Ang Empire Scout

> Si Kevin sa bayan — bumili ng Empire Scout Camera (120) halagang ₱24.
>
> Ken, Sabado, Marso 16, 1968

> Dumating na ang mga litrato ni Kevin — Magandang set mula sa kaniyang Empire Scout
>
> Ken, Martes, Marso 19, 1968

> Papasok si Kevin sa negosyo ng pagkuha ng litrato para sa iba.
>
> Ken, Miyerkoles, Marso 20, 1968

Apat na araw matapos niya itong bilhin, may negosyo na ang isang sampung-taong-gulang na may ₱24 na kamera.

Kumuha ng mga Litrato si Kevin

Makalipas ang dalawang araw, nagmaneho ang pamilya papunta sa Philippine Military Academy para panoorin ang martsa ng mga kadete.

> `Pumunta kami sa PMA para makita ang Martsa. Unang beses namin mula noong 1953. Nakita si Sgt. Mitch. Kumuha ng mga litrato si Kevin`
>
> Ken, Biyernes, Marso 22, 1968

Isang batang hiningang manalangin para sa mga sundalo, nakatayo sa gilid ng parade ground na may ₱24 na kamera, kumukuha ng mga litrato ng mga sundalo.

Kung ipinanalangin ni Kevin ang panalanging iyon nang gabing iyon, walang sumulat. Hindi karaniwang iniuulat ng mga sampung-taong-gulang ang kanilang mga panalangin sa talaarawan ng kanilang ama. Pero nakatala ang kahilingan, at gayundin ang Diyos na pinag-ukulan nito.

Kaniyang Pinatitigil ang mga Pagbabaka

> Kaniyang pinatitigil ang mga pagbabaka hanggang sa wakas ng lupa; kaniyang binabali ang busog, at pinuputol ang sibat.
>
> Mga Awit 46:9

Ganito ang panalangin ng isang bata. Tayong matatanda, gusto nating makita ang sagot bago matapos ang linggo. Hiniling ng mandaragat na matapos agad ang digmaan. Hindi ito natapos agad. Tumagal pa ito nang ilang taon. Pero hindi naiwawala ng Diyos ang isang panalangin dahil lang mas matagal Niya itong sinagot kaysa sa gusto natin.

Makalipas ang pitong taon, nasa bundok pa rin ang pamilya. Noong Huwebes, ikadalawampu ng Marso, 1975, isinulat ni Mary Lou:

> Umalis si Kevin kaninang umaga papuntang Alongapo para sumubok sa Navy. Anchors Aweigh My Boys ang bago naming theme song.
>
> Talaarawan ni Mary Lou, Huwebes, Marso 20, 1975

Da Nang at Saigon

Makalipas ang siyam na araw, umuwi siya mula sa Subic Bay, at sa parehong maliit na pahina ng talaarawan ay sinalungguhitan ni Mary Lou ng pula ang balita:

> Nakauwi si Kevin mula sa Subic. Pumasa sa kaniyang mga pagsusulit sa navy at sa loob ng 10 araw ay pupunta para sa physical. Sabik na sabik kaming lahat sa bago niyang karera. … Bumagsak ngayon sa mga Komunista ang Da Nang, Vietnam.
>
> Talaarawan ni Mary Lou, Sabado, Marso 29, 1975

Makalipas ang isang buwan, ang huling linya ng isang Miyerkoles:

> Nasakop na rin ng mga Komunista ang Saigon. Ginhawa para sa mundo.
>
> Talaarawan ni Mary Lou, Miyerkoles, Abril 30, 1975

Tapos na ang digmaan.

Nanumpa sa Subic

Makalipas ang apat na linggo, noong Martes, ikadalawampu't pito ng Mayo, inihatid nina Ken at Stan si Kevin sa tarangkahan sa Subic:

> Kami nina Kevin Stan sa gate 6:45 — pumunta sa Recruiting Office. Kinalbo si Kevin + mga iniksiyon — nanumpa mga 10:15. Nagpaalam —
>
> Ken, Martes, Mayo 27, 1975

> Araw ng panunumpa ni Kevin sa Subic! Panatilihin nawa siyang matatag ng Diyos sa lahat ng paraan!
>
> Talaarawan ni Mary Lou, Martes, Mayo 27, 1975

Nakita ni Gordon ang mga slide ng umagang iyon: si Kevin, kalbo, nanunumpa sa tabi ng bandila, at sa mesa ng recruiter kasama ang kaniyang mga papeles, nakasuot ng kulay-dalandan na kamiseta. Ikinukuwento mismo ni Kevin ang araw na iyon sa Ang Tarangkahan sa Subic.

Ngayon, si Kevin na ang Mandaragat

Makalipas ang isang taon, nasa Kansas na ang pamilya, at may dumating na liham mula sa kabilang panig ng Pacific. Ipinasa ito ni Ken sa Woodside:

> Nabalitaan namin ngayong linggo na ang aming panganay na lalaki, si Kevin, ay nasa Pilipinas na ngayon. Sumali siya sa Navy roon isang taon na ang nakaraan. … Isinulat niya na malamang ay makakasama niya sa ilang bahagi ng biyaheng ito ang isa sa kaniyang mga kaibigang Kristiyano mula sa barko.
>
> Sina Ken at Mary Lou sa Woodside Bible Chapel, Mayo 1976

Isang Kristiyanong mandaragat, katabi ang isang kaibigan mula sa kaniyang barko, umaakyat sa bundok papuntang Baguio sa kaniyang bakasyon sa dulo ng linggo. Walong taon bago nito, ang mga Kristiyanong mandaragat ay ang mga lalaki ng Canberra sa sala sa Malvar. Ngayon, si Kevin na ang mandaragat.

Tungkol sa Sarili Niyang Anak

Isinulat ni Ken noong Enero 1968 na hangad niyang ang ilan sa mga sundalong iyon ay *"bumalik dito balang araw para makipaglaban sa ibang digmaan, na ang Tabak ng Espiritu ang kanilang sandata."* Hindi niya alam na ang sarili niyang anak ang ipinapanalangin niya.

> `Narito, ako'y gagawa ng bagong bagay; ngayo'y lalabas; hindi baga ninyo malalaman? gagawa ako ng daan sa ilang, at ng mga ilog sa kagubatan.`
>
> Isaias 43:19, ang talatang isinulat nina Ken at Mary Lou na ibinigay sa kanila ng Panginoon noong Enero 1967, nakalimbag sa liham-panalangin ding iyon ng Enero 1968

At kung ano ang magiging kahulugan ng "ipanalangin na matapos agad ang digmaang ito," sabi ni Gordon, iyon ang natitirang bahagi ng kuwento.

Mula sa liham ni Ken sa Woodside noong Enero 10, 1968 at sa kanilang liham-panalangin noong Enero 1968, sa mga talaarawan ni Ken noong 1968 at 1975, sa planner ni Mary Lou noong 1968 at sa kaniyang talaarawan noong 1975, sa kanilang liham sa Woodside noong Mayo 1976, at sa kuwento ni Gordon na "Pray That This War Would Be Over Soon" (The Malvar Years, 13; Oktubre 19, 2026).

Ang mga Sarhento

> At sinabi ni Agripa kay Pablo, Sa kaunting paghikayat ay ibig mo akong gawing Cristiano.
>
> Mga Gawa 26:28 (sa Ingles na King James: "Almost thou persuadest me")

Aminin na natin, sabi ni Gordon: ang isang first sergeant ay hindi madaling mapahanga. Narinig na niya ang lahat ng dahilan at lahat ng kuwento, at mas maraming binatang pinamartsa niya sa parade ground kaysa sa makikilala ng karamihan sa atin. Kung gusto mong makumbinsi ang isang first sergeant sa anumang bagay, kailangang totoo ka.

Malapit lang sa 55 Malvar ang Philippine Military Academy. Noong Pebrero 1968, may isang first sergeant mula sa mga tauhan nito, si Sarhento Jaleco, na lumitaw sa talaarawan ni Ken. Pinag-aaralan niya ang *What the Bible Teaches*, ang kursong nagdala kay Evelyn Balanag sa Panginoon. Tinawag siya ni Ken na "isang lalaking muntik nang makuha ng mga Mormon." At napansin niya kung sino ang unang kumuha ng kurso: "Ang asawa niya ang may kurso."

Muntik Na

Ganoon din ang isinulat ni Mary Lou nang Lunes na iyon, at isiningit pa niya ang dalawang salita sa itaas ng linya:

> (muntik nang maging mormon) Sgt. Jaleco Nag-aaral ng kurso. Gustong pumunta sa klase tuwing Linggo ng gabi.
>
> Talaarawan ni Mary Lou, Lunes, Pebrero 19, 1968

Muntik na. Malaki ang ginagampanan ng salitang iyan sa Biblia. Iyan ang sinabi ni Haring Agripa kay Pablo, sa Ingles na Biblia. At heto, nakasulat sa gilid ng talaarawan ni Mary Lou, tungkol sa isang sarhento.

Dumalo nga siya sa klase tuwing Linggo ng gabi. At hindi siya nag-iisa:

> 3 ang nasa klase ni ML at nasa akin sina Fred, Sgt Jaleco + 2 pang Sgt. Pagod pero tunay na kagalakan.
>
> Talaarawan ni Ken, Linggo, Marso 10, 1968

Sabi ni Jaleco, Ligtas Na Siya

Makalipas ang isang linggo, napansin ni Mary Lou kung ano ang isinasakripisyo ng ilan para makadalo:

> Dalawa sa mga dumalo sa Pag-aaral ng Biblia ang nagpaubaya ng iba pang mahahalagang gawain. 5 lalaki 2 babae. Interesadong-interesado si Sgt. Jaleco.
>
> Talaarawan ni Mary Lou, Linggo, Marso 17, 1968

Pagdating ng Mayo, napuno ang bahay sa pag-aaral ng Biblia, at pagkatapos ay may ibinalita ang sarhento. Isinulat ito ni Ken nang tapat, gaya ng taong nagbibilang ng iskor:

> Pinakamaraming dumalo sa Pag-aaral ng Biblia. 7 babae 6 lalaki kasama kami. … Sa usapan nila pagkatapos ng pulong sa bahay ng mga Balanag, sabi ni Jaleco ligtas na siya. Sabi ni Ascension hindi pa.
>
> Talaarawan ni Ken, Linggo at Lunes, Mayo 5 at 6, 1968

Hindi nakipagtalo si Ken sa alinman sa dalawa. Isinulat lang niya ito at nagpatuloy sa pagtuturo. Mas simple ang pagkakasabi ni Mary Lou sa kaniyang kuwaderno tungkol sa mga taon nila sa Baguio: naligtas ang mga sarhento noong huling bahagi ng tagsibol ng 1968.

Nananalangin Nang Maraming Taon

Pagsapit ng Setyembre, dalawa na sila. Nagsimula nang dumalo si Sarhento Badilla, at magkasamang umaakyat sa burol ang dalawang lalaki tuwing gabi:

> Narito sina Sgt Jaleco + Sgt Badilla nang 6:30 — Pinag-aralan namin ang Exo 34 sa QT. — pinag-usapan ang mga tanong tungkol sa Biblia.
>
> Talaarawan ni Ken, Biyernes, Setyembre 20, 1968

Exodo 34: muling umakyat si Moises sa bundok para sa ikalawang pares ng tapyas na bato, at bumaba siyang nagniningning ang mukha. Dalawang sundalo sa isang sala sa bundok, nagbabasa tungkol sa isang lalaki sa bundok. Noong Oktubre, may sinabi ang mas tahimik sa dalawa na gustong tandaan ni Ken:

> Ipinahayag ni Sgt. Badilla ang interes niya sa pananalangin — maraming taon na siyang nananalangin nang mag-isa.
>
> Talaarawan ni Ken, Linggo, Oktubre 13, 1968

May kumakausap na pala sa Diyos sa kampong iyon bago pa lumipat ang isang pamilyang Amerikano sa itaas ng daan.

Katabi Namin si Jaleco

Nang linggo ring iyon, sumulat si Ken sa iglesia sa Woodside, at isinama ang mga sarhento sa listahan:

> Kaya hinihiling namin na ipanalangin ninyo nang tiyak ang mga sumusunod: sina Fred at Evelyn Belaneg; si Rizalina; sina Sgt. Jaleco at Sgt. Bedille mula sa mga tauhan ng Military Academy.
>
> Si Ken sa mga kapatid sa Woodside, Oktubre 17, 1968

Bago mag-Pasko, bumaba ang pamilya sa Academy para panoorin ang mga kadete. Malaking araw iyon para sa lahat:

> Pumunta sa PMA — nakita ang Karate, Silent Drill + Martsa. Katabi namin si Jaleco. Nakinig nang 1130 para sa desisyon ng Apollo 8 na tumuloy sa buwan.
>
> Talaarawan ni Ken, Sabado, Disyembre 21, 1968

Ang first sergeant, nasa upuan ng manonood kasama ang mga Engle, habang hinihintay ng buong mundo kung papayagang tumuloy sa buwan ang tatlong Amerikano.

Isang Tunay na Mananampalataya

> At ang mga bagay na iyong narinig sa akin sa gitna ng maraming saksi, ay siya mong ipagkatiwala sa mga taong tapat, na makapagtuturo naman sa iba. Magtiis kang kasama ko ng mga kahirapan, na gaya ng mabuting kawal ni Cristo Jesus.
>
> 2 Timoteo 2:2–3

Iyan ang dalawang bagay na pinakakilala ng isang first sergeant: mga taong tapat, at pagtitiis sa hirap. Noong Setyembre 1969, nagpalipas ng gabi si Ken kasama si Jaleco, at kinabukasan ng gabi ay bumalik ang dalawang sarhento:

> Nagpalipas ng gabi kasama si F/Sgt Jaleco. Pakiramdam ko tunay siyang mananampalataya. … Narito sina Jaleco + Badilla — pinag-aralan ang 4 na batas. Pakiramdam ko naging kapaki-pakinabang ang 2 gabing ito.
>
> Talaarawan ni Ken, Huwebes at Biyernes, Setyembre 25 at 26, 1969

Isang taon at kalahati matapos ang "sabi ni Jaleco ligtas na siya," handa na si Ken na isulat iyon sa sarili niyang mga salita. Nang taon ding iyon, kabilang ang dalawang sarhento sa mga bininyagan sa unang bautismo ng maliit na iglesia.

Si Jaleco ang Nagturo ng Klase

Pagkatapos ay dumating ang Linggo na hindi makapunta si Ken sa dalawang lugar nang sabay. May gumalaw sa poste ng kuryente nang gabi:

> Nang 2 AM - may pumutol sa 2 kawad sa poste papunta sa mga Malicdem — kaya walang kuryente ang 2 bahay dito. Mga pulis na may flashlight sa gilid ng burol. May tungkulin si Fred dahil malapit na ang eleksiyon. Kaya si Jaleco na ang nagturo ng klase.
>
> Talaarawan ni Ken, Linggo, Oktubre 19, 1969

Walang kuryente. Mga pulis sa gilid ng burol. Wala si Fred. Kaya tumayo ang first sergeant at nagturo ng klase. Kapag wala ang opisyal, ang first sergeant ang humahawak sa pormasyon.

Noong Enero, ilang buwan na lang bago ang furlough, umaakyat pa rin ang dalawang lalaki sa burol:

> Pag-aaral ng Biblia kasama sina Jaleco & Badilla — napakagandang panahon sa Salita.
>
> Talaarawan ni Ken, Biyernes, Enero 23, 1970

Ang Asawa Niya ang May Kurso

Pero may itinabi pa, sabi ni Gordon, at ito ang pinakamagandang bahagi.

Noong Mayo 1970, umuwi ang pamilya sa Kansas para sa furlough. Isinulat ni Ken nang nakaraang tag-araw na kapag umalis na sila, kailangang tumayo sa sarili nilang paa ang mga mananampalataya. Wala siya roon para makita ang sumunod na nangyari. Pero sa likod ng kaniyang talaarawan, isinulat niya ang isang listahan ng mga pangalan sa ilalim ng pamagat na "Bininyagan Peb 28, 71." Malapit sa ibaba:

> Mrs Felisa Badilla / Mrs. Milagros Jaleco / Sandra, Sonia / Marilou, Lourdes
>
> Talaarawan ni Ken, 1971–72, listahan sa likod, "Bininyagan Peb 28, 71"

Natatandaan ba ninyo kung sino ang unang may kurso bago pa ang first sergeant? "Ang asawa niya ang may kurso." Makalipas ang tatlong taon, nasa listahan ng bautismo ang kaniyang pangalan.

Si Jaleco ang Nangaral

Noong Hulyo 1973, bumalik sina Ken at Mary Lou sa Baguio. Nagretiro na si Jaleco sa Academy habang wala sila; sibilyan na siya ngayon. Nang Nobyembreng iyon, nagdaos ang iglesia ng klase tungkol sa bautismo, at isinulat ni Ken kung sino ang nagsalita:

> `Nagsalita si Jaleco tungkol sa Trinidad / Huling klase tungkol sa Bautismo`
>
> Talaarawan ni Ken, Linggo, Nobyembre 18, 1973

Ang lalaking muntik nang makuha ng mga Mormon ay tumayo sa harap ng maliit na iglesia at nangaral tungkol sa Ama, sa Anak at sa Espiritu Santo.

Makalipas ang isang linggo, may bautismo. Nakasulat ang mga pangalan sa sulat-kamay ni Ken, isa sa ilalim ng isa, at ang huli sa listahan ay isa sa sarili niyang mga anak:

> `Bautismo sa Calvary Chapel … Rafael Buendia / Stan Engle / Si Jaleco ang nangaral — si Badilla ang namahala + ako ang nagbautismo.`
>
> Talaarawan ni Ken, Linggo, Nobyembre 25, 1973

Mga Taong Tapat

Lumusong si Stan sa tubig kasama ang kaniyang ama. Si Sarhento Badilla, ang lalaking maraming taon nang nananalangin, ang namahala sa pagtitipon. At si Ruperto Jaleco, ang lalaking tinawag ni Ken na "tunay na mananampalataya," ang nangaral.

Dalawang lalaking minsang ipinapanalangin ni Ken sa Woodside, nangangaral at namamahala ngayon sa bautismo ng sarili niyang anak. Mga taong tapat, na makapagtuturo naman sa iba. Pagsapit ng 1974, sila ang dalawa sa unang tatlong matatanda ng iglesia, kasama si Fred Balanag.

At kung ano ang magiging kahulugan ng "muntik nang makuha ng mga Mormon," sabi ni Gordon, iyon ang natitirang bahagi ng kuwento.

Mula sa mga talaarawan ni Ken mula 1968 hanggang 1973, sa talaarawan ni Mary Lou noong 1968 at sa kaniyang kuwaderno tungkol sa mga taon nila sa Baguio, sa liham ni Ken sa Woodside noong Oktubre 17, 1968, at sa kuwento ni Gordon na "The Sergeants" (The Malvar Years, 14; Oktubre 22, 2026).

Napakasuwerte Mong Bata

> Iingatan ka ng Panginoon sa lahat ng kasamaan;
> iingatan niya ang iyong kaluluwa.
>
> Mga Awit 121:7

Balik tayo sa bundok, sabi ni Gordon. At ang kuwentong ito ay para sa batang bumaba roon nang mas mabilis kaysa kaninuman.

Bawat pamilyang nakatira sa burol ay may patakaran tungkol sa burol. Pababa mula sa bahay ang Kalye Malvar, at sa may bandang ibaba, sa tapat ng bahay ng mga Malikdem, hindi na ito parang kalye kundi parang padulasan na. Si Ken mismo ang nagkuwento nito makalipas ang ilang linggo, sa isang liham sa mga kaibigan, at nagsimula siya sa patakaran:

> Matagal na naming itinakda na hindi sila lalampas sa bahay ng mga Malikdem, kung saan nagsisimulang tumarik ang daan. Kinausap na rin si Kevin nina Evelyn Balanag at Mrs. Malikdem nang hapong iyon tungkol sa bilis ng takbo niya.
>
> Liham nina Ken at Mary Lou sa mga kaibigan, Nobyembre 1968

Dalawang ale, sa iisang hapon, parehong nagsasabi sa iisang bata na bagalan niya. Labing-isang taon si Kevin noon. Hulaan n'yo na ang kasunod.

Walang Preno

Nahulaan din ni Ken:

> Lumampas nga siya sa hangganan, at habang pababa siya sa matarik na burol papunta sa Pines City Baptist, natanggal ang kadena. … Basta nasa burol siya at pababa nang walang preno.
>
> Liham nina Ken at Mary Lou sa mga kaibigan, Nobyembre 1968

Walang kadena, walang preno, at matarik pa ang burol. At sa ibaba:

> Diretso siya sa isang halamang-bakod sa ibaba at sa isang bakod na bakal na matutulis ang dulo. Tumilapon siya sa ere, lumampas sa bakod, at bumagsak sa bakuran... sa semento.
>
> Liham nina Ken at Mary Lou sa mga kaibigan, Nobyembre 1968

Mga poste ng bakal na matutulis ang dulo. Lumampas siya sa ibabaw ng mga iyon. Bumagsak sa semento.

Purihin Siya

Wala si Ken doon. Nasa Maynila siya, sa ibaba ng bundok, nagre-record ng mga programa sa istasyon ng radyo. Sa pahina ng talaarawan niya para sa linggong iyon, dalawang linya ang balita, magkapatong, at sa tabi ng una, sa gilid ng pahina, sumulat siya ng dalawang salita at sinalungguhitan: "Praise Him," "Purihin Siya."

> Sa Baguio naaksidente si Kevin — bisikleta pababa ng Malvar — lumampas sa bakod. Walang nabaling buto. Dito tumuloy si Belang. … Sa DZAS 1PM - 5PM. Tumawag si ML habang paalis na ako papuntang SIL — ang aksidente ni Kevin.
>
> Talaarawan ni Ken, Lunes 28 at Martes 29 Oktubre 1968

May dalawang lalaki sa salaysay nina Ken at Mary Lou tungkol sa gabing iyon, sabi ni Gordon. Ang isa ay doktor na nakaputing gown at may hawak na X-ray, at sinabi niya ang salitang sinasabi ng lahat: suwerte. "Napakasuwerte mong bata."

Suwerte

Ang isa pa ay ang may-ari ng bahay, si Dr. dela Rosa, ang lalaking pumarada sa likod ng pamilya noong Mayo 1967, may dalang bahay na hindi naman nila hinahanap. Wala siyang sinabi. Itinuro lang niya ang langit.

Pumanig si Ken sa may-ari ng bahay.

> Sapagka't siya'y magbibilin sa kaniyang mga anghel tungkol sa iyo, upang ingatan ka sa lahat ng iyong mga lakad. Kanilang dadalhin ka sa kanilang mga kamay, baka matisod ang iyong paa sa isang bato.
>
> Mga Awit 91:11–12

Pagkatapos ay dumamay ang mga kapitbahay, gaya ng ginagawa ng mabubuting kapitbahay:

> Sinamahan siya ni Mary Lou sa ospital nang isang gabi. Sina Fred at Evelyn Balanag ang tumuloy dito sa bahay kasama ng mga bata. Napakamatulungin at napakabait ng lahat ng kapitbahay.
>
> Liham nina Ken at Mary Lou sa mga kaibigan, Nobyembre 1968

Sa Tamang Panahon ng Panginoon

Sina Fred at Evelyn. Walong buwan bago noon, sila ang mag-asawang nakatira sa ibaba lang ng kalye na hindi pa kilala ang Panginoon. Ngayon, sila ang nagbabantay sa 55 Malvar kasama sina Becky, Karen, Stan at Gordon, para makapagbantay si Mary Lou kay Kevin sa ospital. Umuwi agad si Ken pagkatapos ng recording, at nadatnan niyang "nakahiga — medyo namamaga."

Kaya ginawa ng pamilya ang lagi nilang ginagawa. Nagplano sila ng salu-salo para sa Diyos: isang gabi ng pasasalamat, mga isang linggo pa, para sa lahat ng tumulong, kasama ang isang pelikula ng Moody, ang *God of Creation*, na iniakyat ni Ken mula Maynila. Handa na ang lahat.

At noong gabi bago nito, tumunog ulit ang telepono. Si Dave Silver iyon, asawa ng pinsan ni Ken na si Orla Robson, isang major sa Air Force na kadedestino lang sa Pilipinas, tumatawag mula sa Clark Air Base.

> `Tumawag si Dave mula sa Clark. Hinikayat ko siyang umakyat dito.`
>
> Talaarawan ni Ken, Lunes 4 Nobyembre 1968

Mga 50 ang Narito

Dumating nga siya. Alas-onse ng umaga kinabukasan siya dumating, at noong gabing iyon tumayo siya sa sala at nagpatotoo. Ang isinulat ni Ken para sa araw na iyon:

> pagtitipon ng pasasalamat — nakaplano na ito (Ang tamang panahon ng Panginoon) Nagpatotoo si Dave. Ipinalabas namin ang God of Creation na de-kolor. Mga 50 ang narito: PMA, mga kapitbahay at iba pa.
>
> Talaarawan ni Ken, Martes 5 Nobyembre 1968

Nakaplano na ito. Ang tamang panahon ng Panginoon. At sa liham sa mga kaibigan:

> Nagpadala ang mga taga-Philippine Military Academy ng dalawang dyip na puno ng tao, kaya talagang itinaon ng Panginoon na narito si Dave.
>
> Liham nina Ken at Mary Lou sa mga kaibigan, Nobyembre 1968

Dalawang dyip mula sa Academy, kung saan naroon ang mga sarhento.

Puwede Sanang Nangyari

At sa may pinto, habang umuuwi ang limampu sa dilim, hulaan n'yo kung sino ang namimigay sa kanila ng babasahin tungkol sa ebanghelyo:

> Namigay si Kevin at ang mga bata ng mga babasahin habang paalis sila. … Mahigit isang linggo lang hindi nakapasok si Kevin sa paaralan.
>
> Liham nina Ken at Mary Lou sa mga kaibigan, Nobyembre 1968

Isa pa tungkol sa Martes na iyon. Ika-5 ng Nobyembre 1968 iyon, Araw ng Halalan sa Amerika. Makalipas ang dalawang araw, mabilis na sumulat si Ken kina Uncle Kevin at Aunt Eloise, at hindi niya napigilan ang sarili:

> Kasama namin si Dave Silver noong Martes (Araw ng Halalan). Yehey, para kay NIXON! Masaya kami kasama si Dave... hindi si Nixon.
>
> Liham ni Ken kina Kevin at Eloise Dyer, 7 Nobyembre 1968

At sa ilalim mismo nito, sa malalaking titik:

> PURIHIN ANG DIYOS: Naaksidente si Kevin sa bisikleta at puwede sanang naging malubha ito.
>
> Liham ni Ken kina Kevin at Eloise Dyer, 7 Nobyembre 1968

Puwede sanang naging malubha. Iyan ang pinakamapagpasalamat na pangungusap, sabi ni Gordon. Karamihan sa ginagawa ng Diyos para sa atin ay nasa "puwede sanang nangyari," at hindi natin iyon nakikita. Nang linggong iyon, sa Kalye Malvar, nakita nila.

Pababa Muli ng Bundok

Hindi nagtagal si Dave. Kinaumagahan, bago magbukang-liwayway, inihatid siya nina Ken at Stan pababa ng bundok papuntang Clark:

> `Gumising nang 4AM. Sumama si Stan nang ihatid namin si Dave sa Clark. Naihatid namin siya sa Oasis nang 9AM. Nakauwi nang 3 PM. Pagod na pagod (Dumaan kami sa mga Bingham)`
>
> Talaarawan ni Ken, Miyerkoles 6 Nobyembre 1968

At nang linggo ring iyon, kaarawan ni Stan. Isinulat iyon ni Ken sa parehong pahina:

> `Stanley — 9 na taon. Nagdiwang kami sa gabi.`
>
> Talaarawan ni Ken, Nobyembre 1968

Pero may itinabi pa, sabi ni Gordon, at iyon ang pinakamagandang bahagi.

Ang suwerte ay hindi nagpaplano ng pasasalamat isang linggo bago pa ito at saka magpapadala ng tagapagsalita noong gabi bago nito. At ang suwerte ay hindi bumabalik. Si Dave Silver, bumalik.

Isang Kamera

Makalipas ang sampung buwan, noong Agosto 1969, umakyat ulit siya sa bundok. Malapit na ang ikalabindalawang kaarawan ni Kevin, at isinulat ni Ken:

> Isinama kami ni Dave sa John Hay. Naglaro ng miniature golf ang buong pamilya. Pagkatapos ay dinala kami sa Bx. Nakakuha si Kevin ng 16mm Minolta para sa kaarawan niya.
>
> Talaarawan ni Ken, Agosto 1969

Ang lalaking umakyat sa burol para magpasalamat dahil kay Kevin ay muling umakyat sa burol, at iyon ang araw na nagkaroon si Kevin ng kamera. Ang batang iyon din na, isang taon at kalahati bago noon, ay gumastos ng sarili niyang dalawampu't apat na piso para sa isang kamera at "nagnegosyo ng pagkuha ng litrato para sa iba."

Tinawag siyang suwerte ng doktor. Itinuro ng may-ari ng bahay ang langit. Isinulat ng isang ama ang "Praise Him" sa gilid ng pahina at sinalungguhitan ito, para hindi niya makalimutan kung alin ang tama.

Mula sa mga talaarawan ni Ken noong 1968 at 1969, sa liham nina Ken at Mary Lou sa mga kaibigan noong Nobyembre 1968, sa liham ni Ken kina Kevin at Eloise Dyer noong 7 Nobyembre 1968, at sa kuwento ni Gordon na "You Are a Very Lucky Boy" (The Malvar Years, 15; Oktubre 29, 2026).

Napakalinaw Nito sa Amin

> Sinasabi ko sa inyo, na gayon din magkakaroon ng kagalakan sa langit dahil sa isang makasalanang nagsisisi, ng higit kay sa siyam na pu't siyam na matuwid, na hindi nangangailangan ng pagsisisi.
>
> Lucas 15:7

Ang Linggong ito, sabi ni Gordon, ay ang huling Sabado't Linggo ng Agosto 1969, noong parang lahat ay nagkamali, pero tatlumpu't lima pa rin ang dumating sa salas ng 55 Malvar.

Aminin na natin: may mga linggo talagang parang buong mundo ay nakapila laban sa araw ng Linggo.

Noong Agosto 1969, may sinimulang bago ang pamilya. Dati, sa kapilya sila ng Camp John Hay sumasamba, ang base ng mga Amerikano sa Baguio. Ngayon, sa sarili na nilang salas sa 55 Malvar, ang bahay sa burol, sila magsisimba. May pulang kuwaderno si Mary Lou kung saan isinusulat niya ang mga ginawa ng Panginoon noong mga taong iyon, at isinulat niya ito:

Mga 35 Bawat Pagsamba

> Sinimulan ang mga pagsamba tuwing umaga sa bahay namin. Nagbitiw na sa John Hay Chapel. Mga 35 bawat pagsamba. Isang gabi, nang ipalabas namin ang “Dust or Destiny,” 60 ang narito. Pero ang Sabado’t Linggo ng Agosto 30-31 ay talagang nakakapanghina ng loob.
>
> Kuwaderno ni Mary Lou na “Baguio Experiences”, p. 20, Agosto 1969

Sa mga litrato ni Gordon ng mga pagsambang iyon sa salas, makikita si Mary Lou sa piyano, si Lola Leonard at ang mga bata, ang mga Balanag, ang mga Badilla, si Sarhento Jaleco at ang mga kabataan, may Biblia sa kandungan.

Talagang nakakapanghina ng loob. Tapos binilang niya ang mga dahilan, isa hanggang lima, parang inililista mo ang mga salot sa Ehipto:

Talagang Nakakapanghina ng Loob

> 1) Si Sgt. Jalco ng P.M.A. ay abala sa paghahanda para sa libing ng isang 7 taong gulang na batang nasagasaan ng trak 2) May parada ang Baguio Colleges kinaumagahan kaya sabi ni Evelyn kaunti lang sa kanila ang makakapunta. … 4) May sakit ang baby ni Evelyn - sinubukang dalhin siya nang maaga sa ospital, pero sabi nila alas-9. 5) May sakit si Becky kaya hindi makapagturo
>
> Kuwaderno ni Mary Lou na “Baguio Experiences”, p. 20, Agosto 1969

Ang sarhento ay si Sarhento Jaleco ng Philippine Military Academy.

Isang sarhentong nagdadalamhati, isang parada, isang batang may sakit, isang guro sa Sunday school na may sakit. Kung may plano ang kaaway para sa Sabado’t Linggong iyon, talagang buo ang pagkakaplano.

35 ang Dumating

Tapos ang kasunod niyang linya:

> Laging ginagawa ito ni Satanas, pero sa kabila nito, 35 ang dumating. Dumating si Zeny Tiongson at ang karamihan sa mga anak niya.
>
> Kuwaderno ni Mary Lou na “Baguio Experiences”, p. 20, Agosto 1969

Tatlumpu’t lima. Kapareho ng ibang linggo.

Si Zeny Tiongson ang bagong kapitbahay, isang pamilyang militar na maraming anak. Apat na araw bago noon, isinulat ni Mary Lou ang linggo ni Zeny, eksakto kung paano ito sinabi ni Zeny sa kanya:

> Sabi ni Zeny Tiongson, “Lunes Mahjong, Martes Bingo, Miyerkoles Bible Study; Huwebes maj; Biyernes Bingo; Sabado maj; Linggo Bible Studies.” Masiglang Bible Class.
>
> Talaarawan ni Mary Lou, Miyerkoles, 27 Agosto 1969

Nakakatuwa ang katapatan niya. At heto siya, Linggo ng umaga, kasama ang karamihan sa mga anak niya.

Dalawang Sermon

Dalawa ang sermon ni Ken nang araw na iyon. Isinulat niya ang mga ito sa ilang salita:

> Mga pagsamba - Nangaral tungkol sa Nawawalang Tupa, Pilak, Anak. CBH - naka-tape - para makapaghanda. Nangaral tungkol sa Mayaman at kay Lazaro. Dalawang pamilyang King ang narito.
>
> Talaarawan ni Ken, Linggo, 31 Agosto 1969

Sa umaga, Lucas 15: ang nawawalang tupa, ang nawawalang pilak, ang nawawalang anak, at ang kagalakan sa langit kapag natagpuan ang bawat isa. Sa gabi, ang sumunod na kabanata: isang taong nawala at hindi na natagpuan.

Dalawang pamilyang King. Unang isinulat ni Ken ang pangalan nila sa talaarawan niya apat na Linggo bago noon, noong gabing ipinalabas nila ang pelikulang *Dust or Destiny* sa salas:

> Gabi, 40 ang narito - Dust or Destiny. Sgt Smith at asawa at Ron Kings - nag-usap pagkatapos. Nababagabag siya.
>
> Talaarawan ni Ken, Linggo, 3 Agosto 1969

Nababagabag Siya

May isang nababagabag sa salas na iyon. Hindi sinabi ni Ken kung sinong lalaki. Pero makalipas ang dalawang araw, sa itaas ng pahina niya, isinulat niya:

> `Bumili ng “Taste of New Wine” para kay Ron Kings.`
>
> Talaarawan ni Ken, Martes, 5 Agosto 1969 (sa itaas ng pahina)

At noong Sabado ng nakakapanghinang Sabado’t Linggong iyon, sa pagitan ng paghahanda sa libing at ng parada, isang linya:

> `Kasama namin sina Ron Kings at Howard Kings`
>
> Talaarawan ni Ken, Sabado, 30 Agosto 1969

Hindi Pa Ligtas, pero Naghahanap

Kaya noong Linggo ng gabi, pagkatapos ng parada at ng batang may sakit, napuno na naman ang salas. Isinulat ito ni Mary Lou sa kasunod na pahina ng kuwaderno:

> Linggo ng gabi, dumating si Zeny galing sa buong hapon ng mahjong. Pati sina Ron at Karen King, Howard at Joyce King. Sina Ron at Karen ay hindi pa ligtas, pero naghahanap. Nagpalitan ng mga libro. Taste of New Wine (para kay Ron), ang Adventure into the Reality of You (para sa amin). Napakalakas ng pangangaral ni Ken tungkol sa mayaman at kay Lazaro. Napakalinaw nito sa amin!
>
> Kuwaderno ni Mary Lou na “Baguio Experiences”, p. 21, Linggo ng gabi, 31 Agosto 1969

Napakalakas ng Pangangaral

Si Zeny, diretso galing sa mesa ng mahjong. Isang batang mag-asawa, “hindi pa ligtas, pero naghahanap.” At si Ken, nangangaral nang “napakalakas” tungkol sa pinakamabigat na kuwentong ikinuwento ni Jesus.

Kaya pakinggan natin ito gaya ng pagkarinig nila nang gabing iyon. Ikinuwento ito ni Jesus sa Lucas 16.

> Mayroon ngang isang taong mayaman, at siya’y nararamtan ng kulay-ube at ng mainam na lino, at nagpapakasaya sa karangyaan araw-araw: At may isang pulubing nagngangalang Lazaro, na inilagay sa kaniyang pintuan, na tadtad ng mga sugat, At ninanasang mabusog ng mga nalalaglag sa dulang ng mayaman; oo, pati ng mga aso ay nagsisiparoon at hinihimuran ang kaniyang mga sugat.
>
> Lucas 16:19–21

Pansinin ninyo. Walang pangalan ang mayaman. May pangalan ang pulubi. Dito sa lupa, kilala ng lahat ang pangalan ng mayaman at walang nakakaalam ng pangalan ng pulubi. Sa langit, baligtad.

Isang Malaking Bangin

> At nangyari, na namatay ang pulubi, at siya'y dinala ng mga anghel sa sinapupunan ni Abraham: at namatay naman ang mayaman, at inilibing. At sa Hades ay itiningin niya ang kaniyang mga mata, palibhasa'y nasa mga pagdurusa, at natanaw sa malayo si Abraham, at si Lazaro ay nasa kaniyang sinapupunan.
>
> Lucas 16:22–23

Parehong namatay ang dalawa. Hindi iyon pinagdududahan. Ang isa ay dinala ng mga anghel. Ang isa ay inilibing, at ang sunod niyang alam, itiningin niya ang kaniyang mga mata.

> At bukod sa lahat ng ito, sa pagitan namin at ninyo ay may isang malaking banging nakalagay, upang ang mga nagnanasang tumawid mula rito hanggang sa inyo ay huwag mangyari, at ng walang makatawid mula riyan hanggang sa amin.
>
> Lucas 16:26

Isang malaking bangin, nakalagay na. Hindi ito butas na puwede mong akyatin palabas. Hindi ito waiting room. Nakalagay na. Anuman ang pasya natin tungkol kay Jesu-Cristo, dito natin ito pinapasya, sa panig na ito ng bangin.

Limang Kapatid

> At kung paanong itinakda sa mga tao ang mamatay na minsan, at pagkatapos nito ay ang paghuhukom;
>
> Mga Hebreo 9:27

Tapos ginawa ng mayaman ang nag-iisang bagay na hindi makasarili sa buong kuwento. Inalala niya ang pamilya niya.

> At sinabi niya, Kung gayo'y ipinamamanhik ko sa iyo, ama, na siya'y suguin mo sa bahay ng aking ama; Sapagka't ako'y may limang kapatid na lalake; upang sila'y kaniyang mapatotohanan, baka pati sila'y magsipunta sa dakong ito ng pagdurusa.
>
> Lucas 16:27–28

Limang kapatid. Magpadala ng kahit sino. Magpadala ng himala. Magpadala ng taong bumalik mula sa patay; siguradong makikinig sila roon. At ang sagot ni Abraham ang bisagra ng buong talinghaga:

Kahit May Magbangon

> At sinabi niya sa kaniya, Kung hindi nila pinakikinggan si Moises at ang mga propeta, ay hindi rin naman sila mangahihikayat, kahit may magbangon sa mga patay.
>
> Lucas 16:31

May bumangon nga mula sa mga patay. Jesus ang pangalan Niya. At ang Salitang hawak ng mga kapatid ng mayaman ay siya ring Salitang hawak natin. Hindi nagpapadala ang Diyos ng multo sa salas. Ipinapadala Niya ang Kanyang Salita, at isang taong magbabasa nito, at isang kapitbahay na paulit-ulit na nagsasabing halika.

At ito ang biyaya roon. Sinadya ni Jesus na ikuwento iyon habang ang mga nakikinig sa Kanya ay nasa tamang panig pa ng bangin. Nakalagay na ang bangin pagkatapos ng kamatayan. Bago ang kamatayan, bukas na bukas ang pinto.

> Katotohanan, katotohanang sinasabi ko sa inyo, Ang dumirinig ng aking salita, at sumasampalataya sa kaniya na nagsugo sa akin, ay may buhay na walang hanggan, at hindi mapapasa paghatol, kundi lumipat na sa buhay mula sa kamatayan.
>
> Juan 5:24

Sa Amin

Pero may itinabi pa, sabi ni Gordon, at ito ang pinakamaganda.

Tingnan ulit ang huling linya sa kuwaderno ni Mary Lou. Hindi niya isinulat, “Napakalinaw nito sa mga King.” Hindi niya isinulat, “Napakalinaw nito kay Zeny.” Labing-anim na taon na siyang misyonera noon. Ang isinulat niya:

> `Napakalinaw nito sa amin!`
>
> Kuwaderno ni Mary Lou na “Baguio Experiences”, p. 21

Sa amin. Ang mismong asawa ng mangangaral, nasa unang hanay ng sarili niyang salas, ibinibilang ang sarili sa mga kailangang makarinig nito. Walang sermon na para lang sa ibang tao sa silid.

Apat na Oras

At ang binatang “naghahanap”? Makalipas ang walong linggo, isinulat ni Mary Lou sa talaarawan niya:

> `Narito si Ron King para kausapin si Ken tungkol sa mga espirituwal na bagay. Apat na oras silang nag-usap.`
>
> Talaarawan ni Mary Lou, Martes, 28 Oktubre 1969

Apat na oras. At nang sumunod na Martes:

> `Magandang Bible Study dito sa bahay. Dumating si Ron King para makipag-usap kay Ken.`
>
> Talaarawan ni Mary Lou, Martes, 4 Nobyembre 1969

Walang kinailangang bumalik mula sa patay para kay Ron King. Siya mismo ang bumalik, sa bahay sa Kalye Malvar, para pag-usapan ang Aklat. Kung ano ang naging pasya niya, hindi sinasabi ng mga talaarawan. Hindi kailanman naisulat ang pahinang iyon, at hindi ito isusulat ng kuwentong ito para sa kanya.

Ang Panahong Kanais-nais

Pero ibibigay sana ng mga kapatid ng mayaman ang lahat para sa isang gabing tulad niyon, sa isang mainit na salas, nakabukas ang Biblia, at may isang taong handang makipag-usap sa kanila nang apat na oras.

> Narito, ngayon ang panahong kanais-nais; narito, ngayon ang araw ng kaligtasan.
>
> 2 Corinto 6:2

Mula sa kuwaderno ni Mary Lou na “Baguio Experiences” (pp. 20–21) at sa talaarawan niya noong 1969, sa talaarawan ni Ken noong Agosto 1969, at sa kuwento ni Gordon na “Made It Very Clear to Us” (The Malvar Years, Sunday 3; 1 Nobyembre 2026). Ang mga talata ng Biblia ay mula sa Ang Dating Biblia.

Ipinapanalangin Kami Araw-araw

Karamihan sa atin ay hindi isinusulat ang mga muntik nang mangyari: ang araw na kumapit ang preno, ang gabing bumaba ang lagnat. Nagpapasalamat tayo nang mga isang oras, at pagkatapos ay nagpapatuloy ang buhay at nakakalimot tayo. Isinulat ni Ken Engle ang mga ito.

Sa kusina sa 55 Malvar ay may isang kahong tinatawag na booster. Maaaring humina ang kuryente sa burol, at naroon ang booster para palakasin itong muli. Idinikit ni Ken sa kaniyang album ang isang litrato ng kusina at isinulat sa tabi nito:

> Kusina, 55 Malvar — Pansinin ang booster sa kaliwa — Minsan ang boltahe ay hindi 110 kundi 40 o 50 bolt.
>
> Album ng mga litrato ni Ken, 55 Malvar

Dumating sa bahay ang booster noong Hulyo 1967. *"Inabot ng buong hapon bago ito naikabit,"* isinulat ni Ken, at *"pumutok ang piyus nito kinagabihan."* Sa huling bahagi ng Agosto ding iyon, sa ikasampung kaarawan ni Kevin, ang araw ng German chocolate cake at ng teleponong talagang gumagana, isiningit ni Ken ang isang linya sa itaas mismo ng handaan:

> Uminit nang husto ang booster — kaya muntik na kaming magkasunog — matapang na amoy mula rito.
>
> Ken, Agosto 1967

Muntik na. May dumating na lalaki kinabukasan. Noong Setyembre ay may mas malaking booster na. At nagpatuloy ang pamilya sa kanilang buhay.

Ang Takure

Lumipas ang siyam na buwan. Noong Huwebes, Mayo 9, 1968, dumating sa Baguio si Pangulong Ferdinand Marcos, at bumili si Ken ng apat na aklat sa OMF bookshop, ang Living series, para iabot sa mga kamay ng Pangulo.

> Darating si Pres Marcos sa gabi. Nakuha namin ang Living Series sa OMF P32 4 na tomo — sinulatan ni ML ang mga ito.
>
> Ken, Huwebes, Mayo 9, 1968

Sinulatan ni Mary Lou ang mga ito. Malaki ang ibibigay ng pamilya para lang malaman kung ano ang isinulat niya. Hindi niya sinabi.

Pagkatapos ay dumating ang Sabado. Sumulat si Ken na gaya ng pagsulat ng isang lalaking kumakabog pa ang dibdib:

> Gumising 530 - Booster - nag-aapoy ang takure - ilang minuto pagkaraan naamoy ni ML ang usok - sumigaw - tumakbo ako - nagbabaga sa init ang ground wire. Binuhusan ng tubig ang mga kurtina - bago pa. Pinatay lahat ng kuryente. Ilang minuto pa at baka huli na ang lahat.
>
> Ken, Sabado, Mayo 11, 1968

Isang Pader ng Apoy

At narito si Mary Lou, sa araw ding iyon:

> Isang araw na hindi namin malilimutan kailanman. Alas 6:00 isinalang ni Ken ang takure para pakuluan. Nag-uusap kami sa kuwarto namin nang parang may naamoy akong usok. Tumakbo ako sa kusina & ang mga kurtinang kawayan sa kusina ay isang pader ng apoy! Sumigaw ako ng sunog, hinila ko palabas ang mga bata. Nilabanan ni Ken ang apoy. Tinawag ko si Karen & si Julie. Nakahanda ang hose sa pintuan sa likod. Mabilis itong napatay ni Ken.
>
> Mary Lou, Sabado, Mayo 11, 1968

Dalawang orasan, iisang sunog. Naamoy niya ito; tumakbo siya. Hinila palabas ng pinto ang mga bata, tinawag si Karen, at naghihintay na ang hose sa pintuan sa likod. Ang ikalawang salita sa listahan ni Ken ay *"Booster"*, ang kahon ding nagbabala sa kanila noong kaarawan ni Kevin.

Pagkatapos ay sumulat si Mary Lou, hindi tungkol sa pinsala o sa uling o sa halaga ng mga bagong kurtina, kundi ito:

> Hindi maayos ang pagkakakabit ng kalan. Sabi ng elektrisyan, puwede raw itong nangyari anumang oras kahit sa gabi! Lubos kaming nagpapasalamat na pinahintulutan ito ng Panginoon sa liwanag ng araw.
>
> Mary Lou, Sabado, Mayo 11, 1968

Anumang oras, kahit sa gabi, habang tulog silang lahat sa isang bahay na kahoy sa gilid ng burol. Sa halip, nangyari ito sa madaling-araw, habang gising silang dalawa at nag-uusap sa kanilang kuwarto. Nakita ni Mary Lou ang isang Kamay sa tiyempo nito, at isinulat niya ito.

Paghahati-hati ng Tinapay

> Hindi niya titiisin na ang iyong paa ay makilos: siyang nagiingat sa iyo ay hindi iidlip.
>
> Mga Awit 121:3

At pagkatapos ay nagpatuloy lang ang araw. Ang isa pang pahina ni Ken para sa Sabadong iyon ay parang karaniwang Sabado lang:

> Inayos ng elektrisyan ang kalan — naglagay ng bagong kahon. Nag-ayos si Nick. 3 bagong bintana — mga rehas atbp. Boys club — Paghahati-hati ng Tinapay sa gabi. Wellers. CHB. Epplers. Mrs Balanag. Narito si Sgt. Jaleco. Kasama namin si CHB sa dulo ng linggo.
>
> Ken, Sabado, Mayo 11, 1968, ang kaniyang isa pang pahina

Isang nasunog na kusina sa umaga; ang Hapunan ng Panginoon sa bahay sa gabi.

"Pres Marcos —"

Noong Linggo, ika-12, gising na naman sila nang alas singko y medya, sinadya na nila ngayon. Nilagyan ni Ken ang pahina ng pamagat na asul na tinta, *"Pres Marcos —"*:

> Bumangon kami nang 530. Tinawagan ni ML si Evelyn — tinawagan ni Fred ang aide ng Pres. Sabi nagbibihis na ang Pres. — maaga silang aalis. Kumain kami nagmadali sa Airport. Ilang minuto lang dumating ang Pres. Review + 21 saludo ng PMA.
>
> Ken, Linggo, Mayo 12, 1968

Si Fred ay si Fred Balanag, ang asawa ni Evelyn. Isang linya lang ang ibinigay ni Mary Lou:

> Isa na namang dakilang araw - ibinigay ni Ken, ni Dad B. & ni Fred ang mga Tomo ng Living Writings kay Pres. Marcos nang alas 7 kaninang umaga!
>
> Mary Lou, Linggo, Mayo 12, 1968

Mabilis ang mga pangyayari. Umakyat ng bundok si Pangulong Marcos para sa Philippine Military Academy, at binigyan siya ng mga kadete ng review at dalawampu't isang putok na saludo sa paliparan bago siya lumipad paalis. Tinawagan ni Fred ang aide ng Pangulo at nalamang maaga itong aalis, kaya kumain ang mga Engle at nagmadali sa paliparan. Ilang minuto lang ay naroon na ang Pangulo.

Noong taon ding iyon lamang lumapit sa Panginoon sina Fred at Evelyn. Ngayon ay nakatayo si Fred sa tabi ng pakpak ng eroplano ng Pangulo at iniabot ang Salita ng Diyos sa kaniyang mga kamay, katabi sina Ken at Dad Brooks.

Kinabukasan ng sunog, ang mga aklat na may sulat-kamay niya ay napunta sa Pangulo ng Pilipinas.

Sa Tabi ng Eroplano

Iniaabot ni Fred Balanag ang mga aklat ng Living kay Pangulong Ferdinand Marcos sa paliparan ng Baguio, alas-siyete ng umaga ng Linggo, Mayo 12, 1968. Binili ni Ken ang mga ito sa OMF bookshop, at sinulatan ni Mary Lou. Makalipas ang apat na taon, si Ken mismo ang sumulat sa Pangulo; basahin ito sa Sa Kaniyang Kagalakan, "Mga Biblia para sa mga Kadete."

Mula sa koleksiyon ni Kevin Engle

Mr. Reinheimer

May isang bagay na hindi pa nasasabi, at iyon ang pinakamagandang bahagi. Bumalik tayo nang pitong taon, sa tag-araw ng 1961. Nasa California ang pamilya sa Home of Peace, isang tahanan ng mga misyonero sa San Francisco Bay, at naghahanda nang maglayag pabalik sa Pilipinas. Kailangan ni Ken ng mga makinilya para sa gawain, at may tumulong sa kaniya.

> Sumama kay Mr. Reinheimer sa San Francisco para sa mga makinilya para sa BSA. Pumunta sa Remington & Sears. Sa wakas nakakita ng dalawang Remington #17 sa isang tindahan ng segunda-mano $60 bawat isa. Nadama kong ang Panginoon ang pumatnubay.
>
> Ken, Biyernes, Hunyo 30, 1961

Hindi iyon ang unang pagkakataon; noong 1956 ay may dalawang segunda-manong makinilya ring dumating *"mula o sa pamamagitan ni Mr. Reinheimer."* Makalipas ang isang buwan, sa araw ng paglalayag, Linggo, Hulyo 30, 1961, ang unang pangalang isinulat ni Ken nang hapong iyon ay ang sa kaniya:

> Alas 1:30 naroon si Mr Reinheimer —
>
> Ken, Linggo, Hulyo 30, 1961

Sa gilid ng pahinang iyon, patagilid sa margin, idinagdag niya, *"Tensiyonado ako halos buong araw."* At ang huling linya ng araw: *"Naglayag nang 7PM — Lubos na nagpapasalamat sa lahat"* Kinabukasan, sa dagat: *"Panatag na paglalayag! Ang pinakamagandang unang araw mula S.F. na natatandaan ko."*

Naglayag sila sakay ng *Anna Bakke* nang alas siyete ng gabing iyon. At si Mr. Reinheimer, lumalabas, ay patuloy na nanalangin.

Ipinapanalangin Niya Kami Araw-araw

Ngayon, bumalik tayo sa pahina ng sunog. Kasusulat lang ni Mary Lou ng, *"Lubos kaming nagpapasalamat na pinahintulutan ito ng Panginoon sa liwanag ng araw."* Ito ang kasunod na kasunod niyang isinulat:

> Liham mula kay Wm. Reinheimer (86) na nagsasabing ipinapanalangin niya kami araw-araw, ang pag-iingat & pag-aalaga ng Panginoon!
>
> Mary Lou, Sabado, Mayo 11, 1968

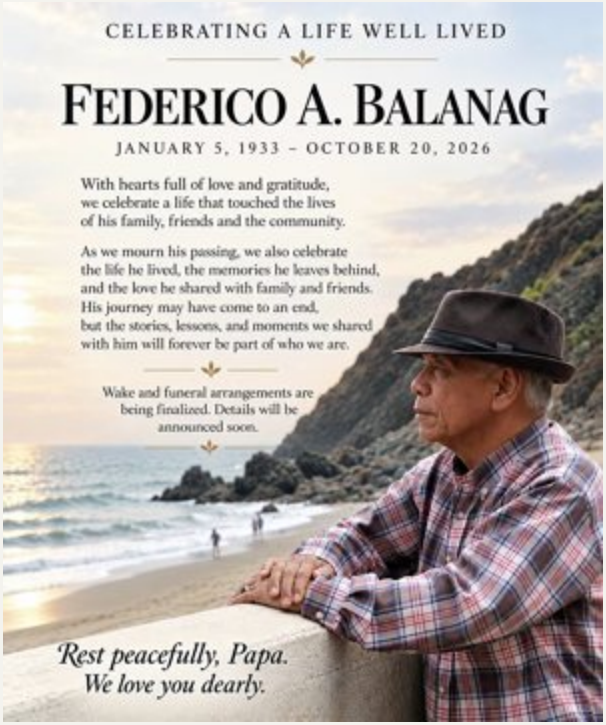
Walumpu't anim na taong gulang. Nasa kabilang panig ng mundo. Pitong taon mula noong nasa daungan. Araw-araw.

> Malaki ang nagagawa ng maningas na panalangin ng taong matuwid.
>
> Santiago 5:16

Hindi natin nakikita kahit kailan ang karamihan sa mga panalanging umaalalay sa atin. Paminsan-minsan ay hinahayaan ng Panginoon na makita ang isa, sa parehong pahina at sa parehong araw ng bagay na pinipigilan nito. Nang Sabadong iyon ay ipinakita Niya kay Mary Lou ang isa.

May nanalangin din para sa iyo ngayong linggo. Baka hindi mo malaman kahit kailan kung sino. Pasalamatan mo pa rin sila. Mas mabuti pa, sabi ni Gordon, maging isang Mr. Reinheimer ka para sa isang tao.

Ang susunod na kuwento ni Gordon, pangako niya, ay magsasabi kung sino si Fred Balanag, at kung paanong ang kapitbahay sa burol ay napunta sa eroplano ng Pangulo na may apat na aklat sa kaniyang mga kamay.

Fred Balanag (1933–2026): “Wala na sa katawan, kapiling na ng Panginoon” (2 Corinto 5:8).

Mula sa mga talaarawan ni Ken at ni Mary Lou para sa Mayo 9–12, 1968, sa mga talaarawan ni Ken noong 1961 at 1967 at sa kaniyang album ng mga litrato, sa kuwento ni Gordon na "Prays for Us Daily" (The Malvar Years 9, Oktubre 10, 2026).

Si Jonas sa Araw ng Linggo

May ilang aklat ng Bibliya na laging binabalikan ng bawat mangangaral, gaya ng pagbalik mo sa isang mabuting amerikana. Para kay Ken Engle sa burol sa Baguio, isa sa mga ito ang isang maliit na aklat na may apat na kabanata: isang taong tumakas sa Diyos, isang bagyong humabol sa kaniya, at isang lungsod na hindi pinabayaan ng Diyos.

Si Jonas. Paulit-ulit itong lumilitaw sa kaniyang mga talaarawan, mula simula hanggang wakas ng mga taon sa Malvar. Sundan mo ito tuwing Linggo, at may sarili itong kuwento.

Nagsimula ito sa isang bagyo. Kinaumagahan pagkatapos ng Bagyong Welming, Linggo, Nobyembre 5, 1967, bumaba si Ken sa burol at nangaral tungkol sa Jonas 1 at 2 sa Baguio Baptist: ang barko, ang mga mandaragat, ang isda, sa umagang naririnig pa ng buong lungsod ang hangin.

> Tinawagan ko ang Panginoon dahil sa aking pagdadalamhati, At siya'y sumagot sa akin; Mula sa tiyan ng Sheol ako'y sumigaw, At iyong dininig ang aking tinig.
>
> Jonas 2:2

Makalipas ang sampung buwan, bumalik si Jonas, at sa pagkakataong ito ay umuwi siya sa bahay.

Isang Klase sa Sala

Noong Setyembre 1968, naghahanda ang mga Engle na sumubok ng bago: isang klase sa Bibliya tuwing Linggo ng umaga, sa mismong sala nila sa 55 Malvar. Nagustuhan ni Sarhento Jaleco ang ideya.

> Bukas si Sgt. Jaleco sa pulong tuwing Linggo ng umaga.
>
> Mary Lou, Martes, Setyembre 17, 1968

Sa pahina ni Ken para sa linggong iyon, isiniksik sa dulo ng isang linya, may tatlong salita:

> … Dumating ang mga Fields — huli — nagpapasalamat (210) Jonas para sa Linggo … Mga plano para sa Linggo — nag-aral para sa JHay + 55 Malvar
>
> Ken, linggo ng Setyembre 15–21, 1968

Pagkatapos ay dumating ang Linggo, ang ikadalawampu't dalawa. Itinuro muna ni Ken si Jonas sa kapilya sa John Hay Air Base, at pagkatapos:

> Nagturo ng klase tungkol kay Jonas sa John Hay AFB — 12 Pagkatapos ay nagmadali kaming umuwi — ang aming Klase sa 55 Malvar 17 matanda 5 bata + mga Engle = 29. Mukhang nagustuhan ng lahat ang oras sa umaga 10:00 - 11:30.
>
> Ken, Linggo, Setyembre 22, 1968

Dalawampu't Pito o Dalawampu't Siyam

Isinulat din ito ni Mary Lou, sa berdeng tinta:

> Unang araw ng Klase sa Bibliya nang 10 n.u. 20 lahat. 27 kasama ang aming pamilya. Isang magandang maaraw na araw. Tunay na pampalakas-loob
>
> Mary Lou, Linggo, Setyembre 22, 1968

Dalawampu't siyam ang bilang ni Ken. Dalawampu't pito ang bilang ni Mary Lou. Walang nagbibilang ng puntos; abala sila sa pagiging masaya. Sa litrato ni Gordon ng klase noong 1969, may mga Bibliya sa kandungan, at nasa itaas sa kanan si Evelyn Balanag, taimtim na nakikinig.

At bago matapos ang linggo, mahuhulaan mo na, bumalik ang hangin. Sa ibaba ng pahina ni Ken:

> Nagsimula ang bagyo bandang hatinggabi — walang tulog si ML. Kinansela ang pulong ng mga lider ng Brigade — napakalakas talaga ng hangin & ulan. May 185 km na hangin malapit sa gitna ang Bagyong "Nitang."
>
> Ken, linggo ng Setyembre 22–28, 1968

Si Jonas tuwing Linggo, isang bagyo pagsapit ng katapusan ng linggo. May mga linggong may kasamang sound effects ang sermon.

Paghahanap ng Kapilya

Lumipas ang isang taon, hanggang Linggo, Nobyembre 16, 1969. Ang maliit na klase sa sala ay naging sariling pagsamba ng pamilya tuwing Linggo. Sa itaas ng pahina, isinulat ni Ken:

> Pagsamba rito. Sinimulan ang serye tungkol kay Jonas.
>
> Ken, Linggo, Nobyembre 16, 1969

Nang alas-onse y medya ay bumaba na siya ng bundok kasama si Art at limang batang lalaki ng Brigade. Tatlo sa kanila ang hindi pa nakararating sa Maynila.

Patuloy na napupuno ang silid. Makalipas ang isang buwan, isinulat ni Mary Lou na naghanap sila ni Ken ng mas malaking lugar:

> Kami ni Ken ay nag-'chapel hunting'. Naramdaman naming may matatagpuan. Wala hanggang natanaw namin ang Teachers Camp & nagpasiyang magtanong. Napakagandang pasilidad sa halagang ₱5.00 bawat silid tuwing Linggo. Gagamit kami ng dalawa.
>
> Mary Lou, Martes, Disyembre 16, 1969

Dalawang Silid

Ang pahina ni Ken para sa araw ding iyon:

> Naghanap ng lugar na mapupulungan malapit sa Navy Base. Sinubukan ang ilan. Sa wakas naisip ni ML ang Teacher's Camp — Isang silid ₱5. Baka makakuha kami ng 2.
>
> Ken, Martes, Disyembre 16, 1969

Dalawang silid. Hindi na masama para sa isang klase sa Bibliya na nagsimula sa mahigit dalawampung tao sa isang sala.

Ang Linggo pagkatapos ng Pasko ay Disyembre 28, 1969. Buong linggong sumulat ng mga liham ng pasasalamat ang mga batang lalaki. At isinulat ni Ken:

> Maraming dumalo — narito sina Sgt Mitch & Badilla. Kinailangang nasa Ft del Pilar si Jaleco. Narito si Mrs Rodriguez para sa SS & FBH. Nangaral tungkol sa Jonas 2
>
> Ken, Linggo, Disyembre 28, 1969

Kaligtasa'y sa Panginoon

Ang Jonas, kabanata dalawa, ay ang panalangin mula sa loob ng isda. Isang taong nasa pinakailalim, *"ang mga damong dagat ay pumulupot sa aking ulo,"* at mula roon ay sinabi niya ang pinakatotoong bagay sa aklat:

> `Kaligtasa'y sa Panginoon.`
>
> Jonas 2:9

Hindi kay Jonas. Hindi sa mga mandaragat. Hindi sa mangangaral sa burol. Sa Panginoon.

Nang gabing iyon ay nanghiram si Ken ng projector at ginawang sinehan ang sala. Nakarating din pala si Jaleco:

> `Pumunta sa Nazarene Bible College kinuha ang projector. Ipinalabas ang "God of the Atom" — Jaleco, Fred & Badilla pati mga kabataan dito`
>
> Ken, Linggo, Disyembre 28, 1969

May litrato si Gordon ng ganitong gabi ng pelikula, nasa likod ang projector, at nasa hulihang hanay sina Becky, Julie Aquino, Evelyn Balanag at Stanley Grant na mukhang, sabi niya, sabik na sabik (ang ibig niyang sabihin, bagot), at si Karen sa kanang likod.

Ang Ikalawang Pagkakataon

Makalipas ang isang linggo ay dumating ang unang Linggo ng 1970, at ang kabanata tatlo:

> Maraming dumalo — mga 50 marahil. Dumalo ulit si T/Sgt Misch. Nangaral tungkol sa Jonas 3.
>
> Ken, Linggo, Enero 4, 1970

Mga limampu siguro. At nagsisimula ang Jonas 3 sa isa sa pinakamagiliw na pangungusap sa buong Bibliya:

> At ang salita ng Panginoon ay dumating kay Jonas na ikalawa.
>
> Jonas 3:1

Ang ikalawang pagkakataon. Ang taong tumakas, ang taong lumubog, at muling nagsalita sa kaniya ang Diyos. Iyan ang biyaya. Hindi lang nagbibigay ang Diyos ng ikalawang pagkakataon; hinahanap Niya tayo para ibigay ito.

Nang sumunod na Linggo, Enero 11, maagang gumising si Ken at pumunta sa Philippine Military Academy:

> Nangaral sa Cadet Chapel nang 8 n.u. … Nangaral tungkol kay Jonas … Maraming kabataang dumalo.
>
> Ken, Linggo, Enero 11, 1970

Ninive

Hanay-hanay na mga binatang naka-uniporme nang alas-otso ng umaga, nakikinig tungkol sa isang Diyos na nagbibigay ng ikalawang pagkakataon. Nang Mayo ding iyon, lilipad pauwi ang pamilya para sa furlough.

Kung nangaral man si Ken tungkol sa kabanata apat sa burol, hindi sinasabi ng mga talaarawan. Baka angkop iyon. Ang Jonas 4 ang kabanata kung saan nagtatampo ang mangangaral sa ilalim ng isang halaman, at ang Diyos ang may huling salita. Isang tanong ang huling salita, tungkol sa isang lungsod na puno ng mga taong mahal Niya:

> At hindi baga ako manghihinayang sa Ninive, sa malaking bayang yaon, na kinaroroonan ng mahigit na isang daan at dalawang pung libong tao na hindi makakilala ng kanilang kanang kamay sa kanilang kaliwang kamay; at ng maraming hayop naman?
>
> Jonas 4:11

Mahal ng Diyos ang Ninive. Mahal din Niya ang isang sala sa Baguio: dalawampu't pitong tao roon, o dalawampu't siyam, depende kung sino ang nagbibilang.

Isang magandang maaraw na araw. *"Tunay na pampalakas-loob."*

Mula sa mga talaarawan nina Ken at Mary Lou, Nobyembre 1967 hanggang Enero 1970, sa kuwento ni Gordon para sa Linggo na "Jonah for Sunday" (Oktubre 11, 2026).

Ang May-ari ng Bahay at ang Projectionist

Hindi lamang pinaupahan ni Dr. Jose dela Rosa ng bahay ang pamilya. May-ari siya ng isang sinehan sa bayan, sa paanan ng Session Road, at ipinahiram niya sa mga Engle ang kaniyang projectionist.

Kaya sa mga gabi ng pelikula, nagiging maliit na sinehan ang sala sa 55 Malvar. Umaakyat sa burol ang projectionist dala ang projector, at ipinapalabas ng pamilya ang mga pelikulang Moody Science. Dalawampu, dalawampu't lima, tatlumpu, kung minsan tatlumpu't limang tao ang nagsisiksikan sa loob, at pagkatapos ay naghahain si Mary Lou ng meryenda. Naaalala ni Kevin na si Dr. dela Rosa mismo ay dumalo sa ilan sa mga palabas, kung saan napakalinaw na ipinahayag ang ebanghelyo.

Ang mga pelikula ay galing sa Moody Institute of Science, na itinatag noong 1945, na nagmula sa "Sermons from Science" ni Dr. Irwin Moon. May mga pamagat na gaya ng *God of Creation*, *City of the Bees* at *Red River of Life*. Ginamit ng bawat isa ang mga kababalaghan ng kalikasan para ituro ang Lumikha. Pagsapit ng 1951, mga 200,000 sundalo bawat taon ang nanonood ng mga ito.

Para kay Ken, galing sa sarili niyang tahanan ang mga pelikula. Nag-aral siya sa Moody Bible Institute bago ang digmaan at muli mula 1946 hanggang 1950, at naging announcer siya sa istasyon nito ng radyo.

> Isa sa mga layunin ng aking ama ay magkaroon ang mga tao ng pinakamaraming pagkakataon na tanggapin ang Panginoong Jesu-Cristo bilang kanilang Tagapagligtas, habang nanonood man ng pelikula, nasa bahay, nasa kanilang kotse, nasa jeepney, o saanman.
>
> Kevin, 2026

Iyon din ang pasaning dala niya para sa Pilipinas mula nang lumipad siya sa ibabaw ng mga pulo sa buntot ng isang B-24.

Ayon sa alaala ni Kevin (Oktubre 8, 2026), kasama ang mga kasaysayan ng Moody Institute of Science.

Walang Imposible

Sa unang pahina ng kaniyang talaarawan noong 1967, bago pa may nakarinig ng Kalye Malvar, isinulat ni Ken ang kaniyang talata para sa taon, Isaias 43:19, at sa ilalim nito ay isang linyang sarili niya:

> `Anong bagong bagay (mga bagay) ang gagawin Niya sa 1967. Sabik na akong makita.`
>
> Ken, Enero 1, 1967

Sa labing-anim na taon sa Manila, sabi ni Kevin, hindi nakita ni Ken ang pagsisimula ng isang iglesya. Sa Baguio, nakita niya.

Nagsimula ito sa isang kabataang babae, si **Evelyn Balanag**, na lumapit kay Cristo. Sumunod ang iba, at nagsimulang magtipon ang isang maliit na pangkat ng mga mananampalataya. Tuwing sila'y nagtitipon, naaalala ni Kevin, may isang koro na lagi nilang inaawit, at ito ang naging awit ng iglesya sa Baguio: "**Nothing Is Impossible.**"

Ang isang lalaking nanalangin noong 1945 para sa isang iglesya sa Mindoro, at hindi nakarating doon, ay nakakita sa wakas ng pagsisimula ng isang iglesya, sa lungsod ng mga pino kung saan sila ni Mary Lou nag-honeymoon. Para kay Kevin, ang mga taon sa Malvar ang pinakamahalagang mga taon nila sa Pilipinas.

Ang sariling kuwento ni Evelyn, sa mga salita ni Mary Lou, ay nasa Ikalawang Bahagi ng tomong ito: "Mary Lou, Mary Lou." Hindi pa naikukuwento: kung saan unang nagtipon ang iglesya, at kung sino ang sumunod.

Mula sa talaarawan ni Ken noong 1967 at sa mga alaala ni Kevin.

Pabalik-balik

Noong Hunyo 1970 ay umuwi ang pamilya sa Abilene, umaasang babalik pa. Inihatid ni Ken si Gordon sa Garfield Elementary sa una nitong araw sa paaralan. Ang talata niya para sa 1970 ay Nehemias 2:20:

> `Ang Dios ng langit, siya'y magpapaginhawa sa amin; kaya't kaming kaniyang mga lingkod ay magsisibangon at magsisipagtayo.`
>
> talaarawan ni Ken, talata para sa 1970

Tatlong taon silang nanatili, para matapos ni Karen ang high school sa Abilene. Puno ng maliliit na bagay ang talaarawan ni Mary Lou noong 1971. Itinanong ni Gordon kung kilala niya "ang mga kuting na tumutubo sa puno" (pussy willows). Inaalog niya ang kaniyang mga birthday card para makita kung may perang mahuhulog, at kung wala, sinasabi niyang "Walang kuwenta!" Napanaginipan ni Stan na tumatalon siya mula sa high dive, at nahulog siya mula sa itaas ng kaniyang double-deck na kama. Sa edad na walo, nag-type si Gordon ng liham sa guro niya sa ikalawang baitang, si Miss McMahon, para pasalamatan siya sa isang magandang taon. Noong Pebrero 1972 ay sumulat si Ken sa mga tagasuporta na hindi pa tiyak ang kanilang pagbabalik: *"May isa pang taon si Karen sa high school."*

Noong Hunyo 1973 ay bumalik sila sa Baguio. Sa **Brent School** pumasok ang mga nakababatang anak. Gumawa si Gordon ng modelong telegrapo para sa science fair, katabi ng modelo ni Stan ng Hoover Dam.

Mula sa talaarawan ni Mary Lou noong 1971, sa talaarawan at mga liham ni Ken, at sa kuwento ni Gordon na "The Boy Who Went to Four Schools" (Setyembre 1, 2026).

Pakinggan: Piyano ni Mary Lou

Si Kevin at ang Navy

Noong tagsibol ng 1975, si Kevin, labimpitong taong gulang, ay bumaba sa Subic Bay upang sumubok sa Navy, ginampanan si Jud Fry sa *Oklahoma!* ng Brent School, nanalo ng gintong medalya ng paaralan bilang pinakamahusay na aktor, at nanumpa sa gate ng Subic noong Mayo 27.

Nasa sariling aklat na ni Kevin ang mga pahinang iyon, ang *Mga Alaala ni Kevin*, sa bahaging “Paglaki sa Pilipinas”: Anchors Aweigh · Jud Fry · Pinakamahusay na Aktor ng Taon · Ang Tarangkahan sa Subic.

Sa katapusan ng Hunyo 1975, iniwan nina Ken at Mary Lou ang Pilipinas sa huling pagkakataon bilang mga misyonerong naninirahan dito. Dalawampu't apat na taon silang naglingkod.

Mga Kasamang Aklat

Katabi ng limang tomo ng kuwento ang walong kasamang aklat.

Sa Kaniyang Kagalakan: Ang Buhay at Ministeryo ni Ken Engle
Mga liham mismo ni Ken · 1951–1987 · ang kaniyang buhay at ministeryo

Herald of Christ: Ang Kuwento ni Rudy Ponce de Leon
San Juan, Rizal · 1951–1996

Grace Triumphant
ang talambuhay ni Cyril H. Brooks · © 1985 · sa Ingles

"Mary Lou, Mary Lou": Ang Kuwento nina Evelyn at Fred Balanag
Lungsod ng Baguio · 1968–2010

Cheryl
Cheryl Lyn Engle · ang kaniyang buhay, musika at sariling mga salita

Karen, Patrick, at Romblon: "Dinadala ang Pangitain"
keepm.org · ang Emmaus app · Moments to Remember · sina Karen at Patrick

Mga Kuwento ng Pamilya at mga Kaibigan
Mga kaibigan ng gawain · mga kuwento ng pamilya · sanggunian ng pamilya

Mga Alaala ni Kevin
Kevin Engle · sa sarili niyang mga salita · Stewards Foundation · Sa Sariling mga Salita ni Itay

> **Faithful Men: Isang Aklatan ng mga Klasikong Kristiyano**, mula sa PlymouthBrethren.org: mga manunulat na Brethren at mga buhay ng misyonero, mahahanap ayon sa may-akda, Kasulatan at paksa. Buksan ang library ↗

Talaan ng Nilalaman ng buong serye →

Lahat ng link sa serye, sa iisang lugar →

Mga Pinagkunan

Mga kuwento ni Gordon na ginamit sa tomong ito: A High Mountain Apart · Give Us This Mountain (kasama ang liham ni Ken noong Hunyo 3, 1967 sa mga matatanda ng Woodside Bible Chapel) · The Boy Who Went to Four Schools · Anchors Aweigh, My Boys · Best Actor of the Year · Two Big Shots · Be Not Afraid · Two Candles (kasama ang kuwaderno ni Mary Lou tungkol sa bagyo noong Oktubre 16–17, 1967, ang talaarawan ni Ken para sa Oktubre 17–19, 1967 at Setyembre 6, 1969, at ang kaniyang mga liham noong Nobyembre 27, 1967 at Disyembre 7, 1979) · ML + I (talaarawan ni Ken para sa Oktubre 22 – Nobyembre 5, 1967) · Prays for Us Daily (mga talaarawan nina Ken at Mary Lou para sa Mayo 9–12, 1968, mga talaarawan ni Ken noong 1961 at 1967 at ang kaniyang photo album) · Jonah for Sunday (mga talaarawan nina Ken at Mary Lou mula Nobyembre 5, 1967 hanggang Enero 11, 1970). Ang "The Landlord and the Projectionist" ay sariling alaala ni Kevin (Oktubre 8, 2026); tungkol sa mga Moody Science film, ang artikulo sa internet na "Sermons from Science" at ang talambuhay ni Dr. Irwin Moon na isinulat ni David Coppedge (crev.info) · The Kearsarge Men (talaarawan ni Ken para sa Oktubre 26 at Nobyembre 20 – Disyembre 1, 1967, ang kuwaderno ni Mary Lou na "Servicemens' Work," ang liham sa Woodside noong Nobyembre 27, 1967 at ang liham ni Chaplain Dwight F. Zeller noong Disyembre 9, 1967) · You Are a Very Lucky Boy (mga talaarawan ni Ken para sa Oktubre–Nobyembre 1968 at Agosto 1969; ang liham nina Ken at Mary Lou sa mga kaibigan, Nobyembre 1968; ang liham ni Ken kina Kevin at Eloise Dyer, 7 Nobyembre 1968).

Mga Pinagkunan (karugtong)

Pray That This War Would Be Over Soon (ang liham ni Ken sa Woodside noong Enero 10, 1968 at ang liham-panalangin noong Enero 1968, mga talaarawan ni Ken para sa Enero – Marso 1968 at Mayo 27, 1975, ang planner ni Mary Lou noong 1968 at ang kaniyang talaarawan noong 1975, at ang liham sa Woodside noong Mayo 1976) · The Sergeants (mga talaarawan ni Ken mula Pebrero 1968 hanggang Nobyembre 1973, ang talaarawan ni Mary Lou noong 1968 at ang kaniyang kuwaderno tungkol sa mga taon sa Baguio, ang liham ni Ken sa Woodside noong Oktubre 17, 1968, at ang listahan ng bautismo sa likod ng kaniyang talaarawan noong 1971–72). Gayundin ang mga talaarawan ni Mary Lou noong 1971 at 1975, ang talaarawan ni Ken noong 1975, ang kanyang liham sa mga kamag-anak noong Abril 22, 1975, at ang sariling mga alaala ni Kevin (Agosto 2026).

Ang Susunod

Ipinagpapatuloy ng Ikaapat na Tomo, *Ang mga Taon sa Abilene*, ang kuwento.

> Ingatan sila para kay Jesus hanggang sa walang hanggan.
>
> ang panalangin sa likod ng KEE Philippine Missions

Edisyong Tagalog, Oktubre 11, 2026 · salin ng pampublikong edisyon sa Ingles, hanggang sa mga kuwento ni Gordon na "Prays for Us Daily" (Oktubre 10, 2026), "ML + I," "Two Candles" at "The Wedding," ang mga liham ni Ken noong digmaan, 1943–45, ang mga liham ng 1950–51, "Herald of Christ" (ang kuwento ni Rudy Ponce de Leon), "Mary Lou, Mary Lou" (ang kuwento ni Evelyn Balanag), "The Landlord and the Projectionist," at ang listahan ng mga link

READ IN ENGLISH →

BINAGO OKTUBRE 23, 2026

30 PAHINA

Panginoon,

Ibigay Mo sa Amin ang Bundok na Ito

IKAAPAT NA TOMO · ANG MGA TAON SA ABILENE

Mula Lancaster County PA hanggang Kalye Malvar, Lungsod ng Baguio, Pilipinas

Engle · Robson · Leonard · Haines

Ken at Mary Lou Engle · Edisyong Tagalog

Ikaapat na Tomo: Ang mga Taon sa Abilene

Pag-uwi sa Kansas, ang paglaki ng anim, at dalawang pag-uwi sa Panginoon · 1975–2009

PAUWI SA ABILENE 3

- Abilene 4
- Sa Dulo ng Pasilyo 5
- Maligtas sa Murang Edad 7
- Ang Kasal 9
- Nangaral Tungkol sa Daan Patungong Emmaus 13
- Ang Pagtatapos ni Kevin 14
- Sa Sariling mga Salita ni Itay: Pamumuhay sa Pananampalataya (1997) 15

MGA PAG-UWI SA PANGINOON 24

- Dalawang Pag-uwi sa Panginoon 25
- Mga Kasamang Aklat 27
- Mga Pinagkunan 28

UNANG BAHAGI

Pauwi sa Abilene

1975–2009 · Abilene, Kansas

BINAGO OKTUBRE 24, 2026

Sina Karen at Patrick sa Romblon

Abilene

Hindi talaga iniwan ni Ken ang Pilipinas. Mula sa Abilene, nagpatuloy siyang mag-record para sa radyo hanggang mga taong 2000, mahigit isang libong mensahe lahat-lahat. Nangaral siya sa mga asembleya sa paligid, nagsalita sa Kansas Bible Camp, at dumalaw sa mga nursing home na may dalang pisara. *"Kapag nakakasama si Mary Lou para tumugtog, malaking dagdag iyon."*

Isinilang si **Doug** noong 1976, dalawampu't dalawang taon pagkatapos ni Becky. Noong Setyembre 1980, isinama ni Ken ang tatlong-taong-gulang na si Doug sa pagsamba sa Brown's Home, kung saan nakatira na noon sina Lolo at Lola. Nakapagsaulo si Doug ng isang talata para sa bawat titik mula A hanggang Q. Binigkas niya ang A hanggang D sa mikropono nang *"napakahusay!!"* Isinulat ni Ken, *"Talagang 'pumatok' siya."* Isang kamag-anak, si Jenny Engle, ang nagbigay sa kanya ng limang dolyar.

Noong Nobyembre 21, 1987, ikinasal si Stan kay **Fiona Harvey** sa Torquay, England. Si Karen lamang ang Engle na naroon. Umawit siya, umalalay sa nobya, at iniuwi ang mga larawan at isang tape. *"Siya ang tamang taong naroon sa England,"* isinulat ni Mary Lou.

Noong Memorial Day 1997, isinuot ni Ken ang Navy jacket ni Kevin at naglakad papunta sa Eighth Street Bridge upang manalangin. Sinimulan niya ito sa pagbanggit ng mga naglingkod sa sarili niyang pamilya:

> `Sinimulan sa pagbanggit kay KLE sa Navy, 2 sa Air Force + KES sa US Army Air Corps.`
>
> Ken, Memorial Day 1997

Mula sa mga talaarawan at liham nina Ken at Mary Lou, at sa mga kuwento ni Gordon na "He Made Quite a Hit," "The Witness" at "Anchors Aweigh, My Boys."

Sa Dulo ng Pasilyo

Noong Martes, Pebrero 20, 1962, sa Pilipinas, isinama ni Mary Lou ang apat-at-kalahating-taong-gulang na si Kevin sa kaniyang mga klase sa musika. Hindi pa talaga siya sapat ang gulang para mag-aral, pero nang araw na iyon ay nakasama siya. Habang nagtuturo ang kaniyang ina, umalis siya para sa sarili niyang lakad: sa dulo ng pasilyo, sa silid ng unang baitang, kung saan nakaupo ang kaniyang ate na si Karen, anim na taong gulang.

> Isinama ko si Kevin sa paaralan, sa mga klase ko sa musika. Dinalaw niya ang silid ni Karen.
>
> Talaarawan ni Mary Lou, Pebrero 20, 1962

Nang araw ding iyon, pigil-hininga ang buong mundo para sa isang tao.

> Nakikinig sa Voice of America at nagre-record habang si JOHN GLENN ay nakatakdang umikot sa orbit sa loob ng isang oras.
>
> Talaarawan ni Mary Lou, Pebrero 20, 1962

Sa pahina ng kaniyang desk diary para sa Martes na iyon, sa ilalim ng Exodo 29:37, isinulat ni Ken ang sarili niyang panalangin:

> O Panginoon, ang buhay ko’y ibinibigay ko sa Iyo sa dambana.
>
> Desk diary ni Ken, Pebrero 20, 1962

Iikot na sa mundo ang isang tao, at isang batang lalaki ang pumunta sa dulo ng pasilyo upang hanapin ang kaniyang ate.

Isang Salamin mula sa Japan

Makalipas ang labing-apat na taon, nasa kabilang panig na ng mundo ang batang iyon. Noong tagsibol ng 1975, sa edad na labimpito, sumali si Kevin sa United States Navy. Sa unang linggo ng Enero 1976, may liham na dumating sa bahay sa Abilene.

> Unang liham mula kay Kevin sa Japan! Masaya! Nasa Yokota AFB daw siya, Tokyo, at pupunta sa kaniyang barko.
>
> Talaarawan ni Mary Lou, Enero 5, 1976

Nang Abril na iyon, natapat sa Linggo ng Pagkabuhay ang ikadalawampu’t isang kaarawan ni Karen. Hatinggabi na siya nakauwi. Gumising si Ken nang alas-singko para sa sunrise service, puno ang kapilya nang umagang iyon, mahigit siyamnapung tao ang pumirma sa guest book sa open house sa hapon, at puno muli ang bahay nang gabi. Tinawag iyon ni Mary Lou na “nakapananabik na karanasan,” at sa itaas ng araw na iyon, sa pulang tinta, isinulat niya:

> Ika-21 kaarawan ni Karen. Napakagandang araw.
>
> Talaarawan ni Mary Lou, Linggo ng Pagkabuhay 1976

Isang regalo ang tumawid sa karagatan, mula sa labingwalong-taong-gulang na marinong hindi makadalo sa hapag. Isinulat iyon ni Ken, na may maliit na E na isiningit sa itaas ng pangalan, dahil nasa bayan noon si Kevin Dyer:

> Mga regalo — nagpadala si Kevin E ng salamin mula sa Japan.
>
> Talaarawan ni Ken, Linggo ng Pagkabuhay 1976

Mula sa mga talaarawan ni Mary Lou noong 1962 at 1976, sa mga talaarawan ni Ken, at sa kuwento ni Gordon na “Down the Hall” (Set. 28, 2026).

Maligtas sa Murang Edad

Sa likod ng talaarawan ni Ken noong 1976 ay may isang pahinang may nakalimbag na pulang mga hanay at may pamagat na MARCH CASH ACCOUNT. Hindi siya kailanman naglagay doon ng kahit isang sentimo. Pababa sa hanay na dapat sanang lagyan ng pera, isinulat niya ang kanyang pamilya, isang pangalan bawat linya, kasama ang kailangan ng bawat isa.

> Becky & Dave — trabaho sa Mathson · may darating na sanggol / Karen — trabaho, mga plano sa hinaharap / Kevin — Mga tukso, mga pananagutan · Edukasyon, HS, kolehiyo o militar / Stan — Trabaho. Allergy. paa-daliri. kotse / Gordon — paghinog ✱ GRIT / Douglas — maligtas sa murang edad
>
> talaarawan ni Ken, 1976

Ilang linggo pa lamang noon si Douglas. Taun-taon, lumalaki ang linya kasabay ng bata: *maligtas sa murang edad — kalooban ng Diyos* (1977), *Huwag palayawin. Espir. na pagsasanay.* (1980), *Grade 1, Kennedy* (1983).

Noong Disyembre 29, 1986, binuksan ni Ken ang bagong talaarawan sa dalawang magkaharap na pahina na may pamagat na *Memo para sa Susunod na Taon*. Sa kanan, inilista niya ang kanyang pamilya. Sa kaliwa, isinulat niya ang isang panalangin:

> TUMAWAG ka sa AKIN, at sasagutin kita, at ipakikilala ko sa iyo ang mga Dakila at Makapangyarihang bagay, na hindi mo nalalaman. GMT Jer 33:3
>
> Ken, Disyembre 29, 1986

Makalipas ang ilang buwan, binalikan niya ang pahinang iyon at, sa ilalim ng pangalan ni Douglas, isiningit ang isang linya na may maliit na tandang ^ na nakaturo kung saan ito dapat ilagay:

> ^ Bininyagan 14 Hun 87 So. Porcupine ON
>
> ang parehong pahina

Mula sa mga talaarawan ni Ken, 1976–87, sa kuwento ni Gordon na "Saved Early Age."

Ang Kasal

Kansas, ang huling linggo ng Hulyo 1983. Nakapapasong init, hindi lang basta mainit. Isinulat ni Mary Lou ang "mahigit 100" sa itaas ng pahina, araw-araw.

> 108° ngayon sa lilim.
>
> Mary Lou, Martes, Hulyo 26, 1983

> Sobrang init, hindi mailabas ang katawan sa pinto. Tuyong-tuyo ang Kansas! Sana malamig sa langit!
>
> Mary Lou, Huwebes, Hulyo 28, 1983

Pero noong Lunes ng linggong iyon, iba ang isinulat niya:

> Umalis ang mga Engle papuntang Chicago para sa kasal ni Mark Dyer sa ika-30
>
> Mary Lou, Lunes, Hulyo 25, 1983

Ang ibig sabihin ng mga Engle ay sina Grant at Mabel, sina Grandpa at Grandma Engle. Naging walumpu't apat na taon si Grant noong nakaraang linggo; walumpu't dalawa naman si Mabel. Umalis sila, palayo sa init na iyon ng Kansas, hanggang Chicago, upang makita ang kanilang apo na si Mark, anak ni Eloise, na ikinasal kay Sue noong Sabado, ika-30.

Hindi isinasalaysay ng mga talaarawan ang mismong kasal; nasa bahay sina Ken at Mary Lou noong linggong iyon. Pero noong Linggo, isang linya ang isinulat ni Ken na nagsasabing natuloy at natapos ang paglalakbay:

> `Nakauwi na ang mga magulang ko mula Pross Hts.`
>
> Ken, Linggo, Hulyo 31, 1983

Prospect Heights. Nakauwi na muli. Iyon ang Hulyo.

Siyam na Apong Lalaki

Makalipas ang apat na buwan, noong Lunes, Nobyembre 21, 1983, isinulat ni Mary Lou:

> `Namatay si G'ma Engle ngayon sa Wichita.`
>
> Mary Lou, Nobyembre 21, 1983

Kinabukasan: "Dumating si Kevin Dyer ngayon." Noong Huwebes, Araw ng Pasasalamat, dumating ang pamilya mula sa kung saan-saan. *"Araw ng Pasasalamat 1983 Narito ang lahat ng Engle dahil kay Grandma,"* isinulat ni Mary Lou, at isinulat ni Ken kung sino ang matutulog sa ilalim ng kaniyang bubong nang gabing iyon:

> `Mga Corkill, mga anak ng mga Dyer — titira sa amin — Mark + Sue at Craig — magandang pagdalaw.`
>
> Ken, Araw ng Pasasalamat, Nobyembre 24, 1983

Sina Mark at Sue, wala pang apat na buwang kasal. Noong Hulyo, naglakbay ang kaniyang lola hanggang Chicago, palayo sa init na iyon, upang makita siyang ikasal. Noong Nobyembre, naglakbay naman siya at ang kaniyang bagong asawa hanggang Kansas upang makita ang paglilibing sa kaniyang lola.

Noong Biyernes, ika-25, isinulat ni Ken, *"Nagsalita si Kevin Dyer."* At si Mary Lou:

> `Libing ni G'ma Engle! 9 na apong lalaki ang bumuhat sa kaniyang kabaong. Magandang araw!`
>
> Mary Lou, Nobyembre 25, 1983

Newbern Cemetery

Nang Paskong iyon, inilagay nina Ken at Mary Lou ang Lucas 2:10–11 sa itaas ng kanilang liham sa mga kaibigan, at ikinuwento ni Ken sa kanila ang tungkol sa mga apong lalaki:

> Kahanga-hangang makita ang mga binatang ito, na malaki ang utang sa mga panalangin at payo ng kanilang lola, habang binubuhat siya patungo sa Newbern Cemetery. Ang sementeryo ay nasa sulok ng bukid ng mga Engle.
>
> Ken, liham pang-Pasko, Disyembre 1983

Apat na buwan, tig-isang paglalakbay sa magkabilang direksiyon.

Mula sa mga talaarawan nina Ken at Mary Lou noong 1983 at sa kanilang liham pang-Pasko noong Disyembre 1983, sa kuwento ni Gordon na "The Wedding" (Oktubre 9, 2026).

Nangaral Tungkol sa Daan Patungong Emmaus

Noong Sabado, Hunyo 13, 1987, sa tahanan nina Becky at Dave sa South Porcupine, Ontario, isinulat ni Ken ang isang karaniwang araw.

> `Kinakausap ni Dave sina Doug + Christy. Pinupuno ni Dave ang tangke ng binyagan — mainit na tubig.`
>
> Ken, Hunyo 13, 1987

Sumunod ang tungkol sa mga turn signal, inihaw na manok at salad. At sa huling linya ng pahina: *"Pag-aaral = Lucas 24."* Ang daan patungong Emmaus.

Kinaumagahan, bininyagan ni Dave si Doug, sampung taong gulang, at ang sarili niyang anak na si Christy, at isinalaysay nila kung paano sila naligtas. Si Ken ay *"Nangaral tungkol sa Daan patungong Emmaus."*

Hindi iyon bagong teksto para sa kanya. Noong Agosto 1963, nagmaneho si Ken papunta sa Emmaus Bible School at nag-alok na magturo, at nagmamarka pa rin siya ng mga correspondence course nito noong 1999. Nag-aral si Doug sa Emmaus Bible College sa Dubuque, Iowa, at nagtapos noong Mayo 2000.

Noong gabi bago binyagan ang kanyang bunsong anak, isang lalaking dalawampu't apat na taon nang nagtuturo tungkol sa daan patungong Emmaus ang umupo at muli itong pinag-aralan, na para bang mas mahalaga ito ngayon.

Mula sa talaarawan ni Ken noong 1987, sa kuwento ni Gordon na "Spoke on Emmaus Road."

Ang Pagtatapos ni Kevin

Noong Sabado, Mayo 21, 1988, naupo sina Ken at Mary Lou sa lilim sa isang seremonya sa labas sa Dallas at pinanood si Kevin, tatlumpung taong gulang, na tumanggap ng B.A. in Psychology mula sa University of Texas at Dallas. Nakalimbag sa itaas ng pahina ng talaarawan ni Ken sa araw na iyon ang mga salitang **Armed Forces Day**.

Nasa sariling aklat na ni Kevin ang buong kuwento: Araw ng Sandatahang Lakas.

Sa Sariling mga Salita ni Itay: Pamumuhay sa Pananampalataya (1997)

Abilene, Kansas · Pebrero 18, 1997

Noong Pebrero 1997, isinulat nina Dad at Mom ang ulat na ito para sa Missions Focus Group ng Woodside Bible Chapel, ang assembly na nagpadala sa kanila sa Pilipinas noong unang bahagi ng dekada 1950. Sa simpleng pananalita ni Dad, ipinaliliwanag nito kung bakit hindi sila kailanman humingi ng tulong para sa kanilang sarili kundi nagtiwala sa Panginoon para sa kanilang mga pangangailangan. Inilalarawan din nito ang gawaing pumupuno pa rin sa kanilang mga araw sa Kansas: ang maliit na kapilya sa probinsya, ang mga broadcast sa radyo, ang mga Emmaus course at mga sulat sa Pilipinas, at ang kanilang paglilingkod sa komunidad.

Ulat ng Ministeryo ng mga Misyonero · nina Ken at Mary Lou Engle

Paalala: Ang ulat na ito ay isang lumang kopya (scan) na kupas na, kaya may mga linyang hindi na mabasa. Bawat bahaging nawala ay may markang […]. Inalis din ang bahagi ng ulat na naglista ng personal na pananalapi.

Ulat ng Ministeryo ng mga Misyonero mula kina Ken at Mary Lou Engle

Pebrero 18, 1997

Mahal na Woodside Missions Focus Group,

Salamat sa inyong sulat kamakailan. Sisimulan namin sa pagsagot sa tanong bilang 8 ng Part 2. Ito ang tanong tungkol sa aming pagkaunawa sa mga prinsipyo ng Kasulatan hinggil sa pagbibigay at pagtanggap ng suportang pinansyal. Balak naming sipiin dito ang buong tanong dahil ito ang aming uunahin. Sapagkat sa tingin namin ay saligan ang tanong na iyon sa buong usapin ng suporta, nadarama naming dapat kaming magsimula roon.

[...]

... kung ano ang nakikita ninyong tama upang matugunan ang mga pangangailangang iyon.

Salamat sa tanong na ito. Alam na alam ninyo na maraming iba't ibang palagay tungkol sa kung ano ang tama sa bagay na ito. Una, ano ang nakikita natin sa Kasulatan? Mukhang malinaw na si Pablo at ang iba pang manunulat ng Bagong Tipan ay hindi humingi para sa kanilang sarili. Maaaring may bahagi si Pablo sa pagsasabi sa mga mananampalataya sa Antioquia tungkol sa mga pangangailangan ng mga Cristiano sa Judea. Pagkatapos ay dinala nina Bernabe at Pablo ang tulong na kailangan. (Acts 11:26-30) Sa tingin namin ay walang katibayan na siya o ang iba pang lingkod ng Panginoon ay humingi para sa kanilang sarili. Naaalala namin ang Panginoong Jesus nang dumating ang panahon ng pagbabayad ng buwis. Tinanong si Pedro ng mga naniningil ng buwis kung nagbabayad ng buwis ang kanyang Guro. Sumagot si Pedro, "Oo." Nang lumapit si Pedro sa Panginoong Jesus, tinanong siya ng Panginoon tungkol sa paniningil ng buwis noong panahong iyon. Mukhang may pinipili ito. Ngunit upang hindi magdamdam ang mga opisyal, inutusan ng Panginoon si Pedro na pumunta at mamingwit ng isda, at sa bibig ng isda ay naroon ang halagang kailangan para sa Panginoong Jesus at kay Pedro. (Matthew 17:24-27) Gusto ko lang sabihin ito, at hindi ako nagbibiro. Hindi nangolekta ang Panginoon ng handog para sa kanilang buwis at pangangailangan nang sumunod na pagkakataong pinakain Niya ang 5000. Alam ninyo na ang mga misyonero mula sa maraming grupo ay kailangang makakuha ng tiyak na halaga ng ipinangakong suporta habang nasa deputation. Alam na alam namin ito dahil maraming misyonero sa paligid namin ang nagtrabaho sa ilalim ng ganitong sistema. Kung minsan, hindi naipangako ang pera, o nakarating na sila sa field ngunit hindi na naipadala ng mga nangako ang ipinangakong halaga. Ang sistemang "Faith Promise" ay tila medyo mas mabuti kaysa rito.

Ito ang naging karanasan namin sa lahat ng ito, at hindi namin sinasabi kahit sandali na dapat itong gawin ng lahat sa ganitong paraan. Una akong dumalo sa Austin Gospel Hall noong 1942-43.

Pagkatapos ay pumasok ako sa Army Air Corps. (1943-45) Kabilang sa mga lugar na pinagsilbihan ko ang Pilipinas. Bumalik ako sa Moody at sa Austin noong taglagas ng 1946. Hindi ko malilimutan ang mainit na pagtanggap sa akin. Kalaunan ay nagturo ako ng Sunday School class ng mga binatilyong nasa high school. Tumulong ako sa pagbubuo ng Christian Service Brigade kasama sina Chuck Christensen at Jack Barclay. Kalaunan ay nagtulungan kami sa Adventure Time, isang gawain para maabot ang mga batang lalaki at babae. Ipinagkatiwala ako sa gawain sa Pilipinas noong 1950. Nakilala ko si Mary Lou sa Austin. Natapos niya ang kanyang pag-aaral bilang nurse sa West Suburban Hospital noong 1952 at ipinagkatiwala rin siya sa Pilipinas nang taong iyon. Ikinasal kami noong 1953 sa ...

[...]

... ang despedida ay ginanap sa Hall sa Leamington. Ipinatong ng mga elder ang kanilang mga kamay sa aking ulo at balikat bilang tanda ng kanilang suporta. Hindi nila itinanong sa akin ang halaga ng tiket papuntang Pilipinas sakay ng barkong pangkargamento, o ang aking mga pangangailangan. Binigyan nila ako ng ...

[...]

... pagtitiwala sa Panginoon para sa suporta, atbp. Ngunit naunawaan ko ang ilan dito mula sa aking apat na taon ...

[...]

Sa barkong pangkargamento mula San Francisco papuntang Maynila, binasa ko ang Bibliya, si George Muller, si Hudson Taylor at si C. H. Mackintosh. Nag-alaga si George Muller ng mga ulila at nadama niyang mas mabuting sabihin ang kanyang mga pangangailangan sa Panginoon kaysa sa tao. Nagpadala ang Panginoon ng sapat para sa mga ulila at higit pa, kaya natulungan pa niya si Hudson Taylor. (China Inland Mission) Ito na ngayon ang O.M.F. (Overseas Missionary Fellowship). Ang pagkaunawa ko, hanggang ngayon ay hindi humihingi ng pera ang OMF, atbp.

Pagsasabi ng mga Pangangailangan

Pinahahalagahan namin ang paraan ng pagtatanong ninyo tungkol sa pagsasabi ng mga pangangailangan at …

[…]

Noong mga unang araw ay wala kaming natatanggap na balita mula sa alinman sa dalawang assembly na ito …

[…]

Balak ko sanang sipiin ito mula sa aking journal mamaya, ngunit sa palagay ko ay isasama ko na rito dahil … Ito ay sipi mula sa aking journal noong Enero 27, 1967:

[…]

"… nakatira kami sa lugar ng Maynila." "Malapit sa … tulay (nabangga ako ng trak). Sumama sa akin ang driver papuntang Paco … (talata) Sa …

[…]

… pagkakataon ay gumamit ang Panginoon ng ibang … (Hulyo 1966, Oktubre 1966 at Enero 1967.) Purihin Siya!" Nakita ko lang ito ngayon sa aking journal at nakalimutan ko na ang mga detalye.

[…]

… ipinapadala lang ang anumang dumarating sa handog. Walang utang sa home assembly. … Nararanasan nating lahat ang mga panahong …

[…]

Para sa amin, ito lamang ang paraang gusto naming sundin.

Part 1. Ulat ng Ministeryo

Pakisabi sa amin ang tungkol sa aming mga pagsisikap sa ministeryo at ang inyong mga pamumuhunan sa … kasama ninyo.

Grace & Truth Gospel Chapel

Ito ay isang tunay na kapilya, mga sampung milya sa timog ng Abilene, na napapalibutan ng mga taniman ng trigo. Nagsimula ang gawain noong mga 1918. Lumaki ako sa isang bukid na mga 4 na milya mula roon. May 23 taong dumadalo kasama ang mga bata. (6) Mayroon kaming dalawang batang mag-asawa, at ang isa ay nagdadalang-tao, kaya sa Abril ay dapat umabot sa 24 ang bilang namin, kung loloobin ng Panginoon. Bukod sa mga pagtitipon tuwing Linggo, sinisikap kong pumunta sa Chapel para magtrabaho isa o dalawang beses sa isang linggo.

[...]

... makapag-record at makapag-kopya ng tape sa parehong lugar. Ang Workers Together sa Wheaton ang nagbigay ng lahat ng tatlo kong propesyonal na Ampex reel to reel recorder. (1970's at 1988) Dumadalaw ako sa ilan sa mga kapitbahay. Kung minsan ay may dumadaan at dumadalaw kapag nakikita nila ang kotse ko roon. Sa ilang bahagi ng taon, nililinis namin ang Chapel at inihahanda rin ang para sa Hapunan ng Panginoon ...

[...]

... nadama kong tumatanda na ako at mayroon na kaming limang kuwalipikadong elder, at hindi na ...

[...]

Sa palagay ko ay 25% ng aming oras ang ginugugol namin sa gawaing may kinalaman sa Chapel.

Radyo

Nagsimula ako sa radyo sa WMBI noong 1946 pagbalik ko mula sa digmaan. Naging announcer ako roon nang 4 na taon. Pagkatapos, sa Pilipinas, gumawa kami ng gawain sa radyo, iniaalok ang mga Emmaus Correspondence course sa mga istasyon ng Far East Broadcasting Co. sa lugar ng Maynila. (Bible School of the Air) Kalaunan, nang lumipat kami sa Baguio, sa kabundukan, gumawa ako ng dalawang sarili kong programa para sa mga komersyal na istasyon doon.

Halos taun-taon ay may mga broadcast ako sa Pilipinas mula 1951 hanggang mga 1991, o 40 taon. Ang Children's Bible Hour ng Grand Rapids, Michigan ay napapakinggan pa rin doon. Kami ang nagpakilala ng programang iyon at kami ang humawak ng kanilang mga sulat nang maraming taon. Kapapadala lang nila sa amin ng bungkos ng mga sulat para sa 1996. Dito sa Abilene, mayroon kaming isang labinlimang minutong programa sa KABI, isang komersyal na istasyon. Halos taun-taon ay nasa ere kami rito mula pa noong 1970. Ang programang inilalabas namin dito ay ang Emmaus Bible Hour, na ginagawa namin sa kahilingan ng Emmaus Bible College. Ang Salina Chapel naman ang nag-iisponsor ng Emmaus Bible Hour sa isang Christian FM station doon. Iniisponsoran din nila ang isang isang-minutong programa na tinatawag na A Moment To Remember From The Bible sa FM station ding iyon. Ang programang ito ay napakinggan din sa DZFE, isang FM fine music station sa Maynila, nang ilang taon. Sumusulat ako sa iba pang gumagamit o gumamit na ng mga broadcast. Kamakailan ay sumulat ako sa isang broadcaster sa Fall River, MA. Dalawa o tatlong beses na niyang ginamit doon ang Emmaus series. Sumulat din ako kamakailan sa isang broadcaster sa Alabama na nagamit na nang minsan ang halos buong serye. Dapat ko ring banggitin ang serye ng mga tape ni Mary Lou na ginamit ko sa mga broadcast. Gumawa siya ng tatlong cassette batay sa Hymns of Worship and Remembrance. Ang anak namin at ang kanyang asawa sa Oklahoma ang humahawak sa karamihan ng pagpapadala ng mga tape mula roon. Kami ay nagre-record lang ng mga master tape dito. Nalaman lang namin na nakapagpadala na sila ng mahigit 3000 cassette. Ginagawa ito ng aming anak bilang isang ministeryo at hindi siya naghahangad na kumita nang malaki. Tantiya ko ay 35% ng aming oras ang napupunta sa gawain sa radyo at pagre-record.

Pagsusulatan

Nagtsetsek kami ng mga Emmaus course dito sa bahay at sumusulat sa mga mananampalataya sa Pilipinas. Kumukuha rin kami ng mga lumang Sunday School material mula sa Scripture Press, Wheaton. Ipinapadala namin ang mga materyales na ito sa apat na Chapel sa Pilipinas.

Medyo nagsasapawan ang ilan dito, gaya ng maiintindihan ninyo, sa mga Emmaus course. Gumawa rin kami ng kaunting gawain sa lokal na kulungan sa pamamagitan ng mga correspondence course. Sa palagay ko ay 20% ng aming oras ang ginugugol namin sa pagsusulatan. (USA at Pilipinas)

Komunidad

Nang bumalik kami para tumira sa Abilene noong 1975, kumuha ako ng isang kurso rito na inaalok ng Kansas State University tungkol sa Educational TV. Itinuro ito sa lokal na Library. Nang matapos ito, inalok ang ilan sa amin ng isang channel ng lokal na cable company. Tinawag itong Public Access TV. Hawak namin ang Channel 8. Nakagawa kami ng mga programa para sa mga bata, oral history, mga programang nagbibigay-impormasyon para sa komunidad, at lingguhang Bible Study. Nagpatuloy ako sa gawaing ito nang mga sampung taon bilang boluntaryo. Si Mary Lou ay boluntaryo sa Library at kakatapos lang niya ng isang malaking proyekto. Boluntaryo rin siya sa Historical Society. Nagtuturo siya ng piano sa aming tahanan. Si Mary Lou ay isang registered nurse. Nakagawa siya ng kaunting pag-nurse mula nang tumira kami rito at pinanatili niya ang kanyang lisensya. Nagkaroon siya ng ministeryo sa mga guro ng piano at mga nurse sa lugar. Naglingkod ako bilang boluntaryong chaplain sa lokal na ospital. Nagretiro ako roon noong 1994. Pumupunta rin kami sa mga nursing home dito sa regular na iskedyul kasama ang iba pang ministro. Masasabi kong 20% ng aming oras ang ginugugol namin sa gawaing ito sa komunidad.

Mga Pampalakas-loob

[...]

Regular kaming nakakatanggap ng balita mula sa isa sa mga lalaking ...

[...]

Sa bahaging ito ay babanggitin ko ang isang babaeng Methodist na tumatawag ...

[...]

... na kasama sa aming orihinal na Christian Service Brigade ...

Si Rudy ang naging unang Herald of Christ sa labas ng North America noong mga unang araw ng ...

[...]

Labinlimang taon kami sa lugar ng Maynila at pagkatapos ay mga 10 taon sa gawain sa Baguio City. Kababalita lang sa amin ni Robert Padilla, isang batang lalaki sa Sunday School noong mga araw na iyon, na nagsasabing ...

[...]

... mga misyonero na ngayon sa Ifugao. Mas mataas pa ito sa kabundukan kaysa sa Baguio at medyo ...

[...]

... gawain ng Brigade doon, at sila ay mga nagtapos na ngayon sa Philippine Military Academy.

[...]

... pumapasok sa Harvard at ... Stott upang pumunta sa Harvard para sa ... siya ay headmaster at chaplain ... sa Austin.

Bilang pangwakas ... tumatawag tuwing Linggo para sabihin sa amin kung paano ...

[...]

... para sa isa sa kanilang mga Bible study. Nagpapasalamat kami sa Panginoon para sa ... ang programa sa radyo. ... Nagpapasalamat kami sa Panginoon sa mga pampalakas-loob na ibinigay Niya sa amin.

3. Mga Hamon sa mga Darating na Araw

... sa ngayon sa gawain sa radyo ay isang serye ng 36 na broadcast tungkol sa Ebanghelyo ni Marcos. Ito ay seryeng hindi ko pa nagagamit sa ere dito ...

[...]

Marami pa sana kaming masasabi at …

4. Mga Kamanggagawa

[…]

… na nagturo ng aralin noong nakaraang Linggo ay nagkuwento kung gaano kahirap para sa kanyang pamilya nang mamatay ang kanyang ina noong siya ay 5 taong gulang. Nagpasalamat siya sa suporta ng mga mananampalataya sa …

[…]

Ang isa sa kanila, kung tama ang pagkaalala ko, ay naabot sa Kansas University ni Paul Little. … ilang taon silang nakipagtipon sa amin sa lugar na ito sa probinsya. Halos napuno nito ang aming …

[…]

Ipanalangin ang gawain sa Salina. … maganda ang paglago. Isang lalaking lumaki sa …

[…]

Part 2. Suportang Pinansyal

… ang sagot sa unang pahina ang nagsasabi ng aming paniniwalang itinuturo ng Kasulatan. … Sa palagay ko, ang aming paninindigan ay "Ang Kanyang iniuutos, Siya ang nagbabayad."

Mula kina Ken at Mary Lou Engle para sa Missions Focus Group ng Woodside Bible Chapel, Pebrero 18, 1997, mula sa isang kupas na scan sa mga papeles ng pamilya. May markang […] ang mga linyang hindi na mabasa, at inalis ang bahaging tungkol sa personal na pananalapi.

Basahin ito sa Faithful Men Library ↗ · **I-download ang PDF (Tagalog) ↗** · **I-download ang PDF (Ingles) ↗**

IKALAWANG BAHAGI

Mga Pag-uwi sa Panginoon

2003 · 2009 · at ang pamilyang nagpapatuloy nito

BINAGO OKTUBRE 12, 2026

☀ Sina Karen at Patrick sa Romblon

Dalawang Pag-uwi sa Panginoon

Umuwi si Mary Lou sa Panginoon noong Abril 12, 2003, sa edad na pitumpu't dalawa. Ang libing ay isang linggo bago sana ang kanilang ikalimampung anibersaryo ng kasal. Naglatag si Stan ng isang daang cassette ng kanyang musika, at naubos ang lahat. Tinugtog niya ang "Be Thou My Vision." Nagsalita si Doug, at sa isang liham pagkatapos ay matagal na nagkuwento si Ken tungkol sa kanya:

> Susunod si Doug. Masisiyahan kayo sa kanya!! … Siya ang anak ng aming "katandaan."
>
> Ken, sa isang liham noong Agosto 22, 2003

Hiniram ni Doug ang biro ng pamilya na si Dad ay "marunong lamang tumugtog ng radyo."

Ginugol ni Ken ang kanyang mga huling taon kasama sina Kevin at Cheryl sa Texas, na may mahahabang pagdalaw kina Becky at Karen. Hindi kailanman nawala ang kanyang pagkamapagbiro. *"Kapag nakalimutan ko,"* isinulat ni Kevin, *"ipinaaalala niya sa akin na siya ang ama."*

Umuwi si Ken sa Panginoon noong Huwebes, Nobyembre 5, 2009, sa Abilene, apat na araw bago ang kanyang ika-85 kaarawan. Hawak ni Kevin ang kanyang kamay. Inawit ni Cheryl ang "Finally Home." Ibinigay sa kanya ng isang military honor guard ang mga parangal na kanyang pinagpaguran sa ere sa ibabaw ng Pasipiko, at inihimlay siya malapit kay Mary Lou.

> `Gordon, namnamin mo ang paglalakbay.`
>
> Ken

Mula sa liham ni Ken noong Agosto 22, 2003, sa kuwento ni Gordon na "The Son of Our Old Age" (Oktubre 1, 2026), at sa mga email ng pamilya.

Mga Kasamang Aklat

Katabi ng limang tomo ng kuwento ang walong kasamang aklat.

Sa Kaniyang Kagalakan: Ang Buhay at Ministeryo ni Ken Engle
Mga liham mismo ni Ken · 1951–1987 · ang kaniyang buhay at ministeryo

Herald of Christ: Ang Kuwento ni Rudy Ponce de Leon
San Juan, Rizal · 1951–1996

Grace Triumphant
ang talambuhay ni Cyril H. Brooks · © 1985 Walterick Publishers

"Mary Lou, Mary Lou": Ang Kuwento nina Evelyn at Fred Balanag
Lungsod ng Baguio · 1968–2010

Cheryl
Cheryl Lyn Engle · ang kaniyang buhay, musika at sariling mga salita

Karen, Patrick, at Romblon: "Dinadala ang Pangitain"
keepm.org · ang Emmaus app · Moments to Remember · sina Karen at Patrick

Mga Kuwento ng Pamilya at mga Kaibigan
Mga kaibigan ng gawain · mga kuwento ng pamilya · sanggunian ng pamilya

Mga Alaala ni Kevin
Kevin Engle · sa sarili niyang mga salita · Stewards Foundation · Sa Sariling mga Salita ni Itay

> **Faithful Men: Isang Aklatan ng mga Klasikong Kristiyano**, mula sa PlymouthBrethren.org: mga manunulat na Brethren at mga buhay ng misyonero, mahahanap ayon sa may-akda, Kasulatan at paksa. Buksan ang library ↗

Talaan ng Nilalaman ng buong serye →

Lahat ng link sa serye, sa iisang lugar →

Mga Pinagkunan

Mga kuwento ni Gordon na ginamit sa tomong ito: He Made Quite a Hit · The Son of Our Old Age · Down the Hall · Saved Early Age · Spoke on Emmaus Road · Armed Forces Day · The Wedding (mga talaarawan nina Ken at Mary Lou noong 1983 at ang kanilang liham pang-Pasko noong Disyembre 1983). Gayundin ang mga talaarawan ni Ken para sa 1976–2001 at ang mga talaarawan at planner ni Mary Lou.

Idinagdag noong Oktubre 24, 2026: Ang ulat nina Ken at Mary Lou sa Woodside Missions Focus Group, Pebrero 18, 1997.

Ang Susunod

Isinasalaysay ng Ikalimang Tomo, *Moments of Melody*, ang ministeryo ni Ken sa radyo, mula WMBI hanggang keepm.org. Halos araw-araw pa ring nagpapadala si Gordon ng kuwento, at bawat isa ay idaragdag sa serye.

> Ingatan sila para kay Jesus hanggang sa walang hanggan.
>
> ang panalangin sa likod ng KEE Philippine Missions

Edisyong Tagalog, Oktubre 11, 2026 · salin ng pampublikong edisyon sa Ingles, hanggang sa mga kuwento ni Gordon na "Prays for Us Daily" (Oktubre 10, 2026), "ML + I," "Two Candles" at "The Wedding," ang mga liham ni Ken noong digmaan, 1943–45, ang mga liham ng 1950–51, "Herald of Christ" (ang kuwento ni Rudy Ponce de Leon), "Mary Lou, Mary Lou" (ang kuwento ni Evelyn Balanag), "The Landlord and the Projectionist," at ang listahan ng mga link

READ IN ENGLISH →

BINAGO OKTUBRE 23, 2026

36 PAHINA

Panginoon,

Ibigay Mo sa Amin ang Bundok na Ito

IKALIMANG TOMO · MOMENTS OF MELODY

Mula Lancaster County PA hanggang Kalye Malvar, Lungsod ng Baguio, Pilipinas

Engle · Robson · Leonard · Haines

Ken at Mary Lou Engle · Edisyong Tagalog

Ikalimang Tomo: Moments of Melody

Ang ministeryo ni Ken Engle sa radyo, mula WMBI hanggang keepm.org · 1946–2026

Kronolohiya: Si Ken Engle sa Radyo 3
Kronolohiya, karugtong 4

NARINIG SA SARILING BAYAN 5
Isang Radyo sa Bukid 6
Ikaw ang Nagsanay sa Akin 8
Helen Barth 9
Ang Maliit na Silid 10
Pagsasahimpapawid ng Relihiyosong Programa sa Radyo 11
Nakikinig Mula sa Barko 13

ANG MGA PULO 15
Ang Bible School of the Air 16
Dalawampu mula sa Mindoro 17
Isang Libong Programa 20
Huwag Kayong Mangatakot 21
Limang Minuto Mula sa Bundok 22
Moments of Melody 29

NASA ERE PA RIN 30
Mula sa Abilene 31
Sky Angel 32
Muling Nasa Ere 33
Mga Kasamang Aklat 34
Mga Pinagkunan 35

Kronolohiya: Si Ken Engle sa Radyo

Dekada 1930	Isang batang magsasaka malapit sa Abilene ang nakikinig sa mga programa sa radyo ng Moody Bible Institute
Hayskul	Nanalo ng gantimpala sa isang talumpati sa FFA (Future Farmers of America); dinala siya ng isang paglalakbay ng FFA sa Chicago at sa Moody
1943	Unang termino sa Moody, bago ang digmaan
1946–50	Estudyante sa Moody at announcer sa WMBI, Chicago
Huling bahagi ng dekada 1940	Sinanay si Bill Pearce, na kalaunan ay naging host ng Nightsounds, sa console ng WMBI; kasama sa ere si Helen Barth, ang dating mang-aawit ng isang dance band
Hulyo 1950	Humalili sa "Morning Clock" ng WMBI, apat na umaga
Taglagas ng 1950	Mga pahayag sa radyo sa kanyang paglalakbay-deputasyon sa silangan; inirekomenda ang kanyang visa dahil siya ay "nag-espesyalisa sa pagbo-broadcast ng relihiyosong programa sa radyo"
Marso 1951	Dumating sa Manila; announcer ng Bible School of the Air ni Cyril Brooks sa DZAS (Far East Broadcasting Company); 2,400 ang nakatala
1951–75	Mga programa mula sa Manila at Baguio

Kronolohiya, karugtong

1966	Tatlumpu't anim na programa tungkol sa Roma, kasama si Dad Brooks
1967	Lumampas sa isang milyon ang mga estudyanteng nakatala sa Bible School of the Air; ang sarili niyang programang "Living Letters"
Setyembre 1967	Kontrata sa DZBS sa Baguio; unang Children's Bible Hour sa ere, Setyembre 2
Okt 1, 1967	Nagsimula ang Moments of Melody sa DZBS nang 6 a.m., limang minuto araw-araw; susunod ang DZFE at tatlong istasyon sa ibang bansa
1970–73	Sa mga istasyon sa Kansas na KABI, KSKG at KLJC; hiniling ng KSKG ang Moments of Melody araw-araw (1971)
1973–75	Muling nasa ere mula sa Baguio
1975–mga 2000	Nagre-record mula sa Abilene: Moments of Melody, Moments to Remember, Living Bible, Living Psalms at iba pa
Lahat-lahat	Mahigit isang libong programa; 1,046 na mensahe ang nakatago sa Voices for Christ
Mayo 2004	Ang Moments of Melody, na-remaster, ay ipinalabas sa 265 istasyon ng Bible Broadcasting Network sa loob ng tatlong araw
Hulyo 7, 2026	Nagsimulang magsahimpapawid ang keepm.org, pinatutugtog ang kanyang mga mensahe araw at gabi

UNANG BAHAGI

Narinig sa Sariling Bayan

1946–1951 · WMBI, Chicago · at isang tawag patungo sa mga pulo

BINAGO OKTUBRE 12, 2026

Isang Radyo sa Bukid

Nagsimula ang ministeryo ni Ken Engle sa radyo sa isang radyo sa isang bukid sa Kansas. Noong bata pa siya, nakikinig siya sa mga programa ng Moody Bible Institute. Noong hayskul, nanalo siya ng gantimpala sa isang talumpati sa FFA, ang Future Farmers of America, at dinala siya ng isang paglalakbay ng FFA sa Chicago, kung saan nakita niya mismo ang Moody. Nagpatala siya roon.

Pagkatapos ng digmaan, bumalik siya sa Moody at naging announcer sa **WMBI**, ang istasyon ng Institute. Minsan, ang salon orchestra ay naipakilala niya bilang "saloon orchestra." Isinisi niya ito sa pagiging "masyadong matagal sa Air Force."

Noong tag-araw ng 1950, ipinadala niya sa kanyang kapatid na si Eloise ang kanyang iskedyul sa radyo, kasama ang isang balita:

> `Sorpresa sa lahat ng sorpresa - Ako ang gagawa ng Morning Clock (trabaho ni Bob Murfin) 4 na umaga sa Hulyo (4,8,11,15). Ipanalangin mo ako.`
>
> Ken kay Eloise, Hunyo 29, 1950

Isang labing-apat na taong gulang na tagapakinig, dagdag niya, ang sumulat sa istasyon upang sabihing sa isip niya ay kamukha raw ni Ken Engle si Bob Murfin.

Ang "Morning Clock" ang programang gumigising sa Chicago. Makalipas ang dalawang linggo, sumulat si Ken kay Mary Lou Leonard, isang estudyanteng nars na kasisimula pa lamang niyang ligawan:

> Wala akong ideya kung ilang tapat na tagapakinig na ang naiwala ko sa istasyon. Kahit walang ibang natutuwa rito, masasabi kong ito na ang pinakamasayang panahon ng buhay ko.
>
> Ken kay Mary Lou, Hulyo 13, 1950

"Sa ngayon ay dalawang kahilingan na ang natanggap ko mula sa mga tao na basahin sa ere ang mga tula."

Mula sa mga liham ni Ken at sa mga alaala ni Kevin.

Ikaw ang Nagsanay sa Akin

Sa WMBI, sinanay rin ni Ken ang mga bagong tauhan. Isa sa kanila si **Bill Pearce**, isang trombonista ng Marine Corps na kauuwi mula sa digmaan, na pumasok sa Moody at tinanggap sa istasyon. Itinuro ni Ken sa kanya ang control console. Malapit na nakatrabaho roon ni Bill si Chuck Christensen.

Hindi kailanman nakalimutan ni Bill kung sino ang nagturo sa kanya. Sa mga sumunod na taon, tuwing makikita niya si Ken, iisa ang lagi niyang sinasabi:

> `Ikaw ang nagsanay sa akin.`
>
> Bill Pearce kay Ken, ayon sa alaala ni Kevin

Nagkaroon si Bill ng sarili niyang mahabang buhay sa radyo. Sa WMBI noong dekada 1960, naging host siya ng isang programa sa hatinggabi, at noong dekada 1970 ay itinatag niya ang **Nightsounds**, musika at isang tahimik na salita para sa gabi, na napapakinggan tuwing gabi mula Lunes hanggang Biyernes sa mahigit 300 istasyon sa Estados Unidos, Canada at sa ibang bansa. Noong 1992, ipinasok siya sa National Religious Broadcasters Hall of Fame.

Pakinggan ang Nightsounds sa nightsoundsradio.org.

Ayon sa alaala ni Kevin (Oktubre 8, 2026), kasama ang mga kasaysayan ng Nightsounds mula sa mga istasyon.

Helen Barth

Sa lahat ng tinig sa WMBI, si **Helen Barth** ang pinakaikinatuwang makatrabaho ni Ken. Naaalala siya ng pamilya bilang ang mang-aawit sa nightclub na dumating upang umawit para sa Panginoon, at laging natutuwa si Ken na ikuwento ito.

Lumaki siya bilang Helen McAlerney sa Moline, Illinois. Noong dalaga pa siya, umaawit siya kasama ng isang dance orchestra at may sarili siyang palabas sa isang istasyon sa kabilang pampang ng ilog, sa Davenport, Iowa, at patungo na siya sa mundo ng mga nightclub. Hindi siya masaya. Noong 1939, nagpatala siya sa Moody Bible Institute, at sa mga unang araw niya roon ay sumampalataya siya kay Cristo.

Dalawang beses siyang tinanggihan ng WMBI. Sa ikatlo niyang audition, tinanggap siya. Pagsapit ng 1942, buong-panahon na siyang kasapi ng staff, umaawit sa sarili niyang mga live na programa linggo-linggo, madalas kasama si George Beverly Shea. Noong 1943, inanyayahan siya ng bandleader na si Tommy Dorsey na sumali sa kanyang banda, at tumanggi siya. Nang sumunod na taon, ikinasal siya kay Reinhold Barth, at mula 1950 ay naglingkod sila sa Youth for Christ sa Germany, kung saan umawit siya sa mga pagtitipon ni Billy Graham sa London at Berlin.

Hindi kailanman nakalimutan ni Ken ang pagsasama nila sa ere. Habang naglalayag patungong Pilipinas noong Marso 1951, nakinig siya sa DZAS mula sa barko at isinulat kay Mary Lou ang balita:

> `Narinig ko si Helen Borth noong isang araw.`
>
> Ken kay Mary Lou, Marso 14, 1951

Sa kabilang panig ng mundo, nauna nang nakarating doon ang kanyang tinig.

Mula sa alaala ng pamilya, sa liham ni Ken noong Marso 14, 1951, at sa parangal ng Moody Bible Institute sa mga alumni noong 2017.

Ang Maliit na Silid

Nang Agostong iyon, nilibot ni Mary Lou kasama ng mga kaibigan ang istasyon ng Moody at sumulat kay Ken, na nasa bukid noon sa Kansas:

> Nakita ko ang maliit na silid na pinagmumulan ng "Morning Clock". Naiisip kitang naroon, pinipilit na huwag makatulog at pinipilit na gisingin ang iba.
>
> Mary Lou kay Ken, Agosto 1950

Natuwa si Ken sa pahinga. Ang pag-aararo sa bukid, isinulat niya, ay *"halos ang pinakamagandang bakasyon na maaari kong makuha dahil nakapagpapahinga ito nang husto pagkatapos ng trabaho sa radyo at sa paaralan."* Bago siya umalis ng Chicago, ikinabit niya ang isang maliit na record player sa kanyang Hallicrafters short-wave set, *"handa nang dalhin sa Pilipinas."*

Sa Chicago, patuloy na nakinig si Mary Lou. Noong Disyembre, narinig niya siyang muli:

> Ngayong hapon nang 3:15, narinig kita sa WMBI … Binanggit mo ang talatang "Iyong iingatan siya sa lubos na kapayapaan" atbp.
>
> Mary Lou kay Ken, Disyembre 1950

Nang buwan ding iyon, sumulat kay Ken ang isang matagal nang kaibigan, si Clyde Dennis, na narinig niya ang tinig ni Ken sa WMBI *"at umaasang magbo-broadcast na ako sa Malayong Silangan sa lalong madaling panahon."*

Mula sa mga liham nina Ken at Mary Lou, 1950.

Pagsasahimpapawid ng Relihiyosong Programa sa Radyo

Nang taglagas na iyon, naglakbay si Ken sa New England at New York upang magsalita, dala ang kanyang mga slide ng Pilipinas, at ang ilan sa mga pahayag ay ipinalabas sa radyo. *"Kailangan itong isulat nang buo para sa radyo,"* isinulat niya tungkol sa isa, *"at ilang oras ko na itong pinagtrabahuhan."*

Hindi pa rin tiyak ang kanyang visa para sa Pilipinas. Noong Nobyembre, dumating ang isang sulat mula kay Cyril Brooks sa Manila. Inirekomenda na ng imbestigador ng immigration ang visa, at ipinaliwanag ni G. Brooks kung ano ang nakatulong:

> Lalo kong idiniin ang katotohanang nagpakadalubhasa ka sa pagsasahimpapawid ng relihiyosong programa sa radyo. Kita mo, kailangan naming ipakita na walang sinuman dito na makukuha para sa gawaing pupuntahan mo.
>
> Cyril Brooks, sinipi ni Ken, Nobyembre 1950

Ipinasa ito ni Ken kay Mary Lou nang araw ding iyon.

> Alam mo kung gaano ko kamahal ang gawain sa radyo, mahal ko - mukhang doon ay magagawa ko ito. Nakaplano na ng Panginoon ang lahat ng ito.
>
> Ken kay Mary Lou, Nobyembre 1950

Sinabihan niya si Mary Lou na hanapin ang bagong labas ng *Christian Life*, na may *"isang kahanga-hangang artikulo tungkol sa DZAS,"* ang istasyon ng ebanghelyo sa Manila. At hinayaan niya ang sariling mangarap: *"Natatanaw ko na si M.L. sa organ ng studio ng DZAS. Iyon ang magiging pinakamatamis na musikang narinig ng mga Pilipinong iyon."*

Mula sa mga liham ni Ken kay Mary Lou, Nobyembre 1950.

Nakikinig Mula sa Barko

Naglayag si Ken mula San Francisco noong Pebrero 18, 1951 sakay ng barkong pangkargamento na *California Bear*. Sa isang dako ng Pacific, nagsimulang masagap ng kanyang receiver ang DZAS, at narinig niya ang sarili niyang pangalan.

Ayon sa kaniyang talaarawan, nahuli niya ang istasyon nang hindi sinasadya, noong gabi ng Marso 9, sa 9.73 megacycles: "Nakakakilig. Nakarinig ako ng magandang mensahe na kalahating oras." Nang sumunod na gabi, narinig niya ang *Haven of Rest* at isang programa ng mga liham. "Napakalaking pagpapala na may Kristiyanong istasyong mapapakinggan sa misyon. Nami-miss ko na ang WMBI mula pa noong Agosto." Noong Linggo, Marso 11, narinig niyang nagtuturo si Mr. Brooks sa Bible School of the Air. Ang paksa niya ay pag-ibig.

> Siyanga pala, dalawang beses kong narinig si G. Brooks habang nasa barko. Noong Lunes ng gabi, may sinabi siyang ganito - "Sa susunod na linggo ay magkakaroon tayo ng panauhin, si G. Kenneth Engle na ngayon ay nasa California Bear - " (Tuwang-tuwa ako)
>
> Ken kay Mary Lou, Marso 14, 1951

"Kahawig na kahawig ng WMBI," isinulat niya. Sa Manila Bay nang sumunod na gabi, pinakinggan niya ang balita nang alas-sais mula sa DZAS: *"Napakataas ng kalidad ng mga programa, sa tingin ko."*

Sa Chicago, nakikinig naman si Mary Lou sa WMBI at naiisip siya.

> Kasasahimpapawid lang ng Saturday Songsters. Naku, talagang natutuwa ako rito. Kung ang mga taga-Pilipinas ay natutuwa sa D. ZAS kahit kapiraso lang ng pagkatuwa namin sa WMBI, tunay itong pagpapala.
>
> Mary Lou kay Ken, Marso 17, 1951

Sa isang pulong ng mga kabataan, nanood siya ng pelikula tungkol sa HCJB, ang istasyong pangmisyon sa Ecuador. *"Iniisip kita sa studio ng DZAS,"* isinulat niya, *"habang aktuwal kong nakikita ang uri ng gawaing ginagawa ng radyong pangmisyon."*

Mula sa mga liham nina Ken at Mary Lou, Marso 1951.

IKALAWANG BAHAGI

Ang mga Pulo

1951–1975 · DZAS, Manila · DZBS, Baguio

BINAGO OKTUBRE 24, 2026

Ang Bible School of the Air

Dumating si Ken sa Manila noong Sabado, Marso 17, 1951. Noong Lunes, nagbubukas at nagmamarka na siya ng mga liham para sa **Bible School of the Air** ni G. Brooks, na may *"mahigit 2000 na nakatala,"* at nang gabing iyon ay kinapanayam siya ni G. Brooks sa DZAS. Sa loob ng linggo ring iyon, ipinaubaya na sa kanya ni G. Brooks ang pag-a-announce.

> Sa gabi, papunta sa DZAS. Ako na ngayon ang announcer ng programa. … Tuwang-tuwa silang lahat sa pagsulong ng paaralan. Mas marami kaming natatanggap na liham kaysa alinmang ibang programa. Sa Kanya nawa ang lahat ng kaluwalhatian.
>
> Ken kay Mary Lou, Marso 26, 1951

Siya ang sumulat ng mga script at nag-mimeograph ng mga aralin. Pinapalabas ang programa tuwing Lunes ng gabi at muli tuwing Linggo, kaya *"talagang tatlong beses kaming nasa ere bawat linggo."* Nang marinig niya ang sarili sa tape, inamin niya, *"Medyo takot ang dating ng boses ko—baka masanay rin ako."* Isang linggo, mahigit isandaang bagong nagpatala ang dumating, *"ang pinakamalaking linggo sa ngayon,"* kasama ang liham ng isang tagapakinig na naligtas. Sa pagdalaw, nakilala niya sa ospital ng tuberkulosis ang isang binatang *"naabot ng gawain sa radyo."*

Sumagot si Mary Lou mula sa Chicago: *"Naririnig ko na ang pag-a-announce mo! (Mapapalad ang mga taong nakaririnig sa aking Ken)."*

Pagkaraan ng dalawang buwan, ang istasyon naman ang gumanti. Nang dumating ang balitang pumayag si Mary Lou sa kanyang alok na pagpapakasal, may isang taga-DZAS na nag-alay ng isang awit sa ere: *"Kaya Kenny, para sa iyo ito."*

Mula sa mga liham nina Ken at Mary Lou, Marso–Mayo 1951.

Panoorin sa YouTube: Work in the Philippines: Ken and Mary Lou Engle, 1951–1975, ni Cyril H. Brooks (sa Ingles) ↗

Dalawampu mula sa Mindoro

Maynila · 1951–1955

Nang dumating si Ken noong Marso 1951, mga dalawang libo ang estudyante ng Bible School of the Air. Binubuksan niya ang kanilang mga liham, minamarkahan ang kanilang mga aralin, nagmi-mimeograph ng mga bago, at siya ang nag-aanunsiyo ng programa sa DZAS. Itinatala ng kaniyang talaarawan ang bilang, linggo-linggo, gaya ng magsasakang nagbibilang ng ani.

Lunes, Mayo 14, 1951, sila ni Howard Eppler ang magkasamang nag-broadcast habang wala ang mga Brooks.

> Sa broadcast: 47 bagong nagpatala. Tinulungan ng Panginoon kami ni Howard sa broadcast. Sa Kaniya ang lahat ng kaluwalhatian. 20 mula sa iisang pastor sa Mindoro.
>
> talaarawan ni Ken, Mayo 14, 1951

Ang Mindoro ang islang pinagliparan ni Ken bilang tail gunner noong 1945, kung saan siya nanalangin para sa isang iglesia. Ngayon, isang pastor sa Mindoro ang nagpadala ng dalawampung nagpapatala nang sabay-sabay.

Mula pa sa mas malayo ang dumating na mga liham. Noong Hunyo, may sumulat mula sa Formosa (Taiwan): narinig niya ang anunsiyo ni Ken, "malinaw raw ang dating," at gusto niyang magpatala sa *What the Bible Teaches*. Nang buwan ding iyon, isang lalaking naligtas sa pamamagitan ng Bible School of the Air ang nabautismuhan sa San Juan. Noong Agosto, isang dalaga sa Pangasinan ang nagpadala ng 87 nagpapatala nang sabay-sabay, mula sa Red Arrow College. Pinunan ni Ken ang bawat sobre: aralin 1 at 2, ang maliit na aklat na *Reason Why*, at isang sobreng pambalik.

> Idinadalangin ko na marami ang maligtas sa pamamagitan ng mga ito.
>
> talaarawan ni Ken, Agosto 24, 1951

Patuloy na tumaas ang bilang: isandaan sa isang linggo noong Hulyo, mahigit 150 sa katapusan ng Agosto, mahigit 200 noong Setyembre, 205 sa isang linggo noong Oktubre. Ibinigay sa kaniya ni Cyril Brooks ang mga tanong ng mga estudyante tungkol sa Biblia para sagutin sa sulat. "Gustung-gusto ko ito dahil napipilitan akong maghukay, at tunay itong pagpapala," isinulat niya. At nang i-type niya ang mga stencil ng mga bagong aralin:

> `Nakatutuwang isipin na baka magamit ang mga ito sa kaligtasan ng mga kaluluwa.`
>
> talaarawan ni Ken, Agosto 29, 1951

Bawat linggo, binabasa niya sa ere ang pinakamagagandang liham. "Naliligtas ang mga kaluluwa," isinulat niya noong Hulyo. Isang Linggo noong Agosto: "Napakaraming dapat ipagpuri sa Panginoon. Isa na namang liham ng kaligtasan mula sa B.S.A."

Pagsapit ng 1955, si Mary Lou na ang nagta-type ng mga enrollment card, isa-isa, at tinutulungan siya ni Ken tuwing gabi. Mula 532 sa unang linggo ng Enero, naging 667, at pagkatapos, noong Pebrero 3:

> `Unang beses na lumampas sa 1000.`
>
> talaarawan ni Ken, Pebrero 3, 1955

Noong Marso, halos 1,300 sa isang linggo. Noong Hunyo, umabot sa pinakamataas ang nagpapatala: mahigit 300 sa Tagalog at mahigit 1,700 sa Ingles. Noong Abril 18, 1955, ang araw ng pagsilang ni Karen, ang broadcast sa gabi ay isang panayam kina Mr. at Mrs. Brooks at Gilberta Walton. Itinala ni Ken ang sinabi nila: sa loob ng limang taon, 64,000 estudyante, sa isang libong pamayanan, sa 64 na isla.

Nang Nobyembreng iyon, habang naka-furlough siya sa Massachusetts, inabot siya ng isang ulat: 8,979 na bagong estudyante sa iisang buwan ng Oktubre 1955.

> *Magiging gayon ang aking salita na lumalabas sa aking bibig: hindi babalik sa akin na walang dala.*
>
> Isaias 55:11

Mga pinagkunan: talaarawan ni Ken Engle, Marso 19 – Oktubre 24, 1951; Enero 6 – Hunyo 18 at Nobyembre 22, 1955.

Isang Libong Programa

Naglingkod si Ken sa radyo kasama ng Far East Broadcasting Company sa Manila mula 1951. Sa paglipas ng mga taon, nakagawa siya ng mahigit isang libong programa sa radyo. Noong tagsibol ng 1966, nag-record sila ni Dad Brooks ng tatlumpu't anim na programa tungkol sa Roma, isang kabanata pagkatapos ng isa. Para sa marami niyang tagapakinig na Romano Katoliko, madalas siyang bumasa mula sa salin ni Knox.

Pagsapit ng Hunyo 1967, lumampas na sa isang milyon ang mga estudyanteng nakatala sa Bible School of the Air. Nang lumipat ang pamilya sa Baguio nang tag-araw na iyon, sumulat si Ken sa mga matatanda (elders) ng kanilang iglesya sa Amerika na ipagpapatuloy niya ang pagte-tape ng mga programa para rito at para sa sarili niyang programa, ang "Living Letters."

Kararating lamang ng isang kaloob para sa gawain sa radyo, at itinanong niya kung ito na ang unang "green light" patungo sa gawaing radyo sa Baguio. Nasa Ikatlong Tomo ang liham, "Mahal na mga Kapatid."

Noong Agosto, dinalaw niya ang mga istasyon ng radyo sa Baguio. Pagsapit ng ika-siyam, binigyan na siya ng **DZBS** ng kontrata.

Mula sa liham ni Ken sa mga matatanda ng Woodside, Hunyo 3, 1967.

Huwag Kayong Mangatakot

Noong Sabado, Setyembre 2, 1967, unang lumabas sa ere ng DZBS sa Baguio ang Children's Bible Hour, na may animnapung segundo sa dulo upang ibigay ang address. Ang pahina ng talaarawan ni Ken sa araw na iyon, kasama ang talata mula sa Mateo 14, ay buong isinalaysay sa Ikatlong Tomo, "Huwag Kayong Mangatakot."

Sa loob ng buwang iyon, sinimulan niya ang isa pang programa, ang pinakanaaalala ng pamilya: **Moments of Melody**, mga himno at musikang pang-ebanghelyo na may maikling salita mula sa Kasulatan sa kanyang sariling mahinahong tinig. Ganito ito nagsimula.

Mula sa talaarawan ni Ken noong 1967 at sa kuwento ni Gordon na "Be Not Afraid" (Oktubre 7, 2026).

Limang Minuto Mula sa Bundok

Hindi gaanong mahaba ang limang minuto. Iyan ang tagal ng paglamig ng isang tasa ng kape, o ng paghahanap ng susi ng kotse. Pero bigyan mo ang isang tao ng limang minuto sa radyo nang alas-sais ng umaga, araw-araw, at malalaman mo agad kung ano ang pinakamahalaga para sa kaniya.

Noong Lunes, Agosto 28, 1967, ilang buwan matapos lumipat ang pamilya sa 55 Malvar, inihatid ni Ken ang mga bata sa Brent School at nagmaneho papunta sa DZBS, ang istasyon ng radyo sa Baguio. Nang gabing iyon, isinulat niya:

> Kinausap ko sila tungkol sa isang programa para sa akin. Limang minuto — inalok nila sa akin ang 600–605 AM sa halagang ₱2.85 bawat araw.
>
> Ken, Lunes, Agosto 28, 1967

Alas-sais ng umaga, sa halagang dalawang piso at walumpu't limang sentimo bawat araw. Kinabukasan, habang humahampas sa labas ang bagyong si Rosie, naupo siya para planuhin ito:

> Sinimulan ang paghahanda ng Moments of Melody + Meditation gamit ang Juan. Nakasentro sa Kasulatan — may musika + maiikling salita.
>
> Ken, Martes, Agosto 29, 1967

Tunay na Kagalakan

Moments of Melody: musika, at ang Ebanghelyo ni Juan, ilang talata bawat araw. Sinasabi mismo ng Ebanghelyong pinagbatayan niya ng mga unang programa kung bakit ito isinulat:

> Datapuwa't ang mga ito'y nangasulat, upang kayo'y magsisampalataya na si Jesus ang Cristo, ang Anak ng Dios; at upang sa pagsampalataya ay mangagkaroon kayo ng buhay sa kaniyang pangalan.
>
> Juan 20:31

Buong Setyembre niya itong pinagtrabahuhan. Noong ika-12, matapos ang isang umaga sa palengke at isang tawag kay Dr. dela Rosa tungkol sa electric booster, isinulat niya ang isang linyang nagsasabi kung ano ang pakiramdam niya:

> Nakagawa ng 12 Moments of Melody — Tunay na kagalakan ang paggawa ng mga ito + tungkol sa Juan — Tulong Niya!
>
> Ken, Martes, Setyembre 12, 1967

Tatlong Istasyon sa Ibang Bansa

Makalipas ang isang linggo, bumaba siya ng bundok papuntang Maynila para mag-record sa malaking istasyon, ang DZAS. At lalo pang lumaki ang balita:

> Pagkatapos ay tuloy-tuloy na pag-record ng ½ oras ng 5-minutong Moments of Melody — nakuha ang mga ito sa 12 programa. Ilalabas ng DZFE ang MMM (Moments of Melody + Meditation) simula Okt 1 + 3 istasyon sa ibang bansa bukod sa DZBS — Purihin Siya.
>
> Ken, Lunes, Setyembre 18, 1967

Tatlong istasyon sa ibang bansa, para sa isang programang pinlano sa isang mesa sa isang bahay sa burol sa Baguio.

Noong Sabado, Setyembre 30, nagmaneho si Ken papunta sa DZBS dala ang isang kahon ng mga tape. Isinulat niya ito sa dalawang maikling linya, at halos marinig mo ang kaniyang ngiti:

> Dinala ang 24 na broadcast sa DZBS kasama ang mga patalastas ng Moments of Melody. Unang beses kong magkaroon ng programang araw-araw.
>
> Ken, Sabado, Setyembre 30, 1967

Labing-anim na taon sa Pilipinas: mga sermon, mga klase, mga broadcast, mga kampo ng Brigade, mga kursong pang-Biblia nang libu-libo. Pero ngayon lang, sa unang pagkakataon, nagkaroon siya ng programang araw-araw.

Alas-sais, Linggo ng Umaga

Kinaumagahan, Linggo, Oktubre 1, 1967, alas-sais ng umaga:

> 6AM unang paglabas ng Moments of Melody. Master Control theme — awit tungkol sa perlas, pagkatapos ay mga talata mula sa salin ni Knox, “It Will Be Worth It All” pangwakas na awit — 5 minuto araw-araw DZBS — DZFE + sa ibang bansa.
>
> Ken, Linggo, Oktubre 1, 1967

Ang pangwakas na awit ay "It Will Be Worth It All" (Sulit ang Lahat).

Pagkatapos ay ginawa niya ang kailangang gawin ng bawat taong may programang araw-araw. Gumawa pa siya.

> Ginagawa ang Moments of Melody.
>
> Ken, Lunes, Oktubre 2, 1967

> Ginawa ang Moments of Melody. Mga sulat sa Abilene.
>
> Ken, Martes, Oktubre 3, 1967

Ang limang minuto bawat araw ay tatlumpu't limang minuto bawat linggo, at hindi tumitigil ang linggo.

Mula sa Silid-tulugan

Kahit pa nakahiga ang tao. Noong Miyerkoles, Nobyembre 22, may sakit si Ken at nakahiga. Isinulat niya:

> Nakahiga buong araw — pero nakagawa ng 5 sa mga 5-minutong programa sa aking silid-tulugan. Talagang nakatulong para makapagpatuloy ako. Medyo nilalagnat — talagang masakit ang lalamunan.
>
> Ken, Miyerkoles, Nobyembre 22, 1967

Masakit ang lalamunan, at taga-radyo pa naman. Pero nag-record pa rin siya ng limang programa, mula sa kaniyang silid-tulugan, at sinabi niyang iyon ang nagpalakas sa kaniya.

Kadalasan, ginagawa natin ang pinakamahusay nating trabaho kapag maganda ang pakiramdam natin. Pero paminsan-minsan, hinahayaan tayo ng Panginoon na gawin ito sa araw na hindi maganda ang pakiramdam natin, at iyon pala ang araw na hindi natin malilimutan.

> Oh Panginoon, sa umaga ay didinggin mo ang aking tinig; sa umaga ay itutuwid ko ang aking dalangin sa iyo, at magbabantay ako.
>
> Awit 5:3

Pitumpu't Limang Sentimo

Kinabukasan ay Thanksgiving. Sa pahinang iyon, itinala ni Ken ang isang kahilingan mula sa Amerika:

> Hiniling ni Kevin D na bigyan ko sila ng impormasyon tungkol sa misyon para sa kanilang serbisyo sa telepono.
>
> Ken, Huwebes, Nobyembre 23, 1967, Thanksgiving

Iyon si Tito Kevin Dyer, sa Illinois, na nagsisimula ng isang linya ng telepono na matatawagan ng mga tao para sa pinakabagong balita mula sa mga misyonero. Sumagot si Ken noong ika-27, at hindi niya napigilang magbiro:

> Nakamamangha isipin na sa halagang 75¢ ay makatatawag ang mga tao mula saanman sa bansa. Sa ganyang singil, gabi-gabing mag-uusap sina Mary Lou at Eloise mula sa magkabilang dulo ng bansa. Sana'y hindi magkaroon ng ganyang singil para sa ibang bansa. Isa sa mga natipid ko mula nang bumalik sa Pilipinas ay ang bayad sa telepono!!
>
> Sina Ken at Mary Lou kina Kevin at Eloise Dyer, Nobyembre 27, 1967

Dalawang magbayaw, magkabilang panig ng mundo, kapwa nagsisikap na maipaabot nang mas mabilis ang balita.

Balik-tanaw sa 1967

Noong Disyembre 11, nasa Maynila ulit si Ken, sa harap ng mikropono:

> Nag-record ng 35 Moments of Melody — sa totoo’y 40 dahil kinailangan naming ulitin ang 5.
>
> Ken, Lunes, Disyembre 11, 1967

Sa hulihan ng talaarawan nang taóng iyon, sa isang pahinang pinamagatan niyang "Review of 1967," kasama ng pinakamalalaking pangyayari ng taon, isinulat niya ang isa pang linya:

> Balik-tanaw sa 1967 … Hunyo LIPAT SA BAGUIO … Okt. 1 Unang Moments of Melody DZBS
>
> Talaarawan ni Ken ng 1967, pahinang "Review of 1967"

Naalala rin ito ni Mary Lou. Kalaunan, nang ilista niya ang mga ginawa ng Panginoon sa kanilang mga taon sa Baguio, ito ang inuna niya sa gawain sa radyo:

> 3. Gawain sa Radyo — 1) Moments of Melody a) DZBS - DZAH tuwing umaga b) sa iba pang istasyon mula Hilaga hanggang Timog sa pagsisikap ni H. Eppler
>
> Kuwaderno ni Mary Lou, Baguio Experiences

Mula hilaga hanggang timog, limang minuto sa bawat pagkakataon.

Mula sa talaarawan ni Ken noong 1967, sa liham nila ni Mary Lou kina Kevin at Eloise Dyer noong Nobyembre 27, 1967, at sa kuwaderno ni Mary Lou sa Baguio, sa kuwento ni Gordon na "Five Minutes from the Mountain" (The Malvar Years, 11; ipinadala Oktubre 14, 2026).

Moments of Melody

Pagkaraan ng maraming taon, isang misyonerong nagngangalang Jack Baker, na nagtrabaho rin sa radyo sa DZAS, ang dumalaw sa pamilya sa Canada. Sumulat si Becky kay Kevin pagkatapos, na si Jack ay *"nagsabi kay Daddy kung gaano niya pinahahalagahan ang mga programa ni Dad, ang Moments of Melody."* Ang naaalala ni Jack, sabi niya, ay ang *"mahinahon at mapagmahal na pag-uugali, at malumanay na tinig"* ni Ken.

Nang umuwi ang pamilya sa Abilene mula 1970 hanggang 1973, sumama rin ang programa. Napakinggan si Ken sa mga istasyon sa Kansas na KABI, KSKG at KLJC. Ang talaarawan ni Mary Lou noong Setyembre 22, 1971:

> `Nagpunta kami ni Ken sa Salina. Gusto ng KSKG na gamitin ang m.m. araw-araw.`
>
> Mary Lou, Setyembre 22, 1971

Pagkaraan ng sampung araw, bumalik sila sa Salina *"upang dalhin ang mga tape sa KSKG."* Noong 1973, bumalik ang pamilya sa Baguio, at nagpatuloy ang mga programa hanggang sa umalis sila sa larangan ng misyon noong 1975.

Mula sa email ni Becky kay Kevin at sa talaarawan ni Mary Lou noong 1971.

IKATLONG BAHAGI

Nasa Ere Pa Rin

1975–2026 · Abilene, Kansas · at sa buong mundo

BINAGO OKTUBRE 12, 2026

Mula sa Abilene

Sa ngayon, 1,046 sa mga mensaheng ini-record ni Ken mula sa Abilene ang nakatago sa Voices for Christ.

Tinutukso siya ng kanyang mga anak na si Dad ay *"marunong lang magpatugtog ng radyo."* Noong 2008, habang nakikituloy kay Becky sa Ontario, pinakinggan niya ang mga lumang record album ng Radio Bible Class at ng Sixteen Singing Men. Isinulat ni Becky na ang musika ay *"nagbubukas sa bahagi ng kanyang utak na nakaaalala ng napakaraming detalye tungkol sa mga lalaking kasangkot sa musikang ito at sa Moody."*

Mula sa mga email ng pamilya, 2008.

Sky Angel

Noong Mayo 2004, pagkaraan ng mga dalawampung taong wala sa ere, nagbalik ang Moments of Melody. Si Kevin ang nag-prodyus nito. Ang mga audio engineer sa Children's Bible Hour sa Grand Rapids, Michigan, ang nag-remaster ng mga programa: inalis nila ang musika at ibinalik ito mula sa mga bagong digital na kopya ng orihinal na mga plaka. Nag-record si Ted Sealy ng pambungad at pangwakas. May sapat na programa si Kevin para sa mahigit pitong taon ng lingguhang broadcast.

Ipinalabas ito ng Bible Broadcasting Network sa 265 istasyon sa Estados Unidos at Timog Amerika, sa pamamagitan ng satelayt na Sky Angel. Hindi naaabot ng signal ang Abilene, kaya si Ken, pitumpu't siyam na taong gulang, ay nagmaneho patungong Salina upang marinig ang unang broadcast sa AM radio.

Pagkaraan ng tatlong araw, kinansela ito ng network. Walang nakaaalam kung bakit talaga. Apat na salita ang isinulat ni Ken sa kanyang pang-araw-araw na talaan:

> `Pinabagsak ang Sky Angel.`
>
> Ken, Mayo 4, 2004

Ayon sa alaala ni Kevin, kasama ang pang-araw-araw na talaan ni Ken noong Mayo 2004.

Muling Nasa Ere

Noong Hulyo 7, 2026, sumulat si Kevin sa pamilya: *"LIVE na ang keepm.org Radio — kasisimula lang ng ISTASYON ni Dad."*

Ang keepm.org ay isang 24-oras na istasyon ng radyo ng ebanghelyo. Pinatutugtog nito ang mga mensahe ni Ken Engle araw at gabi, kasama ng pagtuturo ng Biblia mula sa mga lalaking tulad nina Tommy Nelson at Ray Stedman. Bahagi ito ng **KEE Philippine Missions**, na nagpapatuloy sa matinding pagmamahal ni Ken sa mga pulo. Sa pamamagitan ng Messenger 60 Project, ang mga Pilipinong tagapakinig na nakapagsaulo ng animnapung talata ng Biblia ay tumatanggap ng sarili nilang solar audio Bible.

Mabilisang Gabay sa Messenger 8 (PDF) ↗ · **Buong Gabay (PDF) ↗** · **Gabay sa Tagalog (PDF) ↗**

Isang batang magsasaka ang nakinig sa radyo ng Moody sa Kansas. Walumpung taon ang lumipas, ang sarili niyang tinig ay muling nasa ere, araw at gabi, para sa Pilipinas na kanyang minahal.

> `Ingatan sila para kay Jesus hanggang sa walang hanggan.`
>
> ang panalanging nasa likod ng KEE Philippine Missions

Mula sa email ni Kevin sa pamilya, Hulyo 7, 2026.

Mga Kasamang Aklat

Katabi ng limang tomo ng kuwento ang walong kasamang aklat.

Sa Kaniyang Kagalakan: Ang Buhay at Ministeryo ni Ken Engle
Mga liham mismo ni Ken · 1951–1987 · ang kaniyang buhay at ministeryo

Herald of Christ: Ang Kuwento ni Rudy Ponce de Leon
San Juan, Rizal · 1951–1996

Grace Triumphant
ang talambuhay ni Cyril H. Brooks · © 1985 Walterick Publishers

"Mary Lou, Mary Lou": Ang Kuwento nina Evelyn at Fred Balanag
Lungsod ng Baguio · 1968–2010

Cheryl
Cheryl Lyn Engle · ang kaniyang buhay, musika at sariling mga salita

Karen, Patrick, at Romblon: "Dinadala ang Pangitain"
keepm.org · ang Emmaus app · Moments to Remember · sina Karen at Patrick

Mga Kuwento ng Pamilya at mga Kaibigan
Mga kaibigan ng gawain · mga kuwento ng pamilya · sanggunian ng pamilya

Mga Alaala ni Kevin
Kevin Engle · sa sarili niyang mga salita · Stewards Foundation · Sa Sariling mga Salita ni Itay

> **Faithful Men: Isang Aklatan ng mga Klasikong Kristiyano**, mula sa PlymouthBrethren.org: mga manunulat na Brethren at mga buhay ng misyonero, mahahanap ayon sa may-akda, Kasulatan at paksa. Buksan ang library ↗

Talaan ng Nilalaman ng buong serye →

Lahat ng link sa serye, sa iisang lugar →

Mga Pinagkunan

Pinagkunan: ang mga liham nina Ken at Mary Lou noong 1950–51 (Engle Letters, proyekto ng transkripsiyon noong 2007); ang mga talaarawan ni Ken at ang kanyang liham noong Hunyo 3, 1967 sa mga matatanda ng Woodside Bible Chapel; ang talaarawan ni Mary Lou noong 1971; ang mga kuwento ni Gordon na "The Letter She Lost," "Give Us This Mountain," "Be Not Afraid" at "Five Minutes from the Mountain" (ang talaarawan ni Ken noong 1967, ang liham nila ni Mary Lou kina Kevin at Eloise Dyer noong Nobyembre 27, 1967, at ang kuwaderno ni Mary Lou sa Baguio); mga email ng pamilya noong 2008–2026 mula kina Becky, Kevin, Gordon at Doug; ang mga alaala ni Kevin (Oktubre 8, 2026: ang gantimpala sa talumpati sa FFA, ang WMBI noong 1946–50, ang pagsasanay kay Bill Pearce, at ang mga pangalan ng mga programa sa kalaunan); tungkol kay Bill Pearce at sa Nightsounds, ang mga pahina ng mga istasyong KARI 550 at WORD-FM; tungkol kay Helen Barth, ang parangal ng Moody Bible Institute sa mga alumni noong 2017; ang tape ng patotoo ni Ken noong 1973.

Marami pang darating. Tinitipon ni Kevin ang iba pang materyal ni Ken sa radyo, at lalago pa ang tomong ito.

Idinagdag noong Oktubre 24, 2026: Ang mga talaarawan ni Ken noong 1951 at 1955, na tinipa ni Doug Engle.

Ang Susunod

Patuloy na tinitipon ni Kevin ang iba pang programa ni Ken sa radyo at ang kaniyang mga papeles. Lalago pa ang tomong ito habang dumarating ang mga iyon.

> Ingatan sila para kay Jesus hanggang sa walang hanggan.
>
> ang panalangin sa likod ng KEE Philippine Missions

Edisyong Tagalog, Oktubre 11, 2026 · salin ng pampublikong edisyon sa Ingles, hanggang sa mga kuwento ni Gordon na "Prays for Us Daily" (Oktubre 10, 2026), "ML + I," "Two Candles" at "The Wedding," ang mga liham ni Ken noong digmaan, 1943–45, ang mga liham ng 1950–51, "Herald of Christ" (ang kuwento ni Rudy Ponce de Leon), "Mary Lou, Mary Lou" (ang kuwento ni Evelyn Balanag), "The Landlord and the Projectionist," at ang listahan ng mga link